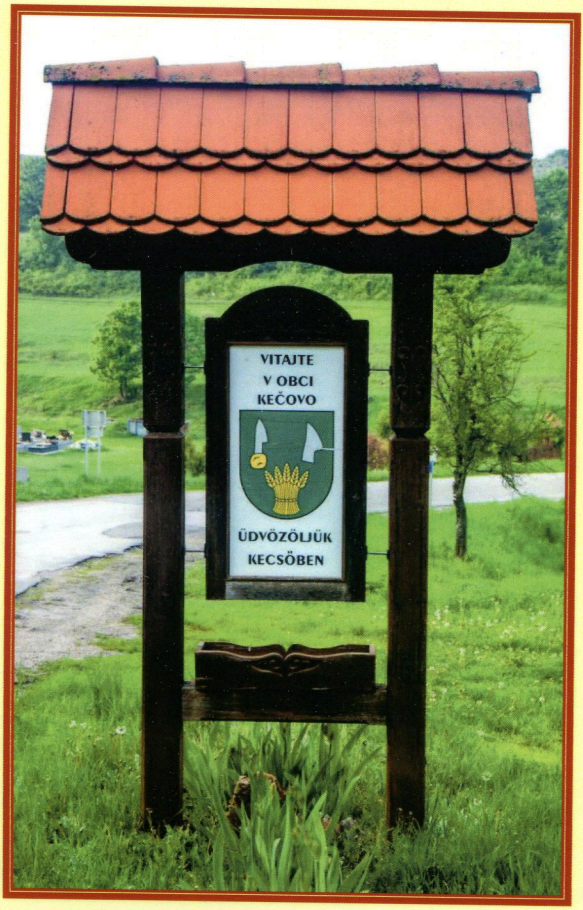
Lőrincz Árpád

„ÉNEKGYÁR“ A KARSZTON

Kecső – Kečovo múltja és jelene

Kecső – Kečovo, 2014

Lőrincz Árpád

„ÉNEKGYÁR” A KARSZTON

Kecső – Kečovo múltja és jelene

K e c s ő – K e č o v o
2014

Predtlačová príprava – Szerkesztette:
LŐRINCZ ÁRPÁD
HADOBÁS SÁNDOR

Na obálke – A borítón:
Üdvözlőtábla Kecső határában (vpredu – elől)
Leánykökörcsin, Kecső környékének védett virága (vzadu – hátul)

ISBN 978-80-971804-6-1

Vydala
Obec Kečovo

Kiadta
Kecső Község Önkormányzata
Kečovo – Kecső, 2014

© Ing. Lőrincz Árpád, PhD

Autori fotografií – Fényképek: © Lőrincz Árpád, Peter Breznaník, Gaál Lajos, Czenthe Zoltán, Molnár Krisztián, Csobádi Karol, a Községi Hivatal Archívuma

Prvé vydanie – Első kiadás

Tlač – Nyomda: Könyvműhely, Miskolc

Tisztelt Olvasó!

Egy rendhagyó című könyvet tart a kezében. Mert mi az, hogy: *„Énekgyár a karszton”*? A karszt, az még hagyján, de hogy énekgyár? Milyen értelmetlen dolog lehet az? Tudjuk, hogy nagyon sokféle gyár létezik. Vannak autógyárak, bútorgyárak, gépgyárak és még rengeteg sokféle gyártípus, de hogy énekgyár létezne? Pedig igen is létezik egy énekgyár, és pontosan a karszton, úgy, ahogy ennek a könyvnek a címében olvashatjuk.

Egy kis településről van szó egy völgykatlanban, körülvéve dombokkal és hegyekkel. A települést úgy hívják, hogy Kecső, de a környező falvakban mindenki csak úgy emlegeti, hogy Énekgyár. Hogy miért, azt egyelőre nem sikerült megállapítanom. Sokféle magyarázata van, hogy miért éppen ilyen módon illetik a környékbeliek ezt a kis községet. Állítólag a kecsőiek mindig újabb és újabb énekekkel rukkoltak elő a különböző egyházi és kulturális eseményeken. Soha nem fogytak ki az új énekekből és nótákból a kecsőiek. És szerettek is nagyon énekelni és nótázni. Minden társadalmi eseménynek nagyon fontos részét képezte ez a szórakozási forma. Van azonban egy ettől sokkal érdekesebb magyarázata is annak, hogy miért vagyunk mi kecsőiek (vagyis hát kecseiek) egyszerűen csak énekgyáriak. A néhai A. Lőrincz János bácsitól hallottam ezt az elméletet néhány évtizeddel ezelőtt. Azt mesélte,

hogy az 1848-49-es szabadságharc leverése után egy zenész – vagy zeneszerző – a megtorlások elől talált menedéket a faluban, és amíg itt bujdosott, ellátta a helyieket újabb és újabb énekekkel. Ezt az információt egyelőre semmilyen más forrásból megerősíteni nem tudom, de természetesen nem is lehet kizárni ezt a lehetőséget. Mindenesetre ez a megnevezés fennmaradt évtizedeken keresztül, és él még ma is. Még ma is így emlegetnek minket a szomszéd településeken, hogy az „énekgyáriak".

Erről a Kecsőről és ezekről az énekgyáriakról szól a könyv. Ez azért is érdekes, mert kinek jutna eszébe könyvet írni Kecsőről? Egy kicsi, a hegyek között megbújt településről, ahol minden csupa kő és ahonnan még a vándor is visszafordul. Ahonnan még az út sem vezet tovább. Ahol az egyetlen bevezető út is csak néhány évtizeddel ezelőtt épült, addig szinte megközelíthetetlen volt. Mert hát könyvet nem az ilyen kis falucskákról szokták írni, hanem a nagy városokról, ahol a fontos politikai döntések születnek ahonnan a történelmet irányítják. Az biztos, hogy nem a kecsői emberek irányítják a történelmet, ők csak az áldozatai ezen politikai döntéseknek. Ez a falu csak a XX. század folyamán legalább öt államalakulat része volt, ahol egymást váltották az egyes politikai és gazdasági rendszerek. És mindez csak az utolsó száz év a község többszázados történelméből. Mert Kecső már legalább 800 éves. Mi mindent meg kellett érnie ezalatt a nyolc évszázad alatt. Volt itt tatárdúlás, török veszedelem, háborúk, járványok. A XVI. század folyamán meg is szűnt létezni, hogy aztán kétszáz év múlva újra megszülessen és újból életre keljen. A lakosságot betegségek, járványok, háborúk, kilakoltatások, kivándorlások tizedelték, de Kecső még ma, 2014-ben is él, létezik és fejlődik. Erről a településről, ezekről az itteni emberekről szól ez a könyv.

Ki is írhatna Kecsőről és a kecsőiekről a leghitelesebben? Természetesen egy született „énekgyári", egy „kecsei". Ezért is fogtam hozzá, hogy emléket állítsak szülőfalumnak, és megpróbáljam összegyűjteni azokat a létező információkat a településről, amelyek még fellelhetők. Nehéz munka volt, de megérte, és remélem, hogy remek olvasmányélményt és sok új információt szerzek vele azoknak, akiket érdekel ez a kis település, és lakói, az „énekgyáriak".

Ifj. Lőrincz Árpád

A KÖZSÉG TÖRTÉNELME

Élet Kecső területén a történelem előtti korban

Ha nem is a község mai területén, de a határában, mégpedig a Domica barlangban és környékén már az őskorban is éltek emberek. A régészeti leletek alapján egyértelmű bizonyítást nyert, hogy már a neolitikumban, vagy más néven újkőkorszakban lakott volt a barlang.

Az újkőkor vagy csiszoltkő-kor(szak) (idegen nevén neolitikum) a kőkorszak utolsó része. A neolitikus emberiség egyik legfontosabb alkotása a növénytermesztés és az állattenyésztés felfedezése volt. Ez nemcsak jóval biztosabb és kevésbé munkaigényes, de az idő előrehaladtával és a technológiák fejlődésével összhangban, jóval bőségesebb élelemforrást jelentett a vadászó-gyűjtögető életmódhoz képest. A növénytermesztés nagy változást hozott az emberek életében, ami végül a bronzkor alatt városok, városközpontok és városállamok létrejöttét és fellendülését hozta. A folyamatos vándorlás és az élelem keresgélése helyett az emberek egy helyben maradtak. A neolit emberek fejlett földművelők voltak, többféle eszközt állítottak elő a betakarításhoz, a birkák ellátásához, az ételkészítéshez (cserép- és csontszerszámok). Ugyancsak fejlettek voltak a kőeszközök és -díszek, hajítófegyverek, füzérek és szobrocskák előállításában. A kifejezés nem elsősorban időbeli korszakot jelöl, hanem egy sajátos viselkedési és kulturális stílusjegyet, ami a vadászást és gyűjtögetést felváltó növénytermesztés és háziállat-tartás megjelenésével jellemezhető. Ezért neolitikus jellegű kultúráról csak a lelőhelye és kora említésével lehet beszélni. Ezek közé tartozik a *bükki kultúra* is, melynek képviselői éltek a Domica-barlangban.

A bükki kultúra neolitikus, azaz újkőkori kultúra volt a mai *Északkelet-Magyarország* (főleg *Borsod-Abaúj-Zemplén Megye*) területén, és *Szlovákia* keleti részén az i. e. 6 – i. e. 5. évezred között. Nevét a *Bükk-hegységről* kapta. Az egész *Közép-Európában* virágzó *vonaldíszes kerámia-kultúrához*, azon belül az *alföldi vonaldíszes kultúrához* tartozott.

A kultúra emberei obszidiánt bányásztak, feldolgozták, és kereskedtek vele. Folyómedrek teraszaira építették településeiket, és

voltak magasabban fekvő településeik is. Gyakran választottak barlangokat lakhelyül. Az újkőkori Közép-Európában nekik volt a legfejlettebb a keramikájuk – nagyon vékonyfalú, alaposan kiégetett edényeket készítettek, sárga, fehér, vagy piros díszítéssel ékesítették.

A *Domica-barlang* a bükki kultúra legfontosabb helyszíne, ezt az ott talált bőséges leletanyag bizonyítja.

A barlangban többször is végeztek régészeti feltáró kutatásokat. Először 1932-1934-ben a cseh Jiří Böhm professzor végzett itt kutatásokat. Ekkor nagyon gazdag régészeti leletanyag került felszínre az ős- valamint csiszolt kőkorszakból. Később, 1956-ban *Juraj Bárta*, majd 1963-ban *Ján Lichardus* kutatott tovább a barlangban. Óriási mennyiségű lelet került elő ezen kutatások eredményeképpen. Páratlannak számít az a lapos, babérlevél formájú, az őskőkorból (paleolitikom) fennmaradt lándzsahegy, mely korát tekintve 35 ezer éves, és az ún. *Szeleta kultúra* emberétől származik. A leletek döntő többsége azonban a bükki kultúra emberétől származik. A *Domicából* több, mint 35.000 darab cseréptöredék és nagy mennyiségű más csontból és más anyagból készült használati tárgy is előkerült. A megmaradt cseréptöredékekből 200 edényt sikerült rekonstruálni. Emellett csonteszközök, nyílhegyek, gyűrű, halászbot, kagylókkal és fogakkal díszített nyakékek, kőbalták, vakarók és más kőeszközök bizonyítják a csiszolt kőkor emberének az ügyességét. Felszínre került Európa legrégebbi fésűje is. A *Tizenegy láng termében* összesen 11 tűzhelyet sikerült feltárni, amelyektől kitaposott ösvények vezettek a *Styx-patak* medréhez. A tűzhelyek mellett előkerültek a lakóhelyek cölöpjeinek megmaradt lyukai is, melyek az egykori kunyhókról tanúskodnak. Fennmaradtak a kerámiakészítés nyomai is. A *Styx-patak* teraszosan kiképzett partján egy egész fazekasműhely nyomai bukkantak elő. A finom agyagban máig fellelhetők az egykori kőbaltás fejtés nyomai. A barlangot lakó emberek törődtek ruházkodásukkal is, ennek bizonyítékául szolgál néhány vászonlenyomat, és az agyagban egy kúp alakú szövőnehezék töredéke, de ugyanígy néhány kerámiagyűszű töredéke is. A barlang hátsó része valószínűleg kultikus célokat szolgált, ahol több faszénrajz maradt fenn. Némelyekben közülük

geometriai ábrákat fedezhetünk fel. A beljebb levő részek agyagjában emberi lábnyomokat is találtak, melyek azt bizonyítják, hogy a neolitikum emberei eljutottak a barlang távol eső, sötét részeibe is, több száz méterre a bejárattól.

A Bükki kultúra régészeti leletei a Domica barlangból. (Forrás: Internet.)

A bükki kultúra emberei több száz éven keresztül, főként télen használták lakóhelyül a barlangot. A leletek az eredeti bejárat beomlásának köszönhetően páratlan épségben maradtak fenn egészen a barlang újrafelfedezéséig.

Biztos, hogy lebilincselő látvány lehetett a fáklyák és a tüzek fénye mellett sürgő-forgó emberek tömege, amint végzik mindennapos tevékenységüket, ülnek házaik előtt, vagy éppenséggel agyagot bányásznak, edényt formálnak, ruhát varrnak, vagy csak éppenséggel szórakoznak egymással. Egy biztos, hogy ők is ugyan-

olyan emberek voltak, mint mi, csak sokkal nagyobb összhangban éltek a természettel, mint a mai kor embere.

A község keletkezése

A település keletkezéséről egyelőre nincs pontos kézzelfogható adatunk. Ila Bálint szerint a település magva már a XII. század második felében megvolt. Írásbeli bizonyítékot azonban erre egyelőre nem sikerült találni. *Dénes György* szerint Aggtelekhez hasonlóan az 1000-es évek végén vagy az 1100-as években keletkezhettek ezek a települések. A gömöri várbirtoknak a *Kecső* pataktól délre elterülő részén a várnépek közül többen kaphattak művelésre földterületet, ahol aztán házat építettek, amelyekből később kifejlődtek az egyes települések. A megnevezésüket pedig az ott elsőként házat építő személy alapján kapták. Ilyen módon kaphattak itt művelésre alkalmas területet egy *Kecső* és egy *Ag* (*Og*) nevű várjobbágy is, és az ő nevük alapján nevezték aztán a településeket *Kecsőnek*, illetve *Agnak* (később *Agteleknek*). Hogy így volt-e vagy nem, azt egyelőre bizonyítani nem tudjuk. Mindenesetre *Ila Bálint* a település megnevezését másként magyarázza, szerinte *Kecső* egy régi magyar személynév, valószínűleg a *Kelemen* rövidített alakja. Szerinte a *Kacsicsok* ideszakadt ágának az egyik tagja lehetett. Egy biztos, hogy egy személynévről van szó, amely valószínűleg a település alapítója volt.

Dénes elméletének (mely szerint a települések a XII. században már léteztek) bizonyítására szolgálnak az aggteleki templom 1975-ben elvégzett felújítása közben feltárt jellegzetesen kora Árpád-kori ablakok és kapubejárat is. A templom vakolatának felújítása alkalmával a déli falban elfalazott, íves kapubejáratot, és fölötte olyan keskeny, rézsűs oldalú, román stílusú ablakocskákat tártak fel, melyeket a XIII. század vége felé már nem használtak. Ezzel egyértelműen azt látja bizonyítva, hogy ezek a települések sokkal régebbiek, mint azt az írásos emlékek bizonyítják.

Egy 1243 júniusában kelt oklevél szerint, melyet egyébként *Pelsőc* keresztleveleként is szoktak emlegetni, *Kecső* községet nem említi. Az irat alig egy évvel a tatárok elvonulása után kelet-

kezett *Budán*, a *Nyulak szigetén*, melyben *IV. Béla* király a tornai királyi uradalom nyugati részét, mégpedig *Pelsőc* és *Csetnek* környékét az *Ákos nembeli Detre* és *Fülöp* ispánoknak, a *Bebek* és *Csetneki* családok őseinek adományozza a tatárjárás idején neki tett nagy szolgálataikért. Ez a terület, miután kitagolták a tornai királyi erdőuradalomból, 1125-ben *Domokos bán* kezére jutott királyi adományként, de miután *Domokos fia Bors* utódok nélkül halt meg, 1243-ban a király nekik adományozta. Az oklevélben rögzített részletes határjárás elhalad a későbbi *Aggtelek*, *Noak*, *Kecső*, *Hosszúszó* északi határa közelében, de nem nevezi meg ezeket a falvakat, csak annyit, hogy az adománybirtok *Éliás ispán* fivérének, *Egruhnak* (*Ettre*) birtokával határos. Mindebből arra lehetne következtetni – több kutató szerint is –, hogy ezek a települések akkor még nem léteztek. De nem lehetséges-e, hogy a falvak léteztek már előbb is, csak a tatár hordák elpusztították és felperzselték? Ebben az esetben miért említett volna a határjárás szomszédként egy lakatlan, üszkös romhalmazt, melyből a lakosok elmenekültek, elpusztultak, vagy pedig a tatárok rabszíjra fűzve elhurcolták őket. Az, hogy az okirat nem említi név szerint a falut, csak mint *Egruh* birtokrészét, összefügghet azzal, hogy a tatárdúláskor elpusztult. Ezt az elméletet osztja *Dénes György* is. Magyarázatot ad arra a feltételezésre is, mely szerint a település már a XII. században is létezett.

Feltételezhető az is, hogy a falu népe, vagy legalábbis egy részük a tatárdúlást a közeli erdőkben vagy barlangokban elrejtőzve elkerülte a pusztulást, s a tatár hordák elvonulása után előmerészkedtek óvóhelyükről, és hozzáláttak feldúlt vagy felégetett házaik újjáépítéséhez. Ezt bizonyíthatja az is, hogy egy 1272-ben keletkezett okirat már név szerint említi a települést. Tehát a tatárjárás után nem egészen harminc évvel Kecső újjáépült falu volt.

Kecső első írásos említése

Kecső első írásos említése egy 1272-ben keletkezett okiratban található. *V. István király* (IV. Béla király fia) 1272. február 16-án kelt adománylevele szerint a *Torna vármegye Teresztenye* nevű

földet a vármegye hatósága alól kiveszi az egri káptalan iktatólevele alapján – a *Feketehalomnál* tanúsított vitézségük jutalmául – és *Kazsui Mokud* fiainak, *Gálnak*, *Lászlónak* és *Gergelynek* adományozza.

V. István arcképe. Az ő 1272-ben kelt adománylevele említi először Kecső községet. (Forrás: V. István Katolikus Gimnázium és Szakközépiskola honlapja.)

Az adománylevélben a település *Kucheu* néven van említve. Az irat, az adománylevél egyébként a *Zichy-levéltárban* található, de mindenki számára hozzáférhető a világhálón, az interneten is. 1272 tehát az az év, amióta hivatalosan számítjuk a község létezését. Ezt az okiratot mint a község „keresztlevelét” tartjuk számon.

Olvasható benne, hogy *Teresztenye Kecsővel* és *Noakkal* határos. *Noak* egy ma már nem létező település, mely a mai *Aggtelek* és *Imola* községek területén volt található a középkorban. Érdekes, hogy *Aggtelek* neve nem szerepel az oklevélben, valószínűleg azért, mert a tatárdúlás után még nem épült újjá. Elmenekült lakosai talán éppen *Kecsőben* találtak menedéket, mely ekkor már újra lakott lett. Valószínűleg innen, *Kecsőből* jártak át megművelni az *Aggtelken* található földjeiket mindaddig, míg újjá nem épült saját településük.

Írásos emlékek a török előtti korból

A település és annak lakói életéről a *Mohács* előtti korból nem maradt fel sok írásos emlék. Annak alapján, ami mégis megmaradt, megpróbálom mozaikszerűen feltárni és ismertetni *Kecső* történelmét ebben az időszakban. Elsősorban régi oklevelekben, úrbéri bevallásokban és más régi iratokban lehet fellelni adatokat a településről, valamint a település lakóiról. Az alábbiakban bemutatok néhány fennmaradt iratot ebből a korból, melyben szerepel *Kecső* települése vagy pedig a kecsői emberek. Az eredeti iratok, vagy pedig későbbi átiratai különféle levéltárakban találhatók. Regesztáik hozzáférhetők az interneten, a világhálón is.

1272

Mint már említettem, *Kecső* első írásos említése *V. István király* adománylevelében *Teresztenye* település határjárásának a leírásában. A falu megnevezése *Kucheu* alakban található.

1279

A *Kacsics nemzetségbeliek* vagyonelosztását rögzítő nyilatkozat, mely szerint *Etthuruh* fiai: *Etthuruh* és *Miklós* felosztották egymás között a családi birtokot. Az oklevélben egyebek mellett a *Kacsicsok* két gömöri falva is meg van említve *Kecső* és *Szográgy* (ma már nem létező település *Gömörpanyit* szomszédságában). *Kecső* ebben az okiratban *Kochou* alakban szerepel.

1332

Az 1332-37-ben készült pápai tizedjegyzék nagyon fontos mérföldkő *Kecső* történelmében. E dokumentum szerint *Kecsőnek* 1332-ben már egyháza, temploma volt. Mindez annak a bizonyítéka, hogy a település már sokkal régebben keletkezett. A papi tizeden kívül a középkorban pápai tizedet is szedtek a plébánosoktól és a szerzetesrendű monostorok után egyházi célokra. A pápai tizedjegyzék fölötte becses adatokat szolgáltat a vármegye középkori egyházi viszonyaira. Az 1332-37. évi pápai tizedjegyzék szerint a gömöri főesperességhez a régi *Gömör vármegye* területén 71 plébánia tartozott. Ezek között volt található Kecső is, amely ebben a dokumentumban *Quefri* alakban található.

1344

Az egri káptalan bizonyságlevele, hogy kecsői *Eterőfia Eterő* (*Etheruh*) mester, ajnácskői várnagy, óvást emelt az ellen, hogy testvére, *János*, a nekik *Kurityáni Péter* által elzálogosított noáki birtokrészt ezen *Péter* testvérének, *Dénesnek* önhatalmúlag kibocsátja. Először olvashatunk a *Kecsői család* létezéséről, melynek ősi családi fészke éppen *Kecső* helysége. A község megnevezése az iratban *Kechew* alakban található.

1346

Ebben az iratban ismét találkozunk *Etheruh* fia, *Etheruh* mesterrel. Az irat szerint István fia: János nógrádi alispán és a négy szolgabíró előtt *Etheruh* fia: *Etheruh* felperes, valamint *Etheruh* többi fia: *Tamás*, *János* és *Péter* megállapodtak abban, hogy *Berzenche* birtok *Tamás* mesteré, *Kalno Jánosé*, *Zalathna Péteré*, *Terbedech* és *Dolonya* pedig *Etheruh*-é, továbbá a váci káptalan előtt felosztják a *Gemer megyei Kacho* (*Kecső*), *Hogteluk* (*Aggtelek*) és *Zagrag* (*Szográgy*) birtokokat is.

1348

Ez a vagyonnyilatkozat ismét a család vagyonmegosztásával foglalkozik, de most már a *Gömör* megyei alispán előtt. *Péter fia: János* mester *Gumur* megye alispánja és a négy szolgabíró bizo-

nyítja, hogy *Ethereh* fiai: *János* és *Péter* mesterek egyrészről, másrészről *Ethereh* fia: *Ethereh* a *Neugrad* megyei *Calno*, *Zalatna* és *Trebeded* birtokokat az *Ypol* folyó körül, valamint a *Gumur* megyei *Kecheu* (Kecső), *Ogtelek* és *Zagrag* nevű birtokokat egymás között felosztották. Vállalták, hogy ezt a birtokosztályt pünkösdig a váci káptalan előtt privilégiumba foglaltatják. Ebben az osztásban *Tamás* testvérük már nem szerepel.

1360

Ebben az okiratban egy peres tárgyaláson több más tanúk között szerepel egy kecsői is, mégpedig *Kecheu-i Egereh fia: Egyed*.

1365

Ismét találkozunk *Egyed Kechev-i* (*Kecsői*) nemes nevével egy jelentésben, mely *Lajos király* számára készült. A jelentés egy panasz kivizsgálásáról szól, melyet éppen ő valamint *Gömör megye* alispánja és a négy szolgabíró rendelt el. A község megnevezése *Kechev*.

1390

A sági konvent bizonyságleveléről van szó, mely szerint *Kecsői Tamás* fia, *Dénes* (*Dionisus, filius Thome de Kechw*) az ő kecsői birtokából öt jobbágyházhelyet *Agteleki Györgynek* elzálogosított. A levélben a község megnevezése kétféle alakban is előfordul: *Kechw* és *Kechew*.

1391

Az iratban *Kechew-i* (*Kecsői*) *Péter* fia, *Fülöp* másik két társával együtt a megyei pecséttel mint *Gömör megye* küldöttei vizsgálatot tartottak jogtalan kaszáló használata ügyében, melyről jelentést is készítettek.

1427

Az 1427. évi portaösszeírás szerint a faluban 24 jobbágyporta volt, a tulajdonosa pedig *Kecsői Gergely* (*Kerechow Gregory*). Az irat keletkezésének az oka, hogy 1427-ben a járások szolgabírái

adóztatás céljára összeírták *Gömörben*, hogy az egyes falvaknak ki volt a földbirtokosa, és ott hány adóköteles jobbágyporta volt. Az adófizető egység ugyanis akkor a porta, vagyis a kapu volt, a bejárata a jobbágycsalád udvarának, ahol lakóháza és gazdasági épületei is álltak.

1431

Az 1431. évi portaösszeírásban *Kecső* tulajdonosa *Kecsői István* (*Kechew Stephani*), a porták száma pedig 23 és fél. *Kecsői István* valószínűleg *Kecsői Gergely* fia lehetett, és a szomszédos *Aggteleken* is volt birtoka.

1455

Egy Gömör megyei törvényszéki iratról van szó, melyben egy kecsői jobbágyot említenek, név szerint *Keech-i Bytho Györgyöt*.

1439

Egy birtokbavételi oklevél a *Gömör megyei Lee* és *Gesthtethe* nevű birtokokról. Az oklevélben *Kecsői Pál* mint királyi ember szerepel.

1470

Szintén birtokbavételi oklevél a jászói konvent oklevele, mely egy *Elswafew*-i (*Jósvafő*) és *Borzwa*-i (*Borzova*) birtokbavételt bizonyít. Az egyik szomszéd *Kechew-i Pál* nemes.

1478

A leleszi konvent oklevele, mely egy jósvafői (*Ilsvafev*) birtokbavételt bizonyít, s melyben *Kecsői Péter* (*Petro de Kechw*) mint szomszédos birtokos szerepel.

A törökök árnyékában

Az 1526-os mohácsi csatavesztés után az oszmán-török seregek *Szulejmán szultán* vezetésével fokozatosan egyre nagyobb területet hódítottak meg az országban. Kezdetét vette az a korszak,

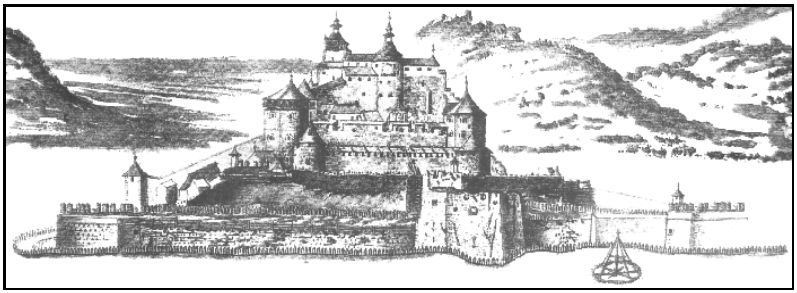
melyet a török elleni védekező-felszabadító harc s beleágyazódva a protestáns vallásszabadság és a nemzeti függetlenség biztosításáért indított *Habsburg-ellenes* rendi felkelések évszázadnyi sorozata.

Az oszmán előretörés miatt *Gömör megye* 1542-ben behódol a töröknek. Miután 1554-ben *Hamza* szécsényi bég elfoglalja *Fülek* várát, *Gömör megye* sorsa gyakorlatilag megpecsételődött. Ezután a törökök többször is végigrabolják és feldúlják a gömöri városokat és falvakat. Állandósulnak a fosztogatások, főleg a déli járásokban, de egy-egy váratlan betörés alkalmával hihetetlen pusztítást végez a török az északi bányavárosokban és azok környékén is. A füleki bég egyre távolabbi vidékekre küldte ki lovascsapatait, melyek falvak sorát égették fel, lakosait rabszíjra fűzve hurcolták el, és megfélemlítve a falvak lakosságát, adófizetésre kényszerítették a szegény népet.

1560 körül több támadást is intéz a török a gömöri falvak ellen. Az emberek menekülnek, a falvak rommá válnak. Ez lett sajnos a sorsa *Kecsőnek* is. A török csapatok kifosztják és felégetik. Egy 1566-ból származó Imolával foglalkozó irat szerint *Kecső* lakatlan. A lakosok többsége a szomszédos *Aggteleken* talált menedéket. A kecsői 1551-ben összeírt dézsmajegyzékben összeírt 10 jobbágycsalád közül 8-nak a nevét az 1560 után az aggteleki dézsmajegyzékben olvashatjuk. Az 1551-i dézsmajegyzék Kecsőben a következő 10 jobbágycsaládot sorolja fel: Bartók, 2 Borza, Czatos, Marsa, Szege, 2 Babo, Tanko és Sydo. Ezeket a későbbiek folyamán – a Marsa és a Sydo családok kivételével – valamennyiüket az aggteleki dézsmajegyzékben találjuk fel. Ott is maradtak véglegesen, az elpusztult falujukba soha többé nem tértek viszsza. Leszármazottaik közül számosan még ma is Aggtelken élnek. A *Marsa* és a *Sydo* családok további sorsáról nincsen semmilyen információnk. A török támadók áldozatává váltak, rabszolgapiacon végezték, vagy egy távolabbi helyre menekültek? – egyelőre nem tudjuk.

Kecső történelmében ezzel lezárult egy nagyon fontos korszak. A török pusztítás eredményeképpen a település megszűnt létezni, és 200 évig nem is települt újjá. Az elkövetkező két évszázadon

keresztül lakatlan maradt. 1564-ben majd 1612-ben még a dézsmajegyzékek sem említik, még a lakatlan helyek között sem. Egy 1673-ból való összeírás szerint több társbirtokos tulajdonában lévő tölgyerdő található itt, melyek disznóhizlalásra alkalmasak. Földjét parasztok szokták bevetni kilencedért. *Gömör vármegye* 1715- ös, valamint 1720-as összeírásában nem is említik a települést.

A füleki vár a XVII. században. Innen indították támadásaikat a törökök a gömöri falvak és városok ellen.

Kecső újjátelepítése

Az 1600-as évek végére a törököket sikerült kiszorítani az országból. De a kifosztott, kivérzett vidéken évtizedek kellettek ahhoz, hogy az élet visszatérjen a faluba. Még legalább ötven évbe tellett, míg újra kezdett a falu benépesülni. A közel két évszázad alatt míg lakatlan volt, a régi portái, valamint középkori temploma elpusztultak, és a település helye is teljesen eltűnt. Egy 1789-ben tartott tanúvallatás szerint mintegy negyven évvel előbb kezdett ismét benépesülni és faluszámba menni. 1820-ban egy 90 éves asszony azt vallotta, hogy 70 esztendővel korábban mindössze öt gazda és egy molnár élt Kecsőben, meg a *Ragályi család* tartott a pusztában juhkosarat. 1753-ban jelent meg újra a vármegye összeírásában mint puszta: öt hospes élt benne, akik iparosok, kovácsok azaz földesúri majorsági alkalmazottak. Ekkor a *Ragályiak* és a *Fáyak* az urai, ők hoztak később a faluba új parasztságot a krasz-

nahorkai uradalomból. Az öt hospes a következő: *Barkai*, *Bodnár*, *Csörgős*, *Molnár* és *Seller*.

Az 1773-as *Úrbéri Tabellák* szerint a falu urai *Draskóczy Ádám*, *Fáy József*, *Ragályi József* és *Szegő Zsigmond* voltak. A településen összesen 15 jobbágy és két zsellér élt a családjával. Név szerint a következők voltak: Hegedűs János, Hegedűs Mihály, Lőrincz Márton, Zoller Miklós, Szikra János, Ladoni György, Körtvély András, Lőrincz György, Molnár János, Csergély Mihály, Juhász András, Süveges János, Bodnár Tamás, Barkaj János, Juhász János, Ettől a 17 családtól eredeztethetjük a mai kecsői lakosság nagy részét. A nevek alapján egyértelműen arra lehet következtetni, hogy a betelepülők magyar ajkúak voltak. Ez azért is érdekes, mert a két szomszédos településen, *Hosszúszón*, valamint *Pelsőcardón*, melyek szintén a 18. század második felében kezdtek újjátelepülni, szlovákok képezték az új lakosság nagy többségét. *Kecső* népességét, hasonlóan, mint a középkorban, elsősorban magyarok alkották.

A falu fejlődése a 19. század első felében

A település ahogy felébredt két évszázadon keresztül tartó Csipkerózsika-álmából, fokozatos fejlődésnek indult. *Vályi András* 1796-ban a *Magyar országnak leírása* című művében ekképpen jellemzi a falut:

„***KECSÕ.*** *Magyar falú Gömör Várm. földes urai Ragályi, Fáy, és több uraságok, lakosai katolikusok, fekszik Agtelek mellet, Torna Vármegyének szomszédságában, földgye jó búzát terem, piatzozásra Rozsnyón 3 1/2 mértföldnyire, réttye sekélyes, földgye szorgalmatos mivelést kiván, fája mind a' két féle sok, keresettye a' szomszéd vas verõ mûhelyekben, szenet is égetnek, kapa verõ hámorja is van, erdõje nagy, réttye sekély.*"

A lakosok elsősorban földműveléssel foglalkoztak, de ezen kívül fontos pénzkereseti lehetőség volt a szénégetés is. Az itt készült faszenet felhasználták a gömöri vasgyárakban. Érdekes, hogy *Vályi* már említi a kecsői kapahámort is, melynek termékei olyan

híresek voltak a későbbi években. Ezek a tevékenységek jellemezték Kecső lakosságát az elkövetkező évtizedekben is.

Részletesen foglalkozik a faluval *Bartholomaeides* (*Eördögh*) *László* az 1808-ban latinul kiadott *Inclyti superioris ungariae comitatus Gömöriensis notitia historico-geographico statistica* című művében. Többek között itt jelenik meg először a település neve szlovák nyelven *Kečowo* alakban. *Bartholomaeides* szerint a községnek mindkét megnevezése használatos, a putnoki járásban található, *Aggtelektől* északra *Hosszúszó* környékén. A faluban 35 ház található. A lakosságot 41 családfő, 57 házaspár és 285 lakos alkotja, akik részben szlovákok, részben pedig magyarok. A felekezeti hovatartozás szempontjából evangélikusok és reformátusok. A falu határa dombos, de azért megterem mindenféle gabonafajta. Nagy területet erdők fednek. A továbbiakban részletesen leírja az erdők, rétek és egyéb mezőgazdasági területek nagyságát. A mezőgazdaságon kívül a lakosság favágással, szénégetéssel foglalkoznak. Az itt termelt faszén a vasgyárakban kerül felhasználásra. Működik a községben egy kapahámor is. Uraságuk több is van, de legjelentősebbek a *Ragályi* és a *Fáy* családok. Az evangélikusok *Hosszúszóra*, míg a reformátusok *Gömörpanyitra* járnak istentiszteletre.

Nagyon figyelemre méltó *Bartholomaeidesnek* az a megállapítása, hogy a faluban magyarok és szlovákok egyaránt élnek, mert *Vályi* tíz évvel korábban mint magyar falut említi *Kecsőt*. A lakosok száma ekkorra már elérte a 285 főt szemben az 1773-as adatokkal, amikor még csak 17 család élt a településen.

Bartholomaeides nagyon részletesen leírta a *Büdöstó* környékét is az itt található barlangokkal. A leírást rövidített formában magyar nyelven megtaláljuk *Hunfalvy János* 1867-ben megjelent *Gömör és Kishont törvényesen egyesült vármegyék leírása* című művében ekképpen:

„Aggtelek és Hosszúszó közöt Büdöstó puszta van,melyen a pelsőczi úttól éjszakra nevezetes barlangot találunk. Ezt azonban ritkán látogatják. Tudtomra eddigelé legrészletesebben Bartholomaeides (gyakran idézett munkája 523 s.k.l.) írta le. Ennek bejárása máskép van alkotva mint a Baradláé. T.i. egy függőleges mély-

ség tátong, mely boltozat és fedél nélküli pinczéhez hasonlít és sűrű bokrokkal meg fákkal van eltakarva. E másfél ölnyi mélységbe leszállván, éjszaki falában egy 4 láb magas s 7 láb széles, félkerek és igen szabályos alkotású nyílást találunk, mely olyan mintha a sziklában mesterségesen volna kivájva. Ez alacsony nyíláson bemenvén, s egy két ölnyire előrehaladván, mind magasabb üregbe jutunk, melynek feneke sok leszakadt szikladarabbal van behintve s lejtősen ereszkedik lefelé. Ez első üregből hosszan elnyúló, keskeny hasadékon át, melyben cseppkövek is mutatkoznak, egy más üregbe s ebből hágcsón leszállván egy harmadikba jutunk, mely aknához hasonlít. Igy folyvást mélyebbre és mélyebbre ereszkedvén, a hegy gyomrában még több üregbe nyomulhatunk be. Mindezen üregek kisebbek és szűkebbek mint a Baradla, se hosszában se széltében nem terjednek messzire, de magasságuk roppant, s üreges tornyokhoz vagy mély kutakhoz hasonlítanak. Azért látogatásuk veszedelmesebb, mint a Baradlaé, nem lehet bennök egyenest előre menni, hanem tekergősen kell körüljárni. Valamennyi üregben, melyeket Bartholomaeides megvizsgálhatott, a falak, boltozat és fenék különböző alakú és nagyságú cseppkövekkel vannak befedve, ugy hogy a meztelen sziklát alig láthatni. Különösen három üreg érdemel kiváló figyelmet. Az egyikben emberi tetemeket találni; regélik ugyanis, hogy valamikor a büdöstói csárdában egy Ancsa nevű korcsmárosné volt, ki zsiványokkal czimboráskodván a vendégeket meggyilkoltatta s a holt testeket az említett üregbe hányatta. A másik üreg roppant magassága által tűnik ki; legtetején nehány repedés van, melyen a nap világa behat s a boltozat magasságát látjatóvá teszi. A harmadik üregben egy igen kis tiszta vizű forrás bugyog. Bartholomaeides csak azon forrásig jutott, hihetőnek tartja, hogy az általa megvizsgált büdöstói üregek csak bejárását képezik egy nagy barlangnak, mely talán a Baradlával van kapcsolatban. Mert miként a Baradla, ugy a büdöstói üregek is kelet-felé csapnak."

A lélekszám növekedése a 19. század elején magával hozta az igényt, hogy a lakosok iskolát és templomot építsenek. Hosszú lakatlansága alatt a község iskolája és középkori temploma elpusztult. A kecsői ágostai hitvallású evangélikus egyházközösség 1818.

május 20-án tette le az iskola és a templom alapkövét egy tövissel és bojtorjánnal benőtt helyen. A római katolikus lakosok nem nézték jó szemmel az építkezést, és az akkori megyés püspökhöz fordultak panasszal. A püspök a licei és csoltói plébánosokat küldte ki a községbe, akik azon az alapon, hogy a kijelölt hely a római katolikus egyház tulajdonát képezi, szigorúan megtiltották az építkezés folytatását ezen a helyen. Azonban *Szontágh Andor* akkori evangélikus esperességi felügyelő buzdítása alapján az egyház hívei nem hagyták abba az építési munkálatokat, és az iskolát is, valamint a templomot is néhány hónap alatt felépítették. A katolikus hívek ismét a püspökhöz fordultak, ő pedig a *Helytartótanácshoz* fordult panasszal. A *Helytartótanács* határozata az lett, hogy a panaszt szakértők által kell kivizsgálni. A megye által kiküldött szakértői bizottság 1820 májusában szállt ki a faluba. Tanúvallomásra megjelentek a szomszéd községekből is a legidősebb emberek, akik mindannyian azt bizonyították, hogy a templom és az iskola helyén emberemlékezet óta gaznál, dudvánál egyebet soha sem láttak. Ezt a nyilatkozatot felterjesztették úgy a megyének, mint a *Helytartótanácsnak*, minek az eredménye az lett, hogy az ágostai hitvallású evangélikus egyházközösségnek adtak igazat, és a templom, valamint az iskola nagy munkával felépülhetett, és 1821-től szolgálhatta is az evangélikus híveket.

Mi volt az oka ennek a nézeteltérésnek? Az egyik lehetséges indok az, hogy a középkorban itt állhatott az azóta nyomtalanul elpusztult temploma a községnek, ami miatt a római katolikus egyház jogot formált a területre.

Az 1820. május 28-i tanúvallomások szerint az oratóriumot és iskolát a hívek *Kecső* felső végén a malom mellett egy patakocskán építették meg nagy munkával. Ezek szerint a malom épülete már ekkor létezett. Ezen állítás alapján bebizonyítható, hogy a malom épülete, mely máig is létezik a faluban, a település legrégebbi építménye. Ma az átépítése után lakóházként szolgál.

Azonban a római katolikus hívek nem nyugodtak bele, hogy az evangélikusoknak saját imaházuk legyen, és néhány év leforgása alatt felépítették saját templomukat, amelyet 1827-ben fel is szenteltek. Mindkét templom máig szolgálja a kecsői híveket, és *Kecső* domináns épületei közé tartoznak.

Az 1837-ben Fényes Elek *„Magyar országnak, s a' hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapotja statistikai és geogra-phiai tekintetben."* című művében ekként olvashatunk *Kecsőről*:

Kecső, magyar-tót f. Aggteleken felyül ½ órányira: 148 kath., 125 ref., 63 evang. lak. Határa hegyes; erdeje nagy; rétje elég; gyümölcsöse is van. F.U. többen.

Ezek szerint 1837-ben még a magyarok mellett szlovákok is éltek a községben.

Az 1848-as a szabadságharc és az azt követő évek

Arról, hogy az 1848-49-es szabadságharc eseményei milyen hatással voltak a falu életére, sajnos nem rendelkezünk információkkal. Nem tudjuk, részt vett-e valaki *Kecsőből* a harcokban, vagy pedig volt-e kecsői áldozata az eseményeknek.

Az abszolutizmus korában a település tovább fejlődött. *Fényes Elek* 1851-ben *Magyarország geographiai szótára* című művében így jellemzi a községet:

***Kecső**, magyar falu, Gömör vmegyében, hegyek közt igen szűk völgyben fekszik, Aggtelek és Hoszszuszó helységekkel határos. Az evangelikus oskolával átellenben a helységen keresztülfolyó patakcsán van épülve malma, melly esős időben jövedelmes. Van ama jóságáról híres kapát s ásót készitő hámorja is. A lakosok szám 334-re megy; ezek közül evang. férfi 90, asszony 80, rom. kath. férfi 82, asszony 65, reform. 17. Mindnyájan eredeti magyarok. Van benne 4 urbéri telek, lakó 12, irtásokban 10 6/8 telek a lakosoknál; erdõ és legelõ 2345 hold. Szántóföldе zabon és burgonyán kivül csak nagy szorgalom után terem meg egyebet; rétje igen kevés, mind a mellett a lakosoknak bő és jó legelőjük van, szarvasmarhát és juhot bõven tartanak. Szén, mész, s ezek fuvarozása által könnyítenek élelmük keresésén.*

A szerző szerint a lakosok, melyek száma már elérte a 334-et, főleg állattenyésztéssel foglalkoztak. Ezen kívül szén- és mészégetéssel, valamint ezek fuvarozásával foglalkoznak. Ami a szántóföldet illeti, az nagyon rossz minőségű. Működik azonban a településen a malom és a jó minőségű kapát és ásót készítő hámor is,

melyet már Vályi is említett több mint ötven évvel azelőtt. Ebből is látszik, hogy a kecsői lakosok élete nem sokat változott ebben az időben.

A könyvben a szerző külön foglalkozik a *Büdöstóval* is ekképpen:

***Büdöstó**, puszta, Gömör- és Kis-Honth egyesült vgyékben, Aggtelek és Hoszúszó közt: 5 ref. lak., egy korcsmával, s barlanggal. Kétsõhöz tartozik.*

Tehát a kocsma, melyről Bartholomaeides olyan részletesen írt, még mindig működött a barlang közelében.

Az 1867. évi tagosítás után a termőföldeket a nagybirtokosoktól a helyi kisparasztság vásárolta meg és kezdtek el rajta gazdálkodni. Így jutottak földhöz a Juhász, Hegedűs, Tóth, Lőrincz és más családok.

A 1869-es népszámlálási adatok szerint a településen 62 házban összesen 444 lakos élt. A lakosok fele katolikus, a többiek pedig evangélikusok, reformátusok és izraeliták, vagyis zsidók. Zsidó lakosok a későbbiek folyamán is éltek *Kecsőben*, egészen a huszadik század elejéig. Még az 1910-es népszámlálás adatai szerint is 12 izraelita élt a faluban. Emléküket a *Zsidótemető* és *Zsidóház* megnevezések őrzik. A *Zsidóház* (melyet *Princz háznak* is neveztek) romjai még ma is megtalálhatók a faluban. A ház *Princz Benjámin* tulajdona volt, aki kocsmáros volt, de azon kívül jelentős birtokokkal is rendelkezett. A zsidó temetőn ma sportpálya található, de a neve szerint egyértelmű, hogy egykor az izraelita kecsői lakosok végső nyughelyéül szolgált. Sajnos ennek mára már semmi nyoma nem maradt fenn.

A 19. század második feléből már pontos adatokkal rendelkezünk a lakosság számáról a tízévenként megtartott népszámlálási adatok alapján. Ezekből az adatokból egyértelműen látható, hogy a lakosok száma 400 és 500 között lassan emelkedett. Felekezeti hovatartozás szerint főleg római katolikusok és ágostai hitvallású evangélikusok éltek a faluban körülbelül egyenlő arányban. Rajtuk kívül voltak még kisebb számban reformátusok és izraeliták.

A tagosítást követően 1880-ban elkészült a község kataszteri térképe. A térkép nagyon sok fontos információt tartalmaz a falu-

ról. Megtudhatjuk belőle, hogy 74 megszámozott lakóház volt található a településen. Ezen kívül volt két templom, két iskola, malom, pásztorház, kovácsház és bikaól. Ekkor még létezett a kapahámor is. Nagyon érdekes, hogy volt a faluban két pálinkafőzőhely is, ahol a lakosok nemes nedűvé dolgozhatták fel a megtermett gyümölcsüket. A házak számozása a katolikus iskola mellett kezdődött, lehetséges, hogy ez a hely számított a község központjának. Itt az iskola szomszédságában volt a pásztorház, valamint a bikaól is. A térképen megtalálható a régi, valamint az új temető is. Egyébként az abban az évben lezajlott cenzus szerint a falu lakossága 409 fő volt.

A Zsidóház romjai ma. (Fotó: Breznaník Peter.)

1876-ban porosz geológusok és kutatók a pelsőcardói sikereiken felbuzdulva *Kecső* határában is kutatásokat folytattak cinkércekre. Ardóval ellentétben azonban itt sikereket nem értek el, és nem találtak említésre méltó ércesedést.

Dvorzsák János az 1882-ben megjelent *„Magyarország helységnévtára”* című művében *Kecsőben* és a hozzá tartozó *Büdöstón* a lakosok száma 409 (183 katolikus, 189 evangélikus, 31 református és 6 izraelita).

A rozsnyói Járási Kataszteri Hivatalban található kataszteri térkép 1880-ból. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

A lakosság ezekben az években a 19., valamint 20. század fordulóján főleg mezőgazdasági termeléssel foglalkozott. Az 1897-es *Gazdaczímtár* szerint a település legnagyobb gazdálkodói és birtokosai *Juhász Lőrincz Márton*, *Parti Juhász Márton*, *Kuti Lőrincz Márton*, *Princz Benjámin* és *id. Lőrincz János* örökösei voltak. A kapahámor már nem létezett, de a malom még működött. Ezen kívül a szén- és mészégetést is sokan művelték.

A *Magyarország vármegyéi és városai* sorozat gömör-kishonti kötete szerint, mely *dr. Borovszky Samu* szerkesztésében jelent meg 1903-ban, „*Kecső, Abaúj-Torna vármegye határának közelé-*

ben fekvő magyar kisközség, 82 házzal és 479, nagyobbára róm. kath. vallású lakossal. E község 1344-ben Kechew, később pedig Kethew alakban szerepel. Birtokosai voltak a Ragályi, Kubinyi, Draskóczy, Fejérváry, Biha-ry, Szent-Iványi, Széky és a Fáy családok, most pedig Szent-Iványi Miklós örököseinek van itt nagyobb birtokuk. A községben a mult században híres kapákat és ásókat készítettek. A gyárépület még áll, de már nem működik. A faluban két templom van. A róm. kath. templom 1827-ben, az evangelikus 1821-ben épült. A község postája Aggtelek, a legközelebbi vasútállomása pedig Pelsőcz."

Parasztházak Kecsőből a XIX. század végéről. (Fotó: Breznaník Peter.)

Tehát a 20. század elején még állt a régi kapahámor épülete, de már nem működött. Ma már nem áll az épület, mely olyan hosszú évtizedeken keresztül szolgálta a híres kecsői kapák és ásók készítőit.

Az első világháború és következményei

A viszonylagos nyugodt békeévek 1914-ben az első világháború kitörésével értek véget. Amikor 1914. június 28-án Szarajevóban *Gavrilo Princip* szerb merénylő három lövéssel kioltotta

Ferenc Ferdinánd trónörökös és felesége, *Zsófia* hercegasszony életét, kitört a világtörténelem addigi legvéresebb fegyveres konfliktusa. A háborút hosszú évekig csak „A nagy háború” néven emlegették. Harcok nem folytak a községben, de gazdaságilag nagyon nyomasztó volt, és sok emberáldozatot is követelt. A férfiak nagy része bevonult, és Európa különböző harcterein harcolt. Akik pedig itthon maradtak, az öregek, asszonyok és gyerekek végezték helyettük a házimunkát. Sok helyi fiatalember halt hősi halált a különböző hadszíntereken. Sokan megjárták a hadifogolytáborokat is.

Nagyapám, Lőrincz Márton az olasz fronton harcolt és került hadifogságba. (Fotó: Breznaník Peter.)

A világháború befejezése után az *Osztrák-Magyar Monarchia*, mely vesztesen fejezte be a háborút, a győztes hatalmak döntése alapján, nemzetállamokra lett feldarabolva. *Kecső* a trianoni békeszerződés alapján egy új államalakulat, a *Csehszlovák Köztársaság* része lett. A cseh fennhatóság alatt teljesen új körülményekhez kellett alkalmazkodniuk az embereknek. Magyar nemzetiségükből kifolyólag kisebbségbe kerültek a hazájukban és szlovenszkói magyarokká váltak. A község hivatalos megnevezése *Kečovóra* változott. A helyi emberek azonban továbbra is a *Kecső* megnevezést használták, és élték az addigi megszokott életüket. A harmincas évekre rányomta bélyegét a gazdasági válság is. Nagyon sokan kivándoroltak az *Újvilágba*, hogy ott keressenek egy kis pénzt.

Földvásárlás céljából felvett váltókölcsön 1933-ból.
(Fotó: Lőrincz Árpád.)

Legtöbben az *Egyesült Államokban*, *Kanadában* és *Argentínában* próbáltak szerencsét. Nagyobbik részük később hazatért, és a kint megkeresett pénzből próbálták megalapozni a jövőjüket. Házat építettek, földet és jószágot vásároltak, aztán gazdálkodni kezdtek. A lakosság többi része pedig folytatta a kecsői hagyományokat és földműveléssel, mészégetéssel, valamint faszénégetéssel tartották el a családjukat. Érdekes jelenség volt a csempészés. Ezt a nem éppen legális tevékenységet is sokan űzték, akik a zöldhatáron keresztül bonyolítottak le jelentős forgalmat, és tettek szert jövedelemre. A szegénység miatt, vagy pedig nagyobb értékű javak vásárlása esetén (jószág, termőföld, erdő stb.) sokszor váltó-

Három XIX. századi fejfa őrzi a régi temető emlékét a Ravon völgyében. (Fotó: Breznaník Peter.)

Az új temetőt a XX. század első harmadában kezdték használni. (Fotó: Breznaník Peter.)

kölcsönt kellett felvenni, amikor leggyakrabban a földbirtokkal, vagy egyéb ingatlanvagyonukkal kezeskedtek. Ha a törlesztéssel probléma volt, a végrehajtó könyörület nélkül elárverezte az utolsó vagyonát is az adósnak.

A falu lakosainak a száma ezekben az években tovább növekedett és 1930-ban már 501 lett, 1936-ban pedig elérte az 563-at is.

A két világháború közötti időszakban kezdték használni az elhunytak eltemetésére az új temetőt a *Kenderföld* nyugati végén. A régi temető használata a *Ravon* völgyben fokozatosan megszűnt. Mára már csak 3, a XIX. századból származó régi fejfa emlékeztet a régi temetőre.

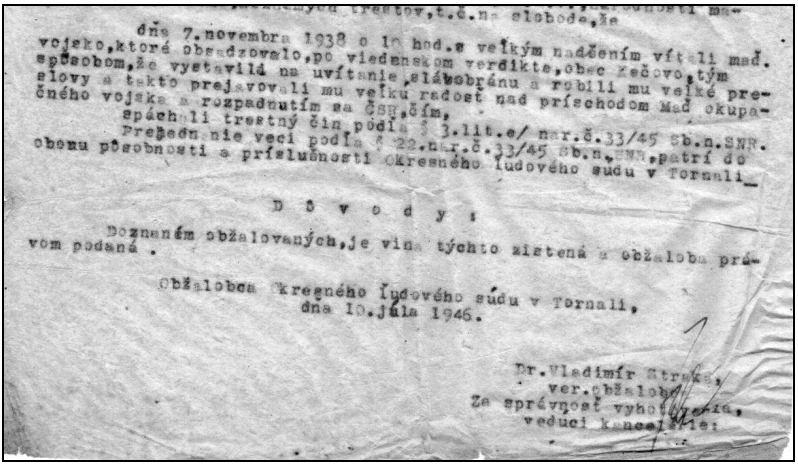
Kecső magyar fennhatóság alatt

1938-ban a Bécsi döntés eredményeképpen a települést Magyarországhoz csatolták. A *Magyar Királyi Honvédség* 1938. november 7-én vonult be a községbe. A falu lakosságának egy része díszkapuval és nagy örömmel fogadta őket. A díszkapu a mostani határátkelő előtti részen lett felállítva, itt fogadta a magyar katonákat a lakosság nagy része. Ennek az lett az eredménye, hogy a második világháború befejezése után, amikor ismét *Csehszlovákia* része lett *Kecső*, ezt az örömet a hatóságok vádemeléssel jutalmazták. A község 22 lakója ellen éltek a hatóságok vádemelési javaslattal, akik szerintük megépítették a díszkaput, és részt vettek a magyar katonák ünnepélyes üdvözlésén.

A bevonulási ceremóniát *Nagymáté Lajos* trizsi lakos, mint szemtanú, a 2008-ban megjelent *„Gyermekkorom Trizsben”* című könyvében így írta le:

„Nevezetes esemény maradt számomra a felvidéki bevonulás. Hozzánk a határ csak három kilométerre húzódott. A legközelebbi falu, amit a magyarok elfoglaltak, Kecső volt. Mint gyerekek, gyalog mentünk a színhelyre, ahol az esemény ünnepi díszben zajlott le. A fogadtatásra nagy díszkaput csináltak, az alatt állott egy magyar katonatiszt lóháton. Magyar ruhába öltözött lány köszöntötte és adta neki a virágcsokrot. Mindkét oldalról elhangzott az

ünnepi beszéd, és a magyar himnuszt már együtt énekeltük, és hullt a sok virágeső. Ezek közepette indult el a magyar sereg ama lovastiszt vezetésével a virágok között a Felvidéket elfoglalni. De az örömmámor nem sokáig tartott. Később azt mondták a felvidékiek, hogy bizony a virágot cserepestül kellett volna a magyar katonákhoz dobálni."

dňa 7.novembra 1938 o 10 hod.s veľkým nadšením víta
vojsko,ktoré obsadzovalo,po viedenskom verdikte,obec Kečovo,tým
spôsobom,že vystavilá na uvítanie,slávobránu a robili mu veľké pre-
slovy a takto prejavovali mu veľku radosť nad príchodom Mad okupa-
čného vojska a rozpadnutím sa ČSR,čím,
spáchali trestný čin podľa § 3.lit.e/ nar.č.33/45 Sb.n.SNR.
Prerokovanie veci podľa § 22.nar.č.33/45 Sb.n.SNR.patrí do
obecnou pôsobnosti a príslušnosti okresného ľudového súdu v Tornali_

D ô v o d y :

Doznaním obžalovaných,je vina týchto zistená a obžaloba prá-
vom podaná .

Obžaloba okresného ľudového súdu v Tornali,
dňa 10.júla 1946.

Dr.Vladimír Štrpka,
ver.obžaloba
Za správnosť vyhotovenia,
vedúci kancelárie:

A vádirat részlete. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

A szemtanúk szerint a lány, aki a virágcsokrot átadta, *Lőrincz Terézia* volt, aki nem csak a katonatisztnek adott virágot, de a lova nyakába is akasztott egy virágkoszorút.

Az 1938 és 1945 közötti időszakban *Kecső* a *Magyar Királyság* része volt. A hivatalos nyelv ismét a magyar lett, de az egyszerű falusi emberek számára ez nem hozott sok változást. Ugyanazt a munkát végezték továbbra is, ugyanazon szokások szerint éltek, mint a „csehek alatt".

Az 1939-ben megjelent *„A visszacsatolt Felvidék és Ruténföld címtára"* című kiadvány, melyet a *M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal* szerkesztett, részletes statisztikai kimutatást közöl a községről. Ezek szerint *Kecső* 114 házzal és 548 lakossal rendelkezett. A falu bírója *Lőrincz István*, az iskola igazgatója *Répászky János*,

tanítója pedig *Előry Pál* volt. A továbbiakban név szerint felsorolják a település 48 birtokosát, akik mezőgazdasági termeléssel foglalkoztak. Említésre kerülnek azok is, akik egyéb tevékenységet folytattak, mégpedig *Molnár János* ács, *Domonkos Ernő* korcsmáros, *Kovács István* molnár, valamint *Garaj János*, *Molnár Ferenc* és *Molnár Lajos* mészégetők. Volt a faluban két vegyeskereskedésű üzlet is, melyeket *Kubík Albert* és *Lőrincz János* üzemeltettek. A vadászat szintén *Kubík Albert* nevéhez kapcsolódott, aki 2850 kataszteri hold nagyságú vadászterületet bérelt.

Ezekben az években a lakosság nagy része földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozott. Jelentős volt még a mészégetéssel és faszénégetéssel foglakozók száma is. Mások napszámosként keresték meg a mindennapi kenyérrevalót a családjuknak. Volt a faluban csordás, kondás, kecskepásztor és gulyás is, akik a kecsőiek haszonállatait őrizték. Működött a malom is, és volt kovácsmestere is a falunak. Az evangélikus iskola már nem működött, mindkét felekezet tanulói a katolikus iskolába jártak.

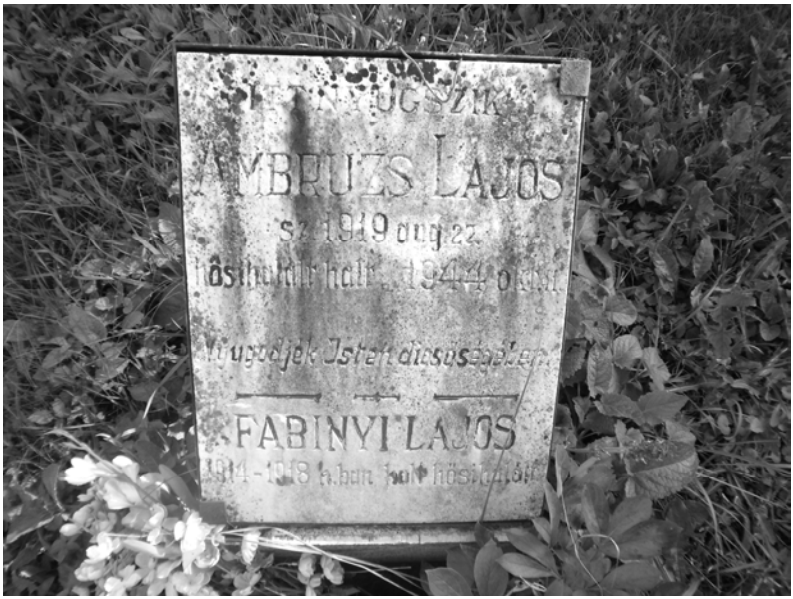
Közben 1940 nyarán egy szörnyű szamárköhögés-járvány vonult végig a falun. A járvány hatására néhány hét leforgása alatt több mint tíz gyermek vesztette életét.

Felépült a mai *Községi Hivatal* épülete is. Építője *Hegedűs Barna* volt, aki üzletet és kocsmát üzemeltetett benne, de tervezte a kibővítését is egy tekepályával. Erre azonban már nem került sor, mert a háború befejezése után elköltözött a faluból, az épület pedig állami tulajdonba került.

A második világháború és következményei

Ezekre az évekre nagyban rányomta bélyegét a háborús készülődés, valamint a második világháború. Főképp a keleti fronton, de másutt is a *Magyar Honvédség* kötelékében nagyon sok kecsői férfi halt hősi halált, vagy került hadifogságba. Egy részük a *II. Magyar Hadsereg* doni katasztrófájánál vesztette életét, vagy került az eltűntek listájára. Voltak, akik a hadifogságból nem tértek haza, de volt olyan is, akit a partizánok lőttek agyon. Mindannyian a magyar királyi honvédségben szolgáltak, akik életüket adták

hazájukért, nyomtalanul eltűntek, vagy a hadifogolytáborok nyomorúságos körülményei között haltak meg. *Kecső* hősi halottai a következők voltak: Ambrúzs Lajos (1919), Ambrúzs István (1913), Barkai Barna (1917), Barkai József (1919), Barkai Lajos (1915), Hegedűs Bertalan (1914), Hegedűs István (1915), Hegedűs László (1908), Juhász László (1916), Kovács András (1919), Kovács József (1912), Lőrincz János (1914), Lőrincz Rafael (1921), Örvös József (1908), Székely Dezső (1912), Székely János (1910), Székely József (1915), Tóth Dezső (1910), Zoller Sándor (1908) és Előry Pál (1913) kántortanító.

Ambrúzs Lajos határvadász honvéd síremléke a kecsői temetőben.
(Fotó: Lőrincz Árpád.)

Mindegyikük fiatal életerős fiatalember volt, akik szerették az életet, és mégis háborúban kellett számukra sokszor értelmetlen célokért meghalniuk. Egy részük nőtlen volt, de a többiek után viszont sok hadiárva maradt, akik ezekben a nagyon nehéz évek-

ben apa nélkül maradtak. Egy kivételével mindannyian idegen országokban, főként a volt Szovjetunió területén alusszák örök álmukat. Egyedül *Ambrúzs Lajos* határvadász honvéd, aki 1944. október 11-én *Kuntapolcán*, a partizánokkal vívott tűzharcban esett el, fekszik a kecsői temetőben.

20 hősi halott egy kb. 500 lelket számláló kis faluból nagyon sok. Talán mégis van valami igazságalapja annak a szóbeszédnek, hogy a *Magyar Honvédségnél* a behívások aránya – ezáltal a veszteségek is – magasabb volt a visszacsatolt területeken, mint az anyaországban?

Voltak a faluban a háborúnak civil áldozatai is, mégpedig *Lőrincz Lajos* (1925) és *Lőrincz László*.

Közben a szegénység egyre nagyobb méreteket öltött. A munkaképes férfiak nagy része a fronton, az üzletekben kevés az áru. Akinek volt egy kis földje vagy haszonállata, az legalább az alapvető élelmiszereket meg tudta magának termelni. Voltak azonban olyan árucikkek, amelyeket otthon nem tudtak megtermelni, amelyeket az üzletben kellett megvásárolni. Ezek közé tartozott főleg a cukor és a petróleum, melyekre bevezették a jegyrendszert. A jegyrendszer bevezetése után a legfontosabb közszükségleti cikkeket már csak hatósági jegyre lehetett megkapni.

1944 telén aztán elérte a háború *Kecső* községet is. A falut a szovjet *Vörös Hadsereg* egységei szabadították fel.

A tengelyhatalmak erőinek visszavonulása után a II. ukrán front 40. hadseregének egységei december 16-án érték el a falut. Az oroszok első kérdése, amint beértek a településre az volt, hogy:

– Ez már a trianoni határ?

Mivel a válasz igen volt, a viselkedésük is megváltozott. Igyekeztek mellőzni a különböző atrocitásokat, melyek sok esetben jellemezték őket Magyarországon az ottani lakosok elbeszélései alapján. *Csehszlovákiára* szövetségesként tekintettek, nem pedig mint ellenséges országra. A kijelentésük alapján ide felszabadítóként érkeztek, nem pedig hódítási szándékkal. Igyekeztek jó kapcsolatokat ápolni a helyi lakosokkal, sok esetben a tábori orvosok még egészségügyi segítséget is nyújtottak a rászorulóknak. Mivelhogy a német egységek szívósan tartották magukat, a front átvonulása

lelassult, és az orosz katonák egészen öt hétig maradtak *Kecsőben*. A helyi lakosok a pincékbe vonultak, és ott várták be, míg továbbvonulnak a szovjetek. Több helyen tábori kórházak működtek a faluban, de rengeteg katonát és tisztet is elszállásoltak itt. Az istállók katonalovakkal voltak tele, a faluban mindenütt szovjetek járőröztek. Harci cselekmény ez alatt az idő alatt a faluban nem sok volt, de érte néhány lövés a község épületeit. Az oroszok sok halottjukat temették el a kecsői temetőben, melyeket aztán a háború elvonulása után exhumáltak és elszállítottak. A kihantolást kecsői embereknek kellett végezni, pénzbüntetés terhe mellett. Sokan voltak olyanok is, akik inkább kifizették a büntetést, mintsem részt vegyenek ebben a nem éppen kellemes tevékenységben.

Közszükségleti cikkek megvásárlására feljogosító hatósági jegyek 1944-ből. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

A lakosok a frontvonal közeledtével igyekeztek értékeiket elrejteni, féltek, hogy a katonák kisajátítják őket. Az élelmiszereket (zsírt, húst, stb.) elásták, így sikerült megmenteniük a háború utáni időkre.

A szovjet parancsnokság *id. Tóth Józsefet* bízta meg a bírói funkció betöltésével. Ő az I. világháború alatt hosszú időt töltött

orosz hadifogságban, így elég jól beszélte az orosz nyelvet. Az ő kötelessége volt tartani a kapcsolatot a helyi lakosok és az orosz katonák között.

A szovjet hadsereg 1944. december 16-án szabadította fel Kecsőt. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

A szovjetek kijelentései alapján egyértelművé vált, hogy *Kecső* ismét *Csehszlovákia* része lesz, és a harmincnyolcas határok többé már nem érvényesek. A nagyhatalmak döntése alapján *Kecső* és *Aggtelek* között ismét államhatár húzódik.

Közvetlenül az oroszok továbbvonulása után 1945. január 13-án az államigazgatási szervek *Hegedűs Istvánt* bízták meg a megalakult *Helyi Nemzeti Bizottság* (HNB) irányításával. 1945. február 3-án megalakult a *Nemzeti Milícia*, melynek elsőrendű feladata a csehszlovák-magyar határ őrzése, valamint a közrend fenntartása volt, mert ebben az időben a politikai helyzet még nagyon zavaros volt, s a nép még nem látta tisztán, hogy mit hoz a jövő. A *Milícia* parancsnoka *Hegedűs József* volt, aki a háborúban tiszthelyettesként szolgált.

1945 májusában 30 csehszlovák katona érkezett a faluba egy őrmester parancsnoksága alatt, akiknek a feladata a rend fenntartása volt. Ellátásukról a HNB elnökének kellett gondoskodni.

1945. április 5–én az új csehszlovák kormány *Kassán* nyilvánosságra hozza programját, amely *„Kassai Kormányprogram”* néven kerül be a történelmi köztudatba. A csehszlovákiai magyar és német kisebbség további sorsáról több fejezete is rendelkezik. A két kisebbség nagy része meg lett fosztva állampolgárságától. Mivel Kecső lakosságának döntő többsége magyar nemzetiségű volt, kezdetét vette számukra az az időszak, melyet a hontalanság éveiként ismerünk. Nagyon nehéz időszak volt, melyet a kitelepítés, a reszlovakizáció és a lakosságcsere jellemzett. 1947 januárjában 11 családot telepítettek ki (deportáltak) *Csehországba*. Több család a deportálástól való félelmében átszökött Magyarországra. Többségük többé nem is tért haza. *Hegedűs Sándor, Kovács Bertalan, Lőrincz Nétusz, Örvös József, Tóth János* és *Tóth Márton Aggteleken* telepedtek le, *Kovács László* pedig *Felsőkelecsényben*. Voltak olyanok is, akik később hazatértek, mint például *Hegedűs György*. A csehországi kitelepítettek döntő többsége azonban, amint csak lehetett, visszatért szülőfalujába.

A csehszlovák és magyar kormány egyezsége alapján került sor a két ország közötti lakosságcserére is ebben az időszakban. Elkészült egy névsor, melynek apján összesen 34 család (146 személy) került volna az áttelepítés sorsára. Erre azonban már nem került sor.

Voltak olyan lakosok is, akik a kitelepítéstől való félelmükben reszlovakizáltak. Így igyekeztek megmenekülni családjaikkal együtt attól, hogy el kelljen hagyni a szülőföldjüket. A reszlovakizációs kérvények kiírásában az akkori tanítók nyújtottak segítséget nekik.

Az iskolában teljesen megszűnt az anyanyelvű oktatás, egyedül szlovák nyelven lehetett tanítani a gyerekeket. Ez óriási problémát jelentett, mivelhogy a gyerekek egy szót sem tudtak az állam nyelvén.

Ez a nagyon nehéz időszak a kommunista hatalomátvétel után 1948-ban szűnt meg, amikor fokozatosan megszüntették a csehszlovákiai magyarok jogfosztottságát.

NÉPJÓLÉTI MINISZTÉRIUM

V. ker. Személynök u.21-23 szám.

Telefon: 129-926.Bp.62.Fiók:41o.

Szám: 67.209 1948.

I/2 osztály.

Tárgy: Hegedüs György felsőkelecsényi lakós hazatérési igazolvány iránti kérelme.

Válaszirat száma:

HATÁRIDŐ:

Melléklet:

Hegedüs György urnak,
Felsőkelecsény.Vezénc major.Up.Felsőnyárád.

Kérelmére igazolom, hogy Ön,aki 1908 évben Kecsőn született,-anyja: Zoller Borbála,-Kecsőről /Csehszlovákia/ 1947.február 27.-én tárt haza Magyarországra feleségével:1907 évben született Lőrincz Erzsébettel, valamint 1937 évben született Karolina és 1940 évben született Piroska nevü leányaival.

Hazatérési igazolvánnyal ellátni nem áll módomban, mert ezirányu kérelmét hazatérésétől számitott 6 hónapon tul terjesztette elő.

Ezen igazolványt kizárólag telepitési ügyben való felhasználás végett adom ki.

Budapest, 1948.évi május hó 11.-én.

A miniszter rendeletéből:
dr.Bányai László s.k.
miniszteri titkár

A hitelesítés általéül:

Magyarország 1947-ben befogadta a menekülteket. Egy részük azonban később hazatért Kecsőbe. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

Kecső a szocializmus éveiben

1948 februárjában *Csehszlovákiában* a *Csehszlovák Kommunista Párt* – a *Szovjetunió* befolyási övezetében található többi országhoz hasonlóan – teljes egészében átvette a politikai és gazdasági hatalmat az országban. Ennek eredménye az lett, hogy gyors léptekben hozzáfogtak leépíteni a régi tőkés beállítottságú rendszert az egész országban. A szocializmus alapvető tulajdonsága, hogy nem ismeri el a termelőeszközök magántulajdonát, tehát azonnal hozzáfogtak a nagymértékű államosításhoz. *Kecsőben* ez főleg a földtulajdonosokat érintette, akik egyre nagyobb nyomás alá kerültek, hogy alakítsanak szövetkezetet, és így közösségi formában műveljék meg a földjüket.

Politikai és szociális szempontból azonban egyértelműen enyhülést hozott ez az időszak a kecsőiek életében. Fokozatosan megszűnt a jogfosztottság időszaka, mely a háború befejezése utáni években gyötörte a szlovákiai magyarokat. Hazatérhettek Csehor-

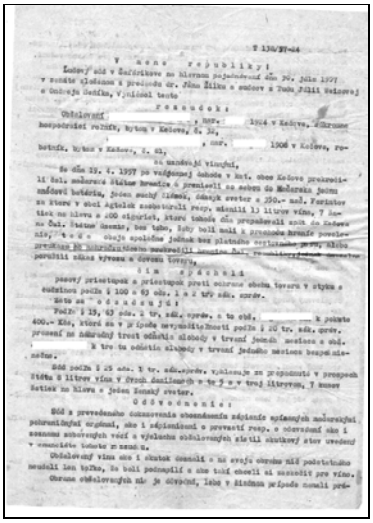
ságból a kitelepített családok, amnesztiában részesültek a Magyarországról hazatérők is, leállították a lakosságcserét és később visszakapták csehszlovák állampolgárságukat is az itteni magyarok.

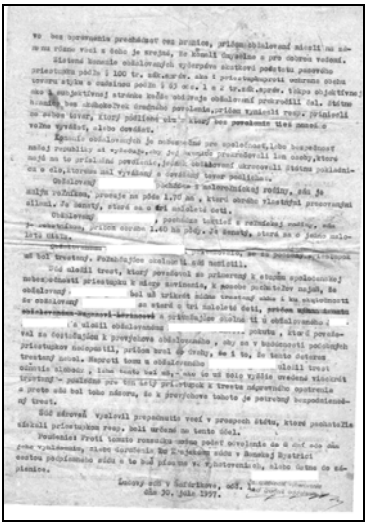
Az 1952-53-as tanévben újjáindult a magyar nyelvű oktatás is a községben. Végre ismét anyanyelvükön tanulhattak a gyerekek a kecsői iskolában.

Gazdasági szempontból ez egy nagyon nehéz időszak volt. A háború után az ország romokban hevert, a munkaképes férfilakosság meg volt tizedelve. Sokan még nem is tértek haza a fogságból, csak később, az ötvenes évek elején. Munkalehetőség nagyon kevés volt. Akinek volt egy kis földje, azok igyekeztek azt megművelni, állatot tartottak, és így próbálták átvészelni ezeket a nagyon nehéz éveket. Akinek nem volt termőföldje, azok távolabbi helyeken igyekeztek munkát találni. A férfi lakosság nagy része a papírgyártásban próbált elhelyezkedni és *Harmanecre* mentek „fát pucolni". Körülbelül 10 fős „partikban" dolgoztak egy-egy idősebb, tapasztaltabb ember vezetésével. Rendszerint kéthetes „turnusokban" dolgoztak. A partiban volt egy szakácsnő is – a kecsői lányok közül –, akinek a feladata volt főzni a dolgozóknak a két hét alatt.

Az országhatár lezárásával újraindult a csempészés is, mely már az első köztársaság alatt is jellemezte a kecsőieket, és biztosított megélhetést az embereknek. A háború utáni években a falu felnőtt lakosságának a nagy része megpróbálkozott ezzel az illegális és veszélyes tevékenységgel. *Magyarországró*l főleg élelmiszert, bort, ágyneműt és egyéb textilárut hoztak be, *Csehszlovákiából* pedig magyarországi hiánycikkeket (gumicsizma, egyéb lábbelik, iparcikkek) csempésztek át a zöldhatáron. A kereskedést nem csak a szomszéd falvakban bonyolították le (*Jósvafő*, *Aggtelek*, *Kánó*, *Zubogy*), de sokszor megfordultak a távolabbi településeken is, úgymint *Rudabányán*, *Felsőtelekesen* vagy *Edelényben*. Nagyon veszélyes tevékenység volt, mert az országhatárt mindkét oldalon nagyon szigorúan őrizték. A határőrök sok esetben nem riadtak vissza a fegyverhasználattól sem a határsértőkkel szemben. Akit viszont sikerült elkapni, súlyos büntetésre számíthatott. Pénz-

büntetésen kívül sokszor még letöltendő börtönbüntetés is várta a csempészeket.

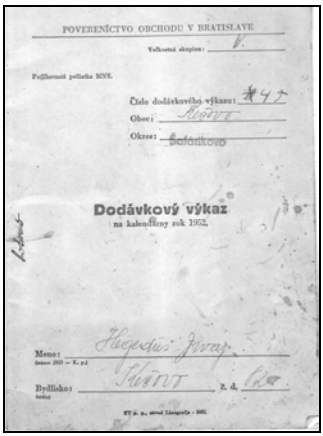

Bírósági végzés csempészés miatt letöltendő szabadságvesztésről 1957-ből. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

A lakosság döntő hányada ezekben az években még földműveléssel foglalkozott. Igyekeztek folytatni azt a tevékenységet, melyet évszázadokon keresztül végeztek a kecsőiek. Ezekben az években azonban egyre nehezebb lett a földművesek élete. A kommunista vezetés minden eszközzel igyekezett ellehetetleníteni a magángazdaságokat és ráerőszakolni a gazdálkodókat a közös kollektív gazdálkodásra. Ennek egyik formája volt a beszolgáltatási rendszer is. A mezőgazdasági cikkek kötelező beszolgáltatási rendszere az élelmiszer begyűjtésére alkalmazott módszer, amikor a parasztokat kötelezik, hogy termésük bizonyos hányadát beszolgáltassák az államnak vagy a hadseregnek. A legtöbb európai államban csak háború esetén alkalmaztak ilyen kényszermegoldást, de a kommunista rendszerek gyakran békeidőben is használták, tudatosan a birtokos parasztság tönkretételére. Nem volt ez más-

képp az akkori *Csehszlovákiában* sem. Minden termelő a terméke bizonyos hányadát kötelező volt beadni szigorú büntetések terhe mellett. Az emberek sokszor igyekeztek kijátszani ezt a kötelességet (titokban éjjel elvégzett disznóölések, illegális pálinkafőzés, a termény rejtegetése stb.), de a hatóságok könyörtelenek voltak. Volt olyan eset is, hogy a hatóság emberei az utolsó szem gabonáját is elvették annak a parasztnak, aki nem tett eleget a beszolgáltatási kötelezettségének.

POVEREníCTVO OBCHODU V BRATISLAVE

Číslo dodávkového výkazu: 442

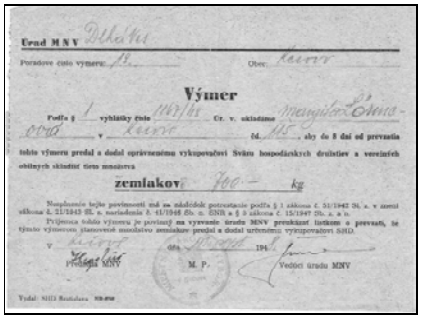
Obec: Štúrovo

Okres: Štúrovo

Dodávkový výkaz
na kalendárny rok 1952.

Meno: Hegedüs Jenő

Bydlisko: Štúrovo č. d. 1

Úrad MNV Dlhá ňa

Poradové číslo výmeru: 12 Obec: Kalná

Výmer

Podľa § 1 vyhlášky číslo 107/52 Cr. v. sk. mangľa Lúčna - 0050 v Kalnej od 115 , ale do 8 dní od prevzatia

tohto výmeru predal a dodal oprávnenému vykupovačovi Svätu hospodárskych družstiev a verejných obilných skladísť tieto množstvá

zemiakov 700 — kg

Nesplnenie tejto povinnosti má za následok potrestanie podľa § 1 zákona č. 51/1942 Sb. z. v znení zákona č. 21/1943 Sb. z. nariadenia č. 41/1946 Zb. n. SNR a § 3 zákona č. 15/1947 Zb. z. a n.

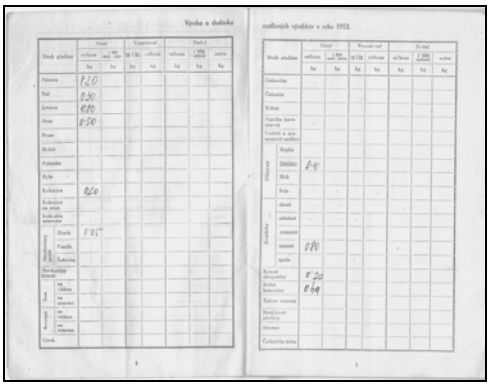
Prijatím tohto výmeru je povinný na vyzvanie úradu MNV preukázať listinou o prevzatí, že týmto výmerom stanovené množstvo zemiakov predal a dodal určenému vykupovačovi SHD.

V dňa 194

Vedúci úradu MNV

M. P.

Vydal: SHD Kostolany

Výška a dodávka

rastlinných výrobkov v roku 1952.

Beadási kötelezvények mezőgazdasági termékekre 1952-ből.
(Fotó: Lőrincz Árpád.)

Az *Új Szó* 1951. szeptember 23-i számában megjelent cikk nagyon elmarasztalja a falut, mivel a sereghajtók közé tartozott a gabonabeszolgáltatás terén. Szeptember 15-ig csak 41,2 %-ra teljesítették a kecsői kis- és közép-földművesek a beszolgáltatás tervét.

Még sokkal élesebben fogalmaz a tudósító egy 1954-ben megjelent riportban, melyben egyenesen szabotálással vádolja meg *G. László* és *L. László* kecsői „kulákokat", akik nem teljesítik állampolgári kötelességüket, és minden lehetőséget kihasználnak, hogy elszabotálhassák a beadási kötelezettséget. De a törvény keze természetesen lesújtott mindkét „jómadár" kulákra, írja az újság.

1957. augusztus 12-én 32 taggal megalakult *Kecsőben* az *Egységes Földműves Szövetkezet* (EFSZ). Ezen a napon gyakorlatilag megszűnt a faluban az egyéni gazdálkodás. Nagyon fontos dátum *Kecső* történelmében, mert ezen a napon egy több évszázados gazdálkodási forma ért véget. A szövetkezet gazdasági udvara a katolikus templom mögötti területen lett kialakítva. Fokozatosan gazdasági épületek sora készült el ezen a területen (ólak, istállók, műhelyek, garázsok, irodák stb.). A hetvenes évek elejétől (1971) aztán a kecsői EFSZ része lett a hosszúszói székhelyű *Arany Kalász Egységes Földműves Szövetkezetnek*. Erről az eseményről 1972. január 19-én az Új Szó napilap is beszámolt „Célravezető lépés" címen ekképpen:

„A rožňavai járásban ez volt az első eset, hogy szövetkezetek az egyesítés útjára léptek. Amint Farkas István, az Aranykalász új elnöke elmondotta, ezt a lépést az élet diktálta, és megnyitja az utat a szakosítás felé. A jövőben szarvasmarha-tenyésztéssel, hizlalással és juhtenyésztéssel akarnak foglalkozni. Természetesen a takarmány és gabonafélék termesztését sem tévesztik szem elől.

A következő évek bizonnyal igazolják majd, hogy a négy falu szövetkezeti tagságának e bátor, eredményes lépése helyénvaló."

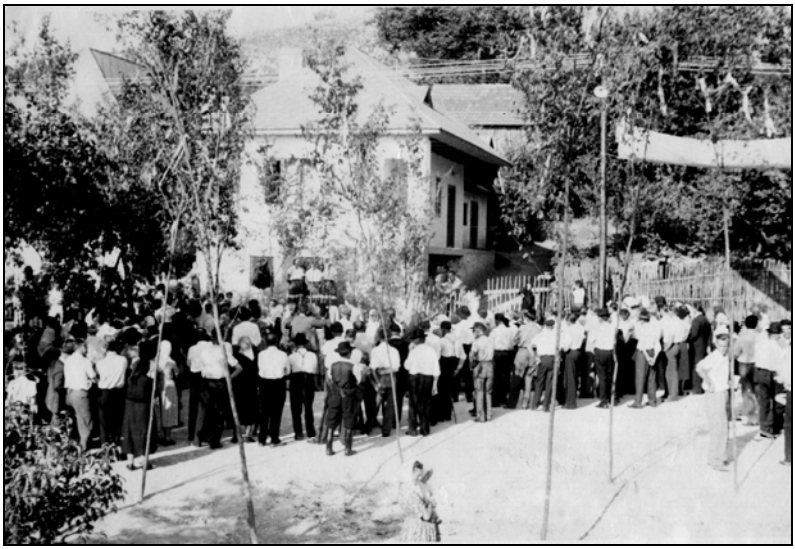
Ettől az időponttól már kevesebb lett a gazdasági udvarban a fejlesztés, többnyire csak a meglévő épületek fenntartása volt a cél.

A falu infrastrukturális fejlesztésében a történelem folyamán talán legjelentősebb időszakról van szó. Ebben a korszakban, a szocializmus éveiben lettek a közművek a községben olyan arány-

ban felfejlesztve, hogy a környék egyik legelmaradottabb falujából egy aránylag fejlett településsé változott. Ahol az ötvenes évek elején még villanyáram sem volt és a faluba csak szekérút vezetett, néhány rövid évtized után a közművesítés terén utolérte a környék többi településeit. Hogy mi is valósult meg községünkben ezalatt a három évtized alatt:

1954-ben bevezették a községbe az első telefont. Megszületett a kapcsolat a külvilággal.

1959-ben villamoshálózatot is kaptunk. Az évszázadokon keresztül használt petróleumlámpákat villamos izzók váltották, és ezáltal beköltözött az állandó világosság is a településünkre.

Ünnepség a villamoshálózat bevezetésekor 1959-ben.
(Fotó: Iskolakrónika.)

Az elektromos energia azonban nemcsak világítást hozott a faluba. Sorra jelentek meg a különböző elektromos háztartási gépek. Most már egyre többen vásárolhattak maguknak rádiót vagy televíziót. Azelőtt csak telepes rádiók létezhettek a településen. Máskülönben az első telepes rádiót Kecsőben még *Repánszky János*

tanító vásárolta a negyvenes években. Később megjelent az első televízió is, mely a kultúrházban volt, de később már a magánszemélyek is kezdtek televíziókészülékeket vásárolni.

Az *Új Szó* című napilap 1959. szeptember 1-jén ekképpen számolt be az eseményről *„Új korszak született”* címmel:

„Festői szépségű helyen, az ismert Domicai cseppkőbarlang közelében fekszik Kecső község. A falu legöregebb embere a 82 esztendős Hegedűs János így beszél a múltról:

– Keserves volt itt hajdan az élet. A jó földek mind az urak kezében voltak. Mi favágásból, szénégetésből éltünk. Nyáron meg az alföldre jártunk aratni. Így kerestük meg a mindennapi betevőt.

– Ma azonban öröm az élet- folytatja Hegedűs bácsi. Megértem azt is, hogy nálunk is villany világít.

Hát igen. Hegedűs bácsi megérte azt, hogy 1959. augusztus 23-án Kecső községben – ahol eddig a múltban csak mécsessel és petróleumlámpával világítottak – kigyúlt a villanyfény és ezzel egyidejűleg modern helyi hangszórót is kaptak.

A HNB elnöke megnyitó beszédében hangoztatja, hogy a járás területén a felszabaduláskor 56 községből csak hatban volt villany. Az említett Kecső községgel befejezést nyert a járás falvainak villamosítása és ezzel egy új korszak nyílt meg a járás történetében.”

1960-ban befejeződött a vízvezeték építése. A falu a vezetékes vizet a *Kovács-kútról* kapja. Innen látják el ivóvízzel *Hosszúszót*, valamint a *Domicát* is. A vízvezeték elkészülése után a lakosok azonnal hozzáfogtak fürdőszobák kialakításához. Eddig elképzelhetetlen volt számukra, hogy csak meg kell nyitni a csapot, és folyik a tiszta ivóvíz. Nem kell vödrökben cipelni a kútról, sokszor több száz métert, és helyenként dombra fölfelé. Óriási minőségi változás állt be a kecsői emberek életében. Megjelentek az első mosógépek, ami hihetetlen előrelépést jelentett a háziasszonyok életében.

1962. szeptember 15-én aztán nagy napra ébredt a falu, megérkezett az első autóbusz *Kecsőbe*. Elkészült az aszfaltozott bekötőút *Domicáról*, mely óriási mértékben megkönnyítette a község lakosainak az életét. Nem kellett tovább naponta gyalogolni *Domicára* az autóbuszhoz. Egycsapásra lerövidültek a távolságok,

most már messzebbre is eljárhattak az emberek dolgozni, és a gyermekeknek sem kellett télen-nyáron, esőben-sárban naponta több kilométert gyalogolni. Egyértelműen mérföldkő volt ez a kecsői emberek életében. A nap eseményeit részletesen elolvashatjuk az iskola krónikájában. A krónika szerint az első autóbuszt díszkapu fogadta a következő felirattal:

„Üdvözöljük ezt a napot, mely nekünk utat és buszt adott."

Természetesen az autóbusz is fel volt díszítve, és ez a felirat volt olvasható a homlokzatán:

„Teljesült a régi vágyunk, rád oly nagyon régen várunk, maradj örökre minálunk!"

Gazdag kultúrműsor következett, melyen részt vett a falu majdnem teljes lakossága.

A bekötőút elkészülte azt is jelentette, hogy nemcsak az autóbusz-közlekedés indult meg *Kecsőben,* hanem lehetőség nyílt a lakosok számára személyautók vásárlására is. Az első személygépkocsikat az idősebb lakosok egyszerűen csak luxusnak nevezték, ezzel is kifejezve, hogy szerintük egy fölösleges luxuscikkről van szó. Az első autó *Kovács Lajos* nevéhez fűződik, ő vásárolt először személygépkocsit *Kecsőben*.

Természetesen a rendszer sem feledkezett meg az embereiről. 1967-ben *Sergely István,* a CsKP helyi szervezetének alapító tagja 60. születésnapja alkalmából *„Kiváló munkáért"* kitüntetést kapott a köztársasági elnöktől a *„munkásmozgalomban s a szocialista országépítés érdekében évek hosszú során át áldozatkészen kifejtett tevékenységéért"*.

A hetvenes években először új aszfaltburkolatot kaptak a kecsői utak. Az útburkolat készítése közben egy szerencsés baleset is történt, amikor egy teherautó fékmeghibásodás miatt belerohant az iskola épületébe. A szerencse ebben az esetben az volt, hogy mindez néhány perccel azután következett be, hogy a gyerekek elhagyták azt a helyiséget, melyet a tehergépkocsi összezúzott.

Az évtized második felében egy nagy, többfunkciós épület készült a faluban, melynek átadására 1977-ben került sor. Az épületben helyet kapott a kultúrház, élelmiszerüzlet, vendéglő, valamint a HNB irodája is. Az építésben jelentős mértékben részt vettek a

kecsői lakosok is. Az építkezésen, mely 1975-ben kezdődött, a község lakosai több mint 23.000 órát dolgoztak le társadalmi munkában. A társadalmi munka előtt a HNB képviselői mindig megvitatták, hogy hány és milyen szakemberre, valamint segédmunkásra lesz szükség. Egy-egy család több száz órát is ledolgozott. Meg kell említeni az akkor 72 éves *Ruszó Józsefet*, a falu egyetlen roma lakosát, aki mindig kész volt a segítségre, és a legtöbbet dolgozott a kultúrház építésénél.

1979-ben egy régi lakóház átépítésével elkészült az óvoda is *Kecsőben* 30 gyerek részére. Régi álmuk teljesült a helyi édesanyáknak, akik munkába állhattak, volt hová elhelyezni napközben gyermekeiket. Az óvoda felépítésében szintén nagy részt vállaltak a helyi lakosok, akik sok brigádórát dolgoztak le ingyenesen, hogy minél hamarább kialakulhasson ez az intézmény. Ez a közösség iránti odaadás mindig is jellemezte a kecsői embereket, sőt még ma is jellemzi őket. Az óvoda 1980 szeptemberében kezdett először üzemelni. Az első igazgatónője *Kovács Éva* lett, aki azóta is hű maradt az intézményhez, és a mai napig ő az óvoda tanítónője és igazgatója. Egészen 1999-ig egész napos üzemeltetésű volt a óvodánk, amikor is a gyermekek számának drasztikus lecsökkenése miatt kényszermegoldásként félnapossá vált, és máig ebben a rendszerben működik.

Ezt a korszakot egyértelműen az emberek viszonylagos szociális biztonsága jellemezte. Mindenkinek volt munkája, ha nem is dúskáltak a javakban, de azért relatíve nyugodtan megéltek a jövedelmükből. Ennek kézzelfogható bizonyítéka, hogy nagyon sokan építkeztek, ezekben az években épült a legtöbb új lakóház *Kecsőben*. Egy egész új utca épült a *Kenderföldön*. Magas volt a születések száma is, és nem volt jelentős az elköltözés sem. A lakosok iskolázottsági szintje is óriásian megnövekedett. Míg a háború előtt a kecsőiek döntő többsége csak alapműveltséggel rendelkezett, a 48-as fordulat után egyre többen tanultak mesterséget, szereztek középiskolai, majd később egyetemi, főiskolai végzettséget is. Ezt a fejlődést természetesen teljes egészében kihasználta az akkori propagandagépezet is, és mint a szocializmus nagy vívmányát igyekezett bemutatni. Pedig ez nem mindig volt igaz.

Például a nyolcvanas években pontosan a szocialista rendszer irányítói fékezték adminisztratív erőkkel *Kecső* további fejlődését. Mivel *Kecső* nem központi település, szinte lehetetlen volt magánszemélynek építési engedélyt szerezni a faluban. Míg a propaganda teli szájjal hirdette a falu fejlődését, addig minden erővel igyekeztek elérni, hogy a fiatalok *Pelsőcön* vagy *Rozsnyón* építkezzenek, s költözzenek el *Kecsőből*. Azonban a kecsői ember jobban kötődött falujához, itt akart maradni és házat építeni. Egyetlen megoldásként elszaporodtak a „fekete" (engedély nélküli) építkezések, valamint a hivatalosan csak renoválásként, házjavításként elkönyvelt házépítések.

A hetvenes évektől kezdve ötévente nagy járási szintű megemlékezéseket tartottak *Kecsőben* a felszabadulás emlékére. Az ünnepségek oka az volt, hogy *Kecső* volt az első felszabadított község a rozsnyói járásban. Ennek az apropóján kapott aztán a falu különféle befektetéseket, amelyek hatására ilyen nagymértékű fejlődésen ment keresztül ezen a harminc év alatt. Részt vettek ezeken a megemlékezéseken a járás politikai elöljárói, valamint a *Rozsnyón* állomásozó szovjet egységek képviselői is, mintegy ezzel is demonstrálva a szovjetek fasizmus felett aratott győzelmének a jelentőségét.

1979. december 16-án egy ilyen nagyszabású ünnepség keretein belül *Kecső* a *„Rozsnyói járás fejlesztéséért"* kitüntetésben részesült a járási pártszervek képviselőitől. December 29-én *Lőrincz Erzsébet* az *Új Szó* című napilapban *„Köszönet a felszabadítóknak"* címmel ekként számolt be a felszabadulási ünnepségről:

„Falunk, Kecső (Kečovo) lakossága a napokban ünnepi gyűlést tartott, hogy köszönetét fejezze ki a Szovjetuniónak a felszabadításért. A vendégeken, a járási pártbizottság és a jnb küldöttségén, valamint Mihail Nyikolajevics Nyecsitaljov szovjet őrnagyon kívül a lakosság zöme is megjelent a művelődési házban. Az emléktábla megkoszorúzása után a hnb titkára megemlékezett a szovjet katonák hősiességéről, s méltatta a 35 év alatt elért eredményeket.

Az ünnepélyen a Sajóvögyi énekkarnak, a CSEMADOK helyi szervezete folklórcsoportjának és az iskolák tanulóinak műsora nagy sikert aratott."

1981. június 6-án a koraesti órákban hatalmas felhőszakadás pusztított a faluban. A felhőszakadást jégeső is kísérte, amikor is dió nagyságú jegek hullottak az égből, olyan mennyiségben, hogy még másnap délelőtt is láthatóak voltak az árnyékos helyeken, pedig meleg nyári időszak volt. Az óriási mennyiségű eső eredménye egy árvíz lett, mely percek alatt elárasztotta *Kecső* alacsonyabban fekvő részeit, főleg a *Kenderföldön* és a réti utcában. A hatalmas víztömeg gyorsan hömpölygött végig a falun, magával sodorva mindent, ami az útjába került. Az útjába eső kerítéseket kidöntötte, a temetőről koszorúkat, fejfákat vitt magával a víz. Az áradat elöntötte a pincéket és földszinti helységeket. Nagyon sok állat is elpusztult, de szerencsére személyi sérülés nem történt. Az emberek rémülten nézték a lezúduló víztömeget, nem tudták vagyonukat mentsék-e, vagy pedig az életüket. Az áradat szerencsére gyorsan levonult, de a károk óriásiak voltak. A helyreállítási munkákban – melyek hetekig is eltartottak – segítséget nyújtottak a rozsnyói szovjet katonai helyőrség egységei is. A néhány napig itt tartózkodó szovjeteknek leginkább a gyermekek örültek, akik azonnal igyekeztek baráti kapcsolatba létesíteni velük. Máig is őrzöm a szovjet katonai övet és a Komszomol-jelvényt, melyet akkor kaptam a nálunk levő, *Cseremhovóból* származó *Vlagyimir* nevű orosz katonától, aki másik két társával segített szüleimnek a kidőlt kerítésünk talpra állításában.

Az árvízről az *Új Szóban* is olvashattunk 1981. június 23-án a „Levelezőink írják" rovatban *Örvös Éva* kecsői lakostól *„Örülök, hogy ilyen faluban élek"* címmel a következőképpen:

„Évek óta élek Kecsőn (Kečovo), de csak most győződtem meg arról, hogy az itt lakók milyen összetartóak és önzetlenek tudnak lenni.

Nemrég erős vihar tombolt a község felett jégesővel es felhőszakadással párosulva. Éjfél előtt pár perccel megszólalt a sziréna. Az álmukból felriadt emberek pillanatokon belül az utcán voltak s szaladtak arrafelé, amerről a bajt sejtették. Nem törődtek a vízzel, a hideggel. Egy gondolat hajtott mindenkit: segíteni a rászorultaknak. A falu alacsonyabban fekvő része víz alatt állt, hömpölyögve tört utat magának a víz. Félelmetes morajlását min-

denki megborzongva hallgatta. Nem tétlenkedett senki: férfiak, nők egy emberként mentették a megmenthetőt.

Szerencsére a víz reggelre lefutott, elmúlt a veszély. A károk tetemesek a kertekben, a lakóházakban is.

Le kellett írnom ennek az éjszakának az eseményeit azért is, hogy elmondjam: büszke vagyok arra, hogy ilyen emberek közt élek.“

A rendszerváltozástól napjainkig

Az 1989-es esztendő nagyon mélyreható változásokat hozott a község és az itt élők életébe. A többi kelet-európai országhoz hasonlóan nálunk is beindult egy folyamat, melynek eredményeképpen a szocialista gazdasági rendszer, valamint az egypártrendszer megszűnt, és piaci (kapitalista) gazdaság és demokratikus többpártrendszer vették át a helyüket. Ez a folyamat, mely Lengyelországban kezdődött, fokozatosan felgyorsult, és azt eredményezte, hogy az év végén kártyavárként omlottak össze az addig sziklaszilárdnak tűnő szocialista rendszerek. Az emberek eufórikus hangulatban fogadták a szabadság és a demokrácia beköszöntését. Míg az egyik oldalon valóban beköszöntött egy addig szokatlan egyéni szabadság, a másik oldalon azonban hozzá kellett szokni olyan a szabad versenyen alapuló piaci gazdasági rendszereket jellemző negatív dolgokhoz is, mint a munkanélküliség vagy létbizonytalanság. Egy biztos, hogy egyszerre lehetőség nyílt a szabad véleménynyilvánításra, bárki utazhat, ahová a kedve tartja, minden probléma nélkül gyakorolhatja a vallását, viszont a „mindenható állam bácsi” is leveszi a kezét az emberekről, és megszűnnek az államilag dotált munkahelyek, a sokszor ráfizetéses vállalatok bezárják kapuikat, és az alkalmazottak utcára kerülnek. Mindez azonban felkészületlenül érte az embereket. Akik a szocializmusban nőttek fel, sok esetben bizony nem tudták, hogy mitévők legyenek. Egyik napról a másikra elveszthették munkájukat, és addigi biztos megélhetési forrásukat.

Mindez hasonlóan játszódott le községünkben is. Míg egyrészt végre szabadon lehetett utazni például *Magyarországra*, nem volt

probléma a templomba járás, addig a megszokott szociális biztonság megszűnése bizony nagyon hiányzott az embereknek. Ez akkor nyilvánult meg legjobban, amikor megszűnt a földműves szövetkezet, mely rengeteg kecsőinek biztosított munkalehetőséget, és biztos megélhetést.

Erre a korszakra az a legjellemzőbb *Kecsőben*, hogy míg a községi beruházások, egy néhány éves stagnálást leszámítva tovább folytatódtak, addig az egyéni fejlesztések szinte teljesen leálltak. Az egyéni építkezések szinte teljesen megszűntek a faluban a rendszerváltozás óta. Míg a szocializmus évtizedeiben gombamódra készültek el az újabb és újabb lakóházak, addig 1989 óta talán egy kézen is meg lehet számolni, hogy hány új ház került átadásra. Többnyire csak a régi házak kisebb-nagyobb tatarozására esetleg átépítésére került sor ezekben az években. A községi befektetések azonban ezután is folytatódtak. Az immár demokratikusan választott helyi önkormányzat és polgármesterek igyekeztek minél többet javítani a lakosok életkörülményein.

Nagyon fontos mérföldkő a falu, de az egész ország életében is 1993. január elseje. Ettől a naptól *Kecső* egy új államalakulat, a *Szlovák Köztársaság* (*Szlovákia*) része lett. A régi *Csehszlovákia* szabadon választott képviselői akaratából (a lakosság megkérdezése nélkül) szétvált. Az emberek felemás érzéssel fogadták a dolgot. Később kiderült, hogy a szétválás nem jelentett olyan gazdasági és politikai problémát, mint azt egyesek előtte gondolták.

A rendszerváltozás utáni évekre és évtizedekre jellemző a lakosság számának a csökkenése. Ennek kiváltó oka, hogy egyre kevesebb a születések száma. A fiatalok nagy része külföldön talált munkalehetőséget, és megismétlődött egy hasonló folyamat, mint a két világháború között. Akkor az emberek az *Újvilágban* kerestek munkát, ma pedig ezt az *Európai Unió* nyugati részében próbálják a kecsői fiatalok elérni. A leggyakoribb célországok *Nagy-Britannia*, *Németország* és *Ausztria*.

A község élén a demokratikus rendszerben a szabadon választott önkormányzat és a polgármester áll. Ők döntenek a falu életéről és pénzügyeiről. Az ő kezükben összpontosul a falu sorsa. Az önkormányzat mindig is igyekezett a lehetőségeihez mérten ma-

ximálisan kihasználni minden lehetőséget *Kecső* fejlesztésére és a lakosok életkörülményeinek javítására.

Az első demokratikusan választott polgármestere a falunak *Lőrincz László* volt, aki a rendszerváltozástól egészen 1998-ig állt *Kecső* élén. Az ő vezetése alatt készült el a *Szlovák Televízió* (STV) vételét biztosító adótorony építése. *Kecső* volt talán az utolsó település *Szlovákiában*, ahol a XX. század kilencvenes éveiben még nem volt lehetséges az STV műsorainak vétele. *Lőrincz László* polgármester idejében épült fel az öltöző is a falu futballpályáján 2005-ben. Ebben az időszakban, 1996-ban indult útjára az azóta nagyon híres és elismert rendezvénysorozat is, a *Kecsői Falunapok.*

A következő polgármester *Garaj József* volt, aki az 1999-től 2002-ig vezette a községet. Ebben az időszakban kezdődött el a község villamoshálózatának a rekonstrukciója, és a ravatalozó felépítése.

A rendszerváltozás utáni időszak eddigi utolsó polgármestere *Lőrincz Gyula*, aki 2003 óta áll a település élén, immár három választási ciklusban. Erre az időszakra szintén sok jelentős községi beruházás esik.

2006-ban egy régi községi épület felújítása után elkészült az *Ifjúsági klub*, mely helyszínt szolgáltat a fiataloknak a szórakozásra és a szabad idő eltöltésére.

2007-ben nagyon fontos beruházás fejeződött be a község közművesítése terén, amikor elkészült *Kecső* gázvezeték-hálózata. Ahhoz, hogy teljes legyen a település közművesítése, már csak a szennyvízhálózat kiépítése hiányzik.

2008-ban átadásra került a ravatalozó is, melynek építése még *Garaj József* polgármestersége idején kezdődött meg. Ezzel szintén egy régi hiányosságot sikerült pótolni, mert a környéken mi voltunk az utolsó község, ahol addig még nem volt ravatalozó. Ugyanebben az évben kerültek átépítésre a szociális helyiségek is a futballpályán, ahol a régi öltözőhöz wc-ket és zuhanyzókat alakítottak ki.

2010-ben egy régi paraszthá̀z felújításának eredményeképpen létrejött a *Kecsői Tájház* is, melyben állandó kiállításon mutatjuk

be a régi kecsői paraszti élet eszközeit. A tájház a községi hivatalban történő előzetes bejelentkezés után látogatható.

2012-ben sor került a községi hivatal és a kultúrház rekonstrukciójára is, melyek ezáltal sokkal komfortosabban fogadhatják a látogatókat, és szolgálhatják a község lakosait.

Természetesen nem lett elfeledkezve a legkisebbekről sem, mert 2013-ban egy nagyon szép játszótér átadására került sor Kecsőben.

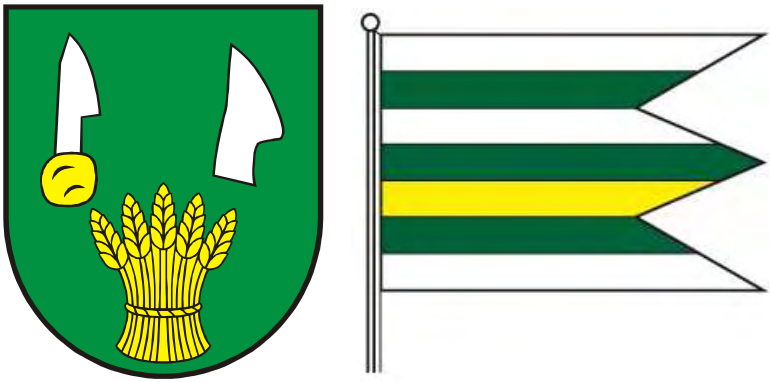
Ezeken nagy beruházásokon kívül sor került több kisebb faluszépítési építkezésre is. Új buszmegállók épültek, nagyon szép új kapuja és kerítése lett a temetőnek. A község főterén a patak mellett elkészült egy csinos kis lugas. Azonban nemcsak építkezések folytak, de például sikerült bebiztosítani a községben a gyors internet hálózatot is, és van megfelelő térerő biztosítva minden mobilszolgáltató számára is. Egy biztos, hogy a község irányítói nem tétlenkedtek ezekben a nehéz időszakokban sem, hogy minél élhetőbbé tegyék a települést.

1992. április 10-én egy becses vendéget üdvözölhettünk a községünkhöz tartozó *Domicán*, amikor *Václav Havel* akkori köztársasági elnök látogatást tett a barlangban és a szállóban. A szálló vendéglőjében ebédelt az egész elnöki delegáció. Először történt meg a történelem folyamán, hogy államfő látogatta meg a településünket.

1996-ban a millecentenárium és *Kecső* írásos említésének a 725. évfordulóján tartották meg községünkben az *1. Falunapok* rendezvénysorozatát, melynek keretében emlékművet avattak az evangélikus templomkertben, az egykori evangélikus iskola helyén. Azóta a falunapok minden évben megrendezésre kerülnek.

2004. július 14-én a *9. Falunapok* keretén belül mutatták be és avatták fel *Kecső* község szimbólumait, a címert és a zászlót, melyek ábrázolásain földműves munkákra utaló szerszámok dominálnak. A címer egy XVIII. századi pecsétnyomó alapján készült.

2005. július 1-jén a kecsői kultúrházban ünnepélyes keretek között írták alá a *Kecső* és a magyarországi *Trizs* község közötti együttműködési szerződés. A szerződés értelmében, melyet a két település polgármestere, *Lőrincz Gyula* és *Demeter Gyula* látott el kézjelével, *Trizs Kecső* testvértelepülése lett.

Kecső község címere és zászlaja. (Forrás: A Heraldický register Slovenskej republiky honlapja.)

A történelmi egyházak képviselői megáldják Kecső címerét és zászlaját. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

A 2010-ben elkészült *Falumúzeum* vagy *Tájház* méltatására a következő írás jelent meg *Lőrincz Árpád* tollából a *Kecsői újság* 9. számában „*Elkészült a tájház”* címmel:

SZERZŐDÉS

TRIZS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

ÉS

KECSŐ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
KÖZÖTTI EGYÜTTMŰKÖDÉSRE.

A SZLOVÁK KÖZTÁRSASÁG KECSŐ KÖZSÉG
ÖNKORMÁNYZATÁNAK KÉPVISELETÉBEN

LŐRINC GYULA POLGÁRMESTER,

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG TRIZS KÖZSÉG
ÖNKORMÁNYZATÁNAK KÉPVISELETÉBEN

DEMETER GYULA POLGÁRMESTER.

A Trizs és Kecső közötti testvértelepülési szerződés nyitó oldala.

„A tizenötödik falunapok egyik programpontja a helyi tájház megnyitása. Ezzel az aktussal egy régi kívánságunk teljesül. A községi önkormányzat képviselőinek nagyon régi álma volt egy helytörténeti kiállítás tető alá hozása. Megpróbálni a számítógépek és az internet korában egy pillanatra megállítani az időt, és egy helyen bemutatni elődeink életét, mely ha nélkülözte is az elektronika modern vívmányait, de legalább annyira emberi volt, mint a mai felgyorsult élet. Szerettük volna bemutatni a fiatalabb

nemzedéknek a kecsői ember életstílusát nagyapáink idejében, amikor a kultúrát még nem a televízió, a DVD, vagy a videó jelentették. Akkor még községünkben a paraszti életstílus volt a domináns, és bizony nagyon kemény és embert próbáló munkával kellett megkeresni a mindennapi kenyérrevalót. Erre legalkalmasabbnak egy falumúzeum, vagy egy tájház berendezését gondoltuk.

A Tájház épülete.

A tervet, mint minden mást is a tettek követték. Sikerült méltányos áron a községben megvásárolni egy régi parasztházat, mely azonban elég rossz állapotban volt. Első lépésként építészetileg kellett rendbe szedni. Új tetőt kapott az épület, melyre a pénz egy részét egy sikeres pályázat útján sikerült bebiztosítani. A többi költséget már a községnek sikerült kigazdálkodnia. A munkálatokat majdnem teljes egészében saját alkalmazottakkal végeztük el.

A berendezés, valamint a régi használati eszközök teljesen eredetiek, egy gyűjtés eredménye, mely a faluban lett elvégezve. Senki sem sajnálta odaadni régi emléktárgyait, bútorait, képeit és

más régiségeit, melyek néha csak fölösleges lomként hevertek otthon, de volt úgy is, hogy nagyon fontos emlékként voltak megőrizve. Aki beadta a tárgyakat a tájházba, tudja, hogy ezzel nagyon fontos és értelmes dolgot tesz, mert részese lesz egy átfogó helytörténeti kiállításnak. A kiállítás szeretne bemutatni a háború előtti paraszti élet mindennapjait. Három helyiségben van összesűrítve a kecsői falusi ember egész élete. Megtalálhatók itt a munkaeszközök, lakberendezési tárgyak, de például a ruhakészítés, a szövés-fonás kellékei is. Nem hiányozhatnak az imakönyvek sem, hisz tudjuk, milyen fontos volt a hitélet abban a korban az embereknek. Szerettük volna bemutatni az élet minden területét. Nagyon örülök, hogy megvalósult ez a tájház. A mai gyerekek és fiatalok már nem nagyon tudják elképzelni, hogyan éltek nagyszüleik vagy dédszüleik, amikor még nemhogy számítógép nem létezett, de még csak telepes rádió is csak elvétve volt található a falunkban. Amikor még nem volt villany, aszfaltozott út sem vezetett be a faluba.

A régi paraszti konyha kellékei a falumúzeum kiállításán.
(Fotó: Breznaník Peter.)

Ha végignézzük a kiállítást, megértjük, hogy akkor is teljes életet éltek az eleink. Megismerjük kissé a múltunkat, mert a múlt ismerete nélkül nagyon nehéz jövőt tervezni. Ajánlom mindenkinek, főleg a fiataloknak, hogy térjenek be, időzzenek el kicsit ebben a három helyiségben, és nézzék meg, hogyan éltek elődeik. Ajánlom az időseknek is, akik lehet, hogy nosztalgiázni fognak néhány kiállított tárgy mellett.

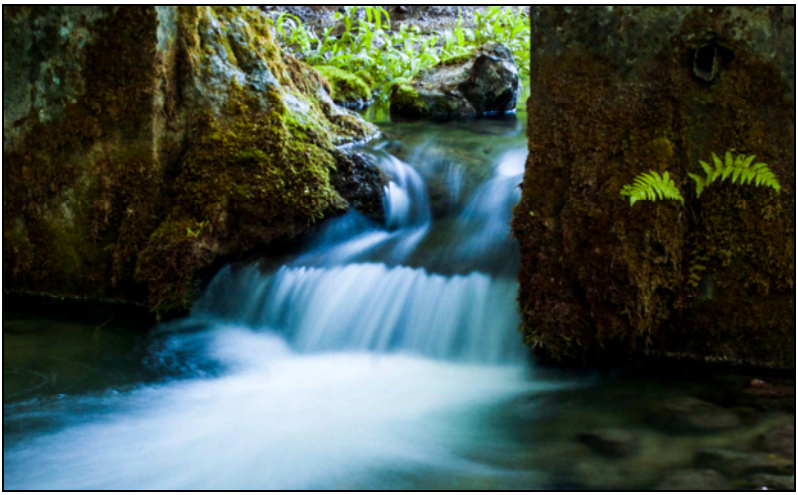
Látogassák meg a tájházat, mert önöknek készült. Higgyék el, megéri!"

A község elnevezései a történelem folyamán

Kecső megnevezése a történelem folyamán nem nagyon változott, a különbségek csak abból adódnak, hogy a középkorban a latin szövegekben sokszor sokféleképpen írták le a *Kecső* magyar kifejezést. Ehhez jött aztán a szlovák *Kecowo*, majd *Kečovo* alak. *Kecső* neve az évszázadok alatt a következőképpen fordul elő az egyes iratokon:

1272	-	Kucheu	1427	-	Kerechow
1279	-	Kochou	1455	-	Keech
1332	-	Quefri	1782	-	Ketső
1344	-	Kechew	1808	-	Kecowo
1346	-	Kacho	1826	-	Kétső
1348	-	Kecheu	1837	-	Kecső
1365	-	Kechev	1921	-	Kečovo
1390	-	Kechw			

KECSŐ TERMÉSZETI KÖRNYEZETE

A kecsői barlangok

Kecső környékét, mivel a karsztvidéken fekszik, a természet nem ajándékozta meg jó minőségű termőfölddel. A község szívével, lelkével a karszt faluja. Karsztos hegyek veszik körül, kecskéi, juhai ősidők óta a karszt gyér füvét legelik, dolgos lakói pedig barlangokból előbukkanó karsztvízzel oltják szomjukat. Termőföldből ugyan nem sokat nyújt a karszt, ehelyett felkínálja más, kevésbé prózai testrészét – a barlangokat. Megélni nem nagyon lehet belőlük, de lehet fölüdülést nyerni hűs járataiban, okulni zárt termeinek tudományos ritkaságaiból, gyönyörködni a természet bizarr játékában, és mindebből lelki gazdagságot meríteni.

Gaál Lajos, a *Szlovákiai Barlangok Igazgatósága* munkatársa szerint *Kecső* határában jelenleg 18 kisebb-nagyobb barlangot tartanak számon. Ezekbe beletartoznak az olyan víznyelők és források is, amelyekbe legalább 2 m hosszúságban vagy mélységben behatolhat az ember. A természetes úton létrejött földalatti üregek esetében ennyi ugyanis a határ, ami felett ezeket már törvény védi. Ha csak a *Kecső* határában előforduló jelentősebb barlangokat vesszük, a jól ismert *Domica–Ördöglyuk* rendszeren kívül említésre méltó a *Rókalyuk*, a *Kecsőréti-barlang*, a *Mál-lyuk* és a *Kecsői-forrásbarlang.* A *Róka-lyuk* az innen nem messze nyíló *Ördöglyukkal* együtt a *Domicának* egyik legrégebbi víznyelője volt, ezért a barlangrendszer megismerésében betöltött szerepe óriási. *Siegmeth Károly*, a *Magyarországi Kárpát Egyesület* egyik meghatározó egyénisége még 1891-ben részletesen leírta a barlangot *Rablóüreg* néven, *Kadić Ottokár*, a magyarországi barlangkutatás másik nagy alakja pedig 1911-ből származó írásában a járataiban talált emberi csontokról tett említést.

A *Kecsőréti-barlang* jóval terjedelmesebb, járatainak hossza meghaladja az 1 kilométert is, ám megismerésének története korántsem nyúlik annyira távolba, mint a *Róka-lyuké*. A Kecsői réten levő kb. 4 m mély szakadékban *Ján Majko*, a *Domica* felfedezője, 1947-ben kezdett el dolgozni. A munkát aztán abbahagyta, de 1952-ben társaival újra elkezdte, ami a barlang feltárásához vezetett. A *Kecső-réti-barlang* időszakos patakjával és kiterjedt jára-

taival fontos láncszeme a *Borzova* és *Kecső* között húzódó, túlnyomó részében még feltáratlan barlangrendszernek. A *Mál-lyuk* járatai már rövidebbek, hosszuk 170 m, viszont tudományos szempontból értékesek, hiszen hírt adnak az egykori karsztfelszín víznyelőinek elhelyezkedéséről és a vízfolyások irányáról.

A Kecsői-forrásbarlang bejárata. (Fotó: Gaál Lajos.)

A *Kecsői-forrásbarlang* a legkisebb, de számunkra a legérdekesebb lehet, mivel közvetlen a piros jelzésű turistaösvény mellett fekszik. A *Szlovákiai Barlangok Igazgatósága* és *Kecső* község önkormányzata közös célja ugyanis az, hogy olyan barlangot tegyünk turisztikai célponttá, amely a község érintésével közelíthető meg. Hiába van a *Domicának* harmincezer látogatója évente, ha alig egynéhány megy el belőlük *Kecsőre*. Tekintettel az igen jó kapcsolatra és a sokéves együttműködésre a polgármester és az Igazgatóság munkatársai között, ezen próbálna segíteni a természetvédelem. A *Szlovák Karszt Nemzeti Park Igazgatósága* és a *Szlová-*

kiai Barlangok Igazgatósága egy olyan projekt kidolgozásába kezdtek, amely magába foglalja egy *Szilice* és *Kecső* központú turisztikai-természetvédelmi tájékoztatási rendszer kiépítését tanösvények, bemutatóhelyek formájában. Szilice környékén ez a *Gyökerréti-tóra*, a *Papvermére* és a *Szilicei-jégbarlangra*, Kecső környékén pedig a *Kecsői-forrásbarlangra* és a *Kecsői-karrokra* vonatkozna elsősorban. A két célpont a piros jelzésű turistaösvénnyel kötődne össze, közbeiktatva a *Feneketlen-lednicét* és más természeti érdekességeket. Ehhez még különféle kiadványok, kiállítások és filmvetítések társulnának. A megvalósítást nagyban nehezíti azonban, hogy a *Kecsői-forrásbarlang* közvetlen környéke vízvédelmi terület. A megoldást közösen keressük és reméljük, hogy a kitartó munka meghozza gyümölcsét.

A Domica-barlang

A *Domica-barlang* a *Domica-Baradla-barlangrendszer* részét képezi. A legismertebb természeti képződményről van szó, mely Kecső község határában található. Míg *Kecsőt* a régió határain kívül valóban csak kevesen ismerik, addig a *Domica-barlang* ismert nemcsak hazánkban, de szerte a világban, sőt még a tengeren túl is. Egy párját ritkító természeti képződményről van szó, mely méltán teszi híressé falunkat és szűkebb régiónkat az egész világon.

A barlang felfedezése *Ján Majko* pénzügyőr nevéhez fűződik. Míg a barlangrendszer magyarországi része a *Baradla* már évszázadok óta ismert és látogatott volt, addig a *Domica*, egészen *Majko* látogatásáig érintetlenül hevert a föld alatt. *Ján Majko* néhány társával – *Pochylý*, *Valko* és *Žák* pénzügyőr kollégái – 1926. október 3-án ereszkedett le az általa már azelőtt feltárt kürtőbe, és tett felfedező körutat a barlangban.

Később *Majko* szinte hetente lejárt a barlangba, ahová később elkísérték őt más barlangászok is. 1929. április 3-án több sikertelen kísérlet után sikerült neki összekötni a barlangot a *Büdöstó* melletti *Ördöglyukkal.*

A felfedezés után a *Slovenská liga* különböző szervezetei próbálták kezelésbe venni a barlangot, míg végül az idegenforgalmi

megnyitást végül is *Csehszlovák Turisták Klubja* (Klub československých turistov) valósította meg. *Eduard Paloncy* mérései alapján 1930-ban tárót hajtottak a jelenlegi bejárat helyén és 1932-ben, kiépítve a betonjárdákat és a villanyvilágítást, a barlangot megnyitották a nagyközönség számára. Egy évvel később kiépítették a második csónakjáratot is, amelyet azonban később, vízhiány miatt ki kellett vonni a forgalomból.

A Domica-barlangot Ján Majko pénzügyőr fedezte fel 1926-ban. (Fotó: a Cseh Barlangászok Egyesületének a honlapja.)

1932. augusztus 21-én magyar barlangkutatók megtalálták a *Baradla-* és a *Domica-barlangok* közötti összeköttetést. Az összekötés után a földalatti államhatárra a hivatalos szervek vasrácsot helyeztek.

1932-34-ben a cseh *Jiří Böhm* professzor régészeti feltárásokat végzett a barlangban, amikor is nagyon gazdag régészeti leletanyag került felszínre az ős- valamint csiszolt kőkorból.

A második világháborúban a front átvonulásakor a szovjet katonák a *Domicában* lóistállót létesítettek.

A háború után tovább folytatódott a barlang régészeti feltárása. 1956-ban *Juraj Bárta*, majd 1963-ban *Ján Lichardus* végzett itt kutatásokat.

Ezekben az években a *Domica-barlang* nagyon kedvelt célpontjává vált a turistáknak, nemcsak az akkori *Csehszlovákiából*, de külföldről is.

A *Domica-Baradla-barlangrendszer* barlangjai mindkét országban szigorúan védettek. A *Domicát* 1972-ben védett alakzattá nyilvánították, 1996-ban pedig nemzeti természeti emlékké.

A Domica-barlangban gyönyörű cseppkőképződmények és mésztufagátak találhatók. (Fotó: Szlovákiai Barlangok Igazgatósága.)

A barlangrendszer 1995-ben a *Szlovák-karszt* és az *Aggteleki-karszt* barlangvilágának részeként felkerült a *Világörökség* jegyzékére. 2001-ben, mint kiemelten jelentős föld alatti vizes élőhelyet, mindkét barlangot *ramsari területté* nyilvánították.

A felszíni területük védettségéhez nagyban hozzájárultak a nemzeti parkok. A szlovák oldalon a *Szlovák-karszt* 1973-tól tájvédelmi körzet volt, majd 2002-től nemzeti park. A *Domica-barlang* bejárata fölötti *Domica-tető* egy része ezen kívül 1973-tól nemzeti természeti rezervátum, 24,4 hektár területen.

A Domica-barlang impozáns fogadóépületének bejárata.
(Fotó: Lőrincz Árpád.)

A Büdöstó

Kecső község határában, *Hosszúszó* és a *Domica-barlang* között félúton található a *Büdöstó*. Egy sással benőtt mocsaras hely, mellette egy lakóházzal. Évszázadokon keresztül egy vendégfogadó működött itt, a *Pelsőcről Aggtelekre* vezető országút mentén. A

Büdöstó a fogadó egykori híres–hírhedt tulajdonosáról, *Büdös Ancsáról* kapta a nevét. A tótól északra található az *Ördöglyuk-barlang*, melyet régebben *Büdöstói-barlangnak* is neveztek. A barlang egyébként részét képezi *a Baradla-Domica barlangrend-szernek*.

A Büdöstó az 1880-ból származó kataszteri térképen.
(Fotó: Lőrincz Árpád.)

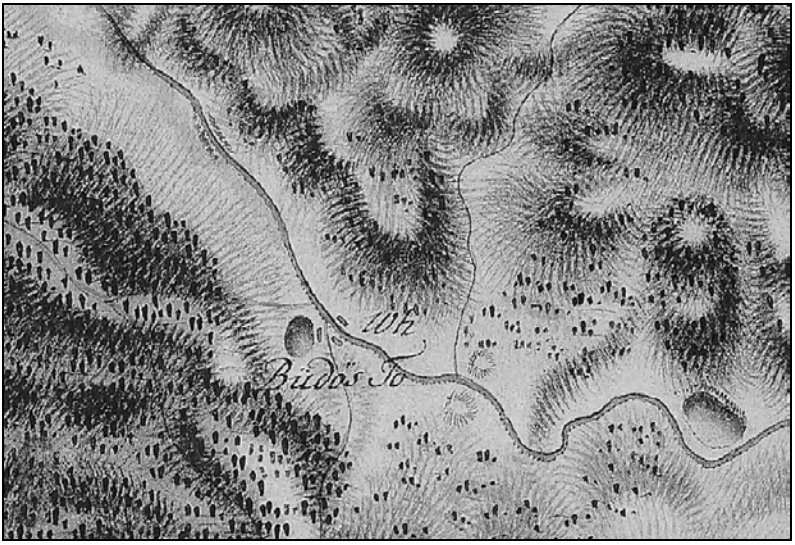
A *Büdöstó* 0,33 ha területű karsztos peremtó, mely a karsztos és nem karsztos kőzetek határán keletkezett (agyag, kavics és középtriászi mészkövek), hasonlóan mint például az Aggteleki tó. Tulajdonképpen egy mocsaras, piócás tavacskáról van szó. A tó több régi térképen is felbukkan. Hasonlóan más a *Gömör-Tornai karsztban* található tavakhoz már az 1. katonai térképezéseken is szerepel. A következő említést *Bartholomaeides* (1806-1808) Gömör megyéről írott monográfiájában találjuk, ahol leírja, hogy meglátogatott egy barlangot *Aggtelektől* nem messze, amely a *Bü-*

döstó mellett volt, és *Aggtelek, Hosszúszó*, valamint *Kecső* falvak között helyezkedett el. *Hunfalvy* (1863) első említéseit a karsztta-vakról *A Magyar Birodalom leírása* című művében teszi, ahol többek között beszámol a pelsőci út melletti magaslaton levő *Büdöstóról* is. Említést tesz a *Büdöstóról* az 1867-ben megjelent *Gömör és Kishont törvényesen egyesült vármegyének leírásában* is: *„…a Domica nyugati oldalán az Ördöglyuk közelében egy magaslaton a Büdöstó..."* Az 1880-ban készült kataszteri térképen is szerepel a *Büdöstó*.

A *Büdöstó* a történelem folyamán az ismertségét elsősorban a hosszú évtizedeken keresztül itt működő vendégfogadójának (csárdájának) köszönheti. A büdöstói csárda keletkezéséről nincs pontos adatunk, de biztos, hogy már *Kecső* újjátelepítése előtt a XVIII. század elején is létezett. Az első írásos bizonyíték a fogadó meglétéről az 1782 és 1785 között készült első katonai felvétel térképe, mely *Büdös Tó* néven jelöli a helyet. A térképen meg van jelölve maga a tó és mellette 3 épület, valószínűleg a vendéglő és a hozzá kapcsolódó épületek. A fogadó megjelölése Wh, amely német nyelven *Wirtshaus*, azaz vendégfogadó, kocsma. A térképhez csatolt magyarázó szöveg szerint a vendégfogadó az *Aggtelekről* (*Ag Telek*) jövő országút mellett van, s meglehetősen jól építették meg: *egyébként mint Aggteleknél*. Ezek szerint a fogadó épülete sokkal jobb minőségű volt, mint az *Aggteleknél* található. A *Büdöstóról* és a mellette található csárdáról nagyon részletesen beszámol *Bartholomaeides* (*Eördögh*) *László* is az 1808-ban latinul kiadott *Inclyti superioris ungariae comitatus Gömöriensis notitia historico-geographico statistica* című művében. *Bartholomaeides* leírja ebben a művében, hogy miről kapta a Büdös nevet a tó és hozzáfűzi sajátmagának egy ugyancsak kalandos vállalkozását is. 1801. július 10-én a kocsma akkori tulajdonosával, valamint a saját és a kocsmáros fiával ágas fán pislákoló gyertyafénynél alászálltak a hegyoldalban található barlangnyílásba, az *Ördöglyukba* és megtekintették a barlang három termét.

Bartholomaeides szerint a *Büdöstó* egy puszta és vendéglő *Ágtelek* és *Hosszúszó* között a *Putnoki járásban*, mely a nevét a közeli tótól kapta, amelyik az esővíz hatására keletkezett, és időnként

kiszárad. Egyetlen házból áll, körülvéve szántóföldekkel. Egy család él itt, mely szállást biztosít az átutazóknak. Birtokosai ugyanazok, mint akik a szomszédos *Kecsőnek* is. Máskülönben ismeretségét elsősorban a közeli barlangoknak köszönheti, melyek észak felé a közeli dombon találhatók. Ezek a barlangok hasonlóak, mint az aggteleki *Baradla-barlang*, és valószínű, hogy össze is vannak vele kötve egy rendszerbe.

A Büdöstó és környéke. (Forrás: Első katonai felvétel.)

Fényes Elek 1851-ben a *Magyarország geographai szótára* című művében így jellemzi:

***Büdöstó**, puszta, Gömör- és Kis-Honth egyesült vgyékben, Aggtelek és Hoszúszó közt: 5 ref. lak., egy korcsmával, s barlanggal. Kétsõhöz tartozik.*

A második katonai felmérés térképén még mindig megtalálható a vendéglő (W.H.).

Az 1880-ban készült kataszteri térképen még mindig szerepel a korcsma, tehát ekkor még létezett és működött a *Pelsőcöt Aggte-*

lekkel összekötő út mentén a vendéglő. Hogy meddig működött, nehéz megmondani, mindenesetre a XX. században már nem említik a korcsmát a *Büdöstón*. A későbbiek folyamán a büdöstó mögötti részen vályogkészítés is folyt, magából a tóból pedig piócát fogtak gyógyászati célokra.

A Büdöstói Ancsa története

A *Büdöstó* a megnevezését a legenda szerint *Büdös Ancsáról* kapta. *Büdös Ancsát* más források *Büdöstói Ancsaként*, vagy esetleg *Hancsaként* is említik. *Ancsa* valószínűleg a XVIII. század elején a vendéglő pincérnője volt, aki a *II. Rákóczi Ferenc* bukását követő időkre jellemző útonálló, szegénylegény-világ szövetségese volt. A csárda vendégeit a betyárok kezére játszotta, akik miután kirabolták és meggyilkolták őket, az *Ördöglyuk* barlangjába dobták a tetemeket. Állítólag ezért nevezték őt *Büdös Ancsának*. Róla kapta a tó a *Büdös* nevet, s a csárda melletti rét az *Ancsa-rét* megnevezést. Ezt a történetet már *Bartholomaeides* is ugyanígy írta le az 1808-ban megjelent könyvében. Amikor ő végigjárta az *Ördöglyuk-barlangot*, saját szemével is látta az emberi maradványokat (csontokat), melyek állítólag a *Büdös Ancsa* ténykedésének a bizonyítékai, de szerinte nagyobb a valószínűsége, hogy pestisben vagy csatában elesett emberek maradványairól van szó.

És vajon mi lett *Büdös Ancsa* sorsa? Erről egy történet mesél, melyet *dr. Kadić Ottokár* jegyzett le a XX. század elején *Jósvafőn*. *Kadić Ottokár* horvát származású magyar geológus, paleontológus, egyetemi tanár, a magyarországi őslemberkutatás elindítója és a szervezett magyar barlangkutatás megalapítója volt, aki végzett kutatásokat a *Baradla-barlangban*, és többek között a büdöstói Ördöglyukban is. A történet elmesélője *Béres Marcsa* jósvafői molnárné volt. A teljes történet mely kéziratban maradt fenn így hangzik:

„A Büdös tó mellett régebben csárda volt: itt lakott Büdös Hancsa kocsmárosné, a ki a szálló vendégeit éjjel meggyilkolta s a szemben levő Ördög lyukba vonszolta. Egyszer azután egy esős estén beállított egy szegény koldus s szállást kért. Bü. H. sehogy

sem akart szállást adni, mert már voltak szálló vendégei 4 csipkés ember. Hosszú kérés és rimánkodás után a koldusnak mégis helyet adott a kályha melletti padon. Mindnyájan lefeküdtek. Éjfélkor H. a koldus szobája ajtaján hallgatózott vajon alszik-e. A koldus ébren volt, de színlelte az alvást hortyogással. Mikó H. azt hitte hogy a koldus alszik, nagy kést vett és belopózott a csipkések szobájába és az alvó embereknek elvágta a nyakát s először a pincébe, azután pedig szokás szeront éjjel az Ördög lyukba vonszolta a hullákat.

A koldus reggel nagyon megköszönte a Ha. szivességét, elbúcsúzott s Pelnitz felé ment. H. megakarván tudni vajon a koldus hallott az éjszaka valamit lóháton a koldus után ment s több helyen mindig más ruhába öltözködve a koldustól kikérdezte honnan jön hova megy, hol hált az éjszaka. A koldus okos ember volt ugy tett mintha semmit sem hallott volna, ellenkezőleg nyak főre dicsérte H. kocsmárosnét.

Mikor Pelnitzre érkezett gyorsan a vármegye házába ment s ott bejelenti a látottakat. Mindjárt pandúrok mentek a Büdös tavicsárdát körülvették Hancsát lekötözték és a vármegyénél egy vaskoporsóban máglyán elégették.

Így mesélte Béres Marcsa jósvafői molnárné."

Ennyi a *Kadićtól* származó kézirat. A kéziraton egy vázlat is található az *Ördöglyuk-barlangról*. A szövegben található *Pelnitz Pelsőc* helységgel azonos, ott volt található a vármegyeháza.

Büdös Ancsa történetét leírta *Mohr Gedeon* volt hosszúszói evangélikus lelkész is a *Nevetés közben is fáj a szív* című könyvében.

Ugyanúgy fellelhető a történet a Magyar Zoltán *Bebek juhász kincse* című könyvben. A könyvben két népmonda is megtalálható, amelyek *Büdös Hancsával* foglalkoznak. Az egyik, a *Hancsa és a büdöstói kocsma* című nagyon hasonlít a *Kadić* által leírt történetre. A különbség abban van, hogy a *Hancsa* által meggyilkolt emberek drótosok, *Hancsát* pedig a *Tornaljáról* (nem *Pelsőcről*) érkező csendőrök lábon fogva felakasztották egy fűzfára, alatta tüzet raktak és elégették. Mindkét esetben elégették *Hancsát*, ami arra utal, hogy boszorkánynak is tartották a hírhedt vendéglőst.

A másik monda, mely a *Hancs, a büdöstói kísértet* címet viseli, azzal foglalkozik, hogy *Büdös Hancsa* a halálát követően tovább kísért a *Büdöstó* környékén ezzel keserítve meg az arra haladó emberek életét. Mindkét monda *Darmo István* sajóházai pásztor elbeszélése alapján került lejegyzésre. A kísértésről szóló népmonda *Darmo István* szerint a következő:

„A mai napig is Hancsa kísér. Kísér. Ezt, nyugodjon, apám mesélte el, hogy ok gyöttek arra hárman. Nem tudom én, Telekre mentek, vagy Telekről gyöttek, szóval elég abbúl annyi, hogy a Büdöstótól kellett nekik elmenni. Ha jól tudom, Aggtelekre mentek innen valahunnan. Hát az egyik fiú lemaradt. Félredolgára, vagy mire, hát kiáltottak neki. mer' ők hárman vótak.

– Gyere má' – asszongya –, micsinálsz ott? Ráül Hancsa – azt mondja – a hátadra!

– Meg is baszom – azt mondja – keze-lába kimenyűl!

Még ki se mondta, mikor má' Hancsa a hátára ült. má' nem tudott tovább mozdúni a fiú. Csak várják: nem gyön.

– Ne bolondulj má' – asszongya –, há' gyere!

– Áááá…! – má' kiátani nem tudott.

– Fiúk, ha bolondul is, gyerünk vissza, ha bolondul megrakjuk, hogy beszarik!

Mennek vissza: hát má' ajig élt.

– Hej, vizet-vizet!

– Hát most honnan adjunk neked vizet?

A Büdöstó be vót fagyva. De a kalapjába hugyozott, azt öntözték a szájába.

– Jój má megfojtott vóna! Má itt ült rajtam, megfojtott vóna.

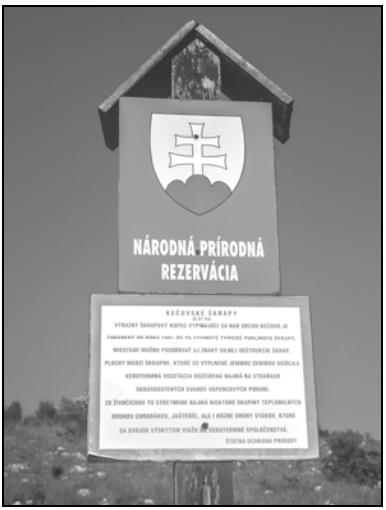
Úgy hozták fel őt onnan félhóttan. Bion, ketten, azt mondja, alig bírtuk cipelni. Hát Hancsa kísér a mai napig is."

Hogy mi az igazság ezekben a történetekben, azt nagyon nehéz megmondani, de az biztos, hogy a Büdös Ancsa kocsmárosnő legendája, aki meggyilkolta a szálloda vendégeit, még ma is él, és nekem is hasonlóan mesélte el az édesanyám.

A Kecsői-karrok

Kecső határában, a *Mál-oldal* nyugati és délnyugati lejtőjén található egy gyönyörű és méltán híres természeti képződmény, melyet Kecsői-karrok néven ismerünk. *Szlovákia* leglátványosabb karrmezőjéről van szó. Terjedelmét és formagazdagságát tekintve kiemelkedik a más karrmezők közül.

A karr egy német eredetű kifejezés a karsztosodó kőzetek felszínén oldás nyomokat jelöli. Gyakori velejárója a karsztvidékeknek. Sok helyen népiesen ördögszántásnak is nevezik. Leginkább gömbölyded vagy csúcsosodott formában bújnak ki a talajtakaró alól, a felszínükön pedig sekély barázdák, bevágások, gödröcskék, gerincek találhatók. A karrok többnyire a felszín alatt keletkeznek a széndioxidban dúsult csapadékvíz hatására a mészkő lassú oldódásával, és később a talajréteg egy részének a lepusztulása után kerülnek a felszínre. A talajréteg részleges lepusztulásának fő oka az erdőirtás. Valószínűleg a *Kecsői-karrmező* is így keletkezett. A felszínre valószínűleg a neolitkorban az erdőirtás és legeltetés következtében kerültek.

A Kecsői-karrok 1981-től védettséget élveznek. (Fotó: Breznaník Peter.)

Karrmezőről akkor beszélünk, ha a karrok tömegesen lépnek felszínre. A Kecsői-karrmező érdekessége, amellett, hogy nagy területen található, könnyen hozzáférhető is és teljes egészében látogatható és tanulmányozható.

A *Kecsői-karrmezőn* a karrok több típusa is megtalálható, mint például: kónikus karrok, hasadékkarrok, oldási csatornák, meanderkarrok, kürtőkarrok, gyökérkarrok, madáritató karrok és oldási kút típusú karrok.

A *Kecsői-karrmező* a karrokon kívül nagyon értékes abból a szempontból is, hogy sok érdekes meleg- és szárazságkedvelő állat- és növényfajnak biztosít életteret.

1981-ben a *Kecsői-karrmezőt* 6,6 hektárnyi területen védetté nyilvánították különleges természeti értékei miatt. A védettség azonban nem jelentheti a karrmező magára hagyását, mivel az csakhamar benőne bokrokkal, gazzal és fokozatosan elveszíti sajátos jellegét. Sajnos éppen ennek vagyunk mostanában a tanúi, amikor a legeltetés megszűnése miatt a karrmező kezd eltűnni. Amennyiben nem kezdődik el a karrmező folyamatos legeltetése, a túlzott védelem hatására ez a gyönyörű természeti képződmény elveszíti egyedülálló jellegét és vonzerejét.

A Kecsői-karrok bárki által látogathatók. (Fotó: Breznaník Peter.)

A Kecsői-karrokat legeltetni kellene, mert lassan benövik a bokrok és a gaz. (Fotó: Breznaník Peter.)

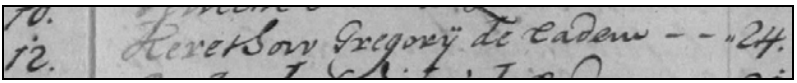
A KECSŐI EMBEREK

Kecső lakossága

Kecső, mely a középkorban keletkezett, egy jobbágyfalu volt. A középkori emberek mindennapi tevékenysége a falun a családja fenntartása és a birtokosa - kinek földjét használta (földesúr, egyház, király) – igényeinek a kielégítése volt. A megélhetés alapvető összetevői az állattartás és a termőföldön való munka voltak. A lakosok a birtokos földjét művelték, amiből részletet fizettek (természetbeni, pénzbeli, robot). A fizetés bizonyos időközönként, többször évente volt megvalósítva. Ezen kívül a királyi adószedők évente többször még adót is behajtottak a porták szerint.

Falunk lakosai is így éltek, akik a földesuruk földjét művelték. A legismertebb birtokosok a középkorban *Kecsőben* a *Kecsői család* képviselői voltak. Az első lakosok valószínűleg magyarok voltak, erre utal, hogy a XIV. század elején a falu templomának a védőszentje *Szent László* magyar király volt. A lakosok életéről nagyon kevés információ maradt fenn, azok is csak a birtokos család képviselőiről. Rajtuk kívül egyedül egy 1455-ből származó irat említ egy kecsői jobbágyot, név szerint *Bytho Györgyöt*. A falu nagyságáról és a lakók számáról nagyon kevés az információ. Az 1427. évi portaösszeírás szerint *Kecsői Gergely* (*Kerechow Gregory*) földbirtokosnak a faluban 24 jobbágyportája volt. 4 évvel később 1431-ben pedig *Kecsői Istvánnak* (*Kechew Stephani*), aki valószínűleg *György* fia volt 23 és fél. A porták számából nagyon nehéz megállapítani a lakosok számát, csak összehasonlításképpen ekkor *Pelsőc* is csak 52 adózó portával rendelkezett.

1427-ben Kecsői Gergelynek 24 jobbágyportája volt a faluban.
(Forrás: Magyar Országos Levéltár honlapja.)

Mintegy száz évvel később 1551-ben a dézsmajegyzék Kecsőben 10 jobbágycsaládot sorol fel: Bartók, 2 Borza, Czatos, Marsa, Szege, 2 Babo, Tanko és Sydo. Ez azt jelenti, hogy a lako-

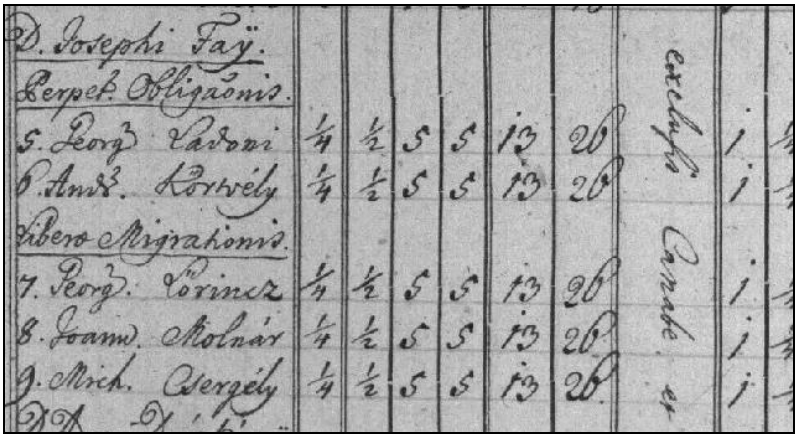
sok száma kevesebb, mint száz volt. A török támadás után ők is elhagyták a falut, és a szomszédos Aggteleken telepedtek le, Kecső pedig kétszáz évig lakatlan maradt.

Amikor a XVIII. században újra kezdett benépesülni a falu, az első ismert lakók 1753-ban a Barkai, Bodnár, Csörgős, Molnár és Seller családok voltak. Öt család, melyeket az újkori Kecső első lakóinak tekinthetünk. Utódaik valószínűleg máig is itt élnek Kecsőben. A Barkai, Bodnár, Molnár és Seller (valószínűleg Zoller) nevek máig is fennmaradtak, kétséges a Csörgős név. Ennek az öt családnak a tagjai iparosok, kovácsok, tehát földesúri majorsági alkalmazottak voltak. A következő összeírás az Úrbéri Tabellák, mely 1775-ből származik. E szerint a faluban abban az évben 15 jobbágy és két zsellér élt a családjával, akik már mezőgazdasági termeléssel foglalkoztak. Név szerint a következők voltak: Hegedűs János, Hegedűs Mihály, Lőrincz Márton, Zoller Miklós, Szikra János, Ladoni György, Körtvély András, Lőrincz György, Molnár János, Csergély Mihály, Juhász András, Süveges János, Bodnár Tamás, Barkaj János, Juhász János. Tőlük eredeztethetjük a mai kecsői lakosság nagy részét. A nevek alapján egyértelműen arra lehet következtetni, hogy a betelepülők magyar ajkúak voltak, nem úgy mint *Hosszúszón* és *Pelsőcardón*, ahol a betelepülők a XVIII. században főleg szlovák anyanyelvűek voltak. A falu lakosainak a száma valószínűleg több mint 100 lehetett.

Vályi András 1796-ban a lakosok számát nem említi, csak annyit, hogy magyarok és katolikusok. Ellenben *Bartholomaeides László* már pontos adatokkal szolgál a kecsői lakosok számáról a XIX. század elején. Ezek szerint 1808-ban a falunak 285 lakója volt, melyek részben magyarok, részben pedig szlovákok. Itt egy ellentmondás található *Vályival* szemben, aki *Kecsőt* mint magyar falut jellemzett. Ellentmondás van a felekezeti hovatartozást illetően is, mert *Bartholomaeides* evangélikusoknak és reformátusoknak jellemzi a kecsőieket, szemben Vályival, aki katolikusokként határozta meg őket. Valószínűleg úgy katolikusok, mint evangélikusok éltek a községben.

A katolikus egyház anyakönyvei szerint, melyek mindenki számára hozzáférhetők az interneten, a világhálón is érdekes ada-

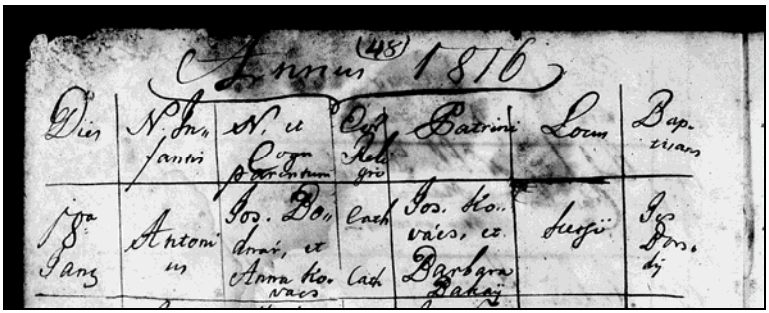
tokat szolgáltatnak a kecsői lakosokról ebből az időszakból. Ezek szerint a XIX. század első felében már a ma is létező családok közül megtalálhatók voltak a községben a Székelyek, Gotlíbetek, Borosok, Kubíkok és Bodnárok is. Éltek a faluban roma lakosok is, akik főleg csordások és kovácsok voltak. Az 1816 – 1825 közötti években a katolikus gyerekeknek a szülők főleg a Mária, Erzsébet, Júlia, Anna, Borbála, József, Mihály, György, András, János, Miklós és Márton neveket adták. Ebben az évtizedben Kecsőben 55 katolikus gyerek született és lett megkeresztelve. A születések száma egyértelműen emelkedést mutat, míg 1816-ban 3 gyermek született, addig 1825-ben már 10. Mivel felekezeti megoszlás szerint ezekben az években a katolikusok és evangélikusok aránya körülbelül egyforma volt, a születések száma az evangélikus családoknál szintén hasonló lehetett.

D. Josephi Fay.
Serpet. Obligationis.
5. Georg Vadovi ¼ ½ 5 5 13 26 exclusis Comite et
6. Andr. Körtvély ¼ ½ 5 5 13 26
Libero Migrationis.
7. Georg. Törincz ¼ ½ 5 5 13 26
8. Joann. Molnár ¼ ½ 5 5 13 26
9. Mich. Gergely ¼ ½ 5 5 13 26

Fáy József kecsői jobbágyainak a névsora az Úrbéri Tabellák szerint 1775-ben. (Forrás: Magyar Országos Levéltár honlapja.)

A század első felében a lakosok száma állandóan növekedett, 1837-ben a lélekszám elérte a 336-ot. 1851–ben *Fényes Elek* szerint 334 polgára volt a községnek, akik közül 170 római katolikus, 147 evangélikus és 17 református, akik szerinte mindnyájan eredeti magyarok. Ezen kívül a *Büdöstón* is élt 5 lakos.

1869–re a lakosság száma elérte a 444–et, akik a felekezeti megoszlás szerint római katolikusok (222), evangélikusok (175), reformátusok (35) és izraeliták (12). Itt találkozunk először a zsidó lakosság jelenlétével a községünkben.

Anyakönyvi bejegyzés a kecsői Bodnár Antal születéséről 1816. január 18-án. (Forrás: Internet.)

Az 1880 évi népszámlálás adatai szerint a községben 409–en éltek, 365 magyar ajkú, 15 szlovák és 29 „beszélni nem tudó” (ez a kategória valószínűleg a kisgyermekeket jelenti, akik még nem beszéltek semmilyen nyelven), akik a felekezeti megoszlás szerint római katolikusok (183), evangélikusok (189), reformátusok (31) és zsidók (6). Az írni és olvasni tudók száma 110 volt.

1882-ben *Dvorzsák János* hajszálpontosan ezeket a számokat írja le a *„Magyarország helységnévtára”* című művében. Ez a szám kisebb, mint a 13 évvel azelőtti, a lakosság számának a csökkenését 1869-hez viszonyítva okozhatták a háborúk vagy nagyméretű járványok is.

Ettől kezdve a lakosság száma ismét emelkedő tendenciát mutat, és 1890-re elérte a 477-et, akik mindannyian magyar ajkúak voltak Felekezeti megoszlás szerint 210 római katolikus, 210 evangélikus, 44 református, 12 izraelita és élt egy görög katolikus is *Kecsőben*.

A századforduló éveiben a község lélekszáma nagyon kis változások mellett viszonylag állandó volt, 470 és 480 között mozgott.

Az utolsó cenzus, mely az 1. világháború előtt készült, 472 magyar anyanyelvű lakost állapított meg Kecsőben 1910-ben, mely majdnem pontosan megegyezik a 20 évvel korábbival. Ekkor találkozunk utoljára izraelita felekezetű lakosokkal a népszámlálási adatok között. Hogy hová kerültek a későbbiek folyamán, egyelőre nem tudjuk, de az egyik lehetséges magyarázat szerint kivándoroltak Amerikába, és többé nem tértek vissza Kecsőbe.

Lakóház Kecsőben a XIX. század második feléből.
(Foto: Czenthe Zoltán.)

Az 1. világháború utáni első népszámlálás 1921-ben, immár egy új államalakulat, *Csehszlovákia* keretében 447 lakost állapított meg *Kecsőben*. A csökkenést a 10 évvel előbbi számokhoz viszonyítva egyértelműen a háború számlájára írhatjuk. Az első *Csehszlovák Köztársaságban* volt még egy cenzus 1930–ban, amikor a községben 501 lakos lett megszámolva, ebből 472 magyar, 17 csehszlovák és 11 egyéb meg nem határozott. Ebben az időben hivatalosan sem szlovák, sem cseh nemzetiség nem létezett, csak csehszlovák.

Ezekben az években a lakosság száma folyamatosan emelkedett, az 1941–ben végrehajtott immár magyarországi (1938 őszén a falut *Magyarországhoz* csatolták) népszámlálás szerint 548-an éltek Kecsőben, mindannyian magyar ajkúak.

A második világháború, a kitelepítés és a lakosságcsere eredményeként a negyvenes évek második felében csökkent a község lakosainak a száma. Csak a háború hadszínterein és a hadifogolytáborokban 20 kecsői katona halt hősi halált.

Itatás a patakon Kecsőben a múlt század harmincas éveiben. (Forrás: Képeslap a XX. század harmincas éveiből.)

Az 1948-as kommunista hatalomátvétel után a lakosság száma ismét emelkedni kezdett. Az emberek viszonylagos szociális biztonságban éltek, a rendszer mindenkinek biztosított munkát és biztos megélhetést. Az emberek biztonságban érezték magukat, házat építettek és egyre több gyerek született. A község lélekszáma sem csökkent, a városok elszívó hatása nálunk más kisközségekkel ellentétben nem nagyon érvényesült. 1979-ben a falunak 520 lakója volt. Az elvándorlás csekély volt, a többség itt alapított családot és itt, *Kecsőben* igyekezett a jövőjét bebiztosítani. Ebben nagy segítség volt az óvoda megalapítása is. A ma is létező lakóházak döntő többsége is ezekben az években épült. A lakosok száma tartósan 500 fölött volt.

Az 1989-ben végbement rendszerváltozás óriási változásokat hozott a kecsői emberek életében. Az egyik oldalon valódi szabadság köszöntött ránk, a másik oldalon pedig a kapitalista gazdaság magával hozta a létbizonytalanságot és a munkanélküliséget. Az EFSZ megszűnésével nagyon sokan veszítették el állandó munkahelyüket, és egy addig ismeretlen dolog, a munkahelykeresés várt rájuk. A lakosság száma rohamosan csökkenni kezdett, a fiatalok nagy része külföldön talált munkalehetőséget, de vannak olyanok is, akik csak egyszerűen kalandvágyból hagyták el szülőföldjüket. A házasságkötések és gyerekszületések száma csökken, a lakosok száma 1996-ban még 470 volt, de 2011-re már 375-re apadt és továbbra is – igaz már nem olyan jelentősen - csökken.

A lakosság számának alakulása Kecsőben a község XVIII. századbeli újjátelepítése óta a következő volt:

1753	5 család
1775	17 család
1808	285 lakos
1837	336 lakos
1851	334 lakos
1869	444 lakos
1880	409 lakos
1890	477 lakos
1910	472 lakos
1921	447 lakos

1930	501 lakos
1937	563 lakos
1941	548 lakos
1979	520 lakos
1996	470 lakos
2011	375 lakos

Egy kis statisztika

Átfogó képet a lakosok számáról és összetételéről elsősorban a népszámlálási eredmények szolgáltatnak. A népszámlálás olyan periodikus adatgyűjtés, amely egy adott országban a népesség létszámának megállapítását, és bizonyos, a népesség egyedeire vonatkozó, adatok gyűjtését jelenti. Az első teljes körű magyarországi népszámlálást *II. József* rendeletére, 1784 és 1787 között hajtották végre. A hivatalos magyar népszámlálások sorozata 1870. januárjában indult az 1869. évi III. törvénycikk alapján; azután nagyjából tízévenként tartottak *Magyarországon* népszámlálást. *Csehszlovákiában*, valamint *Szlovákiában* szintén rendszeresen tízévenként vannak megtartva a cenzusok. Az utolsó ilyen átfogó jellegű népszámlálásra hazánkban 2011–ben került sor. A cenzus eredményeit a *Szlovák Statisztikai Hivatal* a honlapján teszi közzé, amely hozzáférhető bárki számára. A népszámlálás néhány *Kecső-re* vonatkozó eredménye a következő:

A lakosságra vonatkozó adatok:

A lakosság száma	375	100 %

A lakosság megoszlása az anyanyelv szerint:

Magyarok	334	89 %
Szlovákok	35	9 %
Ukránok	2	1 %
Csehek	1	
Egyéb	1	
Nem meghatározott	2	1 %

A lakosság megoszlása az iskolai végzettség szerint:

Alapfokú műveltséggel rendelkeznek	71	19 %
Különféle középfokú képesítéssel rendelkezők	229	61 %
Felsőfokú képesítéssel rendelkezők	20	5 %
Nem iskolázottak	43	12 %
Nem meghatározott	12	3 %

A lakosság megoszlása felekezeti hovatartozás szerint:

Római katolikusok	206	55 %
Ágostai hitvallású evangélikusok	91	24 %
Reformátusok	41	11 %
Pravoszlávok	1	1 %
Jehova tanúi	3	1 %
Metodista egyház hívei	5	1 %
Felekezeti hovatartozás nélkül	23	6 %
Nem meghatározott	5	1 %

A lakosság megoszlása a gazdasági aktivitás alapján:

Foglalkoztatottak	151	40 %
Anyasági és szülői szabadságon levők	9	2 %
Középiskolások és főiskolai hallgatók	29	8 %
Nyugdíjasok	93	25 %
Gyerekek 16 éves korig	46	12 %
Egyéb jövedelemmel rendelkezők	2	1 %
Munkanélküliek	44	12 %
Nem meghatározott	1	

Csak érdekességképpen összehasonlítok ezek közül az adatok közül néhányat az 1880-ban végrehajtott népszámlálás eredményeivel:

	2011	1880
A lakosok száma	375	409
– magyarok	334	365
– szlovákok	35	15
– római katolikusok	206	183
– evangélikusok	91	189
– reformátusok	41	31

Az összehasonlításból kiderül, hogy az 1880 és 2014 között eltelt mintegy 130 évben a kecsői lakosság számában, nemzetiségi összetételében, valamint a lakosok felekezeti hovatartozásában jelentős változásokra nem került sor. A legnagyobb változás az evangélikus hívek számának a csökkenésében nyilvánult meg ebben a 13 évtizedben, míg 1880-ban a legnépesebb gyülekezet volt *Kecsőben*, 2011-re a számuk jelentősen, a felére csökkent, míg a többi egyház képviselőinek a száma növekedett.

A kecsői nyelvjárás

Kecső lakossága, a gömöri magyarsághoz hasonlóan a palóc nyelvjárást beszéli. A palóc nyelvjárásnak három típusa van, ezek közül *Kecső* leginkább a keleti palóc nyelvjárástípushoz sorolható. Megtalálhatók benne mindazok a markáns vonások, amelyek ezen típus jellegzetességei. Ez a sajátos jelleg az egész *Gömör* vidékre jellemző, és sajátos kincse e nyelvterületnek.

Ez a nyelvjárási forma *Kecsőben* még él. Vannak, akik igyekeznek leplezni ezt, de azért mindig is érezhető a köznyelvtől való eltérés. Nem szabad elfelejteni, hogy ez a nyelvváltozat a mi közösségünk sajátja, és használata természetes jelenség. Fontos ezt elismerni és megbecsülni, mint értéket, mert ezáltal jobban kötődünk falunkhoz és régiónkhoz.

Hangtani szempontból elsősorban a magánhangzók körében tapasztalható a köznyelvi formától való eltérés. Jellemző például:

– az *„ë”* hang általános használata, pl.. *viszël, sëpër, pëndël, këll.*

– az *u, ú,* ü, *u* helyett néhol *ó,* ő szerepel, pl. *koszoró, gyönyörő.*

– az *o, u* hangok rovására sokszor használnak *ë* vagy *i* hangot, pl. *sëpër, fël, vëdër, kilső, siket*.

– a më̈g igekötő *g* hangja sokszor teljesen azonosul az igető kezdő mássalhangzójához, pl. *mëffog, mëllát, mësszeret, mëmmond.*

– a szótagzáró *l* kiesése, pl. *vót, főd*

Alaktani szempontból a jellemző eltérések a köznyelvi formától a következők:

– a jön ige a következőképpen realizálódik*: gyövök, gyössz, gyönnek, gyövünk, gyöttök, gyönnek.*

– az *-l* végű igékhez kapcsolódó *-ni* toldalék előtt a mássalhangzó megnyúlik, pl. *tanúni, fésűni, űni*.

– Tipikus a *-nott, -nett, -nött* helyhatározórag, pl. *Kovácsnott, Székëlynëtt, Hegedűsnött.*

– A *-ni* rag *-hoz* jelentésű, a *-nól, -nől* pedig *-tól, -től* jelentéssel bír, pl. *szomszédni, Lőrinczről, szakácsnól*.

– A honnan kérdésre felelő határozóragok magánhangzói középzártak: *-bó, -bő, -ró, -rő,* pl. *fiókbó, kendőbő, ablaktó, szekrénytő, lóró, filmrő*. A szótagzáró *l* kiesik.

– A *-val, -vel* rag v-je általában azonosul, pl. *asszonnyal, gyerëkkel.*

– A *-t* végű igék, illetve az eszik, iszik esetében a múlt idő a következőképpen alakul. *Ëtt* (evett), *itt,* (ivott), *süttem, köttem, megütték.*

– Az -u végű főnevek alapalakja a toldalék előtt változatlan, pl. *faluk* (falvak), *daruk* (darvak), *hamuk* (hamvak).

– Általános az ikes igék iktelen ragozása, pl. *ëszëk* (eszem), *iszok* (iszom), *alszok* (alszom).

– a jelen idejű kijelentő módú igéknél a *-suk, -sük* használatos, pl. *elkészítsük, mëgbántsuk*.

Mondattani szempontból az eltérések a következőek:

– Eltérő számbeli egyeztetés: *Fájnak a fogaim*.

– A feltételes mód eltérő használata, pl. *Én várnák* rád.

– A szokik ige jelen idejű használata a köznyelvi múlt idő helyett, pl. *El szokik késni az ebédről*.

– A határozói igenév létigével kapcsolódik, pl. *El van válva*.

A nyelvjárási szókészlet sajátosságai

Tudvalevő, hogy a nyelvjárások szókészletének jelentős része megegyezik a köznyelvi szókészlettel, mégis mindegyik nyelvjárásban akadnak szavak, amelyek alaki vagy értelmezésbeli tekintetben eltérnek a köznyelvi formától. Tájszavaink többsége a hagyományos paraszti gazdálkodás és a régi paraszti életmód kifejezéseinek körében található. A tájszavakat 3 csoportba sorolhatjuk, úgy mint alaki, jelentésbeli ill. valódi tájszavak. Íme néhány példa Kecsőből:

– Valódi tájszavak (a köznyelvben ismeretlenek): vetőruha (ruhaeszköz), gruja (burgonya), koperta (boríték), irka (füzet), surc (kötény), plajbász (toll), sezlony (heverő), pekanca (burgonyából készült tészta), firhang (függöny), csékle (gólyaláb), hornyászkodik (költözködik), srégan (ferdén).

– Jelentésbeli tájszavak (a köznyelvi szótól egy vagy több jelentésben különböznek): jószág (háziállat), egyebet (mást), bakter (éjjeliőr), lajbi (mellény), pendel (alsóneműi), kosztol (étkezik), rudas (szénaboglya), vitrin (almárium), kecele (blúz).

–Alaki tájszavak (a köznyelvi szótól egy beszédhangban különböznek): oskola (iskola), megmozsdik (mosakodik, tisztálkodik), alája (alá), szeg (szög), farom (fenekem), éccaka (éjszaka), arsó (orsó), menél (minél), máma (ma), hónap (holnap), tennap (tegnap), cifra (tarka), akkorjába (akkoriban), bijony (bizony), fejír (fehér).

Hitélet

A falu első temploma, mely természetesen katolikus volt, még a középkorban épült. Erről tanúskodik a pápai tizedjegyzék összeírása. A pápai tizedjegyzék az 1332-1337 évekből fennmaradt fontos dokumentum. Ez az első máig megmaradt olyan országos összeírás, amely *Magyarország* szinte valamennyi plébániáját felsorolja. Az oklevelek helynevei alapján az említett falvak a XIII. században már léteztek. Ezen oklevelek egyháztörténeti, gazdasági, földrajzi szempontból is felbecsülhetetlen dokumentumok,

melyekből megismerhetjük az egyes egyházmegyék esperességeit, plébániáit, plébánosainak nevét, és az általuk fizetett tizedet, melynek mennyiségéből következtetni lehet a plébános jövedelmének nagyságára, és a plébánia népességére is. Az évszázadok során hazánkban elpusztult nagy oklevélmennyiség miatt számos helység neve e tizedjegyzékben szerepel először. Ezen oklevelek források a települések nevének eredetére és a XIV. század nemzetségi viszonyaira is. Az oklevelek eredeti példányai a Vatikáni Levéltárban vannak elhelyezve. Mivel azonban ezeket az okleveleket többnyire idegen adószedők állították össze, a magyar helyneveket hallás után, sokszor a fölismerhetetlenségig elferdítve jegyezték le. Ezért történt meg, hogy *Kecső* elnevezése *Quefri* formában található az okmányon.

Az 1332-37. évi pápai tizedjegyzék szerint a gömöri főespereséghez a régi *Gömör vármegye* területén 71 plébánia tartozott, és közöttük volt található *Kecső* is. Hogy pontosan hol volt található a templom, arról hiteles adatunk nincs, de az egyik lehetséges elmélet szerint valahol a mostani evangélikus templom környékén.

A templom *Szent László király* tiszteletére volt felszentelve, ami alapján arra következtethetünk, hogy a lakosok magyarok voltak, mert elsősorban a magyar ajkú hívek választották védőszentjükké ezt a magyar szentet.

Amikor a falu az 1560-as években a törökök támadása eredményeképpen elnéptelenedik, a temploma is porrá ég és fokozatosan az enyészet martalékává vált.

A község újjátelepítése után a XVIII. század második felében még nem volt temploma a falunak. A betelepült lakosok Vályi szerint katolikusok, *Bartholomaeides* szerint pedig evangélikusok és reformátusok. A katolikusok *Csoltóra*, az evangélikusok *Hoszszúszóra*, míg a reformátusok *Gömörpanyitra* jártak istentiszteletre. A felekezeti megosztás szerint arra lehet következtetni, hogy mint azt *Bartholomaeides* is írta, a lakosok egy része szlovák, egy része pedig magyar lehetett, mert az evangélikus vallás elsősorban a szlovák ajkú lakosságot jellemezte. Nagy számban azonban szlovákok nem voltak, mert az 1820-ban megjelent latin nyelvű evangélikus névtár alapján a kecsői evangélikusokat magyaroknak jellemzi.

Az első kecsői templomot Szent László király tiszteletére szentelték. (A képen Szent László király a Képes Krónika szerint.)

Ezekben az években a XIX. század elején a lakosság számának növekedése miatt (1808-ban már 285-en éltek *Kecsőben*) megnőtt az igény, hogy saját templomuk legyen a kecsői híveknek. Először az evangélikusok fogtak bele a templom építésébe 1818-ban a malommal szemben a patak másik oldalán. Az építkezés megkezdése nagy vitákat és nézeteltéréseket gerjesztett a helyi katolikusok és evangélikusok között, mert mindkét felekezet képviselői jogot formáltak erre a területre. A vita kiváltó oka valószínűleg az

volt, hogy ezen a helyen állt eredetileg *Kecsőnek* a középkori temploma. A vitákat a *Helytartótanács* vizsgálata zárta le, mely szerint az ágostai hitvallású evangélikus egyházközösségnek adtak igazat, és az imaház felépülhetett és 1821-től szolgálhatta is az evangélikus híveket. Ezt követően a római katolikusok is hozzáfogtak és felépítették saját templomukat, amely aztán 1827-ben lett felszentelve az *Úr mennybemenetele* tiszteletére.

Az ágostai hitvallású evangélikusok

Bartholomaeides szerint a XIX. század elején a lakosság nagy részét ők képezték. Az evangélikusok 1805-ig a gömörpanyiti, majd később a hosszúszói anyaegyház leányegyházaként működtek. Ez az állapot máig is érvényes. Az ágostai hitvallású evangélikusok történetéről nagyon sok információval szolgálnak az 1820-tól rendszeres időszakonként megjelent névtárak. A névtárakban megtalálhatók a lelkészek, a felügyelők és a tanítók névsorai, valamint a hívek és az evangélikus iskola tanulóinak száma is.

A hosszúszói ágostai hitvallású evangélikus lelkészek névsora, akik szolgálatot teljesítettek a kecsői leányegyházban is 1805-től:

Major Tamás	(1805 – 1810)
Czirbesz Mihály	(1811 – 1830)
Miklósfy Sámuel	(néhány hónap)
Pavol Dobšinský	(1831 – 1833)
Zsisko János	(1833 – 1847)
August Horislav Škultéty	(1847 – 1850)
Eduard Škultéty	(1850 – 1857)
Buzágh János	(1857 – 1863)
Kiss András	(1863 – 1865)
Velky János	(1865 – 1910)
Palásthy Árpád	(1911 – 1947)
Török György	(1947 – 1961)
Dusza Károly	(1961 – 1962)
Mohr Gedeon	(1962 – 1971)
Trencsényi Andrea	(1996 – 2011)
Viliam Solárik	(2011 – től)

A kecsői ágostai hitvallású evangélikus templom.
(Fotó: Breznaník Peter.)

Az evangélikus hívek száma Kecsőben a névtárak és a népszámlálási adatok alapján a történelem folyamán a következőképpen alakult:

1826	180	1899	210
1831	182	1900	181
1838	200	1903	181
1848	260	1907	181
1873	186	1910	172
1876	149	1940	175
1880	189	1991	134
1885	168	2001	117
1891	192	2011	91

Az evangélikus egyház a XIX. század húszas éveitől kezdve egészen az iskolaépület használhatatlanná válásáig iskolát is működtetett a községben.

A római katolikusok

A legtöbb tagot számláló egyházi felekezet Kecsőben a római katolikus egyház. Már *Vályi András* 1796-ban így ír: *„lakosai katolikusok”*. A templomuk 6 évvel az evangélikus templom után, 1827-ben lett felszentelve. A kecsői egyház egészen a XX. század második feléig a csoltói plébániához tartozott, amikor is az átszervezés után *Pelsőchöz* csatolták. A mai napig a pelsőci plébános szolgál *Kecsőben* is. A katolikusok száma, melyekről elsősorban a népszámlálási adatokból tudunk információkat szerezni, a következőképpen alakult:

1851	170	1903	255
1869	222	1910	240
1880	183	1991	254
1890	210	2001	248
1900	255	2011	205

Míg az ágostai hitvallású evangélikus hívek száma főleg a XX. században állandóan csökkent, addig a római katolikusok száma viszonylag állandó.

A két felekezet hívei – melyek a kecsői lakosság döntő hányadát tették ki az évszázadok folyamán – közötti kapcsolat nem mindig volt felhőtlen. Bizonyos fokú rivalizálás is volt közöttük az évek során. Megnyilvánult ez például a templomok építésénél is, de a későbbiek folyamán ugyanúgy. Rossz szemmel nézték egyesek például a vegyes házasságokat is, de természetesen a szerelemnek parancsolni nem lehet. Ilyen estekben aztán az volt az íratlan szabály, hogy a születendő gyermek vallása a neme szerint változott. A lánygyermekek az édesanyjuk, a fiúk pedig az édesapjuk vallása szerint lettek megkeresztelve.

A kecsői római katolikus templom. (Forrás: Internet.)

A reformátusok

Kecső község újjátelepítése óta élnek reformátusok is a faluban, de sokkal kisebb számban, mint evangélikusok vagy katolikusok. Nem sikerült saját templomot sem építeniük. *Bartholomaeides* szerint a XIX. század elején a reformátusok *Gömörpanyitra*

jártak istentiszteletre. Jelenleg a pelsőci lelkész szolgálja a kecsői reformátusokat. A református hívek száma - elsősorban a népszámlálási adatok szerint - a történelem folyamán következőképpen alakult:

1851	17	1903	32
1869	35	1910	48
1880	31	2001	29
1890	44	2011	41

Izraeliták

Az első információk a zsidó vallású kecsői lakosokról az 1869 évi népszámlálás adataiból származnak. Ekkor 12 izraelita élt községünkben. A számuk körülbelül hasonló volt egész 1910-ig, amikor utoljára szerepelnek az összeírásokban. Ezután valószínűleg elköltöztek a faluból, egyes információk szerint kivándoroltak *Amerikába*. A legismertebb kecsői izraelita *Princz Benjámin* kocsmáros volt, aki ezen kívül az 1897-es *Gazdaczímtár* szerint a település 5 legnagyobb gazdálkodói és birtokosai közé is tartozott. Mivelhogy a II. világháború időszakában már zsidók nem éltek *Kecsőben*, a holokauszt borzalmai falunkra nem voltak semmilyen hatással. Az izraelita lakosok száma községünkben a következő volt:

1869	12	1900	11
1880	6	1903	11
1890	12	1910	12

A kecsői harangok

A harangok a legismertebb szakrális tárgyaink közé tartoznak. Ki ne ismerné messzire szóló hangjukat, amint az egyes napszakokat jelzik, vagy éppenséggel az elhunytakat búcsúztatják. Harangszó nélkül elképzelhetetlen lenne bármilyen egyházi szertartás is. A keresztény kultúrkörben a harangszó jelzi a vallási szertartások kezdetét, emellett az idő múlását is jelzi a megkondított ha-

rang. A modern tömegkommunikációs eszközök megjelenése előtt ellenség, tűz, árvíz vagy más veszély jelzésére is használták. Olyan vidékeken, ahol a köd vagy a hóvihar gyakori volt, a tájékozódást is segítette a harangszó. *Magyarországon* a déli harangszó *Hunyadi János* nándorfehérvári győzelmének az emlékét őrzi. Nagyon különleges és speciális hangszerekről van szó, melyek az öntészet mesterségének remekművei közé tartoznak. Azonban nem ipar-művészeti jentőségük a legnagyobb, hanem az, hogy szavuk Isten hívását, szólítását jelentik, imádságra és áhítatra szólítanak.

A ma ismert templomi harangok története visszanyúlik egészen a 4. századig. A legenda szerint egy olasz püspöknek az álmában ragyogó angyalkák jelentek meg kezükben virágkelyhekkel, és amikor megrázták őket, csilingelő hangot keltettek. A legendának ellentmond, hogy már néhány ezer évvel azelőtt is használtak *Ázsiában* kisebb harangokat. A keresztények kezdetben a kolostorokban használták a szerzetesek összehívására, majd ez a jeladási mód elterjedt az egyes falvak templomaiban is. A rendszeres harangozást először *Sabinianus* pápa rendelte el 606-ban.

A harangok alapanyaga leggyakrabban a bronz, de készültek harangok a történelem folyamán acélból, alumíniumból és keményvasból is, főleg háborús időkben, amikor a színesfémekhez nehéz volt hozzájutni. Túlnyomó többségben azonban bronzból készültek a harangok és balszerencséjükre az összetételük megegyezett az ágyúcsövek anyagának az anyagával. Ennek eredménye pedig az volt, hogyha kitört a háború, nagy részük azonnal rekvirálás alá esett és ágyúcsövet öntöttek belőlük. Ahelyett, hogy imádságra szólították volna a híveket, vért ontottak és gyilkolták az embereket. Az utolsó ilyen nagymértékű rekvirálás az I. világháborúban történt. Ekkor azonban az ágyúcsövek már acélból készültek, ezért a harangok lőszerkészítésre lettek beolvasztva. Elsősorban a nagyobb méretű harangokat szállították el és igyekeztek meghagyni legalább egy darabot minden templomban.

A harangok öntéssel készülnek. Nagyon komplikált és nehéz munkafolyamatról van szó. Nagyon felkészült szakembereknek kellett lenniük, akik ezt a mesterséget művelték, ha jó minőségű munkát akartak végezni.

A kecsői híveket a két templomban összesen három harang szolgálja. Az 1827-ben épült római katolikus templom tornyában két harang található egymás mellett. A nagyobbik harangra a következő szöveget öntötték:

SZŰZ MÁRIA ISTEN ANYJA KÖNYÖRÖGJ ÉRETTÜNK
ÖNTÖTTÉK BUCHNER TESTVÉREK KASSA 1924

A gyártási év egyértelműen arra utal, hogy az eredeti nagyharang a világháború áldozata lett és a helyettesítésére készítették a híres kassai harangöntő testvérek, akik legjelentősebb harangöntők voltak a két világháború között.

A kisebbik harang 1904-ben készült *Temesvárott Novotny Antal* műhelyében. A harangon található szöveg a következő:

SZENT FLÓRIÁN ÉS SZT. DONÁT TISZTELETÉRE ÖNTETTEM
A KECSŐI KATH. HIVEK ADOMÁNYÁBÓL
ÖNTÖTTE NOVOTNY ANTAL TEMESVÁROTT
NOVOTNY ANTAL TALÁLMÁNYA

A katolikus templom tornyában két harang található.
(Fotó: Lőrincz Árpád.)

Novotny Antal temesvári harangöntő volt 1879 és 1913 között. Harangjainak érdekessége, hogy azok palástjára S-alakú réseket vágott, amelyek a harangöntő szerint a harang hangképzését szebbé teszik. Ezt a különleges, csak rá jellemző öntészeti technológiáját levédette, ezért harangjain olvasható: *„Novotny Antal találmánya”*. A kecsői kisharang is ezzel a technológiával készült.

Az 1821-ben épült ágostai hitvallású evangélikus egyház templomának tornyában napjainkban egy harang található. Mellette ott található a másik harangnak a helye is, mely az I. világháború rekvirálásának lett az áldozata. Egyes kecsőiek szerint a templomban valamikor három harang is volt található. A szájhagyomány szerint amikor a rekviráló katonák a harangot levetették a templomtoronyból, az ráesett a templom lépcsőjére, ahol azóta is látható a sérülés.

Az evangélikus templom harangján a következő szöveg található szép vésett írott betűkkel:

A kecsői ág. hitv. ev. leányegyházi hívek önszerzeménye
Az élőket hívom
A kimúltakat elszólítom
1898 1317 sz.

Az evangélikus templom harangját Seltenhofer Frigyes műhelyében öntötték. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

A harang a soproni *Seltenhofer Frigyes* műhelyében készült 1898-ban, mely a magyar harangöntészet egyik legfontosabb mű-

helye volt több mint 100 éven keresztül. Alapítója a német származású, *Seltenhofer Frigyes Keresztély* harangöntő, aki *Bécs-ben* kezdte munkáját, majd *Sopronban* telepedett le 1814-ben. A család több generáción keresztül harangok százait öntötte egészen 1945-ig, amikor soproni gyárukat bombatámadás a földdel tette egyenlővé. A legtöbb megrendelésük az evangélikus egyháztól érkezett.

Népi hiedelmek a faluban

Kecsőben az emberek eléggé babonásak voltak. A népi hiedelmek közül legelterjedtebbek voltak a boszorkányokhoz fűződő történetek.

Nagytudományú királyunk, I., vagyis *Könyves Kálmán* törvénykönyvében olvasható egy mondat a 12. század elejéről, miszerint „Boszorkányok pedig nincsenek” (az eredeti latin szöveg így hangzik: De strigis, quae non sunt, nulla quaestio fiat). Ez a törvény immár több mint 900 éves, és mégis, még a múlt században is léteztek bizonyos boszorkányokhoz fűződő hiedelmek a falunkban.

Tudni kell, hogy egészen a huszadik század feléig a kecsőiek fő megélhetési forrása elsősorban a mezőgazdaság volt. A legnagyobb értéket a föld és a haszonállatok jelentették. Akinek volt egy tehénkéje, az már felért egy kisebb vagyonnal. Éppen ezért, ha valami baj vagy betegség érte a tehenet, ez óriási problémát jelentett a parasztnak. Ha például elapadt a tehén teje, már nehéz volt a családot ellátni élelmiszerrel. Mivelhogy állatorvosi szolgálat nem nagyon működött, meg aztán majdnem megfizethetetlen is volt, az egyszerű parasztember a tehén betegsége esetén bizony a „legroszszabbra” gondolt, vagyis valaki a tehenet „megrontotta”. És, hogy ki tehetett ilyet? Természetesen a boszorkányok.

Kik is voltak azok a boszorkányok? Elsősorban idősebb asszonyok, főleg olyanok, akikkel valami probléma volt, esetleg akiknek valami haragosuk volt a faluban. Voltak azonban férfi boszorkányok is. A „rontó” tudásukra nagyon egyszerűen tettek szert. Kora reggel, hajnalban, „míg a madár át nem szállt a patakon” ki-

mentek a rétre és a friss harmatot összeszedték a kötőjükbe. Ennek a friss harmatnak a segítségével rontották meg a szomszédnak vagy pedig másnak a tehenét. Ha pedig megrontották a tehenet, akkor már meg is volt a baj. Elapadt a teje (esetleg megtörtént, hogy vér volt a tejben), és nem volt mit adni a gyerekeknek inni. Más mentség nem volt, mint felkeresni az öreg *Gyöngyös Józsi* bácsit *Rozsnyón*, aki egyedül tudta a rontást kiűzni a tehénből. Biztosan értett a boszorkányok nyelvén és nagyobb volt a hatalma, mint nekik. Ő azonnal a távolból meg tudta állapítani, hogy melyik boszorkány csinálta a bajt.

Gyöngyös József valóságos személy volt, amolyan népi állatorvos féle, aki valóban gyógyította az állatokat. Több történet is olvasható róla *Magyar Zoltán Bebek juhász kincse* című könyvében, melyek közül kettő kecsői adatközlőktől származik. Az első történet, melynek adatközlője *Garaj Ilona* (1930) így szól:

„Én ennek nem hiszek. De mégis valamennyire igaz is vót, mer nekünk is vót azelőtt tehenünk, osztán véreset adott. Úgyhogy vért adott, nem tudtuk használni a tejét. Hát Berzétén vót egy ember, Gyöngyös Józsinak hítták. Oszt ahoz ment fel. Osztán azt írta le neki egy cédulára, hogy micsináljék. Hát tán még annyit tudok belőle, hogy azt írta rá, hogy: vágja el kilenc bokorból kilenc csipkefavesszőt. Akkor még milyen dudvát is írt? Csak kilencet kellett neki mindig szedni, oszt azt megfőzni. Oszt átszűrni, megitatni a tehennel, oszt akkor megtudta, hogy ki rontotta meg a tehenet, meg helyre is gyött tőle a tehen. Ez igaz vót."

A második történet *Hegedűs István* (1915) elbeszélése alapján így hangzik:

„Hazajött a tehén este, édesanyám fej: nem, nem. hát tudott fejni, de olyan sűrű tejet adott a tehen, hogy fejt, a szűrőn nem tudta átszűrni. Hát ezt is az öreg mondta, hogy:

– Borcsukám – azt mondja, még emlékszem –, küldd el azt az inast – engemet – a Gyöngyös sógorhoz, ne félj semmit, ő majd segít rajtad!

Hát úgy is vót, én elindultam, az édesanyám nekem egy literes üveget telitöltött tejjel, én azt vittem. De az öreg azt mondta nekem – valamit ő is tudott:

– De még határunkból ki nem érsz, senkihez, akárki szól hozzád, senkihez ne szólj!

Hát alig érek ki erre az ódalfődre, jókor reggel, még akkor kezdett virradni, má két idős asszonnyal találkozok, aki jött be a faluba. Azt mondja az egyik nekem:

– Hová mész te Pista?

Hát én nem szóltam semmit. De se nem köszöntem neki, se semmit. Csak: hová mész, te Pista? Azt mondja a másik asszony neki:

– Hagyjad te őtet, ő nagy útra megyen! – azt mondja.

Hogy má a másik asszony tudta, hogy én a tejet viszem az öregnek. El is mentem oda, el is vittem, de az öreget meg elvitték, kocsival vótak érte, s vitték akkor is valami állathoz. Gyógyítani, no, az állatot. A menye otthon vót, az innen került Kecsőből, Borcsa néninek hítták. Mondom délután:

– Borcsa néni, én már nem várhatok – mondom -, vonatom nem leszek, hogy menek haza éccaka.

Hát azt mondja:

– Pista, de a tejet hagyd itt, én majd az apósomnak megmondom, hogy és mint van!

Mire hazajöttem, a tehentejnek – este feji édesanyám – semmi baja nem vót. Lehetett szűrni, lehetett enni má, addig egy hétig is úgy kínlódott vele, hogy nem adott rendes tejet."

Az embereket mindig is érdekelte volna, hogy ki is boszorkány a faluban. Azonban ezt nem volt olyan egyszerű megtudni. A lehetséges megoldások a Szentestéhez kötődtek. Legegyszerűbben az éjféli misén lehetett megtudni, hogy vajon ki is a boszorkány. Elég volt megfigyelni, ahogy az asszonyok vonultak a templomba, és aki az ajtón befelé haladva félrefordította a fejét, az a boszorkány. Tudniillik nem fért be a feje az ajtón a láthatatlan szarvától. Ezek szerint a boszorkánynak még szarva is volt. Egy másik sokkal pontosabb lehetőség a Luca-szék készítése. Ez a lehetőség azonban csak a legbátrabbaknak volt ajánlatos, mert ha véletlenül lelepleződött a készítője, egy nagy verés lett belőle a boszorkányok részéről. A Luca-szék fából készült, és pontosan december 13-án, azaz Luca napján kellett elkezdeni a barkácsolását. A munkálatokat karácsony estéjén kellett befejezni, majd a kész székkel

ki kellett ülni az útkereszteződésre és meglesni a boszorkányokat, akik mentek az éjféli misére. Volt azonban egy bökkenő. Amennyiben a leskelődő lelepleződött, egy óriási verést kapott a meglesett boszorkányoktól. Éppen ezért csak a legvakmerőbb egyének mertek erre vállalkozni.

Volt azonban a boszorkányoknak is egy nagy problémájuk, amikor eljött a haláluk órája. Addig nem tudtak meghalni, míg valakinek nem adták át a tudományukat. Ez rendszerint egy kézfogással történt meg. Amíg azonban ezt meg nem tették csak kínlódtak, de nem tudtak meghalni.

Egy biztos, hogy nem volt olyan egyszerű ujjat húzni a boszorkányokkal még a múlt században sem. Mindez majdhogynem egy évezreddel bölcs királyunk, Könyves Kálmán elhíresült törvénye után. Ezek szerint boszorkányok Kecsőben mégiscsak léteztek? Az emberek hiedelemvilágában egész biztosan.

Kecsői népszokások

A népszokások az ünnepekhez, elsősorban az egyházi ünnepekhez kötődtek.

Újesztendő

Elsősorban a fiúgyermekek, vagy pedig a férfiak jártak boldog Új évet köszönteni. Nem hozott szerencsét a háznak, ha az év első látogatója nő volt. A kisebb fiúk még verset is mondtak a köszöntésre:

Kicsi vagyok, székre állok,
Onnan nagyot kiáltok,
Boldog Újévet kívánok!

Farsang

A tavaszvárás, a vigalom napjait jelentette. Táncmulatságokat, bálokat rendeztek. Nagyon sok fiatal ekkor talált magának párt.

Húsvét

Húsvét a feltámadás, a vidámság ünnepe. *Kecsőben* ez elsősorban az öntözködéssel (locsolkodás) járt együtt. Az öntözködés nagyon fontos kísérőjelensége a tojásfestés. A húsvéti tojás irozása (festése) egy nagyon régi szokás *Kecsőben*. A tojás festésére egyaránt használtak természetes vagy mesterséges színezőanyagot. A természetes színezőanyagok közül legismertebb volt az ecetben megfőtt hagymahéj. Mesterséges színezőanyagként leggyakrabban meleg vízben beáztatott piros krepp-papírt használtak. *Kecsőben* a tojások nagyon ritkán voltak egyszínűek, a festés előtt mintázták, írozták őket. A tojást vízben megfőzték keményre, majd mikor kihűlt, gyertyafaggyúval díszítették, ez volt az írozás. A gyertyafaggyút felolvasztották, majd gyufaszál segítségével mintákat rajzoltak a tojásra. Egyszerű mintákat alkalmaztak. Az így meghímezett tojásokat aztán a színezőanyagba tették és megfestették. A tojások irozását főként *Húsvét vasárnapján* végezték a lányok és a szüleik. Olyan mennyiségű tojás készült, amennyi öntözködőre számítottak. A fiúk korcsoportok szerint jártak öntözködni, mindenki a vele egykorú lányokhoz. A kisfiúk reggel nyolc-kilenc órakor indultak, és a lányos házakhoz érve verseket mondtak:

Én kis kertész legény vagyok,
virágokat locsolgatok.
Szépen kérem az apját,
de még szebben az anyját,
hagy öntsem meg a lányát,
hagy viruljon a haja,
mint a pünkösdi rózsa.

Zöld erdőben jártam,
kék ibolyát láttam.
El akart hervadni,
meg szabad-e locsolni?

Ezért jutalmul kaptak hímes tojást és később pénzt. A nagylegények a velük egyidős lányokat látogatták. Ők már verset nem mondtak, hanem a következőképpen köszöntek be:

„Ha meg hagyják a lányukat fürösztení, frissebb lesz a jövő esztendőre."

Mivel a lányok nagyon jól tudták, mi vár rájuk, igyekeztek elrejtőzni, de kevés sikerrel. Megkeresték, majd egy rocska (vödör) vízzel leöntötték. Ez a népszokás élt legtovább a faluban, de korunkban már ez is lassan megszűnik.

Májfa-állítás

Pünkösdi népszokás volt a falunkban. Érdekessége, hogy az ország más részein május elsején történik, de nálunk, Gömörben pünkösdkor. Az idősebb legények pünkösd szombatján kimentek az erdőbe, kiválasztották és kivágták azokat a szép egyenes sudár fákat, amelyeket májfának szántak. Este sötétedés után aztán újból kimentek (többnyire szekérrel) és hazahozták a helyszínre. Ezután következett a májfa tulajdonképpeni felállítása. A májfát feldíszítették színes szalagokkal, és hozzákötözték a kiszemelt lány kapujához. Nem volt egyszerű egy nagy fa felhúzása és megerősítése. Valódi legényvirtus volt. Mikor aztán egyenesbe került a kapufélfával, kötéllel, acéldróttal vagy lánccal hozzáerősítették. A kisebb fiúk is állítottak májfát, az édesapjuk segítségével főként rokon lányok kapujába. Később a múlt század második felében kezdett szokásba jönni a májfa helyett a kosár, melyet azonban csak azok a legények vittek a lányoknak, akik már komolyan udvaroltak a kiválasztottjuknak.

Suprikálás

Egy ma már nem élő népszokás volt Kecsőben az aprószentek napján, december 28-án. Az e naphoz fűződő szokás szerint a legények és a fiúgyermekek házról házra jártak és a magukkal vitt vesszővel megcsapkodták a leányokat és a menyecskéket, s jó egészséget kívántak nekik. A beköszönés versben hangzott el, utána elkapták a leányok, vagy asszonyok karját, s elveregették a hátukat.

Lakodalmas szokások Kecsőben

A párválasztásról, házasságkötésről és lakodalmas szokásokról az 1990-ben megjelent *„Utánpótlás, dolgozatok Kecső néprajzából”* című kiadványban olvashatunk egy nagyon értékes tanulmányt Fűry Zsófiától, aki szövegváltoztatás nélkül jegyezte le Kálmán Dezsőné elbeszélését Kubík Istvánné és Lőrincz Béláné kiegészítésével. Az említett tanulmány részletesen leírja a párválasztási és lakodalmas szokásokat Kecsőben.

Ismerkedési alkalmak – szórakozások

Mivel régen még nem volt se televízió, se mozi, se más szórakozási lehetőség, Kecsőn úgy ismerkedtek a fiatalok, hogy kiültek dalolni, lányok, legények, vagy sétálgattak fel a falun. Kijöttek a templomból, összefogódzkodtak a fiatal lányok és mentek a keresztúthoz dalolva, a legények pedig mentek utánuk. Néhány oda is tolakodott hozzájuk.

Vagy ha megtudták, hogy hol vágtak disznót, odamentek tepsit verni. Kaptak hurkát, kóstolót; megsütötték, a fiúk szereztek egy kis bort is utána, csináltak maguknak egy kis murit.

Ilyen játékokat is szoktak játszani:

Kútazás

Az egyik beállt az ajtóba és megkérdezte, hogy:

– Kútba estem. Ki húz ki? Gyere … (név) húzzál ki! Ő egy csókkal kihúzta és ott maradt az ajtóban. Akit kihúztak, visszament a szobába. Most a másik kérdezte, hogy:

– Kútba estem. Ki húz ki? …

Seggreverés

Egy leült, a másik lehajolt, és az ölébe hajtotta a fejét, ő pedig befogta a szemét. Sokan voltak a szobában. Az egyik ráütött a fenekére, s neki el kellett találnia, hogy ki ütötte meg. Akit eltalált, az ment a helyébe. Ha nem találta el, újra ütöttek, míg csak el nem találta.

Lovazás

Ugyanúgy játszották, mint a seggre verést, csak ebben a játékban nem ütötték, hanem a hátára ugrottak, min ahogyan a lóra szoktak. Neki azt kellett eltalálnia, hogy ki ült a hátán…

Fúrikozás

A szabadban játszották. Kettes sorban mentek, egymás kezét magasra tartották. Egy ment a sor elején egyedül. Mikor elkiáltotta magát valaki, hogy:

– Fúrik tajiga kerek!

… akkor az utolsó pár üldözőbe vette az első egyedül állót. Az egyik elkapta és beállt vele a sor elejére. A pár nélkül maradt pedig beállt eléjük. Most őt kezdték kergetni, mikor azt kiáltották, hogy:

– Fúrik tajiga kerek!

A fonóban

Nem volt külön helyiségük, fonóházuk. Sorba jártak a lányos házakhoz fonni. Minden este másnál voltak. Este hat órára szoktak összejönni. A tanítónak nem tetszett, hogy szórakoznak a diákok és nem tanulnak. Ha rájuk talált, „pacsit” adott mindenkinek a kezére (vesszővel ütött a tenyérre). Mikor a tanító megverte őket, utána egy ideig nem találkoztak, de aztán kezdték újból. Ha nagy hó volt, előtte elmentek szánkózni a lányok együtt a fiúkkal.

A fonóban hosszú lóca volt kétoldalt az asztalnál, úgy ültek le a lányok (várták udvarlójukat), hogy a kiválasztott fiú is melléjük férhessen. Ha leesett az orsó (néha úgy is akarták, hogy leessen), felkapta a legény és oda nem adta, míg meg nem csókolták. Akit nem csókoltak meg, az nem adta vissza az orsót. A hoppon maradt fiú barátaival leszedték a guzsalyfejet, kivitték és felkötötték a kút gémjére, vagy a diófára, vagy meggyújtották a csöpüt… Huncutságból olyant is csináltak a fiúk, hogy ha kimentek a lányok, akkor paprikát tettek a padlóra és prüszköltek tőle. Az asztalon mindig volt egy kis aszalt gyümölcs (körte, szilva, alma…), vagy hordós káposzta, vagy alma …

Lánykérés

Mikor már nagyon megszerette a fiú a lányt, haza-haza kísérgette a kapuig, ott beszélgettek… Megmondták a szüleiknek, hogy egybe akarnak kelni, ha jónak látták, beleegyeztek. De azért még többször előjött a vagyoni különbség, hiába volt szép a szegény lány, tetszett is a fiúnak, de nem adták a jó gazdához. No meg néhol a vallás is számított: két különböző vallású nem házasodhatott. Általában a fiú előre meg szokta beszélni a lánnyal, hogy mehetnek-e őt megkérni. De volt már úgy is, hogy a lány nem tudott róla. Kérőbe a fiú édesanyja és keresztanyja ment. Megálltak az ajtóban és megkérdezték, hogy:

– Széna vagy szalma?

Ha azt válaszolták, hogy:

– Szalma,

Akkor vissza kellett fordulniuk, de ha azt mondták, hogy:

– Széna,

Beljebb mentek, leültek. A keresztanya elszavalta a kérőverset:

Az én keresztkomám engemet bízott meg,
Hogy fia számára menyasszonyt kérjek meg.
Béla szelíd fiú, az Istennek tetsző,
Atyjának mindenben engedelmeskedő.
Mivel Erzsikét már régen meglátta,
Kedves menyasszonyát benne megtalálta.
Ha tehát örömét, javát akarják,
Úgy nőül Erzsikét Bélának ideadják.
Én mint keresztanya megkérem a szép két kezet,
Ennyiből áll íme a járandóságom,
Tehát erre most a feleletet várom.

Vagy:

Az én keresztfiam ezelőtt pár héttel,
Mint szárnyra kelt madár repült szerte-széjjel.
Repült, hogy magának egy társat keressen,

Kivel az élet tengerén boldogan evezzen.
Meg is találta e hajlékban a párját,
Kit önök neveltek, egy szép virágszálat.
E szép virágszálnak Erzsike a neve,
Kedves jó szülei megengedik-e,
Hogy a jegygyűrűt átvegye,
És egy pár hét múlva felesége lenne.

Ha nagyobb kézfogó volt, akkor többen mentek, nem csak az édesanya és a keresztanya. Vitték magukkal a jegygyűrűt, meg amit jegybe küldött a vőlegény: fülbevalót, nyakláncot, 3-4 csata ruhát, 5-6 kendőt, a menyasszonyi cipőt … Volt olyan is, aki még a fekete kosztümöt is jegybe vette a menyasszonyának, amiben a jegyzőhöz ment esküdni. Sok helyen még ma is mondják, hogy: „Ezt jegybe kaptam". A jegyzőhöz fekete, vagy sötétkék kosztümben mentek, 1-2 héttel a lakodalom előtt. Ez nem esett egybe a lakodalom napjával.

A kérőket megkínálták, ettek, ittak, várták a vőlegényt. Mikor több ember is összejött a családból, akkor már daloltak is. A vőlegény egy fél óra múlva megjött, mert ekkor már biztos volt, hogy nem utasították el a kérést. Volt olyan is, hogy visszatértek, de ez általában nagyon ritka eset volt. Szóval mikor már a vőlegény is megjött, gyűrűt váltottak. A gyűrű átvétele után a keresztanya mondta:

Viseljétek egészséggel, éljetek békével,
A szerelem forró lánca kösse össze szíveteket,
Csak a halál végórája válasszon el titeket.

Olyan 5-6 órát tartott a mulatság, néhol még éjszaka 1 óráig is ott maradtak. Erre az alkalomra töltött káposztát szoktak főzni, vagy fasírtot, töltött tyúkot, kirántott húst készíteni.

Ha idegenből (pl. Hosszúszóról, a szomszéd faluból) jöttek megkérni a lányt, akkor a vőlegény is velük ment, nem várt a válaszra.

Az nem volt meghatározva, hogy az eljegyzés mennyi idővel legyen az esküvő előtt. Volt olyan, aki 2-3 évig is hordta a jegygyűrűt, volt, aki fél évig, vagy 3 hétig… Ki mikorra tudott felkészülni a lakodalomra.

Az ágyvitel

Az ágyvitel 2 héttel a lakodalom előtt volt. Délután elvitték a menyasszony ágyát a vőlegényhez. Akkor hívogatott már a vőfély a csigacsinálásra. Délután vitték az ágyat és este mentek csigát csinálni.

Szép fehérbe öltöztették az ágyat. Ahány párnát vittek, annyi asszonyt hívtak, meg a dunyha és az ágy is hozzá. A kezükre fogták a párnát, volt úgy, hogy kettőt is vitt egy asszony. A dunyhának megfogták a két sarkát, ha ketten vitték, de az erősebb asszonyok egyedül is elvitték. Az ágyat is az asszonyok vitték négyen. Csak a közeli rokonságban lévők mehettek erre a ceremóniára: keresztanya, lánytestvérek, bátyjának a felesége, nagyanyja, vagy az anyjának a testvére. Ki nyolc párnát, ki hatot kapott, de a két dunna okvetlen megvolt. A stafírungot a hátukon vitték batyuban. A batyu lepedőből volt, összekötötték a két sarkát, a másik kettőt pedig a kezükbe fogták és úgy vitték. Volt benne komakendő, szakajtókendő, abroszok, horgolások… Ha készlete volt, azt kosárban a karján vitte (boros-, szilvóriumos, kompótos stb. készletek).

Ha messzebbre kellett menni, szekérre rakták az ágyat. Ilyenkor a stafírungot nem batyuban, hanem ládában vitték. Az asszonyok a ládát feltették a szekérre, leterítették fehér lepedővel, rárakták a párnákat, rá a dunyhát, letakarták ágytakaróval, aminek lefogták a négy sarkát, hogy le ne vigye a szél. Az ágy szép fehérbe volt öltöztetve. A szekérre ráültek az asszonyok is, úgy daloltak. A szekeret ló húzta, csengő volt a nyakában. Ha szekérrel mentek, vitték a lány holmiját is. Van, aki már lagzi előtt vitte a ládát, a bútort…

Csak otthon, a lakóházakban csinálták a lakodalmat, nem volt a faluban erre az alkalomra egy külön helyiség (pl. most a kultúrház), meg sátrat sem csináltak, csak bent a házban mulattak.

Ágyvitelkor így énekeltek:

1.
Este viszik a menyasszony ágyát,
Elvesztették a nyoszolya lábát,
Addig betyár nem fekszel az ágyra,
Míg meg nem lesz a nyoszolya négy lába.

Megvan már a nyoszolya négy lába,
No most Julcsa feküdj fel az ágyra,
Tedd a lábad vé-betű formába
Hadd ropogjon a nyoszolya négy lába.

2.
Éccaka huhukol a bagoly,
Mer annak nem szabad egyebkor,
Éccaka virrad a legénynek,
Ha jó ágyat vetnek szegénynek.

3.
Dombon van a kisangyalom lakása,
Földre hajlik annak a rózsafája.
Fülemüle szokott rajta tanyázni,
Szép a babám, nehéz tőle elválni.

Ezt a kislányt még akkor megszerettem,
Mikor véle legelőször beszéltem.
Megtetszett a gyönyörű szép szaváról,
Homlokára göndörödött hajáról.

Bíró uram tegyen törvényt, ha lehet.
Kit szerettem, az az enyém nem lehet.
Édes fiam, azt fütyüli a rigó:
Szerelembe nem parancsol a bíró.

Akkor kezdtek énekelni, amikor elindultak az ággyal, és addig daloltak, míg oda nem értek a vőlegény házához. Ha messzebb

lakott a lány. Ezeken a dalokon kívül még más lagzis nótákat is énekeltek. Mikor a házhoz értek, megálltak a kapuban és akkor énekelték azt a versszakot, hogy:

„Megvan már a nyoszolya négy lába…”

Rögtön beengedték őket, nem szarkáztatták, ahogy a lakodalomban szokták.

Az ágyat bevitték a házba. Mindjárt abba a szobába vitték, ahol az ifjú pár lakni fog. Mikor elhelyezték, odahívták a vőlegényt, és:

„Megkapta 3-4 asszony, oszt belevágta, jól meghempergette. Az ügyes vőlegény oszt ő is megkapta az asszonyt és bizony nem nagyon engedte el magától, ne csak ő hemperegjék az ágyba magába.” Nem maradtak ott mulatni, mindenki hazament.

A menyasszony és az édesanyja nem lehettek jelen, otthon kellett maradniuk. Ők aztán este mentek a csigacsináláshoz.

Mind a két háznál készítették a csigát. Aki a menyasszonyos házhoz volt hivatalos, az ott csinálta a menyasszonyos háznál. Aki meg a vőlegénynek volt rokona, az pedig oda ment csigát készíteni.

Minden meghívott családból egy személynek biztosan el kellett mennie a csiga készítésére. Ha több lány volt, többen mentek, de egy biztosan. Csigacsinálásra mindenki felvette a legszebb surcát.

Tányérba öntötték a lisztet, olyan „alapos tetéz tányérral”. A liszt tetejére 4-10 tojást raktak, komakendőbe tették, összefogták a négy sarkát, így vitték el a házhoz.

Némelyik gazdasszony már úgy ki volt tanulva, 100-150 levelet csináltatott, hogy egy jó ideig ne legyen gondja rá. Sokáig elállt az szárazon. A kész csigákat szépen kiterítették a padra ponyvára, hogy jól kiszáradjon. Általában a padláson szokták szárítani, vagy ha volt egy használatlan szoba, akkor ott.

A csigát már a lakodalomra készítették. Volt úgy, hogy még éjjel 2 óráig is csinálták.

A lakodalom napja

A lakodalom napján reggel a vőfélyek bejárták a meghívott násznépet. Hívogató a lagzi napján:

Áldás, békesség eme ház népének,
Erőt, egészséget ifjúnak és vénnek.
Azt, hogy minek jöttem, röviden elmondom:
Menyegzőre hívom.
János bátyámnak vagyok a követje,
Ki általam önöket nagyon tiszteltteti,
Mert ma a kedves fia esküvőjét tartja,
Ezért hát önöket, mint kedves vendégeket elvárja.

Ki melyik háznál csinálta a csigát, oda volt hivatalos a lakodalomba. Általában a rokonság szerint volt elosztva: a vőlegény rokonai a vőlegényes házhoz mentek, a menyasszony rokonai pedig a menyasszonyhoz. A menyasszony rokonai az ifjú házaspár nélkül mulattak.

A hit előtt a vőlegény minden rokonával, az egész násznéppel elment a menyasszonyért. Így szólt a vőlegény vőfélye, mikor a menyasszonyért indultak:

Tisztelt gyülekezet! Isten szent nevében
Induljunk el tehát csendes békességben.
Vőlegény urunknak keressük fel párját,
Az ő drága hitvesét, kedves menyasszonyát.
Szerezzünk ma neki békét, boldogságot,
Hozzunk a keblére egy szép gyöngyvirágot.
Először is Isten szent házába visszük,
Hol szent áldás után boldognak hisszük.
Induljunk el tehát Isten szent nevében,
A menyasszonyunkért a legnagyobb békében.

Beköszöntő a menyecskeházhoz:

Ma hajnalban, alig hogy megvirradt a reggel,
Összegyülekeztünk szép számos sereggel.
Jöttünk e ház tisztes hajlékához,
Kedves menyasszonyunk nagy tiszteletére.
A násznagy urunkhoz van egy nagy kérésünk,
Ott kinn várakozik szép sereg vendégünk.
Legyenek szívesek őket befogadni,
Mi sem fogunk érte adósok maradni.

Nem akarták őket beengedni a menyasszonyos házba. Kiültek a ház elé, babot fosztottak, vittek oda tilót, kendert csaptak, vagy tojút fosztottak…

Jól megszarkáztatták őket. Ez annyiból állt, hogy találós kérdéseket adtak fel nekik. Legelőször azt kérdezték, hogy:

– Ki házán a szarka?

Hát arra még könnyen meg tudtak felelni, mert azt mondták, hogy:

– Akién a farka!

– Merre tartja a farkát?

A menyasszony nevét válaszolták.

– Hányas házszám alól jöttek?

Még erre is tudtak válaszolni.

– Mi volt a vőlegény lába közt, mikor legelőször lépett be a házba?

Nevettek rajta, mert nem arra gondoltak, ami a helyes válasz lett volna.

– A küszöb!

– Mi állt fel leghamarabb az ágyban, mikor a menyasszony meg a vőlegény lefeküdt?

Hát erre is csak nevettek, mert megint csak rosszra gondoltak.

„Azt gondolták, hogy nem tudunk rendesen beszélni, csak csúnyát.” Néha meg tudtak felelni, de néha nem. Azt kellett válaszolni, hogy:

– Hát a párna sarka!

– Mikor habzik az asszonyok lába közt?

– Amikor a tehenet fejik!

– Meddig megyen fel a bolha a szép jány lába szárán?

– Hát a térdéig csak, mert má ott meglátja a nagy sötétséget, megijed, oszt visszafordul.

– Még fiatal, leáll neki, ha megvénül, feláll neki. Mi az?

– A mák. Mert míg bimbója van, hát lefele hajlik. De mikor már érik a mák, hát nem szépen felegyenesedik?

– Ki hajtotta fel legelőször a menyasszony pendelét?

Hát volt úgy is, hogy a vőlegény kiáltotta, hogy: Én!

Elnevették magukat a népek, megszégyellte magát a fiú… de a nép csak állította, hogy nem igaz, nem ő. Végül elárulták neki, hogy:

– A varrónő hajtotta fel legelőre, mikor varrta.

Amikor már megelégelték, megsokallták, beengedték őket.

A menyasszony nem otthon öltözött menyasszonyi ruhájába, hanem a szomszédban. Aki a ruhát varrta, az szokta őt öltöztetni. Amíg öltözött, megjött a vőlegény és a násznép is összejött. A vőfély átment érte a szomszédba a koszorúslányokkal.

A násznép a menyasszony házánál. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

Menyasszonyi kikérő, amit a vőlegény vőfélye mondott:

Egy nyíló rózsáért jöttünk ide kérem,
Vőlegény urunknak adják ki hát szépen.
E két rózsaszálat párba kell ma kötni,
Egész életükben ápolni, gondozni.
Igyekezzünk, kérem, mert várja a vőlegény,
Hogy beteljesüljön a régen várt szép remény.
Két szív ma egyesül, gratuláljunk nekik,
Boldogok legyenek életük végéig.

A vőlegénytől három, a menyasszonytól két koszorúslány volt, hogy szépen mutasson: a vőlegény a vőféllyel ment, ők voltak a hatodik pár. A vőlegény már türelmetlenül várta a menyasszonyos háznál. Elbúcsúztatták a menyasszonyt. A menyasszony búcsúztatót a menyasszony vőfélye szavalta el:

Vajda hegedűsnek álljon meg zengése,
Sarkantyúnak is szűnjön meg pengése,
Mert búcsúzásomnak most lészen kezdése,
Legyünk hát csendesen, míg lészen végzése.

A mi menyasszonyunk kedves szüleitől
Búcsút akar venni hű nevelőitől.
De mivel ő gyenge, hullnak a könnyei,
Én szólok helyette, hogy búcsút vehessen.

Elérkezett a perc, a boldog pillanat,
Elbúcsúzom tőled édes jó anyukám.
Sír a szívem, lelkem e kis hajlék után.

Te ki úgy szerettél, édes, drága anyám,
Mindent megköszönök, amit nékem adtál.
Kérem a jó Istent, áldjon mindig téged,
Eme kicsi verssel búcsút mondok néked.

Édes jó apukám, tőled is búcsúzom,
Dolgos két kezedet százszor megcsókolom.

Áldjon meg az Isten életed végéig,
Örömben, bánatban, egészen a sírig.
A búcsú percei oly nehezek nékem,
Szomorú a szívem, könnyel teli lelkem.
Nem feledem soha a ti jóságtokat,
Tiszta szívből mondok köszönő szavakat.

Édes testvéreim, búcsúzok tőletek,
Szívben és lélekben ott leszek veletek.
Az évek repülnek, új otthonba megyek,
De a szívembe zárom a szép emlékeket.
Barátnőimtől is elköszönök szépen,
Ha rossz voltam néha, bocsássák meg nékem.
Édes kicsi hajlék, te drága kicsi otthon,
Eljött a boldog perc, tőled el kell válnom.

Elindultak a templomba, útközben így énekeltek:

4.
Ez a kislány akkor sír,
Mikor koszorú van a fején,
Megy az Isten házába,
Rágondol a lányok sorára.

Imakönyv van a kezében,
Régi szeretője van az eszében.
Páros csillag az égen,
Ragyog a fekete szemében.

5.
Elvágtam az ujjam, kis késsel.
Bekötök kendővel, csipkéssel.
Csipkés a kiskendő, édesanyámé,
Soha sem leszek a babámé.

Mivel két helyen mulattak, két vőfélyre és két cigánybandára volt szükségük. A menyasszonyos háztól a templomig már mind a

két banda kísérte őket. Hegedű, kontra és a bőgő. A cimbalom és a dob a házban maradt. A banda kint várt, nem szokott bemenni a templomba.

Mikor már megesküdtette őket a pap, kijött a menyasszony a templomajtón, a keresztanyja a kezébe adott egy egész kerek kalácsot. Megfordult hátra, az oltárral szembe, hátrahajította a kalácsot, úgy kapdosták a népek. Általában túrós vagy mákos kalács volt. Lekváros nem, mert az szétkenődik. A kalácsot a menyasszonynál sütötték meg.

A násznép a templomban. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

Mikor kiértek a templomudvarból, elkezdték énekelni, hogy:

6.
Megesküdtem az egekre,
Atya, fiú, szentlélekre.
Sej, megesküdtem százszor, százszor,
Sej, nem tartok szeretőt máskor.
Anyák, anyák, édesanyák.

Kinek nevelitek a lányt?
Sej, nem tudjátok, ki veszi el,
Sej, kivel veri meg az Isten.

Édesanyám, hallja-e kend?
A kapuját zárja be kend.
Sej, mer elviszik a kend lányát,
Sej, ki sepri ki a szobáját?

Mikor ezt abbahagyták, más nótát kezdtek, kinek mi tetszett. Mikor odaértek a vőlegény kapujához, rákezdtek, hogy:

Zsuzsi néni, hallja-e kend?
A kapuját nyissa ki kend.
Sej, mer itt hozzák a kend menyét,
Sej, a kend fia feleségét.

A menyasszony és a koszorúslányok. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

A vőlegény szülei ott álltak az ajtóban egy kanál mézzel vagy cukorral, megkérdezték, hogy:

– *Mit hoztál e házhoz?*

A menyasszonynak azt kellett mondania, hogy: *„Áldást és békességet”*. Akkor megkapta a kanál cukrot vagy mézet, megcsókolták és bevezették. Addig voltak a menyasszonyos háztól a menyasszonnyal, míg a templomból elkísérték a vőlegényes házig. A két koszorúslány meg a keresztanyja (a nyoszolyóasszony) a menyasszonnyal maradt a vőlegénynél. A katolikusoknak két keresztanyjuk volt (kereszt- és bérma-keresztanya), ők mind a ketten vele maradtak. Kezdődhetett a mulatság, míg este a vacsora nem volt. Nyolc órakor kezdték kihordani a vacsorát, volt már tizenegy óra is, mire végeztek vele. Először a csigalevest szolgálták fel. Utána vitték a húst, aztán a pecsenyét krumplival, utoljára pedig a töltött káposztát.

Minden ételhez a vőfély verset mondott. A csigalevesnél:

Nem messze szaladtam, csak a Mál ódalba,
Egy tarisznya csigát szedtem hamarjába.
Tessék csak uraim, mert elhűl nemsokára,
Ez mindenkinek váljon jó étvágyára.

A húshoz:

Behoztam a kakast ékes taréjával,
Jó puhára főzve a csigabugával.
Nem kapar már többet a szomszéd tyúkjával.
Itt van, módjával kaparjon a tálban.

Vagy:

Itt hozom a kakast minden taréjával,
Nem tojózik többé a szomszéd tyúkjával.
Mesterségét, amit eddig folytatott,
Most a vőlegényre hagyta az átkozott.

Pecsenyéhez:

Pecsenyét is hoztam, mégpedig kétfélét,
Elhoztam a kakast, vele a jércét.
Hogy jutottam hozzá, szépen elmesélem,
Hallgassanak hát rám, figyelmet kérek!

Szaladgált a kakas a jérce nyomában,
Én pedig fogtam magam, futottam utána.
Meg is csíptem mind a kettőt szerencsére,
Leöltem oszt őket, leforráztam szépen.

Lábaikat is szépen összekötöttem,
Őket egy tepsibe belegyömöszöltem,
Szép piros-barnára sült ott meg a boruk,
Lett királynak való pecsenye belőlük.
Tessenek urai, ízes a falatja,
Tessék násznagy uram, bátran kóstolhatja.

Káposztához:

Paradicsomkertből az imént érkeztem,
Még gyönyörűbb kertnek gyümölcséből ettem.
Mivel, hogy sokáig ottan kertészkedtem,
Szép fejes káposztát bőven termesztettem.
Szép országomnak nagy réstét bejártam,
Ily szép káposztát, sehol sem találtam.
De annyit mondhatok, hogy ahol csak jártam,
Mindenki dicsérte, fülemmel hallottam.
Belevágtam 12 disznónak elejét, hátulját,
Keressenek benne ki fülét, ki farkát.

Vacsora után továbbmulattak éjfélig. Éjfélkor az egész menyasszonyos ház kiürült, akkor mentek le a vőlegényes házhoz fejbekötésre. Énekszóval vonultak át a falun.

8.
Erre gyere rózsám, nincsen sár,
Nincsen az ajtómon semmi zár,

Kinyílik az ajtó magától,
A szeretőm gyönge karjától.

Jaj de sokat jártam, fáradtam,
Mikor házasodni akartam.
Nem találtam kedvemre valót,
Az lett a szeretőm, aki sose volt.

Mit keresel rózsám kertembe,
Fehér galambocska képébe?
Nem egyebet, rózsám, tégedet,
Holtim megelégszem teveled.

A kecsői utca csupa fa,
Minden fa tetején egy rózsa.
Barna legény sétál alatta,
Kalapjára hajlik egy rózsa.

9.
Azért adtam három pengőt,
Hogy a farom járjon rezgőt,
Hej tedd rá, most tedd rá.

Akkor tedd rá, mikor mondom,
Új a csizmám, hadd ropogjon,
Hej tedd rá, most tedd rá.

10.
A kecsői kertek alatt,
Három rossznyavalya szalad, csuhajja,
Fogja meg a legényeket,
Mért szeretnek menyecskéket, csuhajja.

Lányom Marcsa, mért vagy csalfa,
Mért vagy a csókra rászokva, csuhajja.
Azért vagyok én rászokva,
Divatos a legény csókja, csuhajja.

Mivel a menyasszonyos háznál esküvő előtt megszarkáztatták a vőlegény csapatát, azért most éjfélkor, mikor jött a menyasszony csapata hozzájuk, visszaadták nekik. Hogy addig nem engedjük be, míg ezt meg nem mondják… De általában úgy volt, hogy ha nem tudtak felelni, megmondták, ha meg meg tudtak, tovább kérdezték őket.

Eldugták a menyasszonyt, hogy ott nincs senki! Nem jó helyen járnak, nézzék meg, hogy ott nincs senki! Nem akarták kiadni nekik a menyasszonyt. Felöltöztettek egy másik asszonyt, szitát tettek a fejére, ráborítottak egy lepedőt, sántított, mókázott… Őt kínálták a vőlegénynek. De mondta a násznagy, hogy:

– Ez nem a miénk! Egy rendes fehér bárányka szaladt be ide! Nem mulatért jöttünk mi!

Végül csak beengedték őket, előadták a menyasszonyt. Elvitték kontyolni. (Kontyozónak is mondták.) A kontyolásnál csak asszonyok lehettek jelen, lányokat nem engedtek be. Ez a vőlegénynél egy külön helyiségben volt, vagy a szomszédba vitték el. Néha csak a kamrában kontyolták fel az új asszonyt.

Levették a menyasszonyról a koszorút meg a fátyolt és a tükörre akasztották. Mindig a tükörre szokták tenni. A menyasszony meg menyecskeruhát vett magára. Piros színű egész ruha, piros kendő és fehér surc. A ruha rövid, buffos ujjú volt. Nem teljesen az ujj végén volt összehúzva, hagytak egy kisráncot is a végén. Derékbanráncos szoknya volt, ezért hívták ráncoskának is. A fejét szép piros kendővel hátrakötötték úgy, hogy hátul a kendő sarkát is lekötötték, nem hagyták szabadon. Volt úgy is, hogy surc helyett kék kötőt használtak, de az nem volt gyakori.

Kontyolás közben ezt énekelték:

11.
Jó a farsang, mert énnekem használ,
A szerencse a jobb karomra szolgál,
Soká éljen, ne lásson az halált,
Aki téged menyecskének csinált.

Ez nem sokáig tartott. Ott is állandóan kínált pálinkával meg süteménnyel egy asszony, leginkább a keresztanyja, vagy mikor ki fogta a tálat.

Mikor elkészültek, jött a vőfély, bevitte a cigány elé. A vőfély jó erősen megkopogtatta az ajtó fáját a vőfélybottal. Csöndet kért és elmondta a versét:

12.
Íme, itt áll egy ékes új asszony,
Hogy újasszony fővel először mulasson,
Minden vendégnek nótát húzasson,
S majd az ajándékon új cipőt varrasson.

Táncoljon hát vele mindenki egy kurtát,
De vigyázzanak, le ne tapossák a cipője sarkát.
Gondoljanak arra, hogy drágáért varrták,
Aztán pedig tömjék meg bankóval a markát.

Az asztal közepén van egy üres tányér,
Én kezdem a nótát, a többi még ráér.
Menjen hát addig garasért, krajcárért,
Húzd rá cigány, húzd rá, az új házaspárért.

Addig húzta, míg csak fizettek a menyasszonynak, de csak a cigánybanda játszott, nem énekeltek. A nép pedig kiabálta, egymás kedvére, hogy:

– *Enyém a menyasszony! Enyém a menyasszony!*

A keresztanyja, vagy a keresztapja tartotta a tányért, amelyikre a pénzt rakták. Akárki táncolhatott a menyasszonnyal, aki pénzt adott. A többiek nem táncoltak, a táncoló párt sem járták körbe, mint most szokás, csak álldogáltak, tolakodtak.

A vőlegény is jelen volt a táncnál, de nem táncolt az újasszonnyal. Hátrább állt. Csak akkor ment oda, mikor már nem nagyon fizetett a nép. Felkapta az ölébe az újasszonyt és kiszaladt vele.

Utánuk kiáltották, hogy:

– *Szaporodjatok, mint a csicsóka! Esztendőre egy szakajtóval legyetek!*

Mikor visszajöttek, az újasszony is hozott pálinkát meg süteményt, a vőlegény is. És sorba kínálták az egész népet kivétel nélkül. Közben az asszonyok összebeszéltek: mikor letette az újasszony a pálinkás üveget, az asszonyok megfogták és felszentelték. Egy asszony elkiáltotta magát, hogy:

– *Mihelyt bekötik a fejét, mindjárt feloldják a nyelvét!*

Aztán mindjárt azt a nótát kezdték, hogy:

13.
Jó estét barna menyecske.
Hol jár ilyen későeste?
Jegyző úrhoz jöttem kérem,
Igazolványt írjon nékem.

Menjen be hát a szobába,
Feküdjön le a díványra.
Csak a lábát tegye széjjel,
Jövök a palavesszővel.

Jegyző úr én azt csodálom,
Jaj de vékony a pennája.
Lelkem, aztat ne csodálja,
Hisz egész falu ezt használja.

14.
Zöld erdőbe jártam, hm hm hm.
Zöld erdőbe jártam, trallalalla, trallalalla,
Gödörre találtam, ihahahaha.

Ki van a gödörbe, hm hm hm.
Ki van a gödörbe, trallalalla, trallalalla,
Sára feküdt benne, ihahahaha.

Hogy Sárát megláttam, hm hm hm.
Hogy Sárát megláttam, trallalalla, trallalalla,
A gatyát megódtam. Ihahahaha.

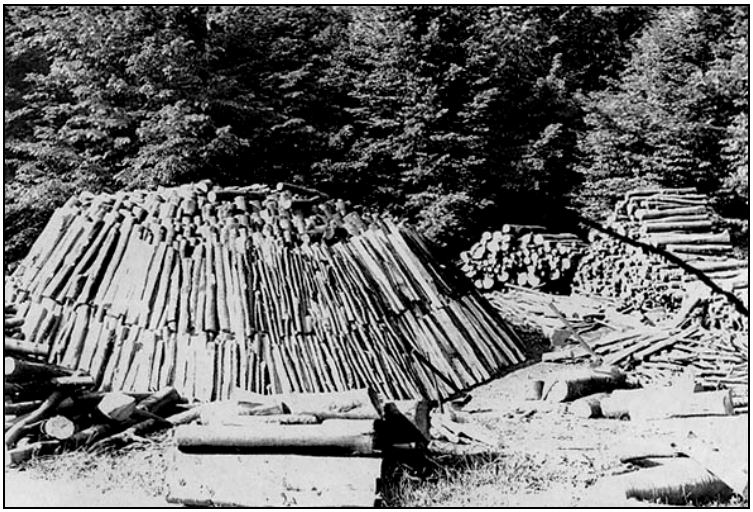
A gatyát megódtam, hm hm hm.
A gatyát megódtam, trallalalla, trallalalla,
Sárának besóztam, ihahahaha.

Sárának is van ám, hm hm hm.
Sárának is van ám, trallalalla, trallalalla,
Mint egy baka sapka, ihahahaha.

De Jancsinak is van ám, hm hm hm.
Jancsinak is van ám, trallalalla, trallalalla,
Mint egy csikó lába, ihahahaha.

Ilyenkor csak az asszonyok táncoltak karéjban. Az újasszony is velük táncolt. Ezekkel a csintalan nótákkal már be is fejeződött a ceremónia. Ezután már csak mulattak egész reggelig.

NÉPI MESTERSÉGEK

A szénégetés

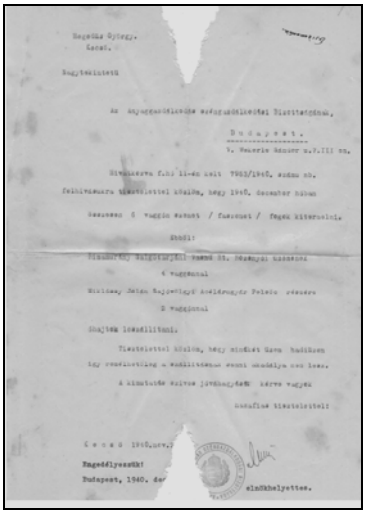
Ezt a tevékenységet egyértelműen szakmának tekinthetjük, melyet a kecsői szénégetők mindig is nagy szakértelemmel végeztek. Nagyon régi múltra tekint vissza községünkben, már Vályi András is említi 1796-ban a kecsői szénégetőket. Az egész régi *Gömör megyében* egy nagyon elterjedt foglalkozásról van szó. Összefüggésben van azzal, hogy a gömöri bányavidék a történelmi *Magyarország* egyik legfontosabb vastermelő régiója volt még a XIX. században is. A vasgyártás növekedésével, mely a kapitalizmus korában dinamikusan növekedett a régióban, egyre nagyobb volt az igény a faszén felhasználására is. A gömöri szénégetés aranykora a XX. század első évtizedében ért véget, amikor a *Rozsnyó* környéki vaskohók, hámorok többségét becsukták, s bizony a falusi szénégetők népes táborát sodorták létbizonytalanságba. Ez volt az egyik oka a nagyszámú kivándorlásnak az 1910-es és 1920-as években a környékünkről az *Újvilágba*. Kisebb mértékben azonban fennmaradt a szénégetés a két világháború között is. Ez a tevékenység környékünkön szinte kizárólag a helyi tradíciók szerint folyt, régi háziipari keretekben. Természetesen csak olyan helyen lehetett művelni, ahol ehhez megvoltak az adottságok a minél nagyobb mennyiségű fa, amelyből *Kecső* környékén volt elég. Hogy pontosan mikor kezdték *Kecsőben* művelni ezt a mesterséget, azt nagyon nehéz megmondani. Valószínűleg azonnal a XVIII. századi újjátelepítés után hozzáfogtak a férfiak ehhez a nehéz, embert próbáló tevékenységhez. Egészen a 2. világháború végéig mindig is meghatározó tevékenység volt a falu életében.

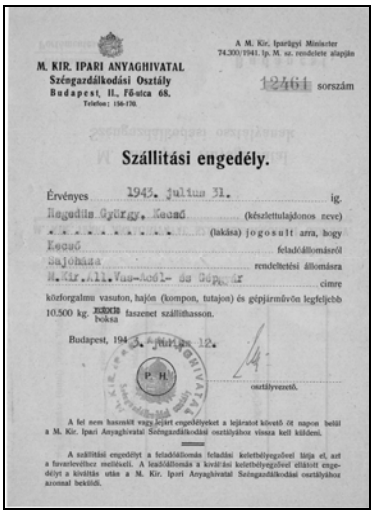
Mivel *Kecsőben* a mostoha természeti körülmények nem kedveztek a mezőgazdasági termelésnek, ipari termelés a környéken tulajdonképpen nem létezett, ezért ki kellett használni a természet adta lehetőségeket. Éppen ezért a falu férfi lakosságának nagy része mészégetéssel, valamint faszén égetésével foglalkozott. Mindkét tevékenység embert próbáló nehéz munka volt, melyet a kecsői szakemberek nagy hozzáértéssel végeztek. Az általuk égetett faszén eljutott, és felhasználásra került a gömöri vasiparon kívül még az ország legtávolabbi régióiban is. A szakmába beleta-

nultak már gyerekkorban a fiúk, akik aztán együtt dolgoztak apáikkal, majd később továbbadták tudásukat a saját gyermekeiknek. A szénégetők többnyire 4-5 tagból álló partikban dolgoztak. A felnőttek mellett a partiban az egyik tag lehetett egy inasgyerek is, aki eleinte csak segédkezett a felnőtteknek, majd idővel, mikor beletanult a szakmába, teljes jogú tagjává vált a partinak. Sokszor dolgoztak lakóhelyükön kívül is, amikor is hetekig voltak távol családjuktól, amikor is ún. hetes tarisznyában vittek magukkal élelmet az erdőbe.

A tevékenység a szénhely kiválasztásával és a mile megépítésével kezdődött. A szénégetés alapja a milének nevezett máglya volt. Ez tulajdonképpen halomba rakott fából állt, melyben az égetés folyamán a fából faszén keletkezett. A mile kör alapú, 7-8 m átmérőjű volt attól függően, hogy mennyi fa állt rendelkezésre az elkészítéséhez, valamint, hogy milyen mennyiségű szenet kellett kiégetni. Voltak kisebb méretű milék, melyekbe 10 – 20 méter fát raktak, de voltak egészen nagyok is, melyekben akár 50 méter fa is volt. A fát kézi erővel két rudas „szánkán" közelítették a helyszínre. A fa szánkán való szállítása jellemző volt más gömöri vidéki szénégetőkre is. Amikor elegendő mennyiségű fa állt rendelkezésre a mile elkészítéséhez, hozzáláttak a máglya összerakásához. Legelőször is kijelölték a mile helyét úgy, hogy az elkészített „placc" közepén leütöttek egy karót. Itt lett a máglya közepe. Ezen a középponton, a leendő mile közepén jó száraz fából egy kis halmot raktak, ahol majd begyújtásra kerül a tűz. Ezt a máglya szélével az úgynevezett szelemen kötötte össze, melyen keresztül gyújtották be a mile közepén levő száraz fát. Ezután kezdődött a fa felrakása. A középen levő gyújtós körül kezdték építeni az első sort kb. 1m távolságig. Utána erre került a második sor felrakása mindig kör alakban, a központ a gyújtós körül. Addig rakták mindkét sor fát, amíg el nem készült a mile. Ezután következett a betakarás. Ez szintén nagyon fontos művelet a szénégetés folyamán. A halomba rakott fát a begyújtás előtt gyeptéglával fedték be. Erre azért volt szükség, hogy a föld ne hulljon majd be a fa közé. A befedés után került sor a mile begyújtására. Amikor már égett, következett a legfontosabb művelet, a lefojtás, vagy másképpen föl-

delés. Ennél a tevékenységnél szenvedett halálos balesetet apai nagyapám, *Lőrincz Márton.* A pelsőci *Nagy-hegyen* égették a szenet, amikor a földelés folyamán a lenyomuló füsttől füstmérgezést kapott és életét vesztette. A segítői nem voltak jelen, mert levente egészségügyi vizsgálaton vettek részt *Pelsőcön*. Ebből is látszik, hogy milyen nehéz és veszélyes munkáról van szó.

M. KIR. IPARI ANYAGHIVATAL
Széngazdálkodási Osztály
Budapest, II., Fő-utca 68.
Telefon: 156-170.

A M. Kir. Iparügyi Miniszter 74.300/1941. Ip. M. sz. rendelete alapján

12461 sorszám

Szállítási engedély.

Érvényes 1943. július 31. ig.
Hegedüs György, Kecső (készlettulajdonos neve)
(lakása) jogosult arra, hogy
Kecső feladóállomásról
Sajóháza rendeltetési állomásra
M.Kir.Áll.Vas-Kohó- és Gép.. cimre
közforgalmu vasuton, hajón (kompon, tutajon) és gépjárművön legfeljebb
10.500 kg. ~~XXXX~~ boksa faszenet szállíthasson.

Budapest, 1943. július 12.

P. H.

osztályvezető.

A fel nem használt vagy lejárt engedélyeket a lejáratot követő öt napon belül a M. Kir. Ipari Anyaghivatal Szénagazdálkodási osztályához vissza kell küldeni.

A szállítási engedélyt a feladóállomás feladási keletbélyegzővel látja el, azt a fuvarlevélhez mellékeli. A leadóállomás a kiváltási keletbélyegzővel ellátott engedélyt a kiváltás után a M. Kir. Ipari Anyaghivatal Szénagazdálkodási osztályához azonnal beküldi.

Hegedűs György kecsői vállalkozó számára kiállított, nagy mennyiségű faszén szállítására feljogosító „Szállítási engedélyek” a múlt század negyvenes éveiből. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

A földelés folyamán a szelement, a gyújtásra szolgáló nyílást is befedték. Ezután 5-6 napig égett a mile. 2 nappal a begyújtás után hegyes fákkal néhány kisméretű lyukat szúrtak a milébe, melyen kiengedték a füstöt. A mile égett szép lassan, amikor néhány nap múlva kezdett a teteje beesni, elérkezett az idő a szétszedéshez. A szakemberek már tudták pontosan, mikor jött el ez a pillanat. Az egész égési folyamatot állandóan ellenőrizték. Vigyázni kellett, nehogy belobbanjon, és nyílt lánggal kezdjen égni a mile. Ha ez megtörtént, rögtön le kellett fojtani földdel. Legalább egy

szénégető mindig szolgálatot teljesített és őrizte. Az égetés befejezése után következett a plészálás, vagyis a mile szétszedése. Ezt leggyakrabban fából készült gereblyékkel végezték, szétgereblyézték. Ha véletlenül lángra lobbant, dobtak rá földet, hogy elfojtsák. A nem kellően kiégett darabokat, melyeket *lavenkáknak* neveztek, egyszerűen kidobták. A kész faszén zsákokba került, melyeket aztán szekereken elszállítottak. Egy szekérre 25-30 zsák faszén fért fel. Az így készült faszén aztán elkerült az ország összes részeibe az ezzel foglalkozó vállalkozók által, melyek közé tartozott például a kecsői *Hegedűs György* is, aki szállított szenet az ország legtávolabbi vidékeire is, és fontos beszállítója volt több hadiipari cégnek is. A kecsői faszenet ismerték a vasgyárakban, egyéb ipari tevékenységeknél, de például a háziasszonyok is, akik ezt használták a vasalóikban. A kecsői emberek munkájának gyümölcse hasznosnak bizonyult az élet nagyon sok területén.

A mészégetés

A faszén égetése mellett a mészégetés jelentette a gazdálkodással nem foglalkozó kecsői ember legfontosabb megélhetési forrását. Mivelhogy fa és mészkő bőven volt található a falu környékén, sokan foglalkoztak ezzel a tevékenységgel. A *Kecsőben* kiégetett meszet felhasználták építkezéseknél ugyanúgy, mint a ház festéséhez. Ez a tevékenység nagy hozzáértést igényelt. A kecsői mészégetők megfeleltek ezeknek az elvárásoknak, és nagyon jó minőségű meszet készítettek. Először *Fényes Elek* említi 1851-ben a kecsői mészégetőket. Tevékenységüket egészen a II. világháború végéig végezték.

A mészégetés a kemence helyszínének kiválasztásával kezdődött. Lehetőleg szélvédettnek kellett lennie és ügyelni kellett rá, hogy ne legyen túlságosan meredek. A célnak kiválóan megfeleltek az ún. „töbrök”, melyekből még ma is jó néhány található a falut körülölelő erdőkben. A hely kiválasztása után a legtapasztaltabb mészégető kijelölte a kemencét. Ez attól függött, hogy milyen mennyiségű meszet akartak kiégetni. Egy átlagos méretű kemencéből 160-250 métermázsa meszet nyertek. Ennek a kemen-

cének az átmérője kb. 3-3,2 m volt. Kivételes estekben készítettek ettől eltérő kemencéket is. Volt rá példa, hogy 500 mázsa szenet adó kemencét is készítettek, de volt olyan eset is, amikor saját használatra, egészen kicsi kemencét építettek. A földre kirajzolták a kemence alakját, és elkezdődött a munka. A külső oldalon elkezdték kőből felépíteni az ún. „fazekat". Ezt kb. 1,2-1,5 m magasságig emelték. Lefelé a belső részt kiásták 1,5 m mélységig. Innen tovább ásták lefelé az ún. „tüzelőt", melyet kúpszerűre képeztek. Ebbe a tüzelőbe került később a tűzifa. Az ásás befejezése után kezdődött a legfontosabb tevékenység, a kemence szakszerű felrakása. A földfelszín alatt kezdték körkörösen rakni 15-20 cm nagyságú kövekből. Ezt nagy gondossággal végezték. A köveket úgy kellett rakni, hogy fogják egymást, nehogy véletlenül az égetés folyamán beomoljon. Amikor felértek a felszínre, nyílást „szájat" hagytak a tüzelőnek. A nyílás szintén kövekből volt kirakva. Legjobban a lapos kövek feleltek meg a célnak, ezekből lehetett legjobban körülrakni. A kemencét körülölelő fazékon szintén volt nyílás. A földfelszín fölött a kemence félgömb alakúra rakták (bolthajtás), mely a fazék magasságában ért össze Ezután már nyugodtan lehetett rakni a köveket, egészen a fazékig. A végén a kemence kúp alakú lett. Ennél a felrakásnál arra is kellett ügyelni, hogy a nagyobb kövek legyenek a tűzhöz közelebb, míg a kisebb vagy összetört kövek messzebb. A felrakás befejezése után következett a földelés kb. 30 cm vastagságban. Felülről sárból (víz és föld keveréke) készült „lángosokkal" fedték be a kemencét. Ezzel a művelettel a kemence elkészült. Következett a tűzifa összehordása. A tüzeléshez fán kívül használhattak erdőtisztításból származó gazt is. A kemencét rendszerint csütörtök este gyújtották be. Először csak gyengébben tüzeltek, mivelhogy még csak melegedtek a kövek – megizzadtak. Péntek reggeltől aztán már intenzívebben tüzeltek. A fával való tüzelés egyszerűbb volt, de sokszor bizony be kellett érniük a kivágott bokrokkal. Ezeket ágas alakú villákkal lökték be a kemencébe, ügyelve arra, hogy lehetőleg jól el legyen osztva a tűz minden oldalon. Ez fontos volt, hogy mindenütt egyszerre égjen ki a mész. Ügyelni kellett rá, hogy a tűz állandóan egyformán égjen, ezért állandóan ébren kellett őrizni

a kemencét. Egy éjszaka és egy nap után a tűz kezdett intenzívebb lenni és a láng gyakran kicsapott. Később a lángok átjöttek a kemence tetején is, előtte csak a füst jutott át. Ez mind azt jelezte, hogy a kemence kezd kiégni. Ezt legjobban belülről a kemence színén lehetett észrevenni. Míg először fekete volt a kemence belülről, később kezdett kivilágosodni, a végén egész világos, sárgás színt vett fel. Ekkor a kemence kissé le is ülepedett, a sár megfeketedett és feldarabolódott.

Amikor megállapították, hogy a kemence kiégett – rendszerint vasárnap reggel – kapával a földet eltakarították a kőről, hogy minél gyorsabban kihűljön. Ezután a mészégetők hazamentek pihenni. Ekkor volt először lehetőségük megmosakodni, megborotválkozni és egy jót aludni. Az egész tevékenység ideje alatt csak elvétve aludtak néhány percet, azt is csak felváltva. Hétfőn aztán jöttek a fuvarosok, akik vitték a meszet eladásra. A meszet megmérték és úgy rakták fel a szekerekre. Egy szekérre 10–12 mázsa meszet pakoltak fel egyszerre. Ömlesztve rakták fel bedeszkázott szekerekre. Fizetést viszont az elvégzett, nagyon nehéz embert próbáló munkájukért csak akkor kaptak, amikor a fuvarosoknak sikerült eladniuk az árut. Ilyen módon került el a kecsői mész az ország legtávolabbi részeibe is, és vált részévé az ottani épületeknek is.

Az aratás

A mezőgazdasági munkák kicsúcsosodását a betakarítás, főként az aratás jelenti. Az aratás a betakarítási munkálatok közül a legfontosabb, mely a legnagyobb szakértelmet és munkaszervezést kívánta. *Kecsőben* nagybirtokok az 1867-ben végrehajtott tagosítás után már nem léteztek, csak néhány nagyobb és sok kis gazda foglalkozott mezőgazdasági termeléssel. Éppen ezért a kecsői aratók sokszor vállaltak munkát aratáskor idegenben, főként a közeli nagybirtokokon (pl. a *Hevessy-féle* birtokon). Minden gabonafélét arattak, búzát, árpát, zabot és gabonát (rozs) is.

Az aratási munkát csoportban végezték, melynek élén az aratógazda állt. Az aratógazda egyezett meg a nagybirtokossal, vagy

pedig az ő képviselőjével a részletekről. Megbeszélték, hogy mit és milyen területről kell betakarítani és mennyi lesz érte a fizetség. A fizetés rendszerint terményben és szalmában lett leróva, nagyon kevés esetben történt meg, hogy pénzért dolgoztak volna. Aki nem kért szalmát, az kicserélhette terményre. Az egyezség része volt az is, hogy a tulajdonos biztosított az aratók számára a munkálatok egész időtartamára szállást és ellátást, mivel ők ott is laktak a munkahely közelében az aratás idejében. Rendszerint hat napot dolgoztak, vasárnapra pedig hazamentek a családjukhoz. Az aratógazda az egyezség megkötése után felfogadta az aratókat olyan számban, aszerint, hogy milyen mennyiségű munkáról volt szó. A csoportjában voltak családtagok, de más nem a családjába tartozó kecsőiek is. Akinek volt saját vetése is, az rendszerint csak azután végezte el a betakarítást, miután befejezte a felvállalt munkát.

Az aratást mindig párban végezték, ez volt az ún. aratópár. Az egyik volt a kaszás, rendszerint egy felnőtt férfi, és segítője a marokszedő, vagy másképpen a „félkezes". A félkezes munkáját rendszerint asszonyok, lányok vagy pedig fiatal fiúk, „suhancok" végezték. A kaszás ment elől és vágta a rendet. A kaszájára „csapófát" szerelt, melynek az volt a funkciója, hogy a terményt egyirányba fordítsa, és ne szóródjon szét. A kaszás után ment a marokszedő és szedte a levágott terményt, a markot. Ő rendszerint csupasz kézzel vagy pedig sarló segítségével dolgozott. Amennyiben az őszi búzát aratták, azonnal össze is lehetett kötni. A tavaszi vetés (árpa, zab) esetében 2-3 napig hagyni kellett, hogy száradjon. Amikor kiszikkadt, akkor lehetett csak összekötni. Két markot kötöttek össze „mócsingba", bálába. A mócsingba kötés azt jelentette, hogy nem használtak semmilyen kötözőszert, hanem a termés szárával saját magát kötötték össze. Az összekötözött bálákat ezután „keresztbe" rakták. Alulra letettek egy bálát, ez volt a buktató. Ez volt az egyedüli, melynek termése érintkezett a földdel. Erre kezdték rakni a többi bálát úgy, hogy a kalász ne érjen le a földre. Egy keresztbe összesen 18 bála került, a legfelsőt, melyet „papnak" neveztek, mócsinggal két oldalról lekötötték, hogy a szél ne hordja szét.

Ezzel azonban az aratás még nem ért véget. Ezután következett még a cséplés. A régi időkben még kézzel végezték a cséplést, majd a cséplőgép megjelenésével már csak a gépi cséplés volt használatban. A cséplést a gépész irányította, neki segített a többi arató, akik szállították a termést és adagolták a gépbe. A gépész mellett volt egy lány, aki elvágta a mócsingot és adta tovább a gépésznek, aki „etette" a gépet. A munka eredményeképpen a termésen kívül volt a szalma, a pelyva és az ún. „törmelék", melyet aztán később a vályog készítésénél használtak fel. A szalmát az állatok alá aljazásnak használták. A gabona szalmájából készült a zsúp, melyet tetőfedésre használtak. Az utolsó zsúpfedeles ház *Kecsőben* a múlt század hetvenes éveiben lett lebontva. Amikor a termés a magtárakba került, akkor került sor a bér kifizetésére, és az aratók hazatérhettek a családjukhoz.

Vászonkészítés

Ezt a mesterséget a XX. század közepéig majdnem minden családban végezték. A régebbi időkben a falusi ember öltözete szinte csak házi készítésű vászonból készült. Az alapanyag kitermesztésétől a ruha megvarrásáig szinte minden folyamatot házi foglalkozásként űztek.

A vászonkészítés alapanyaga a kender. A legtöbb családnak volt kenderföldje, ahol termesztette ezt az iparnövényt. *Kecsőben* a kendert elsősorban a *Réten*, a *Nyilasban* és természetesen a *Kenderföldön* termesztették. Ez a ma már beépített terület máig megőrizte az eredeti megnevezését, mely egyértelműen utal az eredeti funkciójára. A kender vetését főleg az asszonyok végezték. A magot április végén vagy május elején kézzel lepedőből vagy tarisznyából szórták el jó sűrűn. A kender megnőtt jó magasra, sokszor elérte a másfél métert is. Innen ered az a mondás, melyet nagyon sokan használnak még ma is Kecsőben, hogy „nő mint a kender". Azokra a gyerekekre használják, akik gyorsan és magasra nőttek. A növény aratás táján ért be, ekkor kezdték el „nyőni". Előbb a virágos kendert tépték ki a földből, a magvas kendert hagyták, hogy beérjen. Ugyanúgy, mint a gabonaféléket, marokra

szedték, és kisebb kévékbe kötötték. A magvas kendert a helyszínen ponyvára fektetve sulyokkal kiverték, kiszelelték. A magot a következő évre tették el ültetni. A fölösleget pedig a tyúkokkal etették meg.

A vászonkészítés eszközei. (Fotó: Breznaník Peter.)

A következő munkafolyamat volt az áztatás, amelyet a *Nyilasban*, a *Barkai-tónál*, a *Réten*, illetve a *Berekalján* végeztek. Gödröket ástak és ezekbe rakták a kendert keresztbe, majd teleengedték vízzel úgy, hogy a víz teljesen ellepje. Még ma is láthatók ezeknek a régi áztató gödröknek néhány példánya a *Berekalján*. Két-három hétig áztatták a kendert, hogy a szálak megpuhuljanak. Ha a növény külső széle levált, akkor már jó volt, kiszedték a gödörből, kimosták és a napon szárították. A szárítást a tilolás követte. Kétfajta tilót használtak, egy nagyobbat–vastagabbat, ezen csapták először a kendert, majd pedig egy kisebbet. Az első tilolással a pozdorjás részt távolították el, a második tilolással pedig a kendert már kisimították. Az így kitisztított kendert csomókba kötötték. Szekérre rakva a pelsőci törőbe – malomba szállították.

Törés után a kender ismét hazakerült. A tilolás, törés után a fésülés–gerebenezés következett. Fésüléskor a durvább, pozdorjásabb rész, a csepű a gerebenen maradt, a tisztább rész a kézben, amit aztán bábuba kötöttek. A gerebenen maradt részt pedig gombolyagba csavarták.

Fonás előtt a kendert megágyazták, majd a guzsalyra feltekerték. Nálunk a talpas guzsalyt használták, a kerekes guzsalyt nem ismerték. A fonás tipikusan téli foglalkozás volt, melyet fonóházakban végeztek. *Kecsőben* több is volt ilyen, ahová a nagyobb lányok jártak fonni, akikhez aztán gyakran bekopogtak a legények is. Az asszonyok egymáshoz, szomszédokhoz, rokonokhoz jártak fonni. Egy este egy guzsaly lefonása volt kötelező. A guzsalyról a fonalat orsóra sodorták. Az orsóra tekert fonalat aztán le kellett motollálni, melynek két fajtája létezett. A kétágút, melyet kézben tartottak és a négyágú – talpas – motollát, melyet kézzel hajtottak. A motolláról a fonalat csörlővel felcsőrölték a fejfokra. A fejfokról a vetőfára került. Ekkor állapították meg a jegyek számát, azt, hogy hány jegyet vetnek fel. Egy jegy hossza kb. 5 méter volt. Általában 3-4-6 jegyet vettek fel egyszerre.

A vetőfáról került a fonal a szövőszékre, a szátyfára. A szátyfára való felvetés nagy jártasságot és kézügyességet igényelt. Ezt a munkát négy asszony végezte. A szátyfa hátulsó részén található henger alakú fára, a zubolyra került a fonal, innen a szálakat a nyisten, bordán és zubolyfejen keresztül az elülső zubolyra feszítették ki. Sima vászon szövéséhez két nyistet használtak. Ritkábban 3-4 nyistet pedig a felszedett, tökmagos, darázsfészkes minták szövésénél. A szátyfa nagyon fontos része a vetélő csónak. A csónakban elhelyezett kis csőre tekerték fel a fonalat, pamutot, melyet csak terítők, kendők készítésére használtak. Sima vászonra a mintákat kézzel varrták–hímezték. Hasonló eljárással készült csepűből a durvább kivitelezésű vászon, melyből ponyvát, zsákot varrtak.

A kész vásznat beáztatták, kimosták és fűre kiterítve szárították. Csak ezután szabdalták aszerint, hogy mi készült belőle. Többek között ebből készült a lányok kelengyéje. Minden szülő azon iparkodott, hogy mire a lánya eladósorba kerül, a stafírungja – a kelengyéje – elkészüljön. Minden lány stafírungjában ott voltak a

szövött asztalterítők, komakendők, kosárkendők, vőfélykendők, törülközők, törlőkendők, lepedők, zsákok, tarisznyák. Készítettek azonban férfi és női alsóneműt is – pendelt, gatyát, melyeket még a múlt század közepén is hordtak. A kelengye minősége és mennyisége mindig a család jómódúságát bizonyította.

Szövőszék vagy szátyfa a Falumúzeumban. (Fotó: Breznaník Peter.)

Ezeknek a munkafolyamatoknak az elvégzéséhez szükségesek voltak a megfelelő munkaeszközök. Az egyszerűbbeket az ügyes kezű gazda maga is elkészítette. A bonyolultabb, munkaigénye-

sebb darabokat, mint a díszes guzsalyt vagy szátyfát azonban mesteremberekkel csináltatták. Az utolsó ilyen szakemberek *Kecsőben Molnár János* és *Hegedűs Lajos* asztalos- és ácsmesterek voltak.

Házi szövésű vásznat ma már tudtommal *Kecsőben* senki nem készít. A közelmúltban még *özv. Kálmán Dezsőné* és *özv. Kubík Istvánné* foglalkoztak ezzel a tevékenységgel, de halálukkal ez az évszázadokon keresztül űzött tevékenység a falunkban gyakorlatilag megszűnt. A vászonkészítés egyes fázisai megtekinthetők a helyi tájházban.

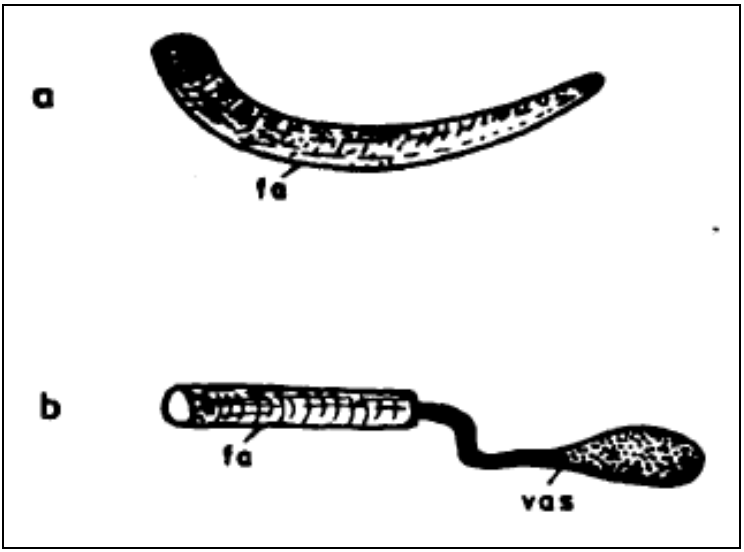
Egyéb kecsői népi mesterségek

Voltak olyan tevékenységek, melyek nem kívántak különösebb szakértelmet, és tulajdonképpen bárki elvégezhette őket. Ezek közé taroztak például a „botozás", a „cserhántás" valamint a „borókázás".

A botozás vagy botszedés tipikusan téli mesterség volt. A hideg téli hónapokban, amikor az erdőben szünetelt a vegetáció, a fák nem tartalmaztak vizet, és ezáltal nem jött le a kérgük, ilyenkor végezték ezt a tevékenységet. Elsősorban a som-, a mogyoróbokor, valamint a tölgyfabotokat gyűjtötték. A „somfát" a komáromi hajógyár részére termelték, ahol azután csapolás készítésére használták. A mogyoró- és tölgyfahajtások *Morvaországba*, *Znojmo* városába kerültek, ahol gyerekjátékok, valamint egyéb botok készültek belőlük. A kiszedett fát szekéren szállították *Pelsőcre* vagy *Szinbe*. Pelsőcön *„Botos" Bink* (*Bink Ignác* fakereskedő) vásárolta fel, *Szinben* pedig *Brünschtei* kereskedő. A továbbszállításról már ők gondoskodtak. Nagyon fontos volt a pontos méretek betartása. Míg a sombotból 60-80 cm hosszú és 5-6 cm átmérőjűeket kellett termelni, addig a tölgyfából és mogyorófából 1,3-1,5 m hosszút és 2,5-3 cm átmérőjűt. A botozást a falu apraja-nagyja végezte egész télen.

Tavasszal, amikor beindult az élet a természetben, a fák is kezdték felszívni magukba a nedvességet, akkor kezdődött a cserhántás. A tölgyfa kérgének a lehántásáról és gyűjtéséről volt szó. A cserhántáskor 10-15 cm vastag tölgyfákat gyűjtöttek, melyeket

tuskón megveregettek kalapáccsal vagy balta fokával, és tolókéssel lehetőleg egyben lefordították a kérgét. A tolókés eleinte fából készült, de később a múlt század negyvenes éveiben már vasból készült késeket is használtak a kecsői cserhántók.

Cserhántó eszközök Kecsőből: a) cserző fakés, b) cserhántó vaskés. (Paládi-Kovács Attila gyűjtése alapján.)

A lefordított kérget bekötötték „kutyába", jól összeszorították még a szárítás előtt. Az így dróttal összekötözött kutyákat felállították sátor alakban száradni. Amikor jól kiszáradt – „könnyű lett, mint a lepke" – szekérre rakták és korán reggel indulva elszállították *Jolsvára* a borfeldolgozóba, ahol a bőr megmunkálásánál került felhasználásra. A csertölgy kérge a bőrcserző anyag legfontosabb alapanyaga. Tekintettel *Gömör megye* fejlett bőriparára – legismertebbek voltak a jolsvai tímárok – a cserkéreg használata már a XVIII.-XIX. században is jelentős lehetett. Egyelőre azonban írásos bizonyítékom nincs a kecsői cserhántókról ebből a korból. Az adatközlők elmondása szerint a XIX. század végén és a

XX. század első felében nagy méreteket öltött Kecsőben ez a tevékenység.

A cserkéreg lehántását követően a lehántott és kiszárított fát pedig elszállították *Pelsőcre Koller Dezső* fakereskedőhöz, aki azután jó pénzért továbbadta. Tipikusan tavaszi szezonmunkáról van szó, melyet a férfiak mellett a lányok és asszonyok is gyakran végeztek.

Az ősz beálltával a falu lakosságának a nagy része a borókaszedéssel volt elfoglalva. Különféle módon szedték ezt az erdei gyümölcsöt. A férfiak nagy része egyszerűen lefűrészelte a borókabokor ágait, melyről egy leterített vászonlepedőre verték a borókabogyókat. A nők viszont inkább kosárba gyűjtötték a termést. A kosár belsejébe vászontakaró volt belevarrva, fölé hajlították a borókabokor ágait, és leverték a termést. Annyit gyűjtöttek, amennyit haza bírtak vinni. Bizony néha sok kilométerről kellett háton hazaszállítani az összegyűjtött termést. Otthon a borókát kiszárították, kirostálták, vagy pedig „gabonaszórón" (már akinek volt) átszórták, kitisztították mindenféle piszoktól. A tisztaság nagyon fontos követelmény volt. Szombatonként aztán jöttek a kereskedők, akik a helyszínen, *Kecsőben* vásárolták fel a boróka termését.

Ha nem is volt sok munkalehetőség a faluban vagy a környéken, a kecsői ember, kihasználva az őt körülvevő természetet, igyekezett feltalálni magát, és megteremteni családjának a megélhetést.

Ipari létesítmények

Kecsőben jelentős ipari termelés a történelem folyamán nem volt. A község egyedüli ipari létesítményei a malom és a kapahámor voltak. Mindkettő hosszú évtizedeken, sőt évszázadokon keresztül működött és mindkettő a Kecső patakhoz kötődik. A működéshez szükséges energiát a patakban folyó víz biztosította. Ha nem lett volna Kecsőben a patak, sem a malom, sem a kapahámor nem keletkezett volna.

A kecsői patak szolgáltatta az energiát a malomnak és a kapahámornak. (Foto: Czenthe Zoltán.)

A kecsői malom

A kecsői malom a falu legismertebb ipari létesítménye volt, mely a Kecső patakon épült. Hogy mikor épült, arról egyelőre nincs pontos információnk, de valószínűleg valamikor a XVIII. század második felében. A malom esetleges középkori létezésére még csak utalásokat sem találtam. Ila Bálint szerint egy 1820-ból származó tanúvallomásban egy 90 éves asszony azt vallotta, hogy 70 esztendővel korábban a faluban 5 gazda és egy molnár élt. Ebből arra lehet következtetni, hogy 1750 tájékán a malom már létezett. Ez azt jelenti, hogy körülbelül egyidős Kecső újjátelepítésével. Az első írásos bizonyíték a malomépület meglétéről az 1782 és 1785 között készült első katonai felvétel térképe, melyen már fel van tüntetve, mint létező építmény.

Figyelemre méltó, hogy sem *Vályi András*, sem *Bartholomaeides László* nem említik a malmot Kecső leírásakor, pedig a húsz évvel korábbi térképen már szerepel. Legelőször írásban az evangélikus iskola és templom építése körüli nézeteltérés és püspöki vizsgálat peranyagaiban találkozunk vele. Az 1820. május 28-i ta-

núvallomások szerint az oratóriumot és iskolát a hívek Kecső felső végén a malom mellett egy patakocskán építették meg nagy munkával.

A kecsői malom első írásos említése. (Forrás: Első katonai felvétel.)

Fényes Elek 1851-ben szintén említést tett a malomról: *„Az evangélikus oskolával átellenben a helységen keresztülfolyó patakcsán van épülve malma, melly esős időben jövedelmes."*

A malom folyamatosan működött egészen a XX. század második feléig, amikor a paraszti magángazdálkodás megszűnésével elvesztette jelentőségét és megszűnt. Ezután a tulajdonosai átépítették lakóházzá és máig is áll az eredeti helyén, mint a község legrégebbi létező épülete. A régi dicsőségre egy múlt század negyvenes éveiből származó rajz, a róla készült festmény és az udvaron található malomkerekek tanúskodnak.

A malom épülete kőből készült, és a XVIII. valamint a XIX. században domináns épülete volt a falunak. Jelentősége is nagy volt, itt őrölték a környék gazdáinak a termését. Érdekessége, hogy maga az épület máig is fennmaradt, és ha nem is eredeti funkciójában, de mint lakóház , továbbra is szolgálja a tulajdonosait.

A kecsői malomról készült rajz 1948-ból. (Fotó: Breznaník Peter.)

A rajz alapján készült festmény. (Fotó: Breznaník Peter.)

A megmaradt eredeti malomkövek. (Fotó: Breznaník Peter.)

A kecsői kapahámor

A község legjelentősebb ipari tevékenysége a kapagyártás volt a helyi kapahámorban, mely a *Kecső patak* mellett volt felépítve. Hogy mikor épült, arról sajnos semmilyen írásos információnk nincs. Annyi biztos, hogy valamikor a XVIII. század második felében, tehát *Kecső* község újjátelepítésekor. A lehetséges középkori létezésére semmi információ nem utal. Mindenesetre *Vályi András* 1796-ban már említi*: „kapa verő hámorja is van”. Bartholomaeides László* szintén említést tesz róla 1808-ban, mindez azt jelenti, hogy ekkor már egy jól működő ipari létesítményről volt szó, mely ismert volt a környéken.

A hámor épülete ma már nem létezik, azt, hogy hol volt található, az 1880-ban elkészült kataszteri térkép szerint tudjuk beazonosítani. Ezek szerint a hámor a Hegedűs István udvara, valamint a régi *Rezes-porta* környékén volt található. A XIX. században még működött, *Fényes Elek* 1851-ben így írt róla: *„Van ama jóságáról híres kapát s ásót készitő hámorja is”*. A termelés a hámorban valamikor a század második felében szűnt meg, mert *Borov-*

szky Samu 1903-ban már múlt időben ír róla: *„A községben a mult században híres kapákat és ásókat készítettek. A gyárépület még áll, de már nem működik.”* Ezek szerint a „gyárépület” valamikor a XX. század elején került lebontásra.

Arról sajnos egyelőre semmilyen információnk sincs, hogy hogyan nézett ki az épület, de valószínűleg hasonló lehetett más kapahámorokhoz, mint például amelyek *Mecenzéf* környékén működtek.

A 60. számú parcellán építették fel a kapahámort. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

Nem tudjuk. milyen nagyságrendű volt a hámor termelése, de az írásos említések szerint elég nagy jelentősége volt a régióban, ahol nagyon szívesen használták a *Kecsőben* készült *„ama jóságáról híres kapákat és ásókat.”*

Az, hogy körülbelül száz évig is üzemelt a kecsői kapahámor, a legmeggyőzőbb bizonyítéka annak, hogy jó minőségű termékeket állítottak itt elő, melyek keresettek voltak az egész környéken.

A mecenzéfi kapahámor. Hasonló lehetett a kecsői is. (Forrás: internet.)

Idegenforgalom

Számottevő ipari termelés híján a mezőgazdasági tevékenység mellett az idegenforgalom, az ami gazdasági szempontból szerepet játszhat a kecsői polgárok életében. A varázslatosan szép természeti környezet, a környék barlangjai (főképp a *Domica*) mindmind lehetőséget teremtenek a vendéglátóipar és az idegenforgalom fejlődésének a faluban. A gazdaság eme ágazata elsősorban a Domica barlang és környéke körül van kifejlődve. A barlangot felfedezése után – miután megnyílt a nagyközönség számára – azonnal látogatni kezdték az érdeklődők. Nagyon gazdag cseppkőképződményei és a régészeti leletek nagyon sok látnivalót kínáltak az ide látogató turistáknak. Ahhoz azonban, hogy tovább maradjon itt a turista, kevés a barlang meglátogatása. Ahhoz szervezett turistautakra, szálláslehetőségre és jó ellátásra is szükség van. A messzi-

ről érkező látogatóknak az olyan igényeit is ki kell elégíteni, melyek a megfelelő szállás és az étkezési lehetőségek.

A múlt században, egészen a rendszerváltásig, úgy az étkezési, mint a szálláslehetőségek a *Domicán* biztosítva voltak. Üzemelt itt egy szálloda, mellette faházikók egész sora, valamint 1986-tól három bungaló is, melyek több mint 150 látogató számára nyújtottak elhelyezést. Az étkezést is széles kínálatból lehetett megoldani: a gyorsbüféken kívül az étteremben ötféle főételből válogathatott a vendég. Ezen kívül a kioszkokban lehetőség volt emléktárgyak, képeslapok és frissítők vásárlására. A cél egyértelműen az volt, hogy minél többen látogassanak el ide, s akik ellátogatnak, gyönyörködjenek a vidékben és a barlang látnivalóiban, s jól érezzék magukat, hogy máskor is visszatérjenek ide. A színvonal megfelelt az akkori megszokottnak, és a látogatók elégedetten távozhattak, a vendéglátók valóban igyekeztek minden igényüket kielégíteni az akkori standardok szerint. A vendéglátó egység utolsó ismert vezetője *Peter Švec* volt.

A Domica szálló épülete. (Képeslap a múlt századból.)

A rendszerváltást követően a vendéglátóiparban végbement tulajdonváltások keretén belül a domicai szállodát a hozzá tartozó egyéb épületekkel együtt 1991-ben egy rozsnyói vállalkozó, *Bányász Ferenc* vásárolta meg, az akkori újsághírek szerint 3,5 millió csehszlovák koronáért. Ő néhány évig, 1993 októberéig üzemeltette a vendéglátóipari egységet. Ezekben az időkben a szolgáltatások köre is tovább bővült. 1992 júniusától a légúti betegségben szenvedő gyerekek számára gyógykezelési program kezdődött a barlangban. A gyógykezelési programban részt vevő gyerekek elszállásolását és étkeztetését is a *Bányász Ferenc* által üzemeltetett szálloda biztosította. Az ötlet nagyon jó volt, de a meg nem oldott finanszírozás miatt végül is csak rövid ideig tartott. Így vall erről maga a vállalkozó Bányász Ferenc az Új Szó 1993. április 23.-i számában:

„…Jelentkező éppen lenne, főleg az iskolai szünidőre. De még mindig nem tisztázott, hogy a betegbiztosító vállal-e valamit a szülők költségeiből, vagy sem. Ha nem, akkor sokan meggondolják, hogy eljöjjenek-e, mert nem tudják kifizetni az 5-7000 korona körüli összeget a három- vagy négyhetes kezelésért. Szlovákiában ez a barlangterápia nincs gyógykezelésként elismerve. Csehországban például igen, ott a szülő költségeit átvállalja a betegbiztosító. Furcsa helyzet, hogy ha a gyerek elmegy egy tátrai szanatóriumba, azt fizetik neki, de a barlangot nem. Holott az állambácsi már azon is keresne, hogy nem szed gyógyszert a gyerek…”

1992. április 10-én *Václav Havel* köztársasági elnök is látogatást tett a szállóban. Itt találkozott *Ján Čarnogurský* akkori miniszterelnökkel, valamint a szlovák kormány több tagjával, *Martin Porubjak* miniszterelnök-helyettessel és *Jana Kotová*, *valamint Ladislav Snopko* miniszterekkel. A szálló vendéglőjében ebédelt az egész elnöki delegáció.

Sajnos azonban néhány év működés után a szálloda bezárt, és a *Domica-barlang* környéke szállás- és étkezési lehetőség nélkül maradt. A szálloda környékét benőtte a fű és a gaz, és olyan abszurd helyzet állt elő, hogy aki megnézte a *Domica-barlangot*, még egy levest sem vehetett magának, legfeljebb az országhatár túlsó oldalán, *Aggtelken*. Ez az állapot több éven keresztül tartott. Kü-

lönböző fórumokon foglalkoztak ezzel a visszás helyzettel minden eredmény nélkül. A szálloda, valamint a többi létesítmények is magántulajdonban voltak, tehát sem a község, sem az állami szervek nem tehettek semmit e kellemetlen helyzet megoldása érdekében. Az épületek a karbantartás hiányában lassan pusztulni kezdtek. Ez az állapot egészen 2005-ig tartott, amikor is egy rozsnyói társaság, a *Glamour Kapitál Kft*. nagyszabású tervvel állt elő, mégpedig egy teljesen új hotelkomplexum felépítésével a Domica-barlang mellett, szállodával, wellness-, valamint a gyerekek számára szolgáló szórakoztató központtal.

A terveket hamarosan tettek követték, s a község lakossága, valamint az önkormányzat is teljes mellszélességgel támogatta. Mivel a földterület, ahol a komplexum lett tervezve, községi tulajdonban volt, az önkormányzat szimbolikus áron a társaság rendelkezésére bocsátotta. Az idegenforgalom fellendülését és új munkahelyeket remélt mindenki ettől a projekttől. Az elhúzódó engedélyezési eljárás valamint az épületek kivitelezés után aztán 2008 júliusában a *Domica Resort* megnyitotta kapuit és az első látogatók kipróbálhatták az új szállodát, valamint a hozzá kapcsolódó létesítményeket.

A *Domica Resort* modern épületkomplexum volt, mely magába foglalta az elszállásolási, étkezési és wellness-szolgáltatási egységeket. Hozzá tartozott egy mesepark is, mely a gyerekek számára nyújtott szórakozási lehetőségeket. A szolgáltatások minden téren magas színvonalúak voltak. A *Resort* nagymértékben fellendítette az idegenforgalmat a térségben, és nem utolsó sorban munkalehetőséget biztosított a helyi embereknek. A 25 munkahelyből 13-at kecsőiek töltöttek be. A szálloda, valamint a hozzá tartozó 4 kis villa (depandance) 48 szobában összesen 104 állandó ággyal rendelkezett. Minden szobát magas színvonalú berendezéssel láttak el (biztonsági kártyarendszer, fűtésszabályozó, klimatizáció, központi megvilágítás, trezor, LCD televízió, rádió, telefon közvetlen vonallal, internet, minibár, fürdőszoba káddal, hajszárító, pótágy-lehetőség). A szálloda rendelkezett szeminárium-jellegű akciók szervezéséhez szükséges berendezéssel – üzleti találkozások, iskoláztatások, cégbemutatók, szemináriumok, teambuildingek

biztosításához. Ehhez jöttek a különböző kiegészítő szolgáltatások: animációs, kulturális programok gyerekek és felnőttek részére – a szálloda aktuális ajánlata alapján, masszázsok, manikűr, műkörröm, pedikűr, alap kozmetikai szolgáltatások – előzetes egyeztetés alapján, sporteszközök kölcsönzése, asztalitenisz, asztali foci, társasjátékok, darts, teniszpálya, információs állvány, emeleti szolgálat és cipőtisztítás. Működött egy turisztikai „expresszvonat" is, mely *Magyarországra, Aggtelekre* szállította ingyenesen az érdeklődőket.

A Domica Resort épületkomplexuma. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

A szálloda étkezési részlegét a második emeleten található étterem és kisszalon alkották, összesen 74 székkapacitással. A hazai és nemzetközi konyha ételei egyaránt megtalálhatóak voltak a kínálatukban, ezen kívül vegetariánus specialitások, könnyű, egészséges ételek, a szálloda specialitásai, valamint ételek ínyencek részére. Az étterem mellett kellemes tartózkodást nyújtott a nappali bár is, ahol lehetőség volt könnyű ételek elfogyasztására egyaránt.

Magas színvonalú szolgáltatásokat nyújtott a komplexum wellness szekciója. Az igényesebb érdeklődők is elégedetten távozhat-

tak innen. Pezsgőfürdő, amfiteátrum, mexikói hullám, finn szauna, sóinhaláció, tepidárium, római gőzfürdő, mentolos inhaláció, hóműhely, Pandora szelencéje, Kneipp-fürdő, nagymedence és vizuális és hangeffektusok – néhány érdekesebb ajánlat a wellness-programokból, melyek a látogatók rendelkezésére álltak.

A gyerekeket igazi mesepark várta, 15 interaktív objektummal, melyek megelevenítették a mesék világát.

Ezen kívül a projekt részét képezte a légúti betegségek gyógykezelési programjának újraindítása is a *Domica-barlangban*, melyre azonban már nem került sor, bár a barlang vezetése mindent megtett ennek érdekében.

A *Domica Resort* sajnos mindössze két évig üzemelt, és 2010. október 30-án bezárt. A bezárás okait homály övezi, miért nem sikerült nyereségessé tenni ezt a valóban ígéretesen induló projektet.

A szálloda, valamint a többi objektum is bezárt. és azóta sem lett megnyitva. Azóta ismét az a visszás helyzet állt elő, hogy egy frissítő elfogyasztása miatt is a szomszéd országba található Aggtelekre kell átmennie a látogatónak. Nagy kár, hogy a rengeteg befektetett tőke kiaknázatlan maradt. Községünk, valamint az egész régió szegényebb lett egy jól induló turista-látványossággal.

Hogy mi az oka a leállásnak, nagyon nehéz megmondani. Rosszul kiválasztott vállalkozói stratégia, rosszul felmért piac, esetleg a viszonylag magas árak, nem tudni. Mindenesetre, szegényebbek vagyunk *Kecsőben* egy magas színvonalú szolgáltatásokat nyújtó vendéglátóüzemmel. Csak reménykedni lehet, hogy akad befektető, aki majd új életet lehel ebbe a szép, de jelenleg még Csipkerózsika-álmát alvó komplexumba.

MŰVELŐDÉS ÉS KULTÚRA

A kecsői oktatásügy

Arról, hogy volt-e Kecsőben a középkorban iskola, sajnos egyelőre semmit nem tudunk. Erről semmilyen írásos feljegyzést eddig nem sikerült felkutatni. Ha viszont abból a körülményből indulunk ki, hogy a pápai tizedjegyzék szerint a községnek 1332-ben már egyháza, temploma volt, nagy a valószínűsége, hogy lehetett valamilyen oktatási intézmény is a faluban. Írásos és tárgyi emlékek a kecsői iskolákról csak a XIX. század első felétől maradtak fenn, amióta a községben két iskola is működött. Külön iskolájuk volt a két legnagyobb számú kecsői felekezet képviselőinek, a katolikus és az evangélikus vallású gyerekeknek. Mindkét iskola fenntartója az egyház volt. Ebben az évszázadban az iskolákat a 6 és 12 év közötti gyermekek látogatták a téli időszakban. Nyáron a gyerekek nem jártak iskolába.

Főleg a XIX. században, de XX. század első felében is a tanító több volt, mint egyszerű iskolai oktató. Ők személyesítették meg a falusi értelmiséget. Mivel *Kecsőben* plébánia nem volt, úgy a katolikus, mint az evangélikus pap csak hathetente egyszer járt ki *Csoltóról* és *Hosszúszóról* istentiszteletet és misét tartani, tehát a tanítók látták el a papok teendőit is. Ezért is hívták őket kántortanítónak, mert kántori szolgálatot is elláttak a templomban, de szükség esetén kereszteltek, sőt temettek is, ha a pap nem tudott eljönni. Vasárnaponként pedig sokszor ők végezték a templomi szertartást is.

Az ágostai hitvallású evangélikus elemi iskola

Az iskola keletkezéséről nagyon pontos információkkal rendelkezünk. Az iskola alapkövét, hasonlóan a temploméhoz 1818. május 20-án tették le és 1821-ben készült el. Azt viszont, hogy azelőtt míg felépült az iskola épülete, hol történt az evangélikus gyerekek oktatása, egyelőre nem tudjuk. Az iskolához tartozott egy tanítói szolgálati lakás is.

Az evangélikus iskola épülete a templom előtt állt (Képeslap az 1930-as évekből.)

Pályázati hirdetmény.

A lemondás folytán megüresedett kecsői ág. hitv. ev. filiális egyház kántortanitói állására pályázat hirdettetik. Javadalma: kétszobás lakás melléképületekkel, kert 22 m. kemény tüzifa beszállitva és felvágva, az egyház pénztárából 558 kor. készpénz s a szolgálati időnek megfelelő államsegély. Nyelv: magyar. Pályázatok alulirt lelkész cimére julius 28-ig beadhatók.

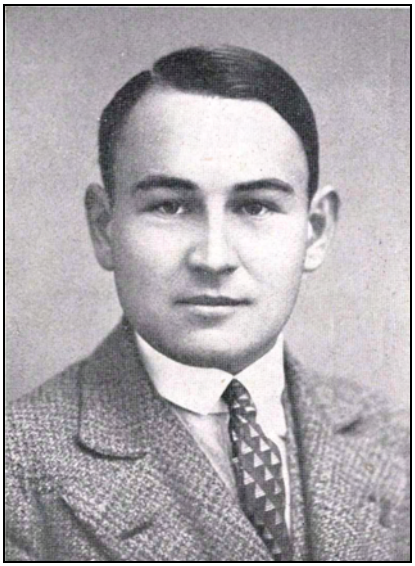
Gömörhosszuszó, 1914. julius 7.

Palásty Árpád
ág. h. ev. lelkész.

2—1

Az *Evangélikus Őrálló* című folyóirat 1914. évi 28. számában megjelent pályázati hirdetmény kántortanítói állás betöltésére Kecsőben.

Az evangélikus iskola tanítási nyelve az egyházi adatok alapján a magyar volt, ami a lakosság többségének magyar voltára utal. A tanítókról, valamint a tanulók számáról elég pontos információink vannak egyházi és világi statisztikai kimutatásokból egyaránt.

Schablik János az evangélikus iskola tanítója 1933-ban, (Forrás: Csehszlovákiai Magyar Tanítók Almanachja.)

Az iskola legrégebbi oktatói az I. világháború kitöréséig a következők voltak: Sebők Sándor (1818-1819), Kaunicz István (1819-1829), Sztanek András (1829-1830), Miskolczy Sámuel (1830-1833), Sexty András, Kupferschmidt Dániel (1833-1836), Palecskó György (1836-1879), Bartal Károly (1879-1893), Páter Károly (1893-1899), Jánosdeák László (1899-1903), Steinhübel Lajos (1903-tól), Geyer Gusztáv (1914-ig). Nagy részük képesített okleveles tanító volt. Az egyik legismertebb alapos képzettségű oktató Palecskó György volt, aki 43 éven keresztül tanította a kecsői evangélikus gyermekeket. Jogi végzettséggel rendelkezett, és a kecsői

emberek sok-sok évvel a halála után is elismeréssel beszéltek róla és ápolták az emlékét.

A két világháború közötti időszakban *Schablik János* oktatott az evangélikus iskolában. Ő az 1934-ben megjelent *Csehszlovákiai Magyar Tanítók Almanachja* szerint műkedvelői előadásokat is szervezett a faluban, az énekkar vezetője is volt, valamint ő irányította a *Vöröskereszt* ifjúsági csoportját is a községben.

Az utolsó evangélikus tanító *Kecsőben Előry Pál* volt. Ő komáromi származású volt, és a II. világháborút megelőző években szolgált *Kecsőben*, ahol családot is alapított és végleg letelepedett. Sajnos egyike lett *Kecső* hősi halottainak, soha nem tért haza a keleti frontról. *Előry Pál* az evangélikus iskola épületének használhatatlanná válása után már a katolikus iskola épületében tanított. A XX. század elején, mindkét felekezet gyermekei a katolikus iskolába kezdtek járni az evangélikus iskola nagyon rossz állapota miatt.

A tanulók száma az evangélikus iskolában a XIX. században a különböző statisztikák szerint a következőképpen alakult:

1831	22 tanuló
1848	23 tanuló
1866	18 tanuló
1873	19 tanuló
1876	22 tanuló
1880	27 tanuló
1885	29 tanuló
1891	42 tanuló
1899	29 tanuló

Az 1869-ben készült *„Részletes statistikai kimutatások Gömörmegye elemi tanodáiról”* című műben *Palánszki János* szolgabíró részletesen jellemzi a kecsői evangélikus „tanodát”. Az írás szerint az iskolakötelesek száma az 1867/68-as tanévben 18 volt. Az iskola egy osztállyal rendelkezett, alapítója és fenntartója az ágostai hitvallású evangélikus egyház. Tanítója egy, kinek az évi jövedelme 6 forint, valamint az egyházi gondnoktól még természetbeni juttatásban is részesül. A tandíj egy növendéktől 40 kraj-

cár. Az iskolában egy tanterem található, melyben a fiúk és a lányok együtt tanulnak. A tanító jogi pályát végzett és 1836-tól szolgál a faluban. 1847 óta az iskolát 394 gyerek végezte el, úgy mint 234 lány és 160 fiú, de felsőbb tanintézetbe egyikük sem lépett. Durcáskodás miatt több gyerektől is elengedik a tandíjat és sokan vannak olyanok is, akik a szegénység miatt nem tudják beszerezni a kellő tankönyveket. A tanodai felügyeletet az egyházi gondnok gyakorolja.

Az evangélikus iskola a XX. század húszas éveiben szűnt meg, amikor is az evangélikus gyerekek is a katolikus iskolába kezdtek járni.

A római katolikus elemi iskola

Az iskola épülete 1886-ban épült a régi iskola helyén, melyről az 1880. évi kataszteri térkép tanúskodik. Arról, hogy mikor keletkezett az első iskolaépület, egyelőre nem rendelkezünk adatokkal. Az iskola épülete 1907-ben fel lett újítva. A legrégebbi tanítók a XIX. században *Kovács János*, *Krupinszki István*, Bolyki Gyula, *Juhász András* és *Hegedűs József* voltak. A tanítási nyelv a magyar volt.

Az 1869-ben készült, s már említett *„Részletes statistikai kimutatások Gömörmegye elemi tanodáiról”* című műben *Palánszki János* szolgabíró az evangélikus iskolához hasonlóan a katolikus tanintézményt is részletesen ismertette. Eszerint az iskolakötelesek száma az 1866-67-es iskolai évben 15 volt. Az iskola épülete ekkor már nagyon rossz állapotban volt. Egy tanítója volt, kinek az éves jövedelme 5 forint volt a természetbeni juttatásokon kívül. A tanító 1866 óta szolgált és nem volt szakképesítése. A tandíj növendékenként 2 krajcár, melyet a szegényeknek sem engedtek, de így is nagyon csekély jövedelmet jelent. A tanodai felügyelete ebben az esetben is az egyházi gondnok látta el.

Ugyanezen műben *Kuntsik József* nagycsoltói plébános is részletesen ismerteti a kecsői katolikus iskolát. Az ő jellemzése szerint is nagyon rossz állapotban volt a tanépület, valószínűleg ez volt a fő oka, hogy néhány év múlva új iskolaépületet emeltek a kecsői

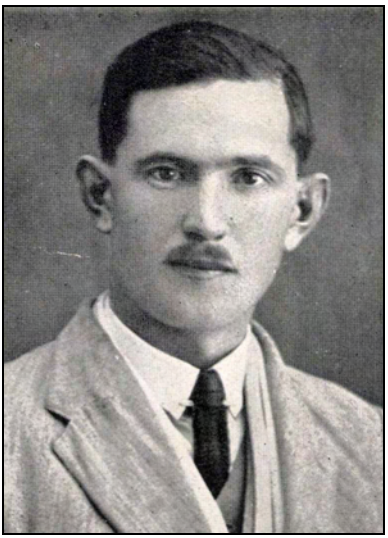
katolikus hívek. A továbbiakban részletesen leírja, hogy hányan látogatták az iskolát 1847 óta. A plébános statisztikája szerint 1847 és 1867 között az iskolának 585 tanulója volt, ami átlagban 28 tanulót jelent egy iskolai évben. A gyerekek közül felsőbb iskolába senki nem lépett. 1867-ben 28-an látogatták az iskolát a 30 iskolaköteles gyerek közül. A gyerekek évenként 52 krajcár tandíjat fizettek, és a fiúk a lányokkal együtt tanultak. A két jellemzés között elég nagy eltérések mutatkoznak, főleg ami a gyerekek számát jelenti.

Az iskola történetéről a XX. században már nagyon részletesen olvashatunk az iskola krónikájából, mely 1926-tól áll rendelkezésünkre. A krónika elején összefoglalást találhatunk az 1910 és 1926 közötti évekről, amikor Köteles Jenő és Turák István voltak a tanítók. Turák István volt az iskola első okleveles oktatója.

Az első *Csehszlovák Köztársaság* alatt a tanítási nyelv a magyar volt. A gyerekek csupán heti 2-3 órában tanultak szlovák nyelvet További tantárgyak a hittan, olvasás, írás, számtan voltak. A tanító továbbra is Turák István volt, egészen 1927-ig. Ebben az évben *Czakó István* tanító kezdte meg tanítói munkájának gyakorlását. Az iskolát összesen 60 gyerek látogatta. Elkeseredve jegyzi meg a krónikában, hogy az iskolának szinte semminemű felszerelése nem volt. 1929-ben a tanulók létszáma már 66. A római katolikus iskolaszék folyamodványt nyújtott be az iskolaügyi hivatalhoz, hogy az ágostoni hitvallású evangélikus tanulók helyszűke miatt a római katolikus iskolából kitilthatók legyenek. 1931. augusztus 28-án *Czakó István* tanító az állásáról lemondott, így a megüresedett állás betöltésére pályázatot írtak ki. 1931-1932-ben *Barta József Mihály* foglalta el a tanítói állást, a tanulók létszáma 72 volt.

1933-ban *Titusz Dezső* tanító kerül az iskolába, aki nem egészen egy év múlva 1934. április 30-án beadta a felmondását, és elköltözött új helyére, Andódra. Így írt erről az iskola krónikájában: „*Nehéz munkám volt itt úgy gyermekkel, mint felnőttel. Itt úttörő, korszerű munkát kell folytatni, hogy hathatósabb eredmény legyen. Természetesen ezzel az ember sok ellenséget szerez magának, de később örömmel tapasztaltam, hogy minden propaganda*

nélkül, csupán a felvilágosító munkám alapján híveim száma egyre nőtt. A búcsúzásnál megkönnyeztem ezeket az igaz embereket, ők pedig engem viszont." Titusz egész idő alatt, míg Kecsőben szolgált, harcban állt a szülőkkel, valamint az iskola fenntartójával a katolikus egyházzal, melyek szerinte nagyon elmaradott álláspontot viseltek.

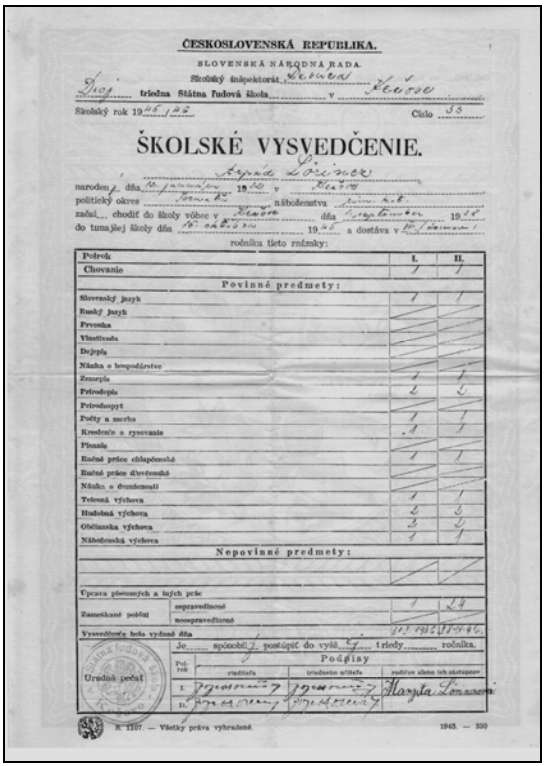

Barta József, a katolikus iskola tanítója 1933-ban. (Forrás: Csehszlovákiai magyar tanítók almanachja.)

Titusz Dezsőt követően az iskolában *Répászky János* igazgató és *Előry Pál* tanító oktattak. Répászky az alsó tagozaton, Előry pedig a felső tagozaton. Mindketten kántori funkciót is betöltöttek a faluban a római katolikus, illetve az ágostai hitvallású evangélikus egyházban. A háború és a hadiállapot idején, az 1944/45-ös tanévben néhány hónapig a tanítás szünetelt.

A második világháború befejezése után, 1945. október 10-én kezdetét vette a szlovák nyelvű oktatás, *Jozef Horňák* iskolaigazgató vezetésével. Nyelvi nehézségek adódtak, mivel ő nem beszélte a magyar nyelvet, a tanulók pedig egy szót sem tudtak szlová-

kul. A nyelvi nehézségekből adódó sikertelenség mindennapos volt. Erről így ír az iskola krónikája: *„Az iskola kínzókamrává vált a gyerekek számára, a tanító pedig akaratlanul is kínzóeszközzé”*.

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA.

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA.

Školský inšpektorát Levice

Dvoj triedna Štátna ľudová škola v Kéme

Školský rok 1945/46 Číslo 35

ŠKOLSKÉ VYSVEDČENIE.

narodený dňa 10 septembra 1930 v Kéme

politický okres Lučenec náboženstva rím. kat.

začal... chodiť do školy vôbec v Kéme dňa 1 septembra 1945

do tunajšej školy dňa 5 októbra 1945 a dostáva v II. triede

ročníku tieto známky:

Polrok	I.	II.
Chovanie	1	1
Povinné predmety:		
Slovenský jazyk	1	1
Ruský jazyk		
Prvouka		
Vlastiveda		
Dejepis		
Náuka o hospodárstve		
Zemepis	1	1
Prírodopis	2	2
Prírodospyt		
Počty a meria	1	1
Kreslenie a rysovanie	1	1
Písanie		
Ručné práce chlapčenské	1	1
Ručné práce dievčenské		
Náuka o občianstvi		
Telesná výchova	1	1
Hudobná výchova	2	2
Občianska výchova	2	2
Náboženská výchova	1	1
Nepovinné predmety:		
Úprava písomných a iných prác		
Zameškané počtí ospravedlnené	1	24
Zameškané počtí neospravedlnené		

Vysvedčenie bolo vydané dňa 1 februára 1946.

Je ... spôsobil ... postúpiť do vyšš. ... triedy ... ročníka.

Podpisy

Polrok	triedneho učiteľa	riaditeľov alebo ich zástupcov
I.	Horňák	Harvila
II.		

Úradná pečať

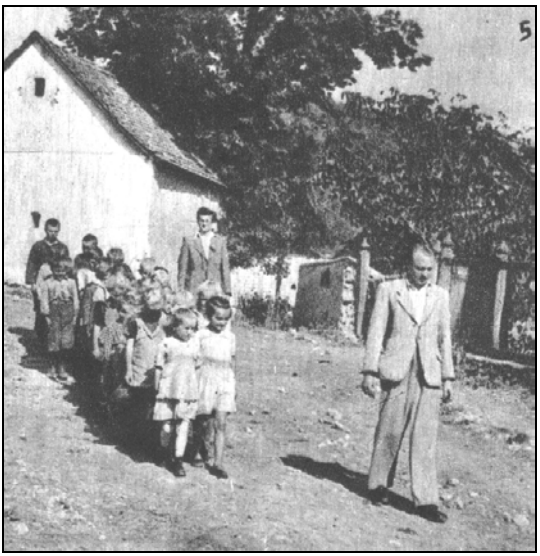
Úradná ľudová škola Kéme

S. 1107. — Všetky práva vyhradené 1945. — 200

Szlovák nyelvű bizonyítvány az 1945/46-os tanévből.
(Fotó: Lőrincz Árpád.)

Néhány hónap múlva *Helena Hrdinová* kisegítő tanítónő érkezett a faluba, aki már beszélte a magyar nyelvet is. Az iskolában szlovák tanfolyamot is szerveztek 70 jelentkezővel. 1947. január 1-jén az iskola igazgatóját, Jozef Horňákot katonai szolgálatra hívják be. A helyébe *Helena Hrdinová* lép, és *Mária Prichelová* tanítónő érkezik.

1947. január 15-én, a magyar lakosság kitelepítése alapján, amikor tizenegy családot vittek el *Csehországba*, az iskola 6 tanulót vesztett. Pánik uralkodott el az emberek között. A következő két hét alatt 17 tanuló ment el az iskolából a deportálás, valamint a lakosság *Magyarországra* költözése következtében.

Ján Turkota és Samuel Beracka tanítók sétát tesznek a tanulókkal a karszton. (Forrás: a *Život* c. hetilap 1949. október 2-i száma.)

A következő tanévben október 1-től változás áll be a tanítói karban, *Ján Turkota* és *Helena Ilavská* kezdi meg tanítói munkáját. 1949. szeptember 1-jén *Ilavská* helyébe *Samuel Beracka* kezdő tanító lép, aki *Ján Turkotával* 56 tanulót oktat. Ekkor közölt egy cikket a *Život* hetilap a kecsői iskoláról és az itt oktató két szlovák tanítóról. A riport szerint a két tanító úttörő munkát végez kétezer korona fizetésért ebben a faluban, ahol sem villany, sem vasút, sem mozi nem található. Egyetlen elkötelezett képviselői lettek az új civilizációnak a községben. Az oktatás mellett van azonban idejük még arra is, hogy színjátszó-kört szervezzenek és iskolán kívü-

li foglalkozásokat tartsanak a gyerekeknek. *Turkota* ezen kívül együttműködött *Ján Majkóval*, a *Domica-barlang* felfedezőjével is. Egyszóval megállják a helyüket, fejezi be az újságíró a szlovák nyelvű cikket ezekről a kecsői tanítókról.

Az év októberében *Ján Turkota* bevonult katonai szolgálatra. Az igazgatói pozíciót S. Beracka veszi át, nem hosszú időre, mert októberben a visszatérő *J. Horňák* újra elfoglalja igazgatói helyét. Az iskolai oktatás a szocializmus szellemében folytatódik.

Az 1951-52-es tanévben két magyar tanító, *Chovan Sándor* és *Koreny János* érkezik az iskolába. A tanulók létszáma 56, a tanítási nyelv pedig újra a magyar lett. A két fiatal, kezdő tanító nagy lelkesedéssel kezdte meg itteni pályafutását. A nevelőmunka a szocialista iskolában Lenin és Marx szellemében folytatódott. 1957-tol *Chovan Sándor* és *Mihalik Katalin* végezték az oktatói munkát a községben. Az 1958-59-es tanévben *Mihalik Katalint Radnótba* helyezték, a helyébe *Chovan Lýdia* lépett a Füleki járásból. Az iskolát 59 tanuló látogatta.

Chovan Sándor oktató a tanulóival 1954-ben. (Forrás: Az iskola krónikája.)

Az iskola megnevezése 1961. június 31- től *Alapfokú Kilenc-éves Iskola 1.-5. évfolyamra* változott. A tanulók létszáma 44, ami két osztályra volt felosztva.

Az iskola épülete 1960-ban. (Forrás: Az iskola krónikája.)

Iskolai kirándulás Domicán 1962-ben. (Forrás: Az iskola krónikája.)

1964. szeptember 1-jén új tanerőt kapott az iskola. *Chovan Sándort Szvitek Istvánné* váltotta fel, aki a párkányi iskolából jött ide. A tanulók száma 51. Ugyanezen év október 12-én az iskola vezetésében ismét változás áll be, az iskolától búcsút vett *Chovan Sándorné* és *Szvitek Istvánné* is. Az iskola igazgatója *Szcsuka József* lett, a kisegítő tanerő pedig *Szcsuka Józsefné*. A tanulók létszáma 49 volt. Így írt ekkor az új igazgató az iskolanaplóba: *„ A tanulók tudása megállapításom szerint elég gyenge. Ennek okát a szeptembertől rendszertelenül végbemenő tanításban látom."*

1965. október 17-én a szövetkezet mellett működő kőműves csoport megkezdte az iskola épületének a javítását. A javítási munkálatokra 95 000 koronát kapott az iskola a járástól. Az átépítés 1970-ben ért véget. Az *Új Szó* című napilapban a iskola javításáról a következő cikk írás jelent meg *Zoller Istvántól*: *„90 ezer koronát fordítottak a kecsői alapiskola és a tanítói lakás renoválására. Első lépésként a rossz tetőt kicserélték, így a diákok új tető alatt kezdhették meg az új tanévet. Fáradozásukért elsősorban Szcsuka József igazgatót, valamint Varga Árpádot és mesterembereit illeti köszönet."*

1966-ban vezetékes ivóvizet kapott az iskola és a hozzá tartozó tanítói lakás.

Az 1968-1969-es tanévben *Szcsuka Józsefné* helyébe *Agócs Józsefné* lépett, aki képesített tanerő volt. Az iskola új táblát kapott, melyet *Barkai Lajos* szerelt fel az osztályterembe. A tanulók létszáma ekkor 42 volt. A *Tanítók Napja* alkalmából *Szcsuka Józsefet*, a kecsői iskola fiatal tanítóját a JISZ elismerésben részesítette eredményes munkájáért.

Szcsuka József 1964 és 2000 között, egészen a nyugdíjazásáig volt az iskola igazgatója és tanítója, akinek munkássága, szakmai elhivatottsága meghatározó változást hozott *Kecső* életébe. Pontos, alaposságot igénylő munkájával, példás életvitelével meghatározó személyiségévé vált ennek a közösségnek.

Az általános iskola kezdő szakaszában meghonosított munkásságával látásmódjának, tudásának a továbbadására, a magyar identitástudat kialakítására törekedett.

A faluközösség tradicionális, hagyományőrző nevelésében teljes mértékben részt vett, irányítójává vált, a népdalok, a néptánc, népszokások, színjátszás, irodalom, zene terén egyaránt.

Szcsuka József.
(Forrás: Az iskola krónikája.)

Tudatában volt annak, hogy a kultúra művelése nem csupán önfeledt szórakozás, hanem az életre való felkészülés egyik módja is, a gyermek művészi hajlamának kibontakoztatója, a társadalomba illeszkedésnek tanulóiskolája is/ volt/ ez egyben. Részt vett a község politikai és társadalmi irányításában is. Éveken keresztül a HNB titkáraként is tevékenykedett. *Kecső* község önkormányzata 2004-ben Önkormányzati díjjal jutalmazta.

Szcsuka József igazgatósága alatt az iskola tanítói voltak még *Ötvös Eszter*, *Farkas Anna* és *Jánosdeák Ida*. 2000 szeptemberétől az iskola igazgató-tanítónője *Kovács Erzsébet*, aki azonban már új helyen, az óvoda épületében kialakított tanteremben kezdte meg a

tanítást. A változásra gazdasági okokból került sor. A gyermekek számának drasztikus csökkenése, valamint az állandóan növekvő energiaárak arra kényszerítették a község vezetését, mely fenntartója az iskolának, hogy egy épületbe vonja össze a helyi óvodát és alapiskolát. A tanulók száma a harmadik évezred első éveiben fokozatosan 10 alá esett, és gazdaságilag egyre nehezebbé vált fenntartani és megőrizni *Kecsőben* az iskolát.

A kecsői katolikus iskola, valamint a későbbi már nem felekezeti iskola tanítói a következők voltak: Kovács János, Hegedűs József, Bolyki Gyula, Krupinszky István, Czakó András, Juhász András, Horváth István, Köteles Jenő, Turák István, Czakó István, Barta József Mihály, Titusz Dezső, Repánszky János, Előry Pál, Jozef Horňák, Helena Hrdinová, Mária Prichelová, Ján Turkota, Helena Ilavská, Beracka Samuel, Chovan Sándor, Koreny János, Mihalik Katalin, Chovan Lýdia, Szvitek Istvánné, Szcsuka József, Szcsuka Józsefné, Agócs Józsefné, Ötvös Eszter, Farkas Anna, Jánosdeák Ida, Kovács Erzsébet.

Majális az 1964-65-os iskolai év végén. (Forrás: Az iskola krónikája.)

Majális az 1964-65-os iskolai év végén. (Forrás: Az iskola krónikája.)

2000-től egy épületben működik a magyar tannyelvű alapiskola és az óvoda. (Fotó: Breznaník Peter.)

A Csemadok

Kecső kulturális életében a második világháború befejezése óta egyértelműen a *Csemadok* játssza a főszerepet. Egy országos szervezetről van szó, mely 1949. március 5-én alakult Pozsonyban **Cse**hszlovákiai **Ma**gyar **Do**lgozók **K**ultúregyesülete néven, innen ered a Csemadok mozaikszó. Néhány lelkes és a történelem viharaiban megedzett személy vállalta azt a történelmi küldetést, hogy a *Csehszlovákiában* élő magyarok számára létrehoz egy kulturális és népnevelői munkát végző szervezetet.

Id. Lőrincz Árpád alapító tag tagsági könyve 1950-ből.
(Fotó: Lőrincz Árpád.)

Községünkben a szervezet alakulásának a körülményeiről nem tudunk sokat, mivel a szervezet krónikája a múlt század hetvenes éveiben elveszett. Egy biztos, hogy még abban az évben hozzálátott néhány lelkes fiatal és létrehozta *Kecsőben* is a *Csemadokot.* 1950. január 15-én aztán 25 alapító taggal hivatalosan is megalakult az egyesület. A helyi csoport titkára *Garaj Dezső* lett. Az ala-

pító tagok mind fiatalok voltak: a legidősebb 32, míg a legfiatalabb mindössze 17 éves. A Csemadok alapító tagjai 1950. január 15-én a következők voltak: Gáll István (1928), Garaj Dezső (1927), Garaj István (1921), Garaj László (1920), Gotlíbet Irén (1932), Gotlíbet József (1930), Hegedűs Erzsébet (1932), Kovács Erzsébet (1932), Kovács József (1923), Kovács Lajos (1929), Kubík Ilona (1923), Kubík Irén (1926), Lőrincz Árpád (1932), Lőrincz Borbála (1928), Lőrincz Dezső (1933), Lőrincz Erzsébet (1932), Lőrincz Márton (1931), Lőrincz Zoltán (1928), Molnár Barnabás (1929), Molnár Dezső (1920), Molnár László (1932), Ambrúzs János (1928), Boczko István (1930), Tóth Zsigmond (1919), Zoller Béla (1931). 1952-re aztán a tagok létszáma elérte az 50-et. Egyértelmű bizonyítéka ez annak, hogy mint mindig, akkor is akadt a lakosság körében segítőkész, a közösségért tenni akaró egyén, akik szívügyüknek tekintették a magyar kultúra felélesztését és ápolását a hontalanság évei után. Közéjük tartoztak például *Sergely István*, *Garaj László*, *Lőrincz Dezső*, valamint a falu tanítója, *Chovan Sándor*.

Kezdetben a kulturális munkát nálunk is elsősorban csak a műkedvelő színjátszás jelentette. Nem múlt el olyan év, hogy egy népszínművet, vagy esztrádműsort be ne tanultak volna, amelyet nemcsak itthon, de a szomszédos falvakban is bemutattak. A színművek betanítása elsősorban *Garaj László* és *Lőrincz Árpád* nevéhez fűződnek. Egy a második világháború előtt épült épületben, melynek tulajdonosa átköltözött *Magyarországra*, sikerült berendezni a község kultúrházát. Fokozatosan szépítgették, pofozgatták a helyiséget, mely valóban a kultúra háza, szentélye lett. Az itt tartott *Csemadok* évzáró gyűlések eseményszámba mentek a lakosság körében. Olyan összejövetelek voltak ezek, ahol mindenki őszintén elmondhatta a problémáját. A *Csemadok* gyűlések abban az időben a falugyűlés szerepét is betöltötték, melyeken szóba kerültek nemcsak a kultúrát, de az egész falut érintő kérdések is. Erre a kezdeti korszakra jellemző volt a minden áron való tenni akarás. A szervezet akkori vezetői rájöttek arra, hogy a kulturális munkához a kezdeti lelkesedés nem elegendő, szükség van megfelelő infrastruktúrára is. Az a helyiség, melyben a kulturális munka folyt,

nem volt megfelelő, az igények sajnos nagyon hamar túlnőtték az akkori körülményeket. A hosszú évekig tartó fáradozás és huzavona után aztán 1977-ben felépült az új, minden igényt kielégítő kultúrház egy nagy többfunkciós épület keretén belül. Természetesen az építésből a *Csemadok* tagság is, a többi lakoshoz hasonlóan maradéktalanul kivette a részét.

Ez az új művelődési otthon lehetővé tette az amatőr és hivatásos együttesek fellépését. Olyan színvonalas együttesek léptek itt fel, mint a *Csemadok Központi Bizottságának Szőttes* népművészeti együttese, az *Ifjú szívek* dal- és táncegyüttes, a kassai *Szép Szó* irodalmi színpad, az ekeli Tátika gyermek folklórcsoport vagy pedig a *Ghymes* népzenekar. Külföldről fogadta a *Csemadok* helyi szervezete a budapesti *Vadrózsák* és a *Honvéd* népművészeti együtteseket, de egy kárpátaljai ruszin tánccsoportot is. Megannyi színvonalas előadás, melyek mind a helyi *Csemadok* szervezésében jöttek létre. Ezen kívül meghívták vendégszereplésre a községünkbe a környék amatőr csoportjait is, többek között a hosszúszói énekkart, a pelsőci *Sajóvölgye* énekkart, a rozsnyói *Búzavirág* tánccsoportot, a rudnai, ardói, rozsnyói, pelsőci, hosszúréti színjátszókat. A *Csemadok* nevéhez fűződik a magyarországi aggteleki és jósvafői népdalkör fellépése is. A községgel karöltve többször meghívták vendégszereplésre a komáromi és kassai magyar színházakat is.

Természetesen nemcsak vendégművészek kecsői szereplésének a megszervezésénél bábáskodtak a *Csemadok* helyi szervezetének a képviselői, hanem saját programok előállításánál is. Amiben mindig is élenjárt a helyi szervezet, az a népművészeti tevékenység. Ez a tevékenység elsősorban a *„Tavaszi szél…”* országos népművészeti verseny kihirdetésével vette kezdetét. Az évek során a *Tavaszi szél* számos elődöntőjét szervezték és bonyolították le *Kecsőben*. Ennek a vetélkedőnek hatására alakult meg falunkban a folklórcsoport is, mely felvállalta a kecsői hagyományok megőrzését és megismertetését a közönség számára. Így állítottak színre több ismert műsort is, melyek közül legismertebbek lettek a fonó, az ágyvitel valamint a fejbekötés, melyek egy-egy ma már majdnem ismeretlen népi eseményt dolgoztak fel, állítottak színpadra,

és ezáltal tettek ismertté. Ezekkel a műsorszámokkal részt vettek a járási ünnepségeken és fesztiválokon, de ugyanakkor bemutatkoztak a zselízi országos kulturális népművészeti fesztiválon, a gombaszögi országos kulturális ünnepségen és a komáromi folklórfesztiválon is. A csoporttal a *Szlovák Rádió* magyar adása is készített felvételt. A *Tavaszi szél* vetélkedő keretén belül sikereket értek el a helyi szólóénekesek is, többek között *Pappné Barkai Mária, Lőrincz Anna,* később *Szeman Renáta,* valamint *Molnár Piroska.* A népművészeti és hagyományőrző tevékenység elsősorban *Tóth Miklós* érdeme, aki évtizedeken keresztül, tulajdonképpen a kezdetektől napjainkig irányítja és szervezi ezt a tevékenységet a *Csemadokon* belül.

Aktívan együttműködtek a Csemadok-tagok *Ág Tibor* népdalgyűjtővel is. A szerző 1975-ben megjelent *Édesanyám rózsafája* című népdalgyűjteményében több dal is található *Kecsőből*. Többek között a kiadvány címadó dala is, melyet 1960-ban énekelt a kutatónak *Rezes Józsefné, Hegedűs Lajosné* és *Rezes László*.

Az 1980-as években *Rezes Magda* vezetésével újból fellendült a műkedvelő amatőr színjátszás. Volt olyan év, amikor 2 -3 bemutatóra is sor került. Szívesen vállaltak vendégszereplést a környező községekben, *Hosszúszón, Lekenyén* és *Aggtelken* is. A KEKSZ, a *Kecsői Kis Színpad* (ilyen néven szerepeltek ebben az időben) részt vett az amatőr színjátszók járási seregszemléjén is *Rozsnyón*.

A költészet szerelmesei a szavalóversenyeken bizonyították tehetségüket. *Tóth Miklós, Szcsuka Marika* és *Tóth Judit* az országos döntőig is eljutottak. Dobogós helyezést értek el például *Dunaszerdahelyen* a *Duna Menti Tavaszon*, *Komáromban* a *Jókai napokon*, illetve *Rimaszombatban* a *Tompa Mihály* nevét viselő országos szavaló- és prózamondó versenyen.

A kilencvenes évek közepétől igen sikeresen kezdett működni egy modern leány tánccsoport, mely REX néven járási és országos versenyeken is bemutatta tudását. 1995. június 6-án az *Új Szó* is beszámolt a tánccsoport sikeres szerepléséről, mikor 2. helyezést értek el a *„Ki mit tud”* országos döntőjében *Léván*. A csoport tagjai voltak: *Barkai Éva, Gáspár Erna, Igaz Bianca, Kubík Mónika, Hegedűs Judit* és *Örvös Hedvig*.

A *Csemadok* berkeiből indult a *Falunapok* megrendezésének az ötlete is. A *Falunapokra* első ízben 1996-ban, a millecentenárium évében került sor, és a rendezésből aktívan kivették részüket a szervezet tagjai is.

Az elmúlt több mint 6 évtized alatt főleg a népművészet és a hagyományőrzés volt az a terület, ahol a helyi Csemadok-szervezet a legmaradandóbbat alkotott. A XX. század hetvenes éveiben az amatőr népművészeti mozgalom a fénykorát élte régiónkban. *Magyarországon* a *„Röpülj páva”*, nálunk pedig a *„Tavaszi szél”* népművészeti versenyek hatására gombamód szaporodtak el a népművészeti csoportok. Ekkor született meg *Kecsőben* is a hagyományőrző csoport. A *Csemadok* akkori elnöke, *Garaj Gyula* felkérte *Tóth Miklóst*, hogy a faluban alkalomszerűen fellépő asszonyokból hozzon létre egy csoportot, és készítse fel őket a *Tavaszi szél* járási versenyére. Mindössze két hét állt rendelkezésére. Ez alatt a rövid idő alatt sikerült összeverbuválni a csoport tagjait, összeállítani a műsort és be is tanulni. A csoport tagjait nem volt nehéz összeszedni, a tenni akarás megvolt bennük, tőlük jött az az ötlet is, hogy ne csak éneklőcsoportként működjenek, hanem a kecsői hagyományra építve állítsanak össze műsort. Az asszonyok elbeszélése alapján sikerült először egy fonóházi műsort összeállítani és betanulni. Ez hozta meg először a csoportnak a sikert. Ettől kezdve állandó szereplői lettek a *Tavaszi szél* népművészeti versenynek, de nem hiányoztak más fesztiválokról és járási szintű ünnepségekről sem. Az, hogy a bemutatkozás jól sikerült, újabb műsorok betanulását hozta magával. A falu folklórjából merítve lettek feldolgozva és színpadra állítva a lakodalmi szokások egyes mozzanatai, az ágyvitel és a fejbekötés. A műsorok összeállításánál Tóth Miklósnak segítségére voltak a csoport idősebb tagjai is, akikben rengeteg akaraterő és szereplési vágy lakozott. Természetesen a magyar népi hagyomány iránti őszinte szeretet is ösztönözte őket az újabb és újabb fellépésekre. Ők ezeket a dolgokat fiatal korukban átélték, az idősebbektől átvették és magukévá tették. Nagyon jelentős tevékenységről volt szó, mert tulajdonképpen általuk maradtak fenn, és lettek megörökítve ezek a hagyományok *Kecsőben*.

Az éneklőcsoport fellépésen. (Fotó: Községi Hivatal.)

A folklórcsoport műsorával végigjárta a járás magyarok lakta falvait. Nem hiányozhattak természetesen a krasznahorkai dal- és táncünnepélyről sem. Részt vettek országos bemutatókon is, többek közt a gombaszögi országos népünnepélyen, a zselízi népművészeti fesztiválon, valamint a komáromi folklórfesztiválon is. Eleget tettek külföldi, magyarországi felkérésnek is. Felléptek a közeli községekben, *Aggteleken*, *Jósvafőn*, *Trizsben* és *Felsőtelekesen*. A csoport számos díjat, elismerést tudhat magáénak. *Papp Sándor*, a *Szlovák rádió* magyar adásának (a *Pátria rádió* elődje) főszerkesztője és Méri Margit néprajzkutató hangfelvételt is készített velük, mely aztán hallható volt az adásban.

Együttműködtek a faluba látogató népzene- és néptánc-kutatókkal is. Többek között a *Csemadok* néprajzosaival, de magyarországi kutatókkal, például *Manga Jánossal* is. Segítettek a debreceni egyetem néprajzosainak is kutatómunkájukban.

A nagyon sikeres csoport több mint három évtized után is aktívan működik, és még mindig a fáradhatatlan Tóth Miklós vezetésével. Az alapító tagok közül sokan már a kecsői temetőben nyug-

szanak, mások pedig idős koruk és betegségük miatt szereplést már nem vállalnak, de ha tehetik, a csoport műsorát ma is szívesen megnézik. A régiek helyét azonban mindig is sikerült újakkal helyettesíteni, feltölteni, akik igyekeznek a népi hagyományt tovább éltetni.

A Kecsői Falunapok

A község kulturális és társadalmi életében nagyon fontos helyet foglalnak el az évente megrendezésre kerülő falunapok. Első alkalommal 1996-ban a millecentenárium évében került sor erre az eseményre. Az ötlet a *Csemadok* berkeiből indult, mégpedig *Tóth Miklós Csemadok-elnök* részéről. Az ihletet a szomszédos magyarországi településekből merítette, ahol főleg Jósvafőn és Aggtelken már évekkel korábban is rendeztek hasonló kulturális eseményeket. A másik ok a honfoglalás ezerszázadik évfordulójának a méltó megünneplése volt. Az időpont kiválasztásánál szerepet játszott az is, hogy lehetőleg minél közelebb legyen *László* napjához, tekintettel arra, hogy a kecsői egyház védőszentje a középkorban *Szent László* király volt. Így esett a választás június hó végére, és azóta is hagyományosan mindig igyekeznek a szervezők június utolsó hétvégéjén rendezni a falunapokat.

Az ötlet már eleve az volt, hogy nemcsak egyszeri eseményről lesz szó, hanem lehetőleg megpróbálnak hagyományt teremteni és minden évben megrendezik ezt az ünnepséget. A *Csemadok* társra talált az önkormányzat részéről, és így közösen vállalták a szervezéssel járó nehézségeket.

Első körben tapasztalatszerzés céljából az önkormányzat és a *Csemadok* képviselői látogatást tettek a magyarországi településekre, ahol nagyon hasznos tanácsokat kaptak. Mivelhogy az ünnepség egyrészt a millecentenárium, másrészt pedig a község első írásos említésének 725. évfordulójának az évében került megrendezésre, felmerült egy emlékoszlop (emlékmű) felállításának a lehetősége is, mely méltóképpen emléket állítana mindkét eseménynek. Az önkormányzat és az akkori polgármester, *Lőrincz László* szintén magukévá tették a gondolatot, és így ez is megvaló-

1996-ban az első falunapokon leplezték le az emlékművet, Lőrincz Attila alkotását, mely a honfoglalás 1100. évfordulójának és a község első írásos említésének a 725. évfordulójára készült. (Fotó: Breznaník Peter.)

sításra került. Az emlékoszlop elkészítésére *Lőrincz Attila* helyi, kecsői asztalosmester lett felkérve, aki eleget is tett a felkérésnek, és elkészítette a nagyon szép kivitelű emlékművet. Az emlékmű az evangélikus templom kertjében lett felállítva az egykori evangélikus iskola helyén. Az avatási ünnepségen nagyon sok vendég jelent meg, nemcsak helybéliek, de külföldiek is. Az üdvözlő beszédeket *Molnár Imre*, a *Rákóczi Szövetség* főtitkára és *Gerencséri Imre* alpolgármester tartották. Az avatási ünnepség után ökumenikus istentisztelet volt, majd nagyszabású kultúrműsor a kultúrházban sok hazai és külföldi fellépővel. A falunapokat táncmulatság is színesítette.

Az eseményről az *Új Szó* 1996. június 24-én ekként számolt be:

„Kecső (Rozsnyói járás): A falunapok keretében a 470 lakost számláló településen leleplezték Lőrincz Attila helybéli fiatal asztalos alkotását, amely formailag és méreteiben is megfelel az évforduló jellegének. Kecső az idén ünnepli fennállásának 725. évfordulóját, amire a millecentenáriumi évforduló mellett szintén utal a fából készült emlékmű, amelynek talapzatánál Molnár Imre, a Rákóczi Szövetség főtitkára ünnepi beszédében a Szent lstván-i testamentumra, tehát a soknemzetiségű ország előnyére emlékeztetett. Gerencséri Imre alpolgármester reménykeltőnek nevezte, hogy a falunak mindmáig fennmaradt a magyar óvodája, iskolája, és nemzetközi hírű folklórcsoportja működik. Az emlékmű leleplezése után a helyi evangélikus templomban ökumenikus isten-tiszteletet tartottak."

A sikeres premieren felbuzdulva aztán a szervezők elhatározták, hogy a falunapokat ezentúl minden évben megrendezik. Így van ez egészen mostanáig, 2014-ben immár a 19. falunapokra került sor. Ez alatt az idő alatt sikerült az eseménysorozatnak kialakítani egy hagyományos struktúráját, amely alapján van minden évben megszervezve. A rendezők mindig is igyekeztek úgy összeállítani a programot, hogy lehetőleg a lakosok minél szélesebb rétege találjon magának megfelelő szórakozási lehetőséget. Idősek, fiatalok, gyerekek, hívők, sportot kedvelők, gurmánok, minőségi kultúrát kedvelők stb. mind-mind találhatnak maguknak megfelelő programot a falunapokon belül.

Az első években a falunapok háromnaposak voltak. Később ez két napra csökkent, de természetesen nem maradt el egyetlen eredeti programpont sem, csak kevesebb lett az üresjárat. A falunapok főbb programpontjai a következők:

– *Hivatalos megnyitó*. Az eseménysorozat megnyitása az evangélikus templomkertben, az emlékmű előtt történik. Rendszerint rövid kultúrműsor és üdvözlő beszédek alkotják. Az üdvözlő beszédet a legtöbb esetben a polgármester, valamint politikai és társadalmi személyiségek tartják. Több esetben is megtisztelt jelenlétével *Mács József*, az egyik legismertebb szlovákiai magyar író. Rendszeresen részt vesz ezen a megnyitón *Köteles László*, a *Csemadok* alelnöke is.

A falunapokra szép kivitelű meghívók készülnek. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

– *Ökumenikus istentisztelet*. Az istentiszteletet a történelmi egyházak képviseletében az evangélikus, a római katolikus és a református lelkészek közösen celebrálják az evangélikus templomban.

– *Kultúrműsor*. Az első időkben a kultúrházban volt a kultúrműsor, később azonban a sok érdeklődőre való tekintettel át lett helyezve ez a programpont a főtéren felállított szabadtéri színpadra. A műsorban rendszeresen fellépnek a kecsői óvoda és iskola tanulói, a helyi hagyományőrzők és még sok meghívott csoport,

többek között külföldről is, főleg *Magyarországról*. A műsor nagyon színvonalas szórakozást biztosít minden érdeklődőnek.

– *Tábortűz és tűzijáték*. Ezek a látványos attrakciók a esti program fő részét képezik. Az első időkben a *Paperdő* dombon kerültek megvalósításra, de 2014-ben első ízben a jobb megközelíthetőség, valamint a nézők jobb kiszolgálhatósága miatt a futballpályán volt megtartva. A döntés egyértelműen helyes volt, és a jövőben is már ezen az új helyszínen tervezik a szervezők ezeket az attrakciókat megvalósítani. A tábortűz elkészítése a kecsői fiatalok érdeme, a látványos tűzijátékot pedig *ifj. Lőrincz Árpád* a *Pyrodyn Spiš Kft.* segítségével valósítja meg.

– *A gyerekek ügyességi vetélkedője*. Már hagyományosan szombat délelőtt kerül sor a futballpályán a gyerekek ügyességi vetélkedőjére. A vetélkedőn a helyi óvodás- és alapiskolás korú gyermekek, valamint a kecsői származású és kötődésű társaik mérik össze tudásukat különféle ügyességi erőpróbákban és sportágakban. Minden résztvevő gyerek értékes ajándékcsomagot kap az önkormányzat és a falunap támogatói jóvoltából.

– *Futballmérkőzések*. A sportkedvelő érdeklődők számára készül ez a program, melyen Kecső futballcsapata meghívott ellenféllel játszik barátságos mérkőzést. Van amikor több csapat rész-

vételével több mérkőzésre is sor kerül. A résztvevő csapatok kupát kapnak a találkozó emlékére.

– *Táncmulatság*. Fontos részét képezi a falunapoknak, amikor is a falu lakosai és a vendégek önfeledten szórakozhatnak élő zene mellett. A táncmulatságra eleinte a kultúrházban került sor, de később a nagy érdeklődésre való tekintettel helyhiány miatt ez a műsorszám is kikerült a főtérre és utcabál jelleget kapott.

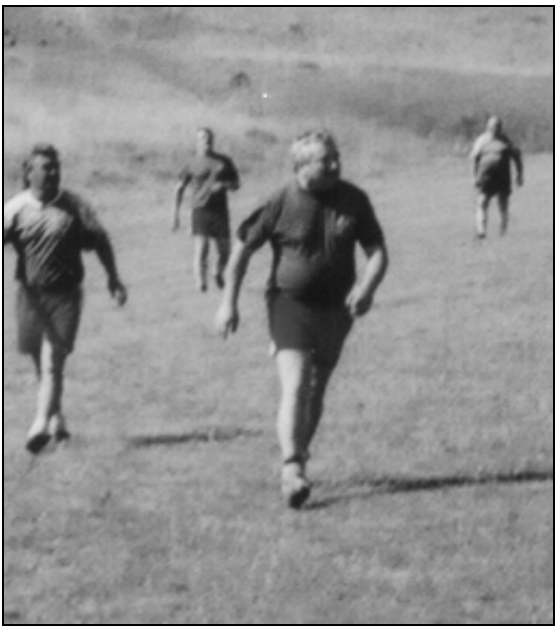
Ezeken a műsorszámokon kívül nagyon sokféle kísérőrendezvény és látványosság kerül bele a programba. Volt már főzőverseny, lovaglás, sétakocsikázás, repülőmodellezés, történelmi hagyományőrzők bemutatója, valamint sok-sok egyéb érdekesség. A szervezők igyekeznek minden évben más és más attrakciókkal meglepni a szépszámú közönséget. Ez sikerül is nekik, amiről a résztvevők számának az évről-évre való növekedése a kézzelfogható bizonyíték. Egyéb társadalmi eseményeket is be szoktak iktatni a rendezők a falunapok programjába, mint például a Kecső szimbólumainak a felavatását, Kecső és Trizs baráti szerződésének az aláírását, vagy például a Polgármesteri Díj átadását. A falunapok mára egy nagyon sikeres és az egész régióban ismert és elismert rendezvénysorozattá nőtte ki magát, melyen részt vesznek nemcsak a kecsőiek, de a környék többi településének a lakói is.

Történelmi hagyományőrzők bemutatója.

A falunapok programja mindig nagyon gazdag. (Fotó: Breznaník Peter.)

2002 –ben a Falunapokat megtisztelte részvételével Miklós László akkori környezetvédelmi miniszter is, aki pályára is lépett a kecsői öregfiúk csapatában. (Fotó: Lőrincz Árpád.)

A Kecsői újság

A Kecsői újság egy többé-kevésbé rendszeresen évente megjelenő folyóirat, amely rendszerint a falunapok alkalmából lát napvilágot. A lap elkészítésének az ötlete Tóth Miklóstól származik. Az ő javaslatára és hathatós közreműködésével jelent meg első alkalommal 2001-ben a 6. Kecsői Falunapok alkalmából. Először csak egy egyszeri próbálkozásról volt szó, mely azóta hagyománnyá vált és szerves része lett a falunapok ünnepségsorozatainak. A 2009-es évet kivéve minden évben megjelent, mostanáig 11 szám látta mg a napvilágot. A folyóirat természetesen nem kerül kereskedelmi forgalomba. A község minden családja kap egy példányt

ingyenesen. Ezen kívül a falunapok vendégei kapnak még belőle. Az újság szerkesztői a 12 év folyamán a következők voltak: *Hegedűs Sándor* és *Tóth Miklós* (1–5. évfolyam), *Lőrincz Vilmos* és *Tóth Miklós* (6. évfolyam), *Rainmaker Kft*. (7. évfolyam), valamint *Lőrincz Marcela* (9–12. évfolyam). A 2008-ban megjelent 8. szám a szerkesztők nevének megjelölése nélkül jelent meg. A lapban írások jelennek meg a falu történelméről és mindennapjairól. A vezércikket valamennyi számba a mindenkori polgármester írja, az első két számban *Garaj József*, a későbbiekben pedig *Lőrincz Gyula*. Az újságban megjelenő cikkek szerzői döntő többségükben kecsőiek, de jelentek meg írások nem kecsőiek tollából is, megemlíthetném például *Gaál Lajos* nemzetközi hírű barlangászt, vagy pedig *Mács Józsefet*, az egyik legismertebb szlovákiai magyar írót. Nagyon fontos részét képezik minden számnak a kecsői alapiskola tanulóinak az írásai is. A 12 évfolyam legszorgalmasabb szerzői a következők voltak: *Lőrincz Árpád*, *Lőrincz Gyula*, *Kovács Erzsébet*, valamint *Tóth Miklós*. Összesen körülbelül 40 szerzőnek jelent meg írása mostanáig a *Kecsői újságban*. A lap színvonala természetesen nem vetekedik a nagy országos folyóiratokkal, de nem is ez a cél. Egy helyi kiadványról van szó, melybe elsősorban helyi lakosok – minden publicisztikai képesítés nélkül – írnak magukról, maguknak, mindenféle lektorálás és cenzúra nélkül. Az eddig megjelent 12 szám tartalmából:

1. *évfolyam (2001)*

Garaj József: Köszöntő helyett.
Tóth Miklós: Birtokosaink – fejezetek a falunk történetéből.
Kovács Erzsébet: Egymás szemében.
Rezes Renáta: Óh, csodás természet.
Caban Klaudia 4. oszt. Tanuló: Szülőfalum.
Hegedűs Csilla 4. oszt. Tanuló: Szülőfalum.
Dénes György: Kecsei kő.
Ambrúzs Gyula: Üdv a vadászatnak.
Tóth Miklós: A kendervetéstől a vászonkészítésig.

2. évfolyam (2002)

Garaj József: Tisztelt olvasók!
Tóth Miklós: Nevetés közben is fáj a szív.
Mohr Gedeon: Kecsei kultúreredő.
Mohr Gedeon: A kecsői Büdöstó.
Kovács Éva: Gyerekekről felnőtteknek – az óvodai nevelés fontossága.
Kovács Erzsébet: A család szerepe a gyermek egészséges fejlődésében.
Csontos Vilmos: Kicsi falum.
Veréb Ágnes 4. Oszt. tanuló: Szülőfalum.
Lőrincz Orsolya 2. oszt. tanuló: Sziasztok!
Lőrincz Árpád: Ismét szól a „Hajrá Kecső”!

3. évfolyam (2003)

Lőrincz Gyula: Tisztelt olvasó!
Tóth Miklós: A Kecsői egyházi iskolák, keletkezésük – működésük.
Garai István: Játékszer.
Kovács Erzsébet: Ízelítő az iskolások munkáiból.
Lőrincz Orsolya 3. oszt. tanuló: Az én osztálytársam.
Hegedűs Réka 2. oszt. tanuló: A sün.
Kovács Erzsébet: „Nekem szülőhazám...”

4. évfolyam (2004)

Lőrincz Gyula: Tisztelt polgárok!
Kovács Erzsébet: Hagyomány, ünnep, lét és törvény.
Boros Anita 2. oszt. tanuló: Az én Cirmosom.
Lőrincz Orsolya 4. oszt. tanuló: Búcsúzom az iskolától.
Lőrincz Árpád: A szénégetés.
Tóth Miklós: Adalékok a Csemadok életéből.
Mécs László: A pisztrángok példája.

5. évfolyam (2005)

Lőrincz Gyula: Jubiláló falunapok.

Lőrincz Árpád: Ősi mesterségünk a mészégetés.
Tóth Miklós: A falusi konyha régen – a meghitt családi együttlét színhelye.
Lőrincz Adrián: Karszton innen, rácson túl.

6. évfolyam (2006)

Lőrincz Gyula: Tisztelt polgáraink!
Gerencséri Imre: Számadatok tükrében.
Tóth Miklós: 30 év a népművészet szolgálatában.
Kovács Erzsébet: Van egy dal, amit ismerünk, szeretünk és hozzánk tartozik.
Kovács Éva: Óvodától iskoláig...
Boros Anita 4. oszt. tanuló: De jó gyereknek lenni!
Lőrincz Árpád: Szép volt fiúk!

7. évfolyam (2007)

Lőrincz Gyula: Kedves olvasó!
Lőrincz Árpád: Boldog szülinapot, FC Kecső!
Domica Resort – nem álomvilág, Felső-Gömör új idegenforgalmi attrakciója.
Lőrincz Ottó: Ez az örökség régóta a miénk...!
Lőrincz Tibor: Méhészkedés – egészség, hobbi, munka.
Los intrikos – a fiatalok írnak.
Lőrincz Ádám 4. oszt. tanuló: Szülőföldem szép határa.
Molnár Kornélia 2. oszt. tanuló: Egy másodikos élményei.
Molnár Márió 4. oszt. tanuló: Munka után jön a pihenés.
Wass Albert: Üzenet haza.

8. évfolyam (2008)

Lőrincz Gyula: Tisztelt palócok!
Gyömbér Béla: Kecsői történet.
Lőrincz Árpád: Népi mesterségeink.
Kovács Éva: Óvodából iskolába.
Kovács Erzsébet: Játékos tanulással eredményesen.
Caban Kitti 2. oszt. tanuló: Hurrá itt a nyár.

Molnár Kornélia 3. oszt. tanuló: A 13. Falunapok.
Garaj Laura 3. oszt. tanuló: A teknős és a madár.

9. évfolyam (2010)

Lőrincz Gyula: Falunapok – tizenötödször!
Lőrincz Árpád: Elkészült a tájház.
Gaál Lajos: Kecső és a barlangok.
Mács József: Kecsőiek.
Molnár Kornélia 4. oszt. tanuló: Az én cicám.
Garaj Laura 4. oszt. tanuló: A szeretet a barátság és a kaland.
Tóth Kornél 4. oszt. tanuló: A tarajos sün.
Caban Kitti 3. oszt. Tanuló: A mi iskolánk.

10. évfolyam (2011)

Lőrincz Gyula: Falunapok 2011, avagy voltunk, vagyunk – leszünk.
Lőrincz Ottó: A karsztvidék formavilága.
Lőrincz Árpád: Boszorkányok pedig nincsenek?
BB: Tanmese.
Juhász Dániel 3. oszt. tanuló: Piramisok.
Barkai Bernadett 1. oszt. és Hegedűs Alexandra 3. oszt. tanuló: Két barátnő beszélget.
Bernáth Mátyás 2. oszt. tanuló: Szeretem a gyíkokat.
Barkai Bálint 4. oszt. tanuló: A szünidőre gondolok.
Lőrincz Máté 4. oszt. tanuló: Kedves barátom.

11. évfolyam (2012)

Lőrincz Gyula: Tisztelt olvasók!
Lőrincz László: Ünnepeljünk együtt.
Lőrincz Árpád: 740 évesek lettünk.
Kovács Erzsébet: A Kecsői Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola.
Zoller Alexa 1. oszt. tanuló: A cicák.
Barkai Bernadett 1. oszt. tanuló: A lovak.
Bernáth Mátyás 3. oszt. tanuló: Énekes madaraink.
Hegedűs Alexandra 4. oszt. tanuló: Mekkora a világ.

Juhász Dániel 4. oszt. tanuló: A háború borzalmai.
BB: Krisztus legendák

12. évfolyam (2013)

Lőrincz Gyula: Kedves olvasók!
Lőrincz Árpád: A kecsői harangok.
Molnár Kornélia: Kő hátán kő, ez Kecső.
Barkai Bernadett 3. oszt. tanuló: A nyúl.
Juhász Fanny 2. oszt. tanuló: Állatkerti kirándulás.
Zoller Alexandra 2. oszt. tanuló: A kutyák.
Bernáth Mátyás 4. oszt. tanuló: A béka.

Rock-koncertek

A szórakozás eme formájára már régen volt igény a faluban, azonban mégis csak 2013-ban került sor az első nagyszabású rock koncertre. Az oka egyértelműen anyagi volt. Egy ilyen nagyszabású akció megszervezése és lebonyolítása nagy anyagi áldozattal jár, és a megtérülés csak nagyszámú résztvevő esetében biztosított. Egy nagyjából 400 lakosú kistelepülés esetén pedig nagy merészség azzal számolni, hogy nem lesz ráfizetéses az akció.

Minden baljós előítélet ellenére azonban az önkormányzat elhatározta, hogy 2013-ban a *Falunapok* keretén belül megszervez egy ilyen nagyszabású projektet. A koncertre nem kisebb együttes választottak ki, mint a (talán) legnépszerűbb magyar rockzenekart, az *EDDA Műveket*.

Az EDDA már több mint harminc éve a magyar pop-rock zene állócsillaga, melynek fellépése mindig nagy tömegeket vonz Magyarországon és külföldön egyaránt. A projekt az Elókoncert szervező iroda közreműködésével jött létre, mint az EDDA 2013. évi szlovákiai turnéjának az egyik állomása. A koncertet masszív reklám vezette be. Majdnem az egész *Dél-Szlovákiát* ellepték a plakátok, de megjelentek a hirdetések a legolvasottabb szlovákiai magyar lapok (*Új Szó*, *Vasárnap*) hasábjain is. Természetesen ki lettek használva az internet adta lehetőségek is, főleg ami a közössé-

gi oldalakat illeti. A reklám meg is hozta az eredményét, az előadáson körülbelül 1200 ember vett részt. A buli fergeteges volt mindenki nagy megelégedettségére. A zenészek hozták formájukat, és valóban maradandó élményben részesítettek minden résztvevőt. Amitől a szervezők nagyon tartottak, végül is nem következett be, és a koncert egyáltalán nem lett ráfizetéses. Az eredmény az lett, hogy a község önkormányzata elhatározta, hagyományt teremt és évente megszervez egy ehhez hasonló rock koncertet valamilyen ismert magyarországi zenekar közreműködésével.

A koncertet nagy reklámkampány előzte meg országszerte.
(Fotó: Lőrincz Árpád.)

Erre már a következő évben 2014. július 18-án sor is került, amikor is a szintén budapesti *Bikini együttes* látogatott el a *Kecső Arénába* (így nevezték el a szervezők a kecsői futballpályát, ahol a koncertek kerülnek megrendezésre). A már tapasztalt rendezőgárda szintén jól teljesített, hisz ekkor is sikerült mozgósítani több mint 800 résztvevőt, ami nagyon tekintélyes szám, mivelhogy nem annyira neves és ismert zenekarról van szó, mint az *EDDA Művek*.

Az Edda művek a Kecső Arénában 2013. június 28-án.
(Forrás: Internet)

Mindkét koncert nagyon sikeres volt, hiszen a község lakosságának a többszöröse vett részt mindkét alkalommal, ami természetesen nagyon figyelemreméltó teljesítmény a rendezők részéről. Éppen ezért, amennyiben lehetséges, az önkormányzat a hagyományt most már szeretné folytatni, és a következő években is megszervezni ilyen fellépéseket.

A Bikini Kecsőben. (Forrás: Internet.)

Nem ez volt azonban az első ilyen próbálkozás községünkben. 1983-ban a pozsonyi *Gravis* zenekarnak volt egy nagyon sikeres fellépése a kultúrházban. Ez a koncert, mely *Papp Sándor* – a Szlovák Rádió magyar adásának akkori főszerkesztője – támogatásával és szervezésében jött létre, az utolsó helyig megtöltötte a helyi kultúrházat és szintén nagyon jó visszhangja volt a régióban. A *Gravis* abban az időben jónevű zenekar volt *Dél-Szlovákiában*, mely több kis- és nagylemezt is kiadott magyar és szlovák nyelven egyaránt.

A futball Kecsőben

Mint a legtöbb kisközség esetében, úgy Kecső sportéletében is a futball játszotta mindig is a fő szerepet. Ennek a milliókat szórakoztató sportágnak a hagyományai egészen a múlt század ötvenes éveibe visszanyúlnak. Mindig akadt néhány tehetséges fiatal, akik játékosként vagy vezetőként fáradtságot nem ismerve bebiztosították az ilyen irányú szórakozási lehetőséget a faluban. A falu futballpályája is ezekben az időkben készült, amihez is nagy segítséget nyújtottak a bekötőutat építő vállalat alkalmazottjai is. A futballpályánk tehát egyidős a kecsői úttal.

A futballcsapatunk állandó résztvevője volt a járási futballbajnokságnak egészen 1980-ig, amikor azonban megszűnt. A megszűnés oka a játékosok számának a leapadása volt. 1980 és 1987 között a faluban nem volt futball. E gyönyörű sportág szerelmeseinek a környező falvakba, főleg Hosszúszóra kellett ellátogatniuk, ha mérkőzést akartak látni. Nálunk csak az időnként megrendezésre kerülő Nősök – Nőtlenek találkozókat lehetett megtekinteni. 1987-ben azonban néhány fiatal, a helyi mezőgazdasági szövetkezet hathatós támogatásával újjáélesztette a kecsői futballt. Az újjáindulás mellett elsősorban *Lőrincz Gyula*, *Caban József* és *Székely Tibor* bábáskodtak. Elsősorban az ő érdemük, hogy akkor 1987-ben újból beindult a futball-élet Kecsőben. Azóta folyamatosan részt vesz a kecsői futballcsapat a járási futball-bajnokságban. Az induláskor a fiatalok mellett az idősebb futballisták is szerepet kaptak, úgy mint *Kubík József*, *Barkai László* vagy *Lőrincz Ede*. Az

indulás természetesen nem volt egyszerű. Rögtön az első bajnoki mérkőzést elveszítettük 6:0-ra *Ochtinán*. Eleinte nagyon sok volt a vereség, ez azonban nem vette el a játékosok és a szurkolók kedvét. A szurkolók elkísérték a csapatot az idegenbeli mérkőzésekre is. Később aztán, ahogy egyre több tapasztalatra tettek szert a játékosok, jöttek a győzelmek is. A kilencvenes évek elején generációváltásra került sor a klub vezetésében, amikor is fiatal irányítók, *ifj. Lőrincz Árpád* és *Garaj Péter* vették kezükbe a klub irányítását. Az ő vezetésükkel tovább fejlődött a csapat. Amikor megszűnt a földműves-szövetkezet, változásra került sor a csapat szponzorálásában is. Addig a szövetkezet biztosította az idegenbeli mérkőzésekre a csapat szállítását és még anyagilag is támogatta a tevékenységet. Nem volt azonban teljesen egyirányú ez a támogatás, mert a futballisták és a szakvezetők is gyakran részt vettek brigádmunkákon a szövetkezetben, főleg aratáskor és a szénabegyűjtéskor. A szövetkezet megszűnte után a községi önkormányzat lett az egyesület fő támogatója. Ezen kívül táncmulatságok rendezéséből tett szert további bevételekre. Átalakult az egyesület szerkezete is, mely *Testnevelési Egyesületből Labdarúgó Klubbá* vált FC KECSŐ (FC KEČOVO) néven. Az önkormányzat *Lőrincz László* polgármesterrel az élen felépített a futballpályán egy takaros kis öltözőt 200 ezer korona értékben. A munkálatokba természetesen aktívan bekapcsolódtak a kecsői lakosok is.

A kilencvenes években aztán egyre jobbak lettek az eredmények is. 1996-ban sikerült kiharcolni a 2. helyezést a bajnokságban. A mérkőzéseket nagyon sok néző látogatta. Volt egy találkozónk *Krasznahorkaváralja* ellen, amikor több mint 200 fizető néző követte figyelemmel a helyszínen a mérkőzést. A csapatunk ismert lett nemcsak a környéken, de távolabb is. Sokat írtak a kecsői futballról a regionális lapok, a *Zora Gemera*, valamint a *Slovenský východ* is. Rengeteg meghívásos tornán szerepelt a gárda, nemcsak itthon, de külföldön is. Emlékezetes mérkőzéseket játszottunk *Trizsben*, *Dubicsányban*, *Ragályon* vagy *Zubogyon*. Több teremtornán is részt vettünk Putnokon és főleg Kazincbarcikán, ahol a városi televízió is készített felvételt a szereplésünkről. A kecsői játékosok közül ebben az időben főleg *Lőrincz János*, *Rezes Viktor*, *Szeman Mihály* és *Lőrincz Vilmos* alkottak maradandót.

A *Zora Gemera* rozsnyói regionális hetilapban 1995. november 14-én *Ondrej Ďuriš* tollából jelent meg egy írás a kecsői futballról *„Kecsőben a futballal is élnek”* (V Kečove žijú aj futbalom) címmel, szlovák nyelven. A cikk magyar nyelvű fordítása a következő:

„Egy gyönyörű természeti környezetben, nem egész egy kilométerre a Domica-barlangtól és közel a magyar határhoz található egy kis község, Kecső, melynek körülbelül 500 lakosa van. Ez a dolgos nép többek között megszerette a futballt is, mely itt nagy társadalmi esemény és nagyon sok lakost vonz. A labdarúgásnak itt már hagyománya van. A hatvanas évektől 1980-ig, amikor stagnálás kezdődött és a labdarúgó klub megszűnt, mindig részt vett a járási bajnokságokban. 1987-ben volt az FC Kecső újjáalakítva néhány fiatal sportoló – Lőrincz Gyula, Székely Tibor, Caban József – által, és új történelmet kezdett írni. A jövőjéért nem kell aggódni, ebben bíznak a mai irányítói. Nagy támogatást kapnak a községi hivataltól és Lőrincz László polgármestertől. A hivatal a fő támogatója, mely nagy összeggel támogatja a klub tevékenységét. Megnyilvánult ez például abban is, hogy 200 ezer koronás befektetéssel felépítettek a futballpályán egy öltözőt és a hozzá tartozó tartozékokat. Ez a mű a klub büszkesége. Sok brigádórát ledolgoztak nemcsak a szakvezetők, sportolók, de a többi lakos is, hogy 5 hónap alatt, a bajnokság 1995/96-os évadjának a megkezdéséig felépülhessen.

A játékosokat, akik a járási bajnokság III. osztályában játszanak, odaadó szakvezetők irányítják: ing. Lőrincz Árpád elnök, Caban József titkár, Lőrincz Ede edző és Garaj Péter pénztáros. A káder fiatal és fejlődőképes. Megtalálhatók benne olyan fiatal fiúk, mint Zoller és Pulen, de tapasztaltabbak is, mint Kubík, Lőrincz V., Lőrincz J., Kanyitúr, Kökény, Rezes, Balázs, Barkai, Boros, a Kulik testvérek, a Király testvérek, valamint olyan játékosok is, akik már játszottak felsőbb osztályokban is, mint Kulik B. és Fábián. A céljuk a látványos támadó futball, hogy minél több nézőt vonzzanak az újjávarázsolt pályájukra. Sikerült további támogatókat is szerezni a Fimex kft-t, valamint a Sport vendéglőt.

Titkos vágyuk, hogy kiharcolják a feljutást a II. osztályba.”

Ezek után a sikeres évek után egy hanyatlás következett. A kilencvenes évek végén a csapat süllyedni kezdett a tabellán, míg

végül kiesett a járási bajnokság 3. osztályába. Ekkor új vezetés vette a kezébe az irányítást *Caban József*, valamint *Hegedűs Sándor* személyében. Fokozatosan sikerült újra erőre kapnia a gárdának, és 2004-ben vissza is került a 2. osztályba. Itt tovább folytatódtak a jó eredmények és 2006-ban sikerült megszerezni a 2. helyezést, úgy, hogy sokáig versenyben volt csapatunk az első helyért is. Az érdekes az volt, hogy míg a múlt század kilencvenes éveiben a sikereket elsősorban nem kecsői játékosoknak köszönhettük, az ezredforduló után kecsői játékosok alkották a csapat többségét. Ebben az időben több éven keresztül is dobogós helyezéseket sikerült elérni. Gyakoriak voltak a gólzáporos győzelmek is. Ezekben az években *Lőrincz Vilmos* és *Rezes László* irányították a klubot, a pályán pedig főleg *Zoller Gábor* és *Lőrincz Roman* jeleskedtek. 2008-ban a polgármester, *Lőrincz Gyula* jóvoltából átépült az öltöző is. Zuhanyzók és szociális helyiségek lettek hozzáépítve, hogy megfeleljen a kor követelményeinek.

2004-ben bajnokságot nyert az FC Kecső. (Fotó: Molnár Krisztián.)

Természetesen, mint minden sikeres korszakot, ezt is hullámvölgy követte, amelynek a betetőzése az volt, hogy a 2013-14-es

évadot a csapat el sem tudta kezdeni, és játékoshiány miatt ki kellett lépnie a bajnokságból. Egy év szünet után azonban sikerült rendezni a sorokat, és az FC Kecső újból bejelentkezett a járási bajnokságba. Reméljük, hogy a hullámvölgyet ismét egy felemelkedés fogja követni, és ismét megéri majd mérkőzést látogatni Kecsőben.

A kecsői futballcsapat 2014 augusztusában. (Fotó: Csobádi Karol.)

ÍGY ÍRNAK RÓLUNK

Peéry Rezső:

Galilei veresége a szilicei fennsíkon

Az írás megtalálható a Kalligram kiadónál 1994-ben megjelent Peéry Rezső: A végzet bábjátéka, avagy Peremmagyarok az idő sodrában című könyvben. Peéry Rezső volt csehszlovákiai magyar író, akinek írásaiból állították össze ezt a könyvet. Eredetileg megjelent a Magyar Újság 1934. július 22-i számában.

A történet, ami Galilei nevét a szlovenszkói határ menti tájéval, a szilicei fennsíkkal kapcsolja össze, a következő:

Egy fiatal tanító – egy ama fiatal tanítók közül, akik a nagy nehezen kiböjtölt négyévi képzés után, tipikus pedagógiai idealizmussal nemcsak azért vágnak neki a szlovenszkói falvaknak, hogy havi hétszázötven korona fizetésért (!) írni és olvasni tanítsanak, hanem hogy vállalják a népnevelő teljes feladatkörét -, a fiatal tanító elmegy a szilicei fennsíkra, hogy Kecső faluban teljesítse hivatását.

Hogy az utolsó vasútállomás, a civilizáció utolsó jelzése, a sín, tizenhárom kilométernyire van a falutól? Nem baj, a tanító gyalogolni fog!

Hogy az egyházi iskolában nyolcvan gyereket kell tanítani? Hát nyolcvan gyereket fog tanítani!

Hogy mind ez ideig jóformán nem volt a faluban képesített tanító egy megrögzött alkoholistán kívül!

Nos, ha nem volt, akkor lesz ezután!

Hogy a kántori működésen kívül az iskolában jóformán csak a hitoktatást követelik meg tőle?

Nem baj, hiszen ez nem akadálya annak, hogy arra is megtanítsa a gyerekeket, ami úgy látszik, ott nem fontos! Hogy az iskolában majdnem semmi felszerelés sincs?

Egyelőre megpróbálja anélkül a munkát!

A fiatal tanító számadást csinál és dologhoz lát.

Azután elérkezik az a nap, amikor a fiatal tanítónak a föld forgásáról is beszélnie kell, mint milliónyi társának a világ különböző tájain.

De Kecsőn a fiatal tanító a katolikus egyházi iskolában ezzel lavinát indít el: a babona, a süllyedtség évszázados lavináját! Mert erről a tanításról a szilicei fennsíkon 1934-ben majdnem olyan biztonsággal lehet csak beszélni, mint 1633-ban Firenzében lehetett.

A fiatal tanító elfeledte, hogy a pozsonyi képzőből Kecsőre utazván – s ilyen Kecső, azt hisszük, sok van! –, a vonaton nemcsak térben ment, hanem időben is, s ez a vonat, úgy látszik, elhagyta a huszadik, a tizenkilencedik, a tizennyolcadik századot, Einsteint és Darwint éppúgy, mint Laplace-t, Kantot és Marxot, a felvilágosodást csakúgy, mint a francia forradalmat. A fiatal tanító elfeledte, hogy ütközőpontra került abban a pillanatban, amikor Kecsőn kiszállt azzal a célzattal, hogy ott a polgári jogok kátéjára, a talajnemesítésre, a föld forgására és az emberiség történelmére tanítsa a népet, a faluban, ahol az a síntől tizenhárom kilométernyire szegénységbe, babonába, gondozatlanságba, tudatlanságba süllyedve él felvilágosodástól, tudástól intaktan évtizedek, évszázadok óta a szilicei fennsíkon! A fiatal tanító elfeledte, hogy ütközőpontra került, arra az ütközőpontra, ahol – ha közben nem temeti magát alkoholba – kitartani a tragikus rendeltetése: a város és falu ellentmondásának az ütközőpontjára, ahol feladatot, missziót teljesíthet ugyan, de ahol míg az ellentmondás nincs kiküszöbölve, ennek az ellentétnek az összes konfliktusa az ő nyakán marad!

A Föld forog, és ez a tantétel forradalmat okoz Kecsőn!

A fiatal tanító tudomásul veszi, hogy népe felvilágosítatlan – a körülmények segítettek ezt vele megértetni -, a fiatal – tanító tanítani akar.

Összehívja a népet, és magyarázni próbál. A szószék nem csinálta. Majd csinálja a katedra.

A föld keletkezéséről beszél, a naprendszerről, geológiáról és csillagászati fizikáról. Ugyan kénytelen a bibliai szerzőknél szakszerűbb autorokra hivatkozni, de óvatosan kerüli a dogmával való konfliktust. Viszont Kopernikuszra és Galileire vonatkozóan tudja, hogy az egyház, ha ugyan némi késéssel, de a tizenkilencedik század elején ezen a ponton mégis meghátrált.

Európában meghátrált – Kecsőn azonban nem!

A nép a plébániára fut – logikus, hogy oda kell futnia, ha most egyszerre tud meg ilyen dolgokat -, s a fiatal tanító ellen megindul a pedagógia történetéből olyan jól ismert hadjárat.

Háromszáz év munkájáért haladásban, gondolkodásban, merésben egy mindenkitől magára hagyott tanítónak kell megbűnhődnie. Aki a népet tudásra ösztönzi, az Istentől távolítja el, hangzik a Galileinek adresszált vád a fiatal tanító ellen az egyházi emberek részéről a falusi nyilvánosság előtt, az iskolában és a szószékről.

A vád tehát, jól figyeljünk, és ne felejtsük leírni piros betűkkel közművelődésünk történetébe, a következő: ha valaki 1934-ben Kecsőn a föld forgásáról beszél, az izgat az iskola katolikus jellege ellen. Az ügy azután megéli szomorú és szégyenletes lezajlását. A püspöki hivatalt éppen úgy foglalkoztatja, mint a járási főnökséget (az is tipikus, hogy a föld forgásáról beszélő fiatal magyarnak végül is az állami hivatalnokok és paragrafusok védelmét kell keresnie), s amire a legfelsőbb helyeken elintézik Kopernikusz és Galilei javára, a fiatal tanítónak mennie kell.

Mert ha – mondanunk sem kell – nincsen a republikában olyan paragrafus és előírás, aminek alapján az ilyen ügyért meneszthetnek valakit az állásából, ott van a régi világ konok tekintélytiszteletének a láthatatlan pontja, ami ellen a magányos pedagógus úgyis tehetetlennek bizonyulna.

Háromszáz év múlt el ama bizonyos zsinat óta, de Galilei deákjának háromszáz év múlva kellett távoznia a szilicei fennsíkról.

Mindez szinte nem is megrendítő, annyira valószínűtlen, élettelenül, hihetetlenül cseng. Márpedig régi dolog, hogy sohasem a hihetetlen, a valószínűtlen a megrendítő, hanem a hihető és a valószínű. Az ember torkát csak akkor kezdi szorítani a görcs, amikor ennek az esetnek a szerény tálalását látja, amikor elolvassa az ügy hősének, a szolvenszkói közművelődés Nemecsek Ernőjének, Titus Dezsőnek a hangjában inkább tárgyilagos, mint szubjektív, és adatokban precíz cikkét a haladó tanítók bátor szemléjében, az Új Korszakban. Mert ebből csak azt lehet következtetni, hogy ez az eset nem párját ritkító! S a megdöbbenésünk folytatódik, amikor azt látjuk, milyen közönyösen és visszhangtalanul zajlik le az ilyen

ügy, ami tulajdonképpen európai rezonanciát kíván! Az úgy látszik, nem egyedülálló kecsői epizód rengeteg összefüggés felderítését teszi sürgős feladattá. Itt csak figyelmeztetni akarunk rá. Feldolgozni, megélni, átlátni azoknak a kötelessége, akik az itteni magyarság kultúrszociológiájával foglalkoznak, közművelődésünk feltételeit és feladatait vizsgálják.

De még mielőtt belekezdhetne valaki a diagnózis és terápia (az iskola államosítása) vitájába, e rákfenével kapcsolatosan egy sürgős tennivaló akad:

Ha a szlovenszkói társadalom, annak rétegei, szervezetei és egyénei, akik számára a magyarság kulturális elerőtlenedése nem közömbös, nem küldenek szervezett segítséget az emberi haladás magukra hagyott, a dermedt provincián elizolált, a visszhang kimaradásával állandóan veszélyeztetett harcosainak, a haladó magyar tanítóságnak, akkor megeshetik, hogy a vidék lehúzó erői és a reakció szervezettsége úgy végez velük, hogy hírmondó sem marad belőlük.

Akkor majd nem fogunk olyan bátor és komoly jelzéseket kapni, mint a Titus Dezsőké és az Ilku Páloké a magyar perifériáról. És a szilicei fennsíkról sem jön hír Galilei vereségéről.

Márpedig ott nem Galilei szenvedett vereséget, hanem a magyar, az emberi kultúrstandard. És a népréteg, aminek a tudatában mozdulatlan a föld, bármikor kiszolgáltatja magát bármilyen politikai reakciónak, önkénynek és fantomnak. Mert az politikailag is: mozdulatlan.

Fogja-e hallatni a szlovenszkói magyarság Galilei kötelező hagyományos szavát, ami a dobbantó „mégis”?

Fehérváry István:

Bolyongás a Sajó völgyében

A publicista riportja megjelent 1937 decemberében a Sajó Völgye című újságban egy gömöri falvakat bemutató sorozat részeként.

A cseppkőbarlang dermesztő hidegéből a fülledt őszies estébe lépek. Lassan, elmerengve veszem az utam vissza Hosszúszóra, hogy onnan még a sötét est beállta előtt Kecsőre érjek.

A faluban hagyott táskám kézbe véve, most már valamivel gyorsabban kell szedni a lábam, mert a sötétség ezen a tájon nagyon ismeretlennek tűnik előttem, és a gyalogösvény mindenütt a határmentén vezet. Útitársam akad, aki már gyakran megtette ezt az utat. Biciklisített drótos. Maga mellett tolja a kerékpárját, mert nem régen vette és nem ismeri még az országutat, azért velem tart a régi megjárt gyalogúton. Egyébként kerékpárján hamarább Kecsőre érne.

Kissé nevetségesen hat rám a drótos. Lehet már 35 éves. Lehetetlenül csorog, zörög a bádog a csomagtartóra szerelt műhelyé-

ben. Akaratlanul is, de megmosolygom. Régi évek, fiatalos gyerekcsinjeim jutnak eszembe, mikor kis városomban, Füleken, csupasz lábakkal, szurtosan, mocskosan a portól, kerítésről-kerítésre másztunk, és ha drótos ment el előttünk, rákiabáltunk: „Bácsi, van-e verébre patkó?" – azon mosolyogtam, vajon mit szólna, ha most a fülébe ordítanám: „Van-e a verébre patkó?"…

Korán összemelegszünk, hiszen annyi egymáshoz vezető utat mutat manapság az életünk. A nyomorúságról kell csak beszélni, máris testvér az ember, mert hiszen ez az egy, ami közös minden ember között, legyen az magyar, szlovák, német vagy ruszin.

Kecső felé nagyon hepehupás a gyalogút. Itt hegyre, majd megint völgybe kell leereszkedni és az előttem erre járt eső nagyon sárossá tette az utat. Maga a falu olyan, mint egy örök értékű mestermunka. Festői. Minden lépés egy megörökítésre méltó vadregényesség, ami olyan kedves, olyan idillikussá teszi az emberek életét, hogy irigylem őket érte. Az apró házak csupa sziklán épültek, s a faluban kanyargó út mentén hatalmas kődarabok, melyek rendes körülmények között sziklának is beillenének. Egy szó, mint száz, Kecső olyan hely, ahol meglehet és ki lehet pihenni az emberi fáradalmakat. Itt lehet nyugodt életet élni, mert még az ég maga is olyan szelíden néz le a falura. Valóságos éden ez, amelyben a romantikának helyet adott az Úr Isten.

Ez a betlehemszerű Kecső, egymás felé épült házaival 563 lakost számlál. Vallásra nézve megoszlik. Él itt református, katolikus és evangélikus. De valahogy kevés van bennük az Istenből. Nem szeretik a vallásukat. Olyan feleslegesnek tartják, mire csak akkor van szükség, ha más nincsen, ami pillanatnyilag szükségesebb. Szeretik a kultúrát, de csak addig, míg az pénzükbe nem kerül. Van egy ember a faluban, kinek a felesége egy kisebb műkedvelő előadásra ment, amiért a férj kissé felháborodott: „Te aszszony, inkább dohányra adtad volna azt az egy koronát!" az aszszony megfelelt, nem nagy lelkesedéssel, de mert tetszett neki, amit látott, nem sajnálta a koronát: „Hagyd te ember, isz szemem meghízott." Az az egy család azonban nem vet homályt a falu minden lakójára, mert vannak, akik szívesen adnak egy-két koronát. De a kultúra, mint kezdemény, itt is, mint sok faluban, tized-

rendűvé alacsonyodik. Ez azonban, ideig-óráig tart, mert a kecsői nép olyan, hogy ha valamit megszeret, azt nagyon megszereti. És a kultúrát, azt hiszem nagyon meg tudja szeretni.

A mai furcsa életben Kecső megtartott magának egy nagyon kedves népi szokást. Advent első vasárnapján a legnagyobb csöndben a szomszéd falu határába kutyát húznak, hogy saját falujukat elkerülje minden baj. A kutyahúzást 16-18 éves lányok végzik. Közben a másik fele vagy egyszerre, ha visszatértek a csendes kutyahúzásról, éktelen kolompolást dobolást visznek véghez a falu utcáin. Mindenkit megviccelnek.

Ezen kívül nagy humorérzéke van a falunak. Akad egy rímelésre hajlamos ember mindig, aki a faluban történt dolgokat versbe faragja és az áldozat bosszantására az egész falu szavalja. Egy ilyen kélt a pegazus szárnyára pár esztendővel ezelőtt, aminek a vége majdnem a baltafoknál fejeződött be.

Bunda Marci mit gondolt magába,
Ment Pelsőcre, onnan Borzovára.
Betekintett a Benus ablakába,
Gyere Benus Kecső falujába.

Beszólt Bellus a föleny lápába;
Jön a rektor a bő bugyogóban,
De a Bellus nem vette tréfára
Beugrott a paperdő gazába.

Hosszú ez a vers, de olyan részeket tartalmaz, amilyet nem illik megírni. Különösen nem így. Meg aztán a balta foka kissé veszélyes ilyenkor az emberre.

Kecső szereti a dalt is. Énekében van a szerelem és a messze táj utáni vágyódás. Talán a helyet soha nem is ismerték, nem is tudják hol van, mégis azt dalolják, mert van benne valami, ami vonzza őket a helyhez, ahol tisztábban kék az ég, ahol tisztább a nap és ahol magyarabb az élet.

Debreceni kis kalapom, kis kalapom,
Virág nélkül kell hordanom,
Pedig volna, aki kötne,
Aki engem megölelne,
A kis angyalom.

Debreceni subám széli, subám széli,
A rózsámat be nem éri,
Nem éri be, mert nem széles,
Megfázol alatta „édes”
Kis angyalkám.

Kecső múltjából keveset lehet megállapítani. A XIII. század közepe táján Kechew, majd Ketchew néven volt ismeretes. Állítólag 600 évvel ezelőtt kapahámor volt a faluban. Lehet, hogy korábban is. Írott bizonyítvány azonban nem maradt fel róla. Temploma ma kettő van. Róm. kat. épült 1827-ben és evangélikus, melyet 1821-ben emeltek. Iskolája egy-egy tanerős katolikus és evangélikus.

A kecsői kellemes éjszaka után a malom zúgója mellett veszem magam a völgybe, melyen keresztül Borzovára lehet jutni. Más út nincs is. Ez az egyetlen út pedig egy nagyon szép festői panoráma.

Mohr Gedeon:

Kecsei kultúreredő

Az írás megjelent az ostravai Reproins kiadónál 1999-ben megjelent Mohr Gedeon: Nevetés közben is fáj a szív című könyvben. A könyv Mohr Gedeon volt hosszúszói evangélikus lelkipásztor írásainak a válogatása. Az írás 1966-ban készült.

Valami remete alapíthatta Kecsőt, akit a vízszegény Szilicei fennsík bércei és horpadásai között ez a völgy-üst késztetett ittmaradásra, amelyben a cseppkőenyves forrás fakad, s tekergő ezüstszalaggal folyik rajta végig.

Egyetlen rés nyílik ezen a katlanon. Mégpedig az a keskeny völgy, melyet ez az igénytelen kis patak vájt a könnyen oldható mészköves hegyoldalba. Azóta ez az egyetlen kijárat is lezárult. Nem is természeti erők rekesztették el, hanem a világtörténelem, mely épp e patakszurdokon át keresztbe szabta az államhatárt. A patak járását követve könnyű lenne a völgyben ki s be sétálni. De hát ez nem megy, mert ezt a határvonalat két oldalról is őrzik.

Nem erről akarok én azonban szólni, hogy lehet-e itt, vagy lehetett-e valaha erre a kétféle őrzők figyelmét kijátszani, teherrel a háton ki-be járni, amit csúnya szóval csempészésnek neveznek, hanem arról, hogy épp ezért a falubelieknek úgy kell kimászniuk a völgykatlan oldalán, mint az üstbepottyant bogár szokott. Meredeknek kapaszkodó útjuk erős kaptató s nem kis megerőltetést igényel.

Az a bizonyos községalapító remete jól kiválasztotta a rejtekhelyét. Három oldalról, ha csak erdő vadja tévedt ide, hogy szomját oltsa a pataknál. Különösen télen, amikor ez a forrás makacsul ellent állt a fagynak. Nincs a Bakta-tetőnek az a vénséges vén rókája, amely arra emlékeznék, hogy valaha is összeállt a patak vize. Meleg az, mint a külső réteg alatt terjengő barlangok állott levegője. A remete megfelelően csendesnek s eléggé elhagyatottnak, mégis élvezetesnek találta ezt a helyet. Azután idetévedt a második remete. Az is ideépítette a házát. A harmadik magával hozta a feleségét, a negyedik kecskéjét, az ötödik tehenét és lovát. Több már nem is kellett Kecsőnek a megalakulásához. Nyájaikat ott legeltették a hegyeken, ahol erdő nem volt, a szenet és meszet viszont éppen ott égették, ahol a fák nőttek egybefonódó vadházasságban a tüskés bokrok minden fajtájával.

Az első remete sohasem hagyta el a melegvizű völgykatlant. S az utódai sem azért jöttek ide, hogy a hegyeken túl viziteljenek. A völgykijáraton át nem járhattak. Három irányt pedig a hegyek s a legtöbb helyen áthatolhatatlan erdők világa állta útjukat. Egyedül nyugat felé mehettek, amerre emberi településekkel találkozhattak, s amerre a szekér is könnyebben jutott át. De az ilyen utazásokkor sem rendkívüli, ha a szekér kerékagyig, vagy még mélyebbre süllyed a szürkehátú mészkősziklák közét kitöltő agyagos nyirokba. El lehet képzelni, mennyire tülekedtek a kecsei lakosok, hogy felkapaszkodjanak a Gyöngyibolya-tető oldalára, a Bábakőhöz. És ha ki is szabadult a tapadó sárból, s elérte az aggteleki-pelsőci hegyiutat, ott sem várták rózsásabb útviszonyok. És semmi több, jobb, vagy más, mint odahaza. Kecső így volt önmagába zárt, külön, kicsi és önelégült világ. Még húsz esztendővel ezelőtt is csak abban válogathattak, hogy mécses, olajlámpa vagy kőolajlámpa kanócát gyújtják-e meg.

Azután jött a Domica. Nem is jött, mert az ott van évezredek óta. Csak az ember lépett belé. S az első után mindjárt a második, a tizedik, századik s ma már tízezres tömegek látogatják meg hónapról-hónapra. A barlanghoz elindult az autóbusz, termeibe elhozták a villamos áramot. De ha itt, Domicán, már volt is valami több mint húsz esztendeje, Kecsőt még mindig három kilométeres sár zárta el az autóbusztól.

S így jött az utolsó húsz év. Csupa kő országutat vezettek be a faluba, hiszen tellett volna az már korábban is a környező csupakő hegyekből. Ugyan miért? Hiszen Domicának van legalább cseppkőerdeje, de Kecsőnek csak egy földműves szövetkezete, juhnyája, tehéngulyája, s vagy száz neveletlen gyermeke. Úgy látszik, ebben a húsz évben már ez is érték, mint a cseppkő. Ma már hat-hétszer jár be az autóbusz a faluba, s reggelenként ötven-hatvan gyerek utazik Pelsőcre, Rozsnyóra az iskolába. Néhány éve már villanykörte foglalta el a kanócok helyét. S a villamos áram nagy erő. Nemcsak villanyégő, hanem rádió és televízió is. S az autóbusz nem csupán közlekedési eszköz, mely gyorsabb, mint a szekér, hanem hoz is magával egyet-mást, ami még a villanynál is érdekesebb. Mindez mellen ragadta a kecsei remetét. S az megszűnt remete lenni. Ma már nem az.

Legutóbb ott jártam, s úgy láttam, hogy a szikla-forrás eredője fölött maga a falu is kultúreredő lett. Az egyik házban, melynek nem csak zsúpfedelét váltotta fel az eternit, melynek nem csak sötétjét űzi szét a villanyáram, melynek nem csak csendjét veri fel a Járóka-féle népi zenekar a rádióban, s melynek nem csak szennyesét veszi kezelésbe a villany-mosógép duruzsolásával – hanem az asztalán is ott az új aratás. Könyvek, minden jó iránt való érdeklődés, irodalom.

Eddig azt hittem, hogy ismerem Jókait, s lám itt, ezen az asztalon olyan írásra találtam, melyről itt hallottam először. Ez Jókai „Három királyok csillaga". Kölcsönkértem. Most olvasom. Igen érdekes történet.

S tudják hol kaptam? Kérem higgyék el: Kecsőben!

Méry Ferenc:

Nehéz elnöknek lenni

A publicista riportja 1966. augusztus 24-én jelent meg az Új Szó hasábjain. Méry Ferenc a múlt század hatvanas éveiben az Új Szó egyik legismertebb újságírója volt.

Lőrincz Bertalan szereti a földet, még inkább a jószágot. A paraszti munka a mindene. Ő mondta, s ő tudja ezt a legjobban. Sokat próbált már az életben. A háború után szénégetőknél dolgozott, aztán volt bányász és faipari munkás.

Dolgos ember mindenütt megtalálja a helyét, ő sem vallott szégyent egyetlen egy munkahelyén sem. Ám bárhol is dolgozott, a szíve haza húzta Kecsőbe, ebbe a hegyek közé ékelt kis gömöri faluba. Három-négy éve különös nyugtalanság fogta el, mert olyan embertípus ő, aki mindig elégedetlen, mindig többet akar, mint amennyit elért. Úgy szeretné, hogy a rozsnyói járásban a Kecsői szövetkezet – az ő szövetkezete – legyen a legjobb. Hej, ha egy-

szer az élre törhetne! Nos, ez az, amiért annyit munkálkodik, nyugtalankodik. De az élet nagyon furcsa dolgokat produkál. Nincs minden nap úgy, ahogy ő szeretné... Ezért hangoztatja minduntalan: nehéz elnöknek lenni!

Bele is fáradt már egy kissé, sok gond emészti. Negyvenéves, de sűrűn panaszkodik fejfájásra, idegesebb is, mint volt. Ezt ugyan mások előtt palástolja, csak otthon a családi körben buggyan ki belőle olykor a sok visszafojtott, ki nem mondott szó.

Nem volt ő ilyen néhány évvel ezelőtt. Különösen amikor zootechnikuskodott. – Az igen! Az állatokat nagyon szeretem, – mondogatja. Amióta elnök, kétszeres-háromszoros a gondja. Közel hatszázötven hektár gazdája, tehát igazat adhatunk neki, hogy nem könnyű a gondja.

Estébe hajlik az idő. Uzsonnáznak a cséplőmunkások. Az emberek fáradtan letelepednek a közeli sörözőben. Jólesik a hűsítő ital. A napbarnította arcokon felszárad az utolsó verejtékcsepp is. Lőrincz Bertalan is ott ül velük az asztalnál.

Az időjárás kedvezett. Ment is a munka zavartalan. Két cséplőgép dolgozott. Brigádosok is jöttek segíteni egy rozsnyói üzemből. Az elnök mégis elégedetlen. Miért? Megmondja az okát.

– Egész nap nyolcvan mázsát csépelt ki a két gép. Hát ez is valami?

Az agronómus rábólint.

– Igazad van, nem sok. Az automata cséplőgéppel többre nem vihetjük.

– Játékszer ez, nem cséplőgép, – toldja még hozzá.

– Vasárnap kapunk még egy kombájnt. Keresztekből csépelhet, – nyugtatja az agronómus.

– Csak gép legyen elég, – mondja az elnök –, munkaerővel bírjuk. Segít mindenki. A termést megmenthetjük. Szóltam tegnap az építészeti csoport vezetőjének. Márton, dobjátok félre a malteros kanalat, gyertek a cséplőgéphez. Másnap reggel már ott volt a csoport.

– Ha így van, – szól közbe a termelési instruktor, akkor cséplőgépet kellene keríteni.

Az agronómus tudja is, hol.

– Van itt az egyik faluban, egy kihasználatlan 900-as cséplőgép, meg kellene szereznünk.

– Elintézem, – az instruktor máris előveszi kis jegyzetfüzetét, s határozottan megígéri:

– Hétfőn megkapják a cséplőgépet.

Szétszélednek a porlepte cséplőmunkások. Az agronómusnak is dolga akad még. Az elnök marad. Beszélgetünk a sor mellett. Az elnök kiönti szívét, lelkét. A múltban kalandozik.

– Apámnak három és fél hektár földje volt. Tartott négy szarvasmarhát, húsz-huszonöt juhot. Nem volt könnyű az élet, mint ahogy most is meg kell küzdeni mindenért.

Rágyújt egy Fecskére. Elgondolkozik. Mintha lelki szemei előtt látná a letűnt időket. A háború borzalmait, majd a békés napok újrakezdését.

– Nem maradt egyetlen jószágunk sem. A háború „elvitte". Higgye el, az volt a legszebb pillanat számomra, amikor első fizetésemből, hatezerötszáz koronáért egy borjút vettem. Gyenge, gyámoltalan állat volt. Az ölemben vittem haza. Kezdetnek jó – mondtam. Aztán… de minek is beszélek erről, érdekel valakit az én sorsom?

Egy pillanatnyi csend, majd folytatja.

– Negyvennyolcban bevonultam katonának. – Egy év múlva az egyik nap táviratot kapok az apámtól. Ez állt benne: „Azonnal kérj szabadságot. Nagy baj történt. Leégett a házunk. Apád".

Könnycsepp csordult a szeme szögletéből.

– Rettenetes érzés volt. Rögvest mentem a kapitányhoz. Tizennégy nap szabadságot kaptam. Helyet kellett keresnem a családnak. Egy kicsit dolgoztam a romok körül. Letelt a tizennégy nap. Édeskevés volt. Mint tengerben a csepp. De, a kötelesség szólított. Pedig de szerettem volna otthon maradni.

Aztán felépült a ház?

– Küldtem haza pénzt. Bányában dolgoztam, mint a hadsereg tagja. Nekem mindegy volt, vasárnap vagy ünnep, mentem le a föld mélyébe, mert a kilencezer korona, amennyit minden hónapban haza küldtem, nagyon kellett. Ötvenben már beköltöztünk az új házba. Később aztán megint volt négy-öt szarvasmarhánk, meg 20-25 juhot is tartottunk…

Nem is tagadja, nagyon szerette a jószágot, meg a földet. Gondolkodott, töprengett is eleget, belépjen-e a közösbe. Két éve gazdálkodott együtt már a falu javarésze, de ő még mindig apjával művelte saját földjét. Közben néhány évet a rózsahegyi cellulózgyárban is dolgozott. Egészségének nem tett jót ez a munka, talán ez is közelebb vitte ő t a szövetkezethez.

– Ötvenkilencben már láttam, hogy a haladást nem lehet megállítani. Sokat töprengtem. Sajnáltam a jószágot, egyéni szabadságomat se akaródzott feladni. De valami egyre gyakrabban azt súgta a fülembe: Berti, te sem maradhatsz ki a közösségből, ne húzódj félre…

Egyszer vacsora után azt mondom az asszonynak:

– Aláírom.

Ő így felelt.

– Te tudod. Csináld, ahogy jónak látod.

– Mégiscsak jobb lesz a közösben, - mondom én.

– Te vagy a ház ura, – mondta ő.

– Orvosságon nem akarok élni. Ha a gyárban maradok, ki tudja, meggyógyulok-e…

Végül is döntött élete, sorsa felett. Lőrincz Bertalan 1959-ben tagja lett a kecsői szövetkezetnek. Az évek teltek, az emberek dolgoztak, a közös terebélyesedett. Ő meg a tornaljai mesteriskolába került. Két évig tanult, aztán zootechnikusként dolgozott. Akkor szerette meg jobban a jószágot. Azokat az időket „sírja” vissza még ma is. Pedig nem volt könnyű dolga. A közösnek alig tizenöt hektár a rétje. Takarmányban szükiben volt. A jószágnak pedig eleség kellett. Még a tizedik faluba is elment, hogy szalmát és szénát vegyen.

Híre terjedt, a járáson is tudták, kiváló ember a kecsői zootechnikus.

Egy napon az akkori járási párttitkár Kecsőben járt. Ez volt (szerinte) a „végzetes nap” Lőrincz Bertalan számára. Visszaidézzük a beszélgetést.

– Jó volna, ha vállalnád az elnöki tisztséget.

– Nem hagyom ott a jószágot. Keress más elnököt. – tegeztem a párttitkárt, együtt katonáskodtunk.

– Fel kéne már váltani Sanyi bácsit. Nem bírja sem erővel, sem tudással.

– Ha így áll a dolog. De mi lesz az állatokkal? És kellek-e majd a népnek?

– A legközelebbi évzárón megválasztották. Nem volt egyetlen ellenvetés sem. Aztán nyakára zúdult a sok gond. Ötéves terv, egyéves terv, házi terv, meg még a jó ég tudja, mi minden. Sokat küszködött azzal a gondolattal, hogy az első év után feladja. Mégis – maga sem tudja mi – valami erőt ontott belé. És így van ezzel ma is.

Csak az a baj, legalább is ő úgy érzi, hogy őket, a kecsőieket mellőzik a járáson. Ezt azért gondolja, mert egynéhány kérésüket szerinte (jogos kérésüket) nem vették figyelembe.

Így van például a jószág vízellátása. Kétszáznegyvenezer koronás beruházással olyan vízvezetékrendszert akarunk létesíteni, hogy a szarvasmarhának ne kelljen a legelőről, meredek oldalon lejárni az itatáshoz.

– Nyolcvanezer koronát már felhasználtunk az építésére. Úgy kellene negyven-negyvenötezer. Az összeg folyósítását azonban egyelőre leállította a bank. Nem tudjuk, miért. Pedig az eredeti tervvel szemben százezerrel olcsóbb lenne az építkezés.

Az olyan dolgok, meg egyebek kedvét veszik az elnöknek. A termelési instruktor megígérte, hogy eljár az ügyükben, s lehet, a napokban az ügyet elintézik. Jó lenne, ha minél hamarább intézkednének, talán így az elnök is megnyugodna, s maga is úgy érezné, nem is annyira nehéz elnöknek lenni.

Elbúcsúzom tőle. A nap már leáldozóban van. A határ zaja azonban nem csitult el. A cséplőgépek zúgása messze elhallatszik, mintegy jelezve, hogy a kenyérért folyó idei nagy csata még Kecsőben sem ért véget.

Malák Ladislav:

Az első felszabadított

A riport 1974. december 19-én jelent meg a Gömöri Hajnal hetilapban Kecső szovjet hadsereg által való felszabadításának a 30. évfordulójára. A Gömöri Hajnal Rozsnyón megjelenő regionális hetilap volt, a Zora Gemera magyar nyelvű változata.

Kečovo harmincadik szabad decemberi reggele. Kicsit hideg, de derült! A nap első sugarai éppen érintették a hegyek ormait, és néhány közülük már elérte a házak vékony hóréteggel bevont tetőit. Mindenütt csend uralkodik, az utcák üresek. Hiszen közönséges hétköznap van! Az édesapákat és édesanyákat elvitte az autóbusz munkába, a gyerekek az iskolában vannak, és az öregek még a háztartás körül forgolódnak. Csak később indulnak el sántikálva vásárolni. A sugárzóan derült nap előzi a csontjaikban érzett fájdalmakat, felnéznek a kék égboltra, és talán felsóhajtanak: December! És milyen szép! Mint az negyvennégyben… mely a szabadságot hozta nekünk … az, amikor a nap felmelegített minden szívet és az örömkönnyek nedvesítettek meg minden ölelést a sapkájukon vörös csillagot viselő fiúkkal. A vörös hadsereg tagjaival… december tizenhatodikán…

Az emlékezők tehát otthon vannak! De első utunk a helyi nemzeti bizottságra vezet, ahol a HNB elnökével, Štefan Ambrúž elvtárssal találkozunk, hogy kečovói élményeinket fokozzuk, hogy megtudjunk valamit a község történelméről is, a szocializmus építése folyamán történt változásokról, a Dél-szlovákiai Paradicsom ezen gyönyörű katlanában élő emberekről, járásunk legdélebbi községéről, az elsőként felszabadítottról…

A budapesti és košicei Levéltárak jól átvizsgált polcairól származó tények elmondják, hogy Kecsői István és Gergely földesurak 1430-ban ezen a helyen 3 családból álló települést alapítottak, mely 1450-ig 8 családra bővült ki. A török uralom idején a település megszűnt, és csak 1750-1770-ben jött újra létre, és megint csak

néhány családdal. 1867-ben a szegény földművesek szétosztott földet kaptak, és azt kezdték megművelni. A huszadik század kezdete Kečovóra is nagy szegénységet és éhínséget hozott. Sokan Amerikába vándoroltak munka után, de ugyan olyan szegényen tértek vissza, mint ahogyan elmentek, sőt, sokan egyáltalán vissza sem tértek. A két háború között a szegényebbek a hegyekbe mentek fát vágni és szenet égetni. Kečovón hazánknak a szovjet hadsereg által történt felszabadítása után sem volt minden olyan rózsás. A jobb idők csak 1957-ben az EFSZ megalakítása után következtek. Félreeső fekvésének a következménye, hogy a községben csak 1959-ben volt bevezetve a villanyáram és 1962-ben létrehozva az út. Addig a Domicára vezető három kilométert gyalog tették meg, ahol már közlekedett az autóbusz. A községtől 3-6 km-re távol eső földekre is emberemlékezet óta gyalog jártak. Csak az út felépítése és az autóbuszközlekedés megindulása után kezdődött el az „elfelejtett" község élénk érintkezése a világgal, csak azután ébredtek fel az emberek a pesszimista – borúlátó megtorpanásból és fáradhatatlanul igyekeztek utolérni a kort és azt, hogy ez sikerült nekik, minden lépésben látni. A mai 164 ház többsége új, a garázsokban 15 személygépkocsi áll, a házakban 100 fürdőszoba, 12 tv-készülék van, sokaknak van központi fűtés, gáz, stb. a községből minden reggel 150 pár kéz indul munkába a lehető minden irányba. A férfiak a Gem. Hôrka-i Cellulózgyárba, a lubeníki, jelšavai és Kun. Teplica-i SZMÜ-be, Gombasekbe, a nők a šafárikovói Ruhagyárba és a szövetkezeti földekre. Napról-napra nő az emberek elégedettsége, és a község szépsége. Közös igyekezettel sikerült teljesíteni a választási program fő feladatait, amikor is 170 ezer korona értékben minden utat leaszfaltoztak 1,5 km hosszúságban, 15 ezer korona értékben megjavították a HNB épületét, brigádmunkában kibetonozták az árkokat, új betonhidat építettek, stb.

A nagy és komoly elhatározás – új kultúrházat építeni vásárló központtal – a „Z" akció keretében 1975 tavaszán kezdik realizálni 1,5 millió korona értékben, és a polgárok szocialista kötelezettségvállalásaiban már most kötelezték magukat 21 ezer brigádóra ledolgozására.

A kečovóiak legfájóbb pontja, hogy eddig még nincs óvodájuk. Erre 30 gyereknek lenne szüksége, és akkor sokak édesanyja

járhatna munkába, segíteni a szövetkezetnek … A járási szervektől segítő kezet és jótanácsot várnak.

A községben az elnök elvtárs kalauzolásával folytatott sétánk közben megismerjük azt, ami a község krónikájában és a „bíró" emlékezetében maradt meg, melyről a felszabadulás évfordulójának közelgő ünnepségeire készített beszámoló is tanúskodik.

„Ez ő," súgja az elnök, „az a Sviteková," amikor szembejön velünk a bevásárlásról visszatérő, derék és mosolygós ötvenéves körüli asszony. A kis konyhában kicsit váratlanul, de kedvesen meglepődve szedi össze emlékeit, összeköti az évek múlásával szétszaggatott részeket, és lelkesen kezd beszélni.

Tizennyolc éves volt akkor. Azon a napon – december 16-án – a barátnőjénél volt. Amikor hazatért, a konyha már tele volt szovjet katonákkal, édesapja tudott oroszul, ezért már élénk beszélgetést folytattak. Ő az élelmet osztotta, ők pedig a vodkát töltögették a poharakba. Megtetszett nekik. Marusiának hívták őt. Nagyon jól megértették egymást Mária százados – orvosnővel, akinek öt héten keresztül egy régi házban volt berendezve a műtője, ahol éjjel-nappal operálta a közeli Dlhá Ves-en lévő frontvonalról hordott sebesülteket. Mit érzett, mikor megjöttek a szovjet hadsereg tagjai? A félelemtől, bizonytalanságtól való megszabadulás kimondhatatlan örömét, hogy már nem kell reszketni a fasiszták kegyetlenségeitől, hogy a karácsony – a béke és a boldogság ünnepe, amely már olyan közel volt – már valóban békés lesz.

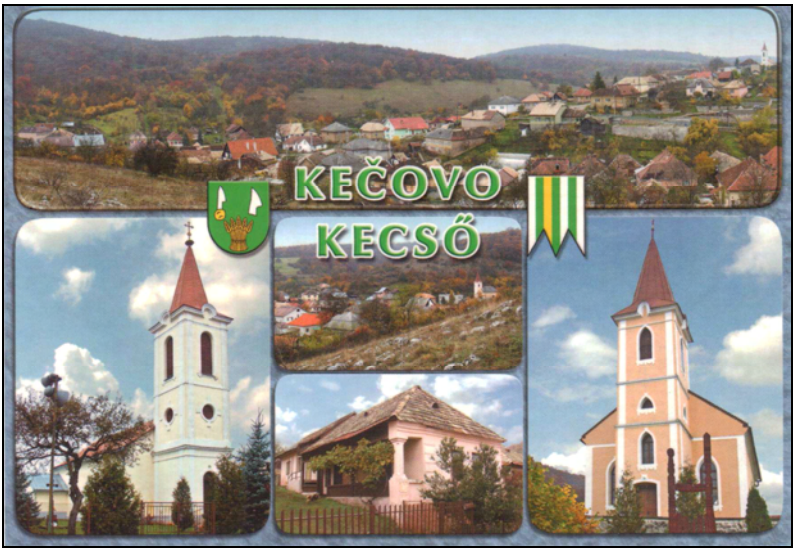
A 71 éves Štefan Hegedűš elvtárs emlékei, aki a községben egyike volt a CSKP alapító tagjainak, a „Kossuth" cigaretta sűrű füstjével áradtak és még jobban az élettapasztalt ember természetes elbeszélő tehetségével, akin meglátszanak a nehéz idők nyomai, megérkezésünk után meglepetten tette le kezéből az újságot és élénk elbeszélésbe kezdett.

Egyike volt azoknak, akik a házaktól nem messze elsőként köszöntötték egymást a szovjet katonákkal, mikor a lövések hangjaira amelyek a házak közül az utolsó németeket hajtották ki, az utcára vonultak. A szovjet katonák hárman voltak, de néhány perc

múlva már háromszázan, és azután még sokkal többen. Szerény hazai készletükből borral és kolbásszal kínálta meg őket és aztán családjuk egészen öt hétre 7 fővel megnőtt. Lakott nála egy ezredes, a nevét nem tudja. Moszkva környékéről volt és búcsúzáskor azt mondta neki, hogy mint kommunista megalkuvás nélkül zúzza az ellenséget, hogy a többi kommunistával együtt a községben védjék meg a rendet és a nyugalmat.

„Mit hozott számunkra a szovjet hadsereg?" – ismételte meg kérdésünket, rágyújtva a második cigarettára. „A községnek a szenvedések végét és nekem azt, amiről társaimmal – elvtársaimmal az évekig tartó üldözések és megaláztatások során álmodtam. Szabadságot! A szemekre a nap sugarait, olyanokat, amelyek ma is világítanak, és a lelkekbe a jobb jövőbe vetett bizalmat, a jobb élet utáni vágyat, ami az utolsó betűig teljesült."

A szovjet katonák nem könnyen jutottak el Kečovóra. Szülőföldjükről, az ellenséget kergetve, már sokezer kilométer volt a lábukban, testük sokat izzadt, harcostársaik sok vért vesztettek, hadseregük míg elért ebbe a kis községbe, sok odaadó katonáját vesztette el. Kečovo győzelmi előrenyomulásuknak csak egy kis epizódja volt, egy kis megálló a Berlin felé vezető úton. A község lakosságának ez a megálló nagy ünnepet jelentett, az új idők kezdetét. Ezen ünnep élő emlékezői, a fiatalabbak és a legfiatalabbak is nagy szeretettel és köszönettel emlékeznek meg már harmincadik alkalommal a felszabadulásról.

Dénes György:

Kecsei kő

A vers Dénes Györgynek a Madách kiadónál 1987-ben megjelent Bükkfa makk című, gyerekverseket tartalmazó kötetében olvasható. Dénes György pelsőci származású szlovákiai magyar költő volt.

Kecső, Kecső
Kőtemető,
Kő hátán kő
A hegytető,
Szirt a szirten,
Sziklán szikla,
Az egész völgy
Kőkalitka,
Kő a kőre
Rákönyököl,

Minden szikla
Egy kőököl,
Kő a templom,
Kő a ház is,
Kőből épült
A palánk is.
A barlangok
Kőgyomrában
Cseppkövekből
Nőtt virág van.
Kecső, Kecső,
Kecsei kő,
Az egész völgy
Kőtemető.

Mács József:

Kecsőiek

Az írás, mely a 15. Kecsői Falunapokra készült, a Kecsői Újság 9. számában jelent meg 2010. július 3-án. A szerző az egyik legismertebb és legtermékenyebb csehszlovákiai, majd szlovákiai magyar író, aki rendszeresen részt vett a Falunapokon is Kecsőben.

Lehetne kecsői a nóta, már mint az, hogy ezer esztendeje annak, hogy a magyarok itt laknak. Jöttek nagy sereggel, honfoglaló elődeinkkel a Kárpátok gyönyörű hegyeivel és erdőrengetegeivel karéjozott medencébe, s azóta is itt élnek, hol megtörve, hol megfogyva, hol pedig erőre kapva, a magasságos egekig felmutatva élni és megmaradni akarásukat. S amikor már-már úgy látták a jó kecsői elődök, hogy kalandozó eleink Lech-mezei vesztes csatája után a hősi halottaknak megszólaló Lehel vezér kürtje most már nekik szól, inkább szomorúan, mint vidáman magyar történelmünkön végigáramolva, új erőre kapva felemelték a fejüket, s aztán ahogy nemzetünk himnuszának egyik sora mondja, jöttek számuk-

ra annyi balsors után vígságosabb esztendők! Így voltak a nagy elődök ezzel, így vannak vele a kései illetve mai kecsőiek is, mert a fentebb elmondott gondolatokat ez a sziklás, kavicsos, hegyek övezte, háromszáznál jóval több lelket számláló gyönyörű fekvésű falu juttatta eszembe. Mert még mindig megvan! Mert még a lelki épsége is mindig példamutató. És ha abból indulunk ki, hogy nem a széthúzás, hanem az összetartás ereje éltet egy falut ezer évnél is nagyobb időterjedelemben, akkor bátran kijelenthetjük, hogy Kecső összetartozása olyan kemény, mint a hegyei oldalában a szikla. S nem vonatkoztatható rá a Székely Himnusznak az az általam átköltött sora, hogy maroknyi Kecső porlik, mint a szikla, népek harcának zajló tengerén, mert neki nem kell az Egek Urához fohászkodnia, hogy fejünk az ár, jaj, százszor elborítja, ne hagyd elveszni Kecsőt, Istenünk! Mert ugyebár ezer esztendeje annak, és jöhetett tatár, török, labanc, kudarcos szabadságharcok sora, bárki és bármi, Kecső elveszni soha nem akart és ma sem akar. Lassan kilencven esztendő telik el a szégyenteljes trianoni diktátum óta, de Kecső mindenkori és különösen mostani vezetői és lakói tudták és tudják, hogy az Isten is velük, ha ők maguk nem lesznek egymásnak az ellenségei, és ha a Tízparancsolathoz mindig odagondolják a maguk tizenegyedik parancsolatát is, amely úgy hangzik, ha mi nem fordulunk egymás ellen, ki győzhet ellenünk és fölöttünk? S ehhez tartották és tartják magukat keményen és kitartóan. És ha az ezer esztendőt kilencven esztendő távlatába szűkítjük le, akkor úgy másíthatjuk a nótát valamennyi szlovákiai, Kárpát-medencei, anyaországi és minden magyar örömére szerte a világban, hogy ezer esztendeje annak, hogy a kecsőiek e kies helyen laknak. És lássátok feleim szümtükkel, a Deákiban megtalált Halotti Beszédből idézem így, a kecsőiek még mindig élnek őseiktől örökölt magyar elszántságukban, ha a fiatal menyecskék restellkednek is egynél vagy kettőnél több gyermeket szülni. És magyar iskolájuk, óvodájuk, tehát magyarságmegtartó erejük is van. S e kedves gömöri falu dicséretes hírvivői a Kecsőt másképpen is éltetni tudó asszonyok, akiknek az ajkáról gyakran és olyan szépen felcsendül a dal, amely szépen, tisztán és messze hangzóan hallatszik és visszhangzik az egész Kárpát-medencében. A kórus nem-

régen ünnepelte megalakulásának 30. évfordulóját. Közeli és távolabbi kórusokkal közösen. Utólag sajnálom, hogy nem tudtam eleget tenni a meghívásnak. S e rövid beszédben szándékosan hagytam utoljára a további nagyon fontos dolgot, hogy e nagy akarású falunak már a mágnesnél is erősebb a vonzása. S ez a falujukból messzebb sodródott kecsőiek érzik a legjobban. Nem csak az asszonykórus felszárnyaló hangja ébresztgeti bennük a honvágyat, hanem az épülő, szépülő szülőfalu is. Meg a templom harangjának a hívó szava is. Meg az immár hagyományos, elhíresült, szárnya nőtt, tizenötödször megrendezett Falunapok is. Ezek mind-mind jelképes beszédűek az ideiglenesen vagy tartósan eltávolodottak számára, és így hangzik: Jöjjetek vissza, vár benneteket a szeretetekre és ragaszkodásotokra vágyó szülőfalu, a szülőföld szép határával, a kecsői táj festői szépségű bájával, a gyermekkorban megismert, soha el nem felejthető szülőházzal, templommal és iskolával. Itt nem vagytok és nem lesztek idegenek, itt itthon vagytok! S Kecső népességét szaporítva fészekrakókká váltok. Bizony, bizony mondom néktek, Kecső önmaga megtartását akaró erős magyarságát fel kellene mutatni az egész Kárpát-medence számára. Mert lélekemelően hasznos és példamutatóan tanulságos!

Összefoglalás

Kecső kis település a Gömör-Tornai Karszt területén. Minden oldalról dombokkal körülvéve, egy, a külvilágtól elzárt völgyben terül el. A keletkezése a középkorba, a XII. század második felébe nyúlik vissza. Azonban már jóval régebben, a neolitikumban, vagy más néven csiszolt kőkorban is volt élet ezen a területen, mégpedig a község határában található Domica-barlangban. A település első írásos említése egy 1272-ből származó okiratban található. A középkori települést a XVI. század közepén a törökök elpusztították, és teljesen megsemmisítették. Körülbelül kétszáz évig lakatlan volt, egészen a XVIII. század ötvenes éveiig. Ekkor új lakók beköltözésével kezdett ismét benépesülni.

A település lakói a rossz minőségű termőföld ellenére főleg földműveléssel és állattenyésztéssel foglakoztak. Nagyon sokan űztek olyan Kecsőre jellemző foglalkozásokat is, mint például a mészégetés vagy a faszénégetés. A mostoha természeti körülmények miatt a kecsői embernek mindig keményen kellett megdolgoznia a mindennapi kenyeréért. De a nehéz életkörülményeket pótolandó, gyönyörű természeti környezettel áldotta meg az itteni embereket a Teremtő. A vadregényes lombos erdők, a zöld rétek, a

soha ki nem száradó patak csobogása, a hegyekben található soksok barlang mind-mind lehetőségeket adnak számukra, hogy kipihenjék a fáradalmaikat, melyeket a mindennapi nehéz munka okoz. És vidámak is a kecsői emberek, szeretik az éneket és a szórakozást. Nem is hívják őket másként, mint „énekgyáriak". Mivel egy hegyekkel körülzárt völgyben található a település, hosszú évszázadokon keresztül nagyon összetartó, zárt közösséget alkottak a lakói. Az elszigetelt környezet miatt a falu még a múlt század derekán is azon kevés települések közé tartozott, ahol nem volt vezetékes ivóvíz, nem vezetett Kecsőbe műút, de még villanyáram sem volt a faluban. Mindezen civilizációs vívmányok csak a XX. század második felében váltak elérhetővé az itteni lakosoknak. Ezekben az években azután eldugott, elmaradott kis faluból viszonylag fejlett településsé alakult. Néhány rövid évtized alatt a felismerhetetlenségig megváltozott a község.

Mindezek ellenére a kecsői ember sohasem veszítette el optimizmusát és jókedvét. Ennek az eredménye, hogy a falu most is él, létezik és fejlődik. Ha kevés is a munkalehetőség, de az emberek feltalálják magukat, ha kell, külföldön vállalnak munkát, de a falujukba visszatérnek. Nagy erőfeszítések árán, de sikerült fenntartani az óvodát és a kisiskolát is. Van a településnek futballcsapata, éneklőcsoportja, évente falunapokat szerveznek, és külföldi vendégművészek is gyakran fellépnek a helyi polgárok szórakoztatására. Mindkét templomában vasárnaponként istentisztelet tartanak. A kecsői ember nagyon szereti a szülőfaluját, szülőföldjét. Éppen ezért Kecső él, és élni akar.

Ing. Lőrincz Árpád, PhD.

Resume

Kečovo je malá obec na území Slovenského krasu. Leží v uzavretej kotline a je zo všetkých strán obklopená horami. Vznikla ešte v stredoveku v druhej polovici 12. storočia. Ale už aj oveľa dávnejšie v neolotiku, v novšej dobe kamennej bol život na tomto území, a to v jaskyni Domica, ktorá sa nachádza v katastri obce. Prvá písomná zmienka o obci je na jednej donačnej listine z roku 1272. Stredovekú usadlosť v polovici 16. storočia Turci celkom zničili. Zhruba 200 rokov bola neosídlená až do päťdesiatych rokov 18. storočia. Vtedy sa začalo nové osídlenie obce.

Napriek veľmi zlej kvalite pôdy sa obyvatelia obce dlhé stáročia zaoberali poľnohospodárskou výrobou a chovom zvierat. Okrem toho sa veľká časť obyvateľov zaoberala aj pre Kečovo typickými činnosťami, ako pálenie vápna alebo drevného uhlia. Z dôvodu macošských prírodných podmienok Kečovčania vždy museli veľmi ťažko pracovať, aby si zabezpečili živobytie. Ale, akoby za odplatu za ťažké životné podmienky Stvoriteľ obdaril tunajších ľudí krásnymi prírodnými podmienkami. Krásne husté lesy, zelené lúky, nikdy nevysychajúci potôčik, veľa krásnych jaskýň v okolitých kopcoch nám poskytujú možnosti na oddych a regeneráciu po ťažkej práci, ktorú musíme denno-denne vykonávať. Ale naši ľudia sú veľmi veselí, majú radi zábavu a spev. Keďže dedina je obklopená kopcami, dlhé storočia tvorili tunajší ľudia veľmi súdržnú a relatívne uzavretú komunitu. Z toho dôvodu Kečovo ešte aj v polovici minulého storočia patrilo medzi tie obce, kde nebol vodovod, neviedla do Kečova asfaltová cesta dokonca nemala ani elektriku. Všetky tieto prvky civilizácie sú dostupné pre miestnych obyvateľov až od druhej polovice 20. storočia. V týchto rokoch zo zabudnutej, zaostalej dedinky sa stala relatívne moderná obec. Za niekoľko krátkych desaťročí sa Kečovo zmenilo na nepoznanie.

Napriek tomuto všetkému tunajší človek nikdy nestrácal svoj optimizmus a dobrú náladu. Práve preto naša dedina stále žije a vyvíja sa. Aj keď je veľmi málo pracovných príležitostí, ľudia sa nestratia, odídu za prácou aj do zahraničia, ale svoju obec nikdy

neopustia a vrátia sa do nej. Aj keď s veľkými problémami, ale darí sa tu udržať škôlku a základnú školu. Je tu aj futbalové družstvo, spevokol, každoročne sa usporadúvajú Dni obce, vystupujú u nás známi zahraniční umelci. V obidvoch kostoloch sú Služby Božie a Sväté omše. Lebo tunajší ľudia majú radi svoju rodnú dedinu, svoju rodnú zem. Práve preto Kečovo žije a chce naďalej žiť.

Fordította: Ing. Lőrincz Árpád, PhD.

Zusammenfassung

Kečovo ist eine kleine Siedlung in der gemerischen Zone. Allerseits hat schöne Bergen, befindet sich in einem Tal, was von der Aussenwelt getrennt ist. Die Entstehung dieser Siedlung hat den Ursprung im Mittelalter, aus 12. Jahrhundert. Aber schon später in der Steinzeit war das Leben in diesem Gebiet, vor allem in der Höhle Domica, was sich in der Grenze der Siedlung befindet. Die ersten Erwähnungen stammen aus dem Jahr 1272. Diese Mittelalterliche Siedlung zerstörten die Türken. Zweihundert Jahren war unbewohnt, bis zum zweiten Teil der siebzehnten Jahrhundert. Damals beginnen die neuen Einwohner das Dorf wieder bewohnen.

Die Einwohner der Siedlung beschäftigten sich mit der Hauswirtschaft und Tierproduktion, aber viele Leute beschäftigten sich mit der Holzkohle und mit dem Mörtelkalk. Weil die Wettermöglichkeiten nicht so günstig waren, mussten die Einwohner sehr stark für alltägliches Brot arbeiten. Aber der Gott hat diese Leute mit sehr schöner Natur und Gegend abgesegnet. Die hübsche Felder, Wälder, murmelter Bach, die Höhlen in den Bergen bieteten Möglichkeiten alles von der Arbeit zu erhohlen. Die Leute aus Kečovo sind lustig, mögen Musik und Unterhaltung, deshalb nennt man sie als Musikfabriker. Weil die Siedlung in einem Tal befindet sich, die Bewohner bildeten einen Zusammengehörigkeitenen Klub. In diesem Dorf war in vorigem Jahrhundert kein Trinkwasser, keine Strasse, und keine elektrische Energie. Diese Errungenschaften waren im zwanzigsten Jahrhundert erreicht für die Einwohner. In diesen Jahren änderte sich das Dorf am besten. Die Siedlung entwickelte sich während kurzen Jahrzehnten bis Nichterkennen.

Die Einwohner von Kečovo hatten immer gute Laune und Freude, Lebenslust. Dank diesem Umstand entwickelte sich, lebt und existiert. Auch wenn die Arbeitsmöglichkeit klein ist, die Leute arbeiten, wenn müssen, auch im Ausland, aber sie kommen trotzdem zurück.

Das Dorf hat ein Kindergarten mit der kleinen Grundschule. Die Siedlung hat auch einen Fussballverein, Singegruppe, jährlich organisiert man Feiertagen, wenn ausländische Gastkünstlert unterhalten die Bürger. In beiden Kirchen sind sonntags Gottesdienste. Die Einwohner von Kečovo lieben ihr Heimatland, ihr Dorf. Deshalb lebt Kečovo, und will weiter leben.

Fordította: Mgr. Mogyoródi Anett

KECSŐ TÖRTÉNETÉNEK A KRONOLÓGIÁJA

Kr.e. 6-5000	–	A bükki kultúra embere élt a Domica barlangban.
1272	–	Kecső első írásos említése V. István király adománylevelében.
1279	–	Kecső birtokosai a Kacsics nemzetségből. Etthuruh fiai : Etthuruh és Miklós.
1332	–	A kecsői templom első írásos említése a pápai tizedjegyzékben.
1427	–	A faluban 24 jobbágyporta volt.
1551	–	10 jobbágycsalád élt a faluban.
1555	–	A törökök elpusztítják Kecsőt.
1750	–	Ebben az időben kezdődött meg Kecső újjátelepítése.
1750	–	Ezekben az években épül fel Kecsőben a malom.
1753	–	5 család élt a faluban.
1775	–	Összesen 17 család élt a faluban.
1782	–	A Büdöstón már működött a vendéglő.
1796	–	A kecsői kapahámor első írásos említése Vályi Andrástól.
1801	–	Július 10-én Bartholomaeides (Eördögh) László látogatást tett az Ördög-lyukban.
1808	–	Bartholomaeides (Eördögh) László szerint a a falunak 285 lakosa volt, akik részben magyarok, részben szlovákok.
1818	–	Május 20-án megkezdődött az evangélikus templom építése.
1821	–	Felépült az evangélikus templom és az iskola.
1827	–	Felépült a római katolikus templom.
1837	–	A falunak 336 lakosa volt, magyarok és szlovákok vegyesen.
1867	–	A tagosítás után a nagybirtokosoktól helyi kisparasztság vásárolta meg a termőföldeket.
1869	–	Már izraeliták is éltek Kecsőben.

1880 – Elkészült Kecső kataszteri térképe.
1876 – Porosz geológusok kutatást folytattak a településen cinkércre.
1886 – A régi iskola helyén új katolikus iskola épült.
1903 – A kapahámor még áll, de már nem működik.
1907 – Felújították a katolikus iskola épületét.
1910 – Az utolsó népszámlálás, mely szerint éltek a faluban izraeliták is.
1918 – A férfiak nagy része harcolt az 1. világháborúban.
1921 – A trianoni békeszerződés alapján Kecső a Csehszlovák Köztársaság része lett.
1926 – Október 3-án Ján Majko pénzügyőr néhány társával felfedezte a Domica barlangot.
1938 – November 7-én a Bécsi döntés alapján a Magyar Királyi Honvédség bevonult Kecsőbe. A település Magyarország részévé vált.
1940 – Szamárköhögés-járvány a faluban. Több mint 10 gyermek elhunyt.
1944 – December 16-án a szovjet Vörös Hadsereg egységei elérik Kecsőt. Kecső visszakerül csehszlovák fennhatóság alá.
1945 – Január 13-án megalakul a Helyi Nemzeti Bizottság Hegedűs István vezetésével.
1945 – Február 3-án megalakul a Nemzeti Milícia Hegedűs József vezetésével.
1945 – Májusban 30 csehszlovák katona érkezik a faluba.
1945 – A háborúnak összesen 22 halálos áldozata van, ezekből 2 civil.
1945 – Október 10-én megkezdődött a helyi alapiskolában a szlovák nyelvű oktatás.
1947 – Január 15-én 11 kecsői családot kitelepítenek Csehországba. Több család Magyarországra menekül és ott is marad.
1950 – Január 15-én 25 alapító taggal megalakul

Kecsőben a CSEMADOK helyi szervezete.

1952 – Megkezdődik a magyar nyelvű oktatás a kecsői alapiskolában.

1957 – Augusztus 12-én 32 taggal megalakult. Kecsőben az EFSZ.

1954 – Bevezették a faluba az első telefont.

1959 – Augusztus 23-án felgyulladt a villany Kecsőben. Villamoshálózatot kapott a település.

1960 – Elkészült a vízvezeték.

1962 – Szeptember 15-én elkészült a bekötőút a Domicáról, és begördült az első autóbusz a faluba.

1970 – Befejeződött az iskolaépület felújítása.

1975 – Megjelent Ág Tibor népdalgyűjtő Édesanyám rózsafája című gyűjteménye, benne több dallal Kecsőből.

1977 – Felavatták az új kultúrházat és bevásárló központot.

1979 – Elkészült a 30 gyerek befogadására képes óvoda.

1980 – Megszűnt Kecsőben a futballcsapat.

1981 – Június 6-án nagy árvíz volt a faluban.

1981 – Védetté nyilvánították a Kecsői-karrmezőt.

1987 – Újjáalakult Kecsőben a futballcsapat.

1990 – Megjelent az „Utánpótlás. Dolgozatok Kecső. néprajzából” című néprajzi kiadvány Kecsőről.

1991 – Bányász Ferenc rozsnyói vállalkozó privatizálta a Domica szállodát.

1992 – Április 10-én Václav Havel csehszlovák köztársasági elnök látogatást tett a Domica-barlangban.

1992 – A Domica-barlangban gyógykezelési program kezdődött légúti megbetegedésben szenvedő gyerekek számára.

1995 – A Domica-barlang felkerült a Világörökség jegyzékére.

1995 – A kecsői REX modern tánccsoport 2. helyezést ért el a „Ki mit tud” országos döntőjén, Léván.
1995 – A futballpályán felépült az öltöző.
1996 – Megrendezésre került az 1. Kecsői falunapok.
2000 – A gyerekek számának a csökkenése miatt egy épületben működik az óvoda és az iskola.
2001 – Június végén a 6. Kecsői falunapokra megjelent a Kecsői Újság első száma.
2002 – Kecső a Szlovák Karszt Nemzeti Park része lett.
2002 – A falunapokon részt vett Miklós László környezetvédelmi miniszter.
2004 – Elkészült Kecső község címere és zászlaja.
2004 – Baráti és együttműködési szerződés aláírása a magyarországi Trizs községgel.
2007 – Befejeződött a község gázművesítése.
2006 – Egy régi községi tulajdonban lévő épület átépítése után elkészült az Ifjúsági Klub.
2008 – Átadásra került a ravatalozó épülete.
2008 – Zuhanyzókkal bővült az öltöző épülete a futballpályán.
2008 – Júliusban megnyitotta kapuit a zöldmezős beruházásként felépült Domica Resort szállodakomplexum.
2010 – Megnyílt a Kecsői Tájház, benne a régi kecsői paraszti életet bemutató kiállítással.
2010 – Október 10-én a Domica Resort bezárt.
2012 – Felújításra kerültek a kultúrház és a községi hivatal épületei.
2013 – Június 28-án az EDDA művek rockzenekar 1200 ember előtt játszott a „Kecső Arénában”.
2013 – Az iskola és óvoda melletti területen játszótér épült a kisgyerekek számára.
2014 – Július 18-án a BIKINI együttes fellépése 800 néző előtt.
2014 – Befejeződött a bekötőút felújítása.
2014 – Új aszfaltburkolatot kaptak a kecsői utcák.

FELHASZNÁLT IRODALOM

ANTAL I. B.: *Aggtelek község családjainak története.* Aggtelek, 1995.

ÁG T.: *Édesanyám rózsafája.* Bratislava, 1974.

BARTHOLOMAEIDES, L.: *Inclyti Superioris Ungariae comitatus Gömöriensis Notitia historico-geographico statistica.* Leutschoviae, 1806-1808.

B.KOVÁCS I.: *Gömörország.* Rimaszombat, 2009.

BOROVSZKY S. (red.): *Gömör-Kishont vármegye.* Budapest, [1903]. (Magyarország vármegyéi és városai.)

BORSA I.: *A Szent-Iványi család levéltára 1230-1525.*

BÓDISNÉ, DÉNES GY., JAKUCS L.: *Aggtelek a magyar állam alapításának ezredik évében.* Aggtelek, 2001.

CZENTHE Z.: *Otthonok I. R*imaszombat, 2006.

CZENTHE Z.: *Otthonok VI.* Rimaszombat, 2009.

DÁM L., RÁCZ M.: *Lakóházak Dél-Gömörben.* Debrecen, 1986.

DÉNES GY.: *Bükkfamakk.* Bratislava, 1987.

DVORZSÁK J.: *Magyarország helységnévtára.* Budapest, 1882.

ENGEL P.: *Kamarahaszna-összeírások 1427.* Budapest, 1989.

ERDÉLYI G.: *Gömör vármegye klasszicista építészete.* Bratislava, 1996. Madách-Posonium.

FÉNYES E.: *Magyar Országnak s a hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapotja statistikai és geographiai tekintetben.* Pest, 1837

FÉNYES E.: *Magyarország geographiai szótára.* Pest, 1851.

GAÁL L.: *Gömörország természeti öröksége.* Rimaszombat, 2010.

HUNFALVY J. (red.): *Gömör és Kishont törvényesen egyesült vármegyének leírása.* Pest, 1867.

ILA B.: *Gömör megye.* III. köt. Budapest, 1946. Magyar Tudományos Akadémia.

KELEMENOVÁ, J.: *Príčiny úpadku cestovného ruchu v oblasti Domica a návrh opatrení pre znovu oživenie destinácie.* Bakalárska práca. Košice, 2014.

KOVÁCS E.: Kisiskola a karszt ölén. *Pedagógusfórum,* XII. évfolyam, 2013

KUŠNIEROVÁ E., JIROUŠEK A.: *Rožňava a okolie.* Košice, 2012.
LISZKA J.: *Utánpótlás, Dolgozatok Kecső néprajzából.* Gbelce, 1990.
LŐRINCZ Á.: *Az elfelejtett bánya. A pelsőcardói bányászat rövid története.* Rudabánya, 2013.
MAGYAR Z.: *Bebek juhász kincse.* Dunaszerdahely, 2011.
MAKSAY F.: *Magyarország birtokviszonyai a 16. század közepén.*
MÁTYUSZ E.: *Zsigmondkori oklevéltár I. 1387-1399.* Budapest 1951.
MICHÁLEK J.: *Gemer-Malohont.* Martin, 2011.
MIHÁLYFALUSI FORGON M.: *Gömör-Kishont vármegye nemes családai.* Šamorín, 1997.
MOGYORÓDIOVÁ A.: *Kecső nyelvjárási jelenségeinek vizsgálata.* Diplomová práca. Nitra, 2006.
MOHR G.: *Nevetés közben is fáj a szív.* Ostrava, 1999.
NAGY I. – NAGY GY.: *Codex diplomaticus hungaricus andegavensis* I., II. Budapest, 1878-1881.
NAGYMÁTÉ L.: *Gyermekkorom Trizsben.* Jósvafő, 2008.
ORTVAY T.: *Magyarország egyházi földleírása a XIV. század elején.* Budapest, 1891.
PALÁDI-KOVÁCS A.: *Favágók és más erdőjárók Dél-Gömörben.* A Herman Ottó Múzeum Évkönyve,25-26. Miskolc, 1988.
PALÁDI-KOVÁCS A.: *Népi mészégetés a gömör-tornai karsztvidéken.* Az Egri Múzeum Évkönyve, 23. köt. 1987.
PALÁDI-KOVÁCS A.: Gömöri mészégetők. *A gömöri magyarság néprajza* 2. Debrecen, 2006.
PEÉRY R.: *A végzet bábjátéka avagy Peremmagyarok az idő sodrában.* Pozsony, 1994.
ROZLOŽNÍK, M. – KARASOVÁ, E.: *Slovenský kras.* Martin.
SZERÉNYI F.: *Csehszlovákiai Magyar Tanítók almanachja.* Bratislava, 1934.
TICHY K.: *Phileciumtól Pelsőcig.* Rozsnyó, 1932.
SCHWARTZ GY.: *Részletes statistikai kimutatások Gömörmegye elemi tanodáiról.* Pest, 1869.
SKALSKÁ, M.: *Jelšava a Jelšavské panstvo v stredoveku.* Martin, 2009. Matica slovenská.

SZABÓ P.: *Don-kanyar 1942-1943.* Budapest, 2013.
SZABÓ S.: *Smradľavá Anča.* Košice 2014.
SZOMBATHY L.: *Gömör-Kishont vármegye népoktatásügyének története.* Debrecen, 1909.
VÁLYI A.: *Magyar Országnak leírása.* I. Buda, 1796.
ZICHY F.: *A Zichy és Vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára.*

A GAZDACZIMTÁR 1897. évi kiadása.
A GÖMÖRI HAJNAL hetilap számai.
A KECSŐI ÚJSÁG számai.
A SAJÓ VÖLGYE számai.
A VISSZACSATOLT FELVIDÉK ÉS RUTÉNFÖLD CÍMTÁRA 1939. évi kiadása.
A ZORA GEMERA hetilap számai.
A ŽIVOT hetilap 1949. október 2.-i száma.
Az EVANGÉLIKUS EGYHÁZ NÉVTÁRAI.
Az EVANGÉLIKUS ŐRÁLLÓ folyóirat 1914. évi 28. száma.
Az ÚJ NŐ folyóirat 2010. novemberi száma.
Az ÚJ SZÓ napilap számai.
A kecsői iskola krónikája.
Kecső község krónikája.

T A R T A L O M

Tisztelt olvasó! 3

A KÖZSÉG TÖRTÉNELME 5

- Élet Kecsőben a történelem előtti korban 6
- A község keletkezése 9
- Kecső első írásos említése 10
- Írásos emlékek a torok előtti korból 12
- A törökök árnyékában 15
- Kecső újjátelepítése 17
- A falu fejlődése a XIX. század első felében 18
- Az 1848-as szabadságharc, és az azt követő évek 22
- Az első világháború és következményei 26
- Kecső magyar fennhatóság alatt 30
- A második világháború és következményei 32
- Kecső a szocializmus éveiben 38
- A rendszerváltozástól napjainkig 49
- A község elnevezései a történelem folyamán 57

KECSŐ TERMÉSZETI KÖRNYEZETE 59

- A kecsői barlangok 60
- A Domica-barlang 62
- A Büdöstó 65
- A Büdöstói Ancsa története 69
- A Kecsői-karrok 72

A KECSŐI EMBEREK 75

- Kecső lakossága 76
- Egy kis statisztika 83
- A kecsői nyelvjárás 85
- A nyelvjárási szókészlet sajátosságai 87
- Hitélet 87
- A kecsői harangok 94
- Népi hiedelmek a faluban 98
- Kecsői népszokások 101
- Lakodalmas szokások Kecsőben 104

NÉPI MESTERSÉGEK 125
A szénégetés 126
A mészégetés 129
Az aratás 131
Vászonkészítés 133
Egyéb kecsői mesterségek 137
Ipari létesítmények 139
Idegenforgalom 145
MŰVELŐDÉS ÉS KULTÚRA 151
A kecsői oktatásügy 152
Az ágostai hitvallású evangélikus elemi iskola 152
A római katolikus elemi iskola 156
A Csemadok 167
A Kecsői falunapok 173
A Kecsői újság 180
Rock koncertek 185
A futball Kecsőben 188
ÍGY ÍRNAK RÓLUNK 193
Peéry Rezső: Galilei veresége a szilicei fennsíkon 194
Fehérváry István: Bolyongás a Sajó völgyében 198
Mohr Gedeon: Kecsei kultúreredő 202
Méry Ferenc: Nehéz elnöknek lenni 205
Malák Ladislav: Az első felszabadított 210
Dénes György: Kecsei kő 214
Mács József: Kecsőiek 215
Összefoglalás – Resume – Zusammenfassung 218
KECSŐ TÖRTÉNETÉNEK A KRONOLÓGIÁJA 224
FELHASZNÁLT IRODALOM 228

9 788097 180461